

TRUMAN CAPOTE

Gümüş Damacana*

Bütün Öyküleri

Türkçesi: Püren Özgören

2. BASKI

*SEL

GÜMÜŞ DAMACANA*

TRUMAN CAPOTE 1924'te New Orleans'ta doğdu. Güneyin çeşitli yörelerinde Alabama ve New Georgia'da büyüdü. On dört yaşına geldiğinde kısa öyküler yazmaya başlamıştı bile. Okulu bıraktı ve *The New Yorker*'da kısa bir süre muhabir olarak çalıştıktan sonra hayatını yazı yazarak sürdürdü.

Çağdaş Amerikan edebiyatının önde gelen yazarlarından biri olan Capote, küçük kasabalarda ve yaşlı akrabalarının yanında geçirdiği çocukluğunu anlattığı *Başka Sesler Başka Odalar (Sel Yayıncılık, 2007)* adlı ilk romanıyla genç bir yazar olarak büyük ilgi gördü.

Yalnız insanları anlattığı öyküleri *Gümüş Damacana (Sel Yayıncılık, 2006)* adıyla kitaplaştı.

Bukalemunlar İçin Müzik (Sel Yayıncılık, 2010) adlı kitabı ise gerçeğe dayalı bir roman ve kısa öykülerden oluşmaktadır.

New York'ta yaşayan büyüleyici bir kadının ilginç öyküsünü *Tiffany'de Kahvaltı'da (Sel Yayıncılık, 2006)* anlattı.

Yerel Renkler'de (Sel Yayıncılık, 2009), Yunanistan, İtalya, Afrika ve Batı Hint Adaları'nda yaşadığı dönemlerin izleri görülür.

Soğukkanlılıkla (Sel Yayıncılık, 2. baskı 2008) yazarın tüm yapıtları içinde kült bir roman olma özelliğiyle ayrıcalıklı bir yere sahiptir.

Yüksek sosyeteden varlıklı kişilerin portrelerini çizdiği *Kabul Edilmiş Dualar (Sel Yayıncılık, 2009)* büyük fırtına kopardı. Capote'nin arkadaşı olan ünlüler sırlarını açıkladığı için yazarı hiç affetmediler.

Capote skandallarla dolu yaşamını 1984'te büyük bir yalnızlık içinde noktaladı.

Yazarın ölümünden yirmi yıl sonra bulunan el yazmaları *Yaz Çılgınlığı (Sel Yayıncılık, 2007)* adıyla kitaplaştırıldı.

Hayalin ve gerçeğin şiirsel bir anlatımda buluştuğu *Çimen Türküsü* adlı kısa romanında yazar benzersiz çocukluk yıllarını anlatıyor.

***SEL YAYINCILIK**

Piyerloti Cad. 11 / 3 Çemberlitaş - İstanbul
Tel. (0212) 516 96 85 Faks: (0212) 516 97 26

<http://www.selyayincilik.com>

E-mail: halklailiskiler@selyayincilik.com

ISBN 978-975-570-286-5

***SEL YAYINCILIK: 279**

GÜMÜŞ DAMACANA

Bütün Öyküleri

Truman Capote

Kitabın Özgün Adı:

The Complete Stories of Truman Capote

Türkçesi: Püren Özgören

© Sel Yayıncılık 2010

Yayın Yönetmeni: İrfan Sancı

Kitap Editörü: Ayşe Ece

© Anatolialit Ajans aracılığıyla, 2010

Birinci Baskı: Nisan 2006

İkinci Baskı: Aralık 2010

Kapak: Gülay Tunç

Baskı ve Cilt: Yaylacık Matbaası

Fatih Sanayi Sitesi, 12/197-203

Topkapı-İstanbul, 567 80 03

Truman Capote

GÜMÜŞ
DAMACANA

BÜTÜN ÖYKÜLERİ

Türkçesi:
Püren Özgören

TRUMAN CAPOTE

Asıl adı Truman Streckfus Persons olan Truman Capote, 30 Eylül 1924'te, New Orleans'ta doğdu. İlk yılları düzensiz, çalkantılı bir aile ortamında geçti. Daha sonra, yetiştirilmek üzere annesinin Alabama, Monroeville'deki akrabalarının yanına gönderildi; babası sahtekârlık suçuyla tutuklandı; boşanan ana-babası, Truman için şiddetli, tatsız bir velayet mücadelesine girişti. Sonunda, yeniden evlenen annesinin yanına, New York'a yerleşti ve Kübalı zengin bir işadamı olan üvey babasının soyadını aldı. Kırklı yılların başında, *The New Yorker* dergisinde fotokopici olarak işe başladı, ancak Robert Frost'u istemeden kızdırınca, işten atıldı. İlk öykülerinin *Harper's Bazaar*'da yayınlanması, henüz yirmili yaşlarındaki Capote'ye edebi bir ün kazandırdı; Capote'nin "cinleri kovma girişimi" olarak tanımladığı, yenilikçi, Gotik bir roman olan *Başka Sesler, Başka Odalar* (1948) ile kökleri yazarın Alabama yıllarına uzanan, daha ılımlı bir fantezi olan kısa romanı *Çimen Türküsü* (1951), hızla yayılan ününü pekiştirdi.

Capote, meslek yaşamının başından itibaren, geniş ve renkli bir çevreyle, yazarlar, sanatçılar, yüksek sosyete figürleri ve uluslararası ünlüler yelpazesıyla haşır neşir olmuş, hareketli, taşkın sosyal yaşamıyla basının ilgisini çekmiştir. Öykülerini topladığı *Gece Ağacı*, 1949'da, kısa romanı *Tiffany'de Kahvaltı* ise 1958'de yayınlandı, ancak enerjisini giderek yoğunlaşan bir biçimde sahneye (*Çimen Türküsü*'nü tiyatroya uyarladı, 1954'te *Çiçekten Ev* müzikalini yazdı) ve gazeteciliğe adamaktaydı; gazeteci-yazarlığının ilk örnekleriyse, "Yerel Renkler" (1950) ve "Esin Perileri Duyuldu" (1956) adlı çalışmalarıdır. John Huston'ın çektiği *Beat the Devil* (1954) filmi için yazdığı senaryoyla, sinemayla da kısa bir flört yaptı.

Capote'nin Kansas'taki bir ailenin öldürölmesine duyduğu ilgi, onu uzun süren bir araştırmaya götürür, bu da ona, büyük bir başarı kazanan ve alkışlanan romanı *Soğukkanlılıkla* (1966)'nın tabanını sağlar. Amacı "gerçek bir olayı kurgusal tekniklerle kotarıp romana dönüştürmek" olan Capote, yeni bir sentez yaratmaya kararlıydı: hem "bütünüyle, yüzde yüz olgusal, gerçeklere dayanan" hem de sanatsal bir çalışma. Artık belirlenmiş, adı konmuş tarzını yansıtan ve *The New Yorker*'da di- zi halinde yayınlanan kitap, daha ilk günden, Capote'nin yazıla- rının o güne kadar çektiği ilgiyi katbekat aşan bir ilgiyle karşı- landı, çok daha geniş bir okur kitlesini büyüledi. *Soğukkanlılık- la*'nın bitişı şerefine Plaza Otel'de verdiği, basında bolca yer alan maskeli balo, 1960'ların en çarpıcı olaylarından biriydi; böylece Capote uzunca bir süre televizyonların, dergilerin gözdesi oldu, hatta şansını sinemada bile deneyip, *Murder by Death* filminde rol aldı.

Kabul Edilen Dualar adlı kitabı için yıllarca çalıştı, sonunda bi- tirilemeyen bu roman, zenginlerin ve ünlülerin arasında geçen yaşamında gözlemlediği her şeyin damıtılması, 'özü' olacaktı; 1975 yılında *Esquire*'da yayınlanan bir bölüm, Capote'nin varsıl dostlarını dehşete düşürdü, kızdırdı; mahrem sırları açığa vur- duğu gerekçesiyle büyük tepki toplayan yazar, kendini, bir za- manlar hükmettiği bu dünyadan dışlanmış buldu. Daha sonraki yıllarda öykü ve denemelerini topladığı iki kitap yayınlattı, *İt Ürür* (1973) ve *Bukalemunlar İçin Müzik* (1980). Uyuşturucu ve alkol sorunlarıyla boğuştuğu yılların ardından, 25 Ağustos 1984'te öldü.

İÇİNDEKİLER

Truman Capote	5
Yararlı Yanıtlar	9
Duvarlar Soğuk	16
Kendine Ait Bir Vizon	23
Şeylerin Biçimi	29
Gümüş Damacana	35
Miriam	55
Benim Açımdan	71
Preacher Efsanesi	85
Gece Ağacı	101
Başsız Atmaca	117
Son Kapıyı da Kapa	147
Doğum Günlerinde Çocuklar	169
Acıların Efendisi	193
Kelepir	219
Elmas Gitar	227
Çiçekten Ev	241
Bir Noel Anısı	259
Cennet Yollarında	277
Şükran Günü Gelen Konuk	295
Mojave Çölü	327
Bir Noel	351

YARARLI YANITLAR

Reynolds Price

Amerika hiçbir zaman bir okur cenneti olmadı; en azından, edebi kurgu denilen türün. Ve yirminci yüzyılda, seçkin kurgunun sadece iki yazarı Amerikan ailesinin bildiği isimler olmayı başardı: Ernest Hemingway ve Truman Capote. Ancak her ikisinin de, bu tartışmaya açık 'farklılığa' ulaşmalarını, göze çarpmalarını, sıradışı, gerçekten de 'farklı' yapıtlarına borçlu oldukları söylenemez. Hemingway (iri yarı, sakallı, gülümseyen) çoğu eve *Life*, *Look* ve *Esquire* dergileriyle, elinde bir olta ya da bir tüfekle, ya da yanında bahtsız bir İspanyol boğasıyla, ölümün kıyısında gezinirken girdi. Capote ise, Kansas taşrasındaki bir kitle cinayetini anlatan, gerçeğe dayalı romanının yayınlanmasıyla, bir anda ünlendi; o ufak tefek yapısı ve tiz sesiyle, televizyon programlarının yıldızı oluverdi: sonunda onu, gerçek benliğinin şişirilmiş bir gölgesi haline getiren alkol ve uyuşturucu tüketimine karşın, hiç azalmayan bir şöhret. Şimdi bile (Hemingway'in kendini tüfekle vurduğu 1961 yılından, Capote'nin de kendi kendini amansızca yok etme çabalarını başarıyla tamamlayıp, bir anlamda kendini öldürdüğü 1984'ten beri) en iyi eserleri, her ikisinden de anlaşılır nedenlerle soğumuş olan eleştirmenler ve okurlar tarafından yerden yere vurulmakta. Oysa, Hemingway'in açık, duru öykülerinin çoğu, romanlarının da en azından üçü, düz yazının en kusursuz örnekleridir; Capote ise geride, sadece insanı sayfalara mıhlayan bir cinayet anlatısı değil, aynı zamanda bir dizi kurgusal yapıt ta bıraktı: yakın bir ilgiyi/dikkati ve ölçülü bir hayranlığı fazlasıyla hak eden üç kısa roman ve bir avuç kısa öykü.

* * *

Capote'nin bu kitapta toplanan öyküleri, onun yaratıcı yaşamının büyük bir bölümüne yayılmış öyküler, ta ki 1965'e, kırk bir yaşındayken yayınlattığı, yıkıcı bir başarı kazanan *Soğukkanlılıkla*'ya kadar. Bu soluk kesici cinayet öyküsünün, bizzat yazarı tarafından kusursuzca, zekice yürütülen tanıtım kampanyasının sonucunda, Capote milyonlarca Amerikalının sehпасına ve televizyon ekranlarının tamamına konmakla kalmadı, café sosyetesinin, ünlülerin ve sıska moda kraliçelerinin de bağına bastığı biri oldu— daha önceki yıllarında, şaşırtıcı bir biçimde peşinden koştuğu insanların.

Kısa bir süre sonra, uzun bir roman tasarladığını açıklar; zengin Amerikan toplumunu irdeleyecek, üstelik bunu, en az Marcel Proust'un geç on dokuzuncu, erken yirminci yüzyıldaki Fransız yüksek sosyetesini betimleyişi kadar acımasızca yapacaktır. Öte yandan, Capote'nin tartışmaya ya da ulu orta sorgulamaya yanaşmadığı bir mesele, bir kaygısı vardır ki, sonunda bu hayalinin (böyle bir hayali vardysa, elbette) yıkılmasında canıalıcı önem taşıyacaktır. Proust'un anlattığı kitle, *kemikleşmiş* bir toplumdur; yüzlerce yıllık paranın, mülklerin ve iktidarın, diğer insanların yaşamları üzerinde gerçek güç sahibi olmanın diktiği, iyice pekiştirdiği, sarsılmaz temellere yerleşmiş, toplumsal açıdan en önemli, zirve pozisyonlara sağlamca oturmuş bir zümreydi. Capote'nin sosyetesı ise, sadece maddi servetin oluşturduğu temelsiz, sığ ve sonuçta kaygan bir zeminde tutunmaya çalışan, sendeleyeyen insanlardı; sahip oldukları şeyler sadece maddeseldi: şık, modaya uygun giysiler, evler, yatlar, yeri geldikçe de fiziksel güzellik (kadınların çoğu güzel, erkeklerinse pek azı).

Alabildiğine taşkın, toplumsal ve cinsel aşırılıklarla dolu, hırpalayıcı dönemlerden fırsat bulup yazabildiği iki yüz sayfanın bazı bölümlerini yayınlattığında, Capote kendini bir gecede yapayalnız buldu; hemen hemen bütün zengin dostları tarafından terk edilmişti. Bunun üzerine bir korku tüneline sığındı: uyuş-

turucuların, içkinin ve cinselliğin fiziksel olarak en yıkıcı, en mahvedici türüyle dolu bir kâbus tüneline. İyileşmeyi, kurtulmayı defalarca denediyse de, bağımlılığı giderek derinleşti; nispeten genç sayılabilecek bir yaşta, mutsuz, perişan bir halde öldüğünde, müsveddelerinin kalın bir deste oluşturduğunu ileri sürdüğü o büyük romanından geride sadece birkaç sayfa bırakmıştı. Romanın geri kalanını (eğer gerçekten yazdıysa), ölümünden önce yok etmiş olmalı – en yakın dostları da zaten, bu kadar külliyetli bir çalışmanın varlığını, bu olasılığı hep yadsıdılar.

Böylesine inişli-çıkışlı bir yaşam, bu trajik kavisler, her gözlemciyi, nedenini araştırmaya, birkaç tahminde bulunmaya kıskırtır; Capote'nin gençlik yıllarından bildiklerimiz de, Freud'un müritlerine neredeyse kusursuz, dört dörtlük bir veri tabanı sunuyor: mutsuz, acıklı bir çocukluğun, kişiyi, kaçınılmaz bir biçimde, sorunlu ve felakete varabilecek bir yetişkinliğe götüreceğini öngören Freud'u doğruluyor. Gerald Clarke'ın özenli Capote biyografisi de bize, işte böyle yerinden edilmiş, yalnız ve duygusal yoksunluklarla geçen bir çocukluğu, gençliği ve ergenlik yıllarını resmediyor. Genç Truman, özetle, fazla genç, cinsel serüven peşindeki bir annenin ve ahlaken zayıf, ne idüğü belirsiz bir babanın terk ettiği, Alabama'nın küçük bir kasabasında, bir ev dolusu evlenmemiş kuzene emanet edilen bir çocuktur; onu, en azından yararlı, iyi masallarla besleyen akrabaların, komşuların arasında büyür.

Annesi daha sonra yeniden evlenip, delikanlı Truman'ı yanına, Connecticut ve New York'taki evlerine alır, oğlunun yasal soyadını Parsons'tan, ikinci kocasının soyadı olan Capote'ye çevirir; üvey baba, Joe Capote, oldukça çekici ama sadakati zayıf, varıl bir Kübalıdır. Fiziksel görünüşü tuhaf, itici olan oğlan (son derece belirgin, şaşırtıcı kadınsılıktaki sesi ve tavırları annesinin canını fena halde sıkmaktadır), kuzeydeki en iyi okullara devam eder, fakat edebiyat dışında neredeyse bütün derslerde tökezler. Sonra, yazarlığı aklına koyunca, üniversiteden vazgeçer ve

The New Yorker'ın sanat bölümünde küçük bir işe girer, ardından da hem büyük-kent edebiyat aleminin hem de gece alemlerinin, ancak belli bir kesime açık olan, bazı sosyal çevrelerine dalar ve ona beklenmedik bir ün kazandıracak olan romanını yazmak için kolları sıvar.

Capote'nin bu kitapta bir araya getirilen, erken-dönem öyküleri, okuduğu çağdaşı yazarların etkilerini açıkça yansıtır, özellikle de, kendisi gibi Güneyli olan yazarların öykülerini: Georgia'dan Carson McCullers ile Mississippi'li Eudoea Welty. Capote'nin "Miriam" öyküsü, belki fazla 'açık seçik' meşumluğuyla, "Gümüş Damacana" ise, küçük kasaba nüktedanlığına, zekasına duyulan sevgisiyle, McCullers'ın ilk öykülerini çağırıştırıyor. "Şeylerin Biçimi", "Benim Açımдан" ve "Doğum Gününde Çocuklar"a gelince, Welty'nin o tam-da-bitmemiş hikayeleriyle kıyaslanabilir kolayca; özellikle de "Benim Açımдан", Welty'nin ünlü "Neden P.O.'da Yaşıyorum" adlı anlatısıyla fazlaca benzeşmekte.

Öte yandan, Capote'nin, Welty ile McCullers'la gerçekten örtüşen çocukluğu, orta sınıf beyaz dünyada (ve Welty'nin o gülünç diyaloglarıyla betimlediği ev halkıyla inanılmaz bir koşutluk gösteren bir ortamda) geçirdiği bu dönem, genç ve yetenekli bir yazardan böylesine iyi öyküler çıkarmaya yeter de artardı – tek bir Welty ya da McCullers öyküsü okumamış olsaydı bile. (Welty'nin bana anlattığına göre, 1972'de *Paris Review* röportajını yaparken, George Plimpton söyleşiye, Capote'nin ilk çalışmalarına yaptığı etkiyle ilgili bir soru eklenmesini önermiş, ancak Welty bu konuya değinilmesini reddetmiş; bir başka yazarın ona olan bağımlılığı gibi bir iddiayı tartışmak istememiş).

Ancak, 1940'ların sonlarına doğru, Capote artık kesinlikle kendisine ait, tamamen kendine özgü bir kurgusal sese kavuşmuştur. Şaşırtıcı güçteki ilk romanı (*Başka Sesler, Başka Odalar*, 1948) modern Güney'in geleneksel zemininde, tartışılmaz özgünlükteki yapısıyla yükselen bu Gotik roman, yazarın ilk genç-

lik yıllarında çektiği yalnızlık acısının ve öz güvenine saldırmaya başlayan (son tahlilde de, bütün o sanatsal, toplumsal ve maddi başarının ortasındaiken bile, onu katlanılmaz bir utanç içinde, mutlak yıkıma götüren) cinsel, ailesel sırlar karşısındaki şaşkınlığının, bocalamasının, güçlü bir dışavurumdur. Aynı ikilemler, gelgitler, “Başsız Atmaca”, “Son Kapıyı da Kapa”, “Gece Ağacı” gibi öykülerde de kısmen sergilenir.

Eşcinselliğin o dönemde Capote için kahredici, her an eziyet eden bir olgu olduğunu, Amerikan dergilerinin, sorunu yansız, dürüst bir biçimde yansıtmaktan hâlâ kaçındıklarını dikkate alırsak, bu erken-öykülerin neden açık, net bir duygusal merkezden yoksun olduğunu daha iyi kavrayabiliriz. Eşcinselliğe bakışını, ilk romanındaki kadar duru, samimi bir biçimde yansıtan öyküler yazsaydı, bunları kesinlikle yayınlatabirdi; en azından, o sıralarda en kaliteli öykülerin başlıca basım yeri olan, çok okunan kadın dergilerinde. İkinci romanı olan *Çimen Türküsü*’nde (1951), kendi geçmişinin önemli bölümlerini, kişisel gerçeğini yansıtan inandırıcı, olgun bir dille aktarmasının, romanı güçlendirdiğini keşfetti. Bu öz-yaşamsal bölümlerin merkez aldığı şey, cinsellik değil, çocukken kuzinlerinin birinden gördüğü yakınlık ve o derin, yüreklendirici hayranlıktı; bu iki dostun oyunlarıyla, birbirlerine olan düşkünlükleriyle kendilerine yarattıkları bir dünya, sürüklendikleri diyarlardı. Bu kuzin, Bayan Sook Faulk idi; kaygıları, zaafı ve dar ilgi alanları nedeniyle çoğu kişinin yarım-akıllı, basit bulduğu bu kadın, aslında sadece yalın, hayranlık uyandıracak kadar doğal, olduğu gibi biriydi; genç Truman’la aynı evde yaşadıkları yıllar boyunca, oğlana olağanüstü, en yakınlarının bile ondan esirgediği bir armağan verdi: katıksız, mutlak, asil bir sevgi.

Bu öykülerde, Capote’nin daha sonraki bütün eserlerine damgasını vuracak bir sadelikle, etkileyici bir durulukla verilen duygu derinliği, o ustalıklı aktarım, en çok, ünlü “Bir Noel Anısı” öyküsünde belirginleşir; daha az tanınan “Şükran Günü Ge-

len Konuk” ile “Bir Noel” öykülerinde de elbette. Bu sonuncusu, çağdaş beğenilere biraz fazla ‘baygın’ gelebilir, ancak bu gerçek öykünün, erken yaşlara özgü bir başka yarayı (beceriksiz ve mesafeli bir babanın açtığı yarayı) deşme biçimi, en az diğerleri kadar duygulandırıcıdır. Çoğu Amerikalının “Bir Noel Anısı”nı mükemmel bir televizyon filminden, Geraldine Page’in olağanüstü oyunculuğundan tanıdığı doğru, ama öyküyü okuyan herkes, hiçbir oyunculuğun tam anlamıyla aktaramayacağı bir ustalığa, bir maharete tanık olur. Düz yazının mutlak duruluğu ve anlatının sürüp giden ritmindeki muhteşem tasarrufla, Capote, daha özensiz, daha yeteneksiz ellerde kolayca ‘mayhoşlaşabilecek’ bir karakterler, eylemler ve duygular yelpazesini, olası bütün duygu sömürülerinden arıtmış, temizlemiştir. Bir konuyu böylesine yeterli ve arı bir ustalıkla ele almak denince, insanın aklına bir tek Çehov geliyor.

Bir duyguyu arzu ettiği bir yalınlıkla, enine boyuna aktarma becerisine kavuştuktan sonra, Capote, az çok gerçeğe dayalı ya da tamamen kurgulanmış çocukluk anılarını nakletmekle yetinmez. Yaşı ilerledikçe, kısa öykü yazmayı azaltır; tıpkı çoğu kurmaca yazarının yaptığı gibi – yaşam genellikle, kısa biçimlerin kolayca kapsayamayacağı kadar karmaşıklılaşır. Yine de, 1975 tarihli “Mojave Çölü” adlı öyküsü, zenginlerin arasında geçirdiği yıllarda derlediği gözlemleri zekice, acımasızca betimler. Biraz daha uzun yaşasa ve bu itici, sevimsiz dünyaya böyle kısa, köşeli bakışlar fırlatmayı, sonra da kâğıda dökmeyi sürdürseydi, arkasında (o büyük romanı hakkında çıkarılan karmaşık, tutarsız dedikoduların körüklediği gibi) bir eksiklik, tamamlanmamışlık duygusu bırakmazdı.

Kısa ya da uzun, bütün iyi eserlerinin kaynağı olan Güney’den uzak geçirdiği yıllar, ona bu ‘temel’ dünyaya duyduğu ilgiyi kaybettirmese, o dünyayı yazmaktan alıkoymasaydı, bugün elimizde, yücelttiğimiz, minnetle andığımız daha fazla yapıtı olurdu. Yine de, Capote’nin kurgusal yapıtlarıyla, kurmaca ol-

mayan, sağlam, güçlü denemelerini üst üste koysak, bol çeşitli, zengin bir yaratı destesi elde ederiz, ki bu, Amerika Birleşik Devletleri'nde, yirminci yüzyılın ikinci yarısında, çağdaşlarının pek azı tarafından başarılmıştır.

Meslek hayatının ilk, daha özel yıllarında egzotik bir soytarı-yı oynayan, daha sonra –geçmişin ağırlığıyla ezilirken– uçuk kaçık bir halk maskarasına dönüşen ve kendi sonunu hazırlayan bu adam, her şeye karşın bize, onu yüceltmemize yetecek sayıda birinci sınıf eser bırakmıştır: o ufak tefek, hor görülen bedeninden hiç beklenmeyecek bir güçle onu savunan, hâlâ geçerli kılan eserler. 1966'da, uzun bir romana başladığını açıklayıp yayıncısından peşinat olarak büyük meblağlar alır; kitaba *Kabul Edilen Dualar* adını verecektir. Bu başlığı seçmesinin nedeni, Avılalı Azizze Teresa'nın bir sözüdür: *Kabul edilen dualar için, geri çevrilenlerden çok daha fazla gözyaşı dökülür*. Tanrı'ya ya da bir aracı azizeye (örneğin, havaleler geçiren bir İspanyol mistik ya da saf kuzini Sook) edilen duaların, Truman Capote'nin kafasını sürekli meşgul eden bir mesele olduğu söylenemese de, baştan beri peşinde olduğu şeye, yani ilgi görme ve zengin olma dileğine kavuştuğu kesin. Kırkına gelmeden, her iki hedefine de ulaşmıştı: çalkantılı bir bollukla, ama mutlak bir kalp kırıklığıyla.

Bir enkaz haline geldiği son demlerinde, bir araya getirilen kısa öyküler seçkisi, Capote'ye başarılarının en önemlisi gibi görünmüş olabilir, ama insan duygularını dile getirme arenasında, onun en görkemli zaferini temsil ediyorlar. Ona yüklenen bir yaşamın acılarına, eziyetlerine rağmen (önce, güvenilmez, vurdum-duymaz bir babayla aslında hiç çocuk doğurmaması gereken bir anne, sonra, kişisel açıklıklarını, zaaflarını bastırmayı reddetmesi) İngiliz düz yazısının savaş alanından zaferle çıkmayı başardı; türünün en iyileri olan bu öyküler, daha uzun yıllar onun adını yaşatacak; tıpkı sessiz, sabırlı yakarılar ve yerine ulaşan hayır duaları gibi, hepsi de isteyen okurun kullanımına hazır.

DUVARLAR SOĞUK

(1943)

“...Grant de, harika bir parti var, hadi siz de gelin, dedi; şey, bu kadar basitti yani. Gerçekten, bence onları getirmek da-hiceydi; kim bilir, belki biraz canlandırırlar bizi.” Konuşan kız, sigarasının külü yerdeki küçük İran halısına dökülün-ce, af dileyen gözlerle ev sahibesine baktı.

Ev sahibesi şık, siyah elbisesini düzeltti, dudaklarını asabiyetle büzdü. Çok genç, ufak tefek ve kusursuzdu. Düz, parlak, siyah saçları solgun yüzünü çevreliyordu; du-dak boyasının rengi biraz fazla koyuydu. Saat ikiyi geçmiş-ti, yorgundu, hepsinin çekip gitmesini istiyordu, ama otuz kişiden birden kurtulmak o kadar da kolay iş değildi; özel-likle de bunların çoğu tıka basa babanın viskisiyle doluy-sa. Asansörcü gürültüden şikayet etmek için iki kez kapıyı çal-mış, o da adamın sus payını, viskisini vermişti; eh, peşinde olduğu şey de bu değil miydi zaten? Şimdi de şu denizci-ler... aman, canı cehenneme.

“Zararı yok, Mildred, gerçekten. Birkaç denizci eksik ya da fazla, ne fark eder? Tanrım, umarım bir şey kırmazlar. Mutfağa gidip buza bir bakar mısın, lütfen? Ben de yeni edindiğin dostların için ne yapabilirim, bir bakayım.”

“Gerçekten, canım, bence hiç gerekmez. Anladığım ka-darı, ortama uyum sağlamakta hiç zorlanmıyorlar.”

Ev sahibesi, davetsiz misafirlerine doğru ilerledi. Otur-ma odasının bir köşesinde birbirlerine düğümlenmiş, öyle-ce bakıyorlardı; pek de rahat bir halleri yoktu.

Altı kişilik ekibin en yakışıklısı, kepini gergince çevirdi, "Bu tür bir parti olduğunu bilmiyorduk, Bayan" dedi. "Demek istediğim, herhalde bizi istemezsiniz?"

"Elbette isterim; hoş geldiniz. Sizi istemeseydim, burada ne işiniz olabilirdi ki?"

Denizci utanmıştı.

"Şu kız, Mildred'le arkadaşı bizi bir bardan kaldırdılar; böyle bir eve geleceğimizden tamamen habersizdik."

"Saçmalık, kesinlikle saçmalık," dedi ev sahibesi. "Güneydensiniz, değil mi?"

Delikanlı kepini koltuğunun altına sıkıştırdı; azıcık rahatlamış görünüyordu. "Ben Mississippi'liyim. Oraya hiç yolunuz düşmemiştir, değil mi, Bayan?"

Kız pencereye doğru baktı, diliyle dudaklarını yaladı. Bundan bıkmıştı, fena halde usanmıştı. "Ah, evet," diye attı. "Harika bir eyalet."

Oğlan sırtıttı. "Başka bir yerle karıştırıyorsunuz, Bayan. Mississippi'de öyle dikkati çekecek fazla bir şey yoktur, belki bir tek Natchez yolunun oralar."

"Ah, elbette, Natchez. Okulda Natchez'li bir kız arkadaşım vardı. Elizabeth Kimberly; tanır mısın?"

"Hayır, tanıdığımı söyleyemem."

Ansızın, delikanlıyla baş başa olduklarını ayımsadı; diğer arkadaşları piyanonun, Porter çalan Les'in etrafında toplanmıştı. Mildred şu yabancılık çekmeme konusunda haklıydı.

"Hadi, gel," dedi. "Sana bir içki hazırlayayım. Onlar başlarının çaresine bakabilir. Adım Louise, lütfen bana Bayan deyip durma."

"Kız kardeşimin adı da Louise; benimki Jake."

"Gerçekten mi? Ne hoş... bu rastlantı yani." Saçlarını sıvazladı, fazla koyu dudaklarıyla gülümsedi.

Küçük odaya geçtiler; denizcinin, elbisesinin kalçalarının çevresinde dalgalanışını izlediğini biliyordu. Eğildi, bar tezgâhındaki alçak kapıdan geçip bara girdi.

“Pekâlâ,” dedi, “ne istersin? İskoçumuz, çavdar viskimiz ve romumuz var; güzel bir Colalı roma ne dersin?”

“Dediğin gibi olsun,” diye gülümsedi delikanlı, elini barın aynalı yüzeyinde gezdirirken. “Biliyor musun, daha önce hiç böyle bir yer görmedim. Filmlerden fırlamış gibi.”

Kız bir kokteyl çubuğuyla bardaktaki buzları hızlı hızlı karıştırdı. “Arzu edersen, seni kırk sentlik bir tura çıkarırım. Bir apartman dairesine göre oldukça geniştir, doğru. Büyük, çok daha büyük bir sayfiye evimiz var.”

Kulağa pek hoş gelmemişti bu. Fazla kibirli, fazla övüngendi. Döndü, rom şişesini kovuğuna koydu. Aynadan, oğlanın ona baktığını görebiliyordu; belki de onun içinden, öteki tarafa.

“Kaç yaşındasın?” diye sordu denizci.

Bir an düşünmesi gerekti, ciddi ciddi düşünmesi. Yaşı hakkında öyle ısrarla, inatla yalan söylüyordu ki, bazen gerçeği kendisi de unutuyordu. İyi de, bu oğlanın onun gerçek yaşını bilip bilmemesi ne fark ederdi ki? Bunun üzerine doğrusunu söyledi.

“On altı.”

“Ve hiç öpüşmedin...?”

Louise güldü; bu tekerlemeye değil, kendi yanıtına.

“Tecavüze uğramadın, demek istiyorsun herhalde.”

Doğruca delikanlının yüzüne bakıyordu; afalladığını, sonra eğlendiğini gördü; sonra, başka bir şey.

“Ah, Tanrı aşkına, bana öyle bakmasana; ben kötü bir kız değilim.” Denizci kızardı, Louise bar kapısından bir kez daha geçti, onun elini tuttu. “Hadi gel, sana etrafı göstereyim.”

Ara ara aynalarla bezenmiş, uzun bir koridordan geçirdi, odaları teker teker gösterdi. Oğlan yumuşak, uçuk renkli halılara, modern eşyalarla yüzyıl sonu mobilyalarının sakin, tatlılıkla harmanlanışına hayran olmuştu.

“Burası benim odam,” dedi kız, kapıyı açıp içeriye bu yur ederken. “Dağınıklığın kusuruna bakma, hepsi benim eserim değil; kızların çoğu burada giyindi de.”

Kusura bakılacak hiçbir şey yoktu, oda derli toplu, tertemizdi. Yatak, sehpa, lamba, hepsi beyaz, sadece duvarlarla halı koyu, soğuk bir yeşil.

“Evet, Jake... ne diyorsun, bana uymuş mu?”

“Hiç böyle bir şey görmemiştim; anlattığımda kız kardeşim inanmayacak... fakat duvarları sevmedim; böyle dediğim için bana kızmazsın umarım... şu yeşil... öyle soğuk ki.”

Kız şaşırmış gibiydi, bunu neden yaptığını bilmeksizin elini uzattı, tuvalet masasının yanındaki duvara dokundu.

“Haklısın, yani duvarlar gerçekten soğuk.” Başını kaldırıp oğlana baktı, yüzünü bir an için öyle bir ifade kapladı ki, oğlan emin olamadı: gülecek miydi yoksa ağlayacak mı?

“Onu kastetmemiştim. Hey, ne kastettiğimi de bilmiyorum ya, neyse!”

“Bilmiyor musun yoksa sadece kıvırtıyor muyuz?” Kızın sorusu havada kaldı; o da gidip beyaz yatağının kenarına oturdu.

“Gel,” dedi, “otur, bir sigara yak. İçkin nerde?”

Kızın yanına ilişti. “Barda bıraktım. Öndeki bütün o şamatadan sonra burası ne kadar sessiz.”

“Ne zamandır donanmadasın?”

“Sekiz ay.”

“Memnun musun?”

"Memnun olup olmaman o kadar da önemli değil... Donanma sayesinde, hiç göremeyeceğim bir sürü yer gördüm."

"Neden orduya yazıldın, peki?"

"Ah, zaten askere alınacaktım, denizcilik bana daha çekici geldi."

"Öyle miymiş?"

"Şey, şu kadarını söyleyeyim, bu tür bir yaşam bana göre değil; birilerinin bana patronluk taslaması hoşuma gitmiyor. Senin gider miydi?"

Yanıt vermedi, onun yerine dudaklarına bir sigara yerleştirdi. Oğlan çaktığı kibriti uzattı, kız da elinin onunkine sürtünmesine izin verdi. Oğlanın eli titriyordu, alev sabit değildi. Louise dumanı içine çekti, sordu: "Beni öpmek istiyorsun, değil mi?"

Dikkatle oğlanı gözlüyordu; kızartının usulca yüzüne yayıldığını gördü.

"Neden öpmüyorsun?"

"Sen o tür kızlardan değilsin. Senin gibi bir kızı öpmeye korkarım, ayrıca benimle sadece dalga geçtiğini biliyorum."

Güldü, dumanı bir bulut gibi tavana doğru üfledi. "Kes şunu; gaz ışığında oynanan bir melodramdan çıkıp gelmiş biri gibi konuşuyorsun. Hem 'o tür kızlar' dediğin ne? Sadece bir kavram işte. Beni öpüp öpmemen şu kadarcık önem taşıyor. Açıklayabilirim, ama ne diye uğraşayım? Sonunda, büyük bir olasılıkla beni bir nemfoman sanacaksın."

"O dediğinin ne anlama geldiğini bile bilmiyorum."

"Hey Tanrım, işte söylemeye çalıştığım da bu. Sen bir erkeksin, gerçek bir erkek; o zayıf, kadınsı oğlanlardan, Les gibilerden öyle bıktım ki. Seninle öpüşmenin nasıl olacağını merak ettim, hepsi bu."

Kızın üstüne eğildi. "İlginç bir çocuksun," dedi, kızı kollarına alırken. Öptü, sonra elini kızın omzundan aşağıya kaydırды, göğsüne bastırды.

Kız bir silkelenişte ondan kurtuldu, sonra oğlanı sertçe itti; o da soğuk, yeşil halıya boylu boyunca serildi.

Kız kalktı, onun tepesine dikildi; uzun uzun bakiştılar. "Seni pislik," dedi. Sonra da oğlanın hayretler içindeki yüzüne tokadı yapıştırdı.

Kapıyı açtı, durakladı, elbisesini sıvazladı ve salondaki partiye döndü. Delikanlı bir dakika kadar yerde oturduktan sonra doğruldu, holé çıktı; aynı anda, kepini beyaz odada unuttuğunu anımsadı, ama boş verdi; istediğı tek şey, buradan çıkıp gitmekti.

Eşikte durmuş salonu süzen ev sahibesi, Mildred'e yanına gelmesini işaret etti.

"Tanrı aşkına, Mildred, çıkart şu insanları buradan; şu denizciler... burayı ne sanıyor bunlar... hayır kurumu mu?"

"Ne oldu; o çocuk seni rahatsız mı etti yoksa?"

"Yo, hayır, sadece geri zekâlı taşralının teki işte; hayatında hiç böyle bir yer görmemiş, bu da kafasını karıştırdı herhalde. Yalnızca fena halde sıkıldım, başım da ağrıyor. Şunları çıkartır mısın buradan.. lütfen... herkesi."

Mildred başını olur anlamında salladı, ev sahibesi de koridorda ilerleyip annesinin odasına girdi. Kadife kaplı kanepeye uzandı, gözlerini Picasso'nun soyut resmine dikti. Minik, dantel bir yastık aldı, var gücüyle yüzüne bastırды. Bu gece burada uyuyacaktı; bu odanın duvarları uçuk pembe ve ılıktı.

KENDİNE AİT BİR VİZON

(1944)

Bayan Munson keten gülü kumral saçlarına iliştirdi, sonucu değerlendirmek için aynadan biraz uzaklaştı. Elleriyle kalçalarını sıvazladı... elbise fazla dardı, tek özelliği de buydu zaten. "Tamirle filan kurtaramam," diye düşündü öfkeyle. Yansısına son bir eleştirel bakış fırlattıktan sonra döndü, oturma odasına gitti.

Pencereler açıldı; yüksek, canhıraş çığlıklar odayı doldurmuştu. Bayan Munson üçüncü katta oturuyordu, yolun karşısında bir devlet okulunun oyun bahçesi vardı. Gürültü öğleden sonraları dayanılmaz oluyordu. Ah, keşke bunu kira kontratını imzalamadan önce bilseydi! Hafifçe homurdanarak her iki camı da kapadı; ona kalsa pencereleri iki yıl boyunca aynen böyle bırakırdı.

Ancak Bayan Munson bugün öylesine heyecanlıydı ki, hiçbir şey canını öyle uzun boylu sıkamazdı. Rondo onu görmeye geliyordu, düşünün, Vini Rondo... hem de bu akşamüstü! Aklına geldikçe, midesinde kelebekler uçuşuyordu. Aradan neredeyse beş yıl geçmişti; Vini bunca zamandır Avrupa'daydı. Bayan Munson ne zaman kendini savaştan söz eden bir grubun ortasında bulsa, hemen belirtirdi: "şey, çok sevdiğim bir dostum şu an Paris'te; belki bilirsiniz, Vini Rondo; Almanlar çehre girdiğinde, oradaydı! Neler çektiğini düşündükçe, hafakanlar basıyor!" Yazgısı pamuk ipliğine bağlı olan kişi kendisiydi sanki.

Toplulukta, öyküyü daha önce duymamış biri varsa, Bayan Munson anlatmaya girişirdi. "Bakın," diye başlardı,

"Vini son derece yetenekli bir kızdı; sanatla filan, her tür şeyle ilgilenirdi. Eh, az buçuk parası vardı, yılda en azından bir kez Avrupa'ya giderdi. Sonunda, babası ölünce eşyalarını topladı, temelli gitti. Hey, özgürlüğün tadını güzelce çıkardı tabii, sonra Kont mu Baron mu işte öyle bir şeyle evlendi. Belki duymuşsunuzdur... Vini Rondo... Cholly Knickerbocker sürekli ondan bahsederdi." Böylece sürer giderdi; bir tarih konferansı gibi.

"Vini yeniden Amerika'da," diye düşündü; her aklına gelişte olduğu gibi, bu mucizeye bir kez daha sevinerek. Divanın üzerindeki küçük, yeşil yastıkları kabarttı, oturdu. Delici gözlerle salonu inceledi. Eşyalarını, çevreni, ancak bir ziyaretçi beklerken fark etmen, gerçekten görmen ne kadar garipti. Eh, diye içini çekti hoşnutlukla, bu kız, ne yaptı etti savaş-öncesi ölçütlerine dönmeyi başardı işte.

Tam o sırada kapının zili çaldı. Bayan Munson öylesine heyecanlanmıştı ki, ancak ikinci çalışta yerinden kıpırdayabildi. Sonunda kendini toparladı, kapıyı açmaya gitti.

İlk anda tanıyamadı onu. Karşısında duran kadının saçları ne modaya uygundu ne de bakımlı... tam tersine, gevşek, cılızdı, hiç taranmamış gibi. Çiçekli bir elbise; Ocak ayında? Bayan Munson sesindeki hayal kırıklığını belli etmemeye çalıştı: "Vini, bir tanem, nerde görsem tanırdım seni."

Kadın hâlâ eşikte duruyordu. Kolunun altında büyük, pembe bir kutu; gri gözleri merakla Bayan Munson'a dikili.

"Öyle mi, Bertha?" Sesi garip bir fısıltıydı. "İşte bu çok hoş, gerçekten hoş. Ben de seni hemen tanırdım; her ne kadar epeyce şişmanlamış olsan da." Sonra, Bayan Munson'ın uzattığı eli sıktı, içeriye girdi.

Bayan Munson utanmıştı; ne diyeceğini bilemiyordu. Kol kola oturma odasına girdiler, oturdular.

“Biraz liköre ne dersin?”

Vini küçük, esmer başını salladı. “Hayır, teşekkür ederim.”

“Şey, peki ya bir İskoç filan?” diye üsteledi umutsuzca. Sahte şömine rafının üzerinde duran, küçük heykelcikli saat tatlı tatlı çaldı. Bayan Munson onun bu kadar yüksek sesle çınlayabildiğini daha önce hiç fark etmemişti.

Vini kestirip attı: “Hayır. Hiçbir şey istemem, sağ ol.”

Pes eden Bayan Munson yeniden kanepeye çöktü. “Pe-kâlâ, tatlım, her şeyi anlat bakalım. Ne zaman döndün memlekete?” Bu sözcük kulağına pek hoş gelmişti: “memleket.”

Vini büyük, pembe kutuyu yere, bacaklarının arasına koydu, ellerini kavuşturdu. “Yaklaşık bir yıldır buradayım.” Durakladı, sonra ev sahibesinin yüzündeki şaşkınlığı görünce, aceleyle ekledi: “Ama New York’ta değildim. Seninle daha önce temas kurabilirdim elbette, fakat ta California’daydım.”

“Ah, California, bayılıyorum California’ya!” diye çığırda, Chicago’nun batısına hiç geçmemiş olan Bayan Munson.

Vini gülümsedi; dişlerinin ne kadar çarpık olduğu Bayan Munson’ın gözünden kaçmamıştı; dahası, iyice bir fırçalanması gerekiyordu.

“İşte,” diye sürdürdü Vini sözünü, “geçen hafta New York’a dönünce, hemen seni aramaya koyuldum. Bayağı da uğraştım, çünkü kocanın adını bir türlü anımsayamadım...”

“Albert,” dedi Bayan Munson, hiç gerekmediği halde.

“...neyse, sonunda başardım ve işte karşıdayım. Biliyor musun, Bertha, aslında vizon mantomdan kurtulmaya karar verdiğim zaman, aklıma ilk gelen sen oldun.”

Bayan Munson arkadaşının yüzünün kıpkırmızı kesildiğini gördü.

“Vizon manton mu?”

“Evet,” dedi Vini, pembe kutuyu kaldırıırken. “Vizonu-mu hatırlarsın. Oldu bitti hayrandın. Gördüğün en nefis manto olduğunu söyledin.” Kutunun üzerindeki yıpranmış, ipek kurdeleyi çözmeye girişti.

“Elbette, evet, tabii,” dedi Bayan Munson, “tabii”yi hafifçe titreterek.

“Kendime dedim ki, ‘Vini Rondo, bu mantoya ne ihtiyacın var ki? Neden Bertha’ya vermiyorsun?’ İşin doğrusu, Bertha, Paris’te muhteşem bir samur aldım, dolayısıyla buna ihtiyacım kalmadı. Ayrıca, bir tane de gümüş tilki ceke-tim var.”

Bayan Munson, kutudaki ince ambalaj kağıdını aralayan kadını süzdü; uçları kalkmış tırnak cilasını, mücevher-siz parmaklarını ve daha pek çok şeyi gördü.

“Evet, aklıma sen geldin; eğer istemezsen kendime sakla-yacağım, çünkü bir başkasına vermeye kıyamam.” Mantoyu kaldırdı, bir o yana bir bu yana çevirdi. Çok güzel bir man-toydu; kürkü dolgun, parlak ve çok kaygan. Bayan Munson uzandı, parmaklarını kürkte gezdirdi, kısa, minik tüyleri tersinden kabarttı. Hiç düşünmeden sordu: “Ne kadar?”

Sonra, ateşe değmişçesine, elini çabucak çekti; aynı anda Vini’nin sesini duydu – kısık, yorgun.

“Buna bin dolara yakın para ödedim. Ne dersin, bin fazla mı?”

Sokaktan, oyun alanından yükselen sağır edici kükreme salona dolunca, Bayan Munson buna ilk kez şükretti. Böylece dikkatini başka bir şeye verebilmiş, içindeki şiddetli duyguları azçok bastırabilmişti.

“Ne yazık ki, çok fazla. Param yetmez, gerçekten,” dedi dalgın, akli başka yerde; hâlâ mantoya bakıyor, gözlerini kaldırıp öteki kadının yüzünü görmeye korkuyordu.

Vini kürkü kanepenin üzerine attı. “Eh, senin almanı istiyorum. Para o kadar da önemli değil, sadece yaptığım yatırım boşa gitmesin istedim... Ne kadar verebilirsin?”

Bayan Munson gözlerini kapadı. Ah, Tanrım, korkunçtu bu! Allah kahretsin, korkunç!

“Belki dört yüz,” diye yanıtladı cılız bir sesle.

Vini yeniden mantoyu aldı, neşeyle şakıdı: “Bakalım, üstüne uyacak mı?”

Yatak odasına geçtiler, Bayan Munson dolabındaki boy aynasının karşısında mantoyu sırtına geçirdi. Yalnızca birkaç değişiklik yeterliydi; kolları kısalttırır, bir de belki parlattırırdı. Evet, kesinlikle yakışmıştı.

“Ah, harika bir şey, Vini. Beni akıl etmen ne kadar hoş.”

Vini duvara yaslandı; solgun yüzü yatak odasının geniş camlarının daha da keskinleştirdiği gün ışığında sert, katı görünüyordu.

“Çeki benim adıma yazabilirsin,” dedi kayıtsızca.

“Evet, elbette,” dedi Bayan Munson bir anda yeryüzüne dönerek. Bertha Munson’ı kendine ait bir vizonla salınırken düşünebiliyor musunuz?

Oturma odasına döndüler, Vini’ye bir çek yazdı. Vini çeki dikkatle katladı, küçük, boncuklu çantasına yerleştirdi.

Bayan Munson sohbet etmek için ne kadar çabaladıysa da, her seferinde buz gibi bir duvara tosladı. Bir ara, sordu: “Kocan nerede, Vini? Getirip Albert’le tanıştırsana.”

Kadının karşılığı kısa, kestirmeydi: “Ah, o mu? Onu epeydir görmedim. Bildiğim kadarı, hâlâ Lizbon’da.” Hepsi bu kadardı.

Sonunda, ertesi gün telefon edeceğine söz verdi, çıkıp gitti. O gidince, Bayan Munson düşündü: “Vah, zavallı Vini, altı üstü bir göçmen olmuş!” Sonra yeni mantosunu aldı, yatak odasına geçti. Buna nasıl sahip olduğunu Albert’a

asla, kesinlikle söyleyemezdi. Hey, ödediği parayı duysa, çıldırırdı! Mantoyu dolabının en dibine saklayacak, sonra, bir gün çıkarıp şöyle diyecekti: "Albert, bak müzayededen ne düşürdüm! Bu muhteşem vizon neredeyse bedavaya geldi."

Karanlık dolabın içinde el yordamıyla bir kanca buldu, mantoyu astı. Düzeltmek için hafifçe çekiştirdi, bir yırtılma sesi duyunca kanı çekiliverdi. Hemen lambayı açtı; kolun dikiş yeri yırtılmıştı. Sökülen yeri kaldırdı, hafifçe çekeledi. Yırtığın kolayca ilerlediğini, uzadığını gördü. İçi boşalır gibi oldu, midesi bulandı; mantonun tamamen çürümüş olduğunu anlamıştı. "Ah, Tanrım," dedi, saçındaki keten güle yapışarak. "Aman Tanrım, kandırıldım, bir güzel kazıklandım ve artık yapabileceğim hiçbir şey yok, hiçbir şey!" Çünkü artık çok iyi biliyordu: Vini ne yarın arayacaktı, ne de başka bir zaman.

ŞEYLERİN BİÇİMİ

(1944)

Beyaz, kabarık saçlı, bir tutamcık kadın, yemekli vagonda yalpalayarak arka tarafa doğru ilerledi, bir pencerenin önündeki koltuğa dikkatle, yavaşça yerleşti. Siparişini garsona yazdırdı, iyice kıstığı miyop gözlerini masanın karşısındaki al yanaklı Bahriyeli ile, yüzü kalp biçimindeki kıza dikti. Tek bir bakış, kızın parmağındaki altın alyansı da, saçına doladığı kırmızı kurdeleyi de görmesine yetmişti; etiketi yapıştırdı: basit bir kız; bir savaş gelini. Sohbetin yolunu açmak için, hafifçe gülümsedi.

Kız da ıslıl ıslıl yüzüyle ona gülümsedi, “Kalabalığı düşünerekten böyle erkencecik gelmekle iyi ettin. Öğlen hiçbir şey yiyemedik, çünkü o Rus askerleri filan yiyorlardı... Hey, onları bi görmeliydin, tıpkı Boris Karloff’a benziyorlardı, gerçekten!”

Sesi cıvıldaayan bir çaydanlığa benziyordu; kadın genzini temizleme ihtiyacı hissetti. “Evet, eminim,” dedi. “Bu yolculuktan önce, sayılarının bu kadar çok olduğunu bilmezdim – askerlerin yani. Bir trene binmeden, asla anlayamıyorsun. Kendime sorup duruyorum; bunca asker nereden geliyor böyle?”

“Asker toplama komiteleri,” dedi kız, sonra budalaca kıkırdadı.

Kocası özür dilercesine kızardı. “Sonuna kadar mı gidiyorsunuz, Bayan?”

"Niyetim öyle, ama bu tren öyle yavaş ki, sanki bir... bir.."

"Melaslar!" diye çığırdı kız, sonra, soluk almaksızın sürdürdü: "Ahh, öyle heyecanlıyım ki, inanamazsınız. Bütün gün manzaraya yapıştım kaldım. Geldiğim yer, yani Arkansas, dümdüzdür, şu dağları görünce içim gıcıklandıveriyoyo." Kocasına döndü: "Tatlım, ne dersin, Carolina'ya vardık mı?"

Erkek pencereye, camda kalınlaşan akşam alacasına baktı. Gözleri mavi ışığı, iç içe geçen, birbirini yankılayan tepeleri hızla taradı. Lokantanın parlak ışığına dönünce, gözlerini kırıştırdı. "Virgina'da olmalıyız," diye tahmin yürüttü, omuzlarını silkerek.

Aynı anda, yolcu vagonlarına açılan kapıda beliren bir asker, fena halde yalpalayarak onlara doğru geldi, masadaki boş yere bez bir bebek gibi yığıldı. Ufak tefekti; bol gelen üniforması buruşuk kıvrımlar halinde üstünden dökülüyordu. Zayıf, keskin hatlı yüzünün solukluğu, denizcinin kırmızı yanaklarıyla tezat oluşturunuyordu; alabros tıraşlı siyah saçları, lambanın altında fok derisinden yapılma bir kepmişçesine parlıyordu. Yorgun gözlerle, aralarına bir perde geriliymiş gibi, bulanık bakışlarla onları inceledi; kolumdaki rütbe işaretini, çift V'yi sinirlice çekti.

Kadın huzursuz huzursuz kıpırdandı, pencereye doğru biraz daha kaydı. Adama en hafifinden 'çakır keyif' yaftası yapıştırmıştı; kızın burnunu hoşnutsuzlukla kırıştırdığını görünce, onun da aynı yargıya vardığını anladı.

Beyaz önlüklü zenci, tepsidekileri masaya boşaltırken, Onbaşı, "Sadece kahve istiyorum," dedi. "Şöyle kocaman bir demlikte kahve, bolca da krema."

Kız çatalını kremalı tavuğuna batırdı. "Burdaki yiyecekler sence de korkunç kazık diil mi, canım?"

İşte tam o anda başladı. Onbaşı'nın başı seğiriyor, kesik, denetlenemez sarsıntılarla aşağı yukarı sallanıyordu. Sonra, hâlâ titreyerek durdu, acayip bir bükülmeyle öne doğru sarktı; boynun yan tarafındaki bir kas sertçe, şiddetle seğirmekteydi. Ağzı çok çirkin bir sırtışla gerilmiş, boyun damarları kabarmıştı.

"Ah, aman Tanrım," diye haykırdı kız; kadın da tereyağı bıçağını elinden düşürdü, hassas, duygulanmış eliyle hemen gözlerini örttü. Bahriyeli bir an boş boş baktıktan sonra, çabucak toparlandı, cebinden bir sigara paketi çıkardı.

"Al, dostum," dedi, "yak bir tane."

"Lütfen, sağ ol... çok naziksin," diye kekeledi asker, sonra, eklem yerleri beyazlaşmış yumruğunu masaya indirdi. Gümüşler şingırdadı, bardaklardaki su sağa sola sıçradı. Havada bir anlık bir sessizlik katılaştı, uzaktan uzağa patlayan kahkahalar vagonu eşit dilimlere doğradı.

Sonra, ilginin farkındaki kız, bir bukle saçını kulağının arkasına doğru sıvazladı. Kadın başını kaldırıp baktı, Onbaşı'nın sigarayı yakmaya çalıştığını görünce, dudağını ısırıldı.

"Bırak, ben yakayım," diye önerdi.

Eli öyle kötü titriyordu ki, ilk kibrit söndü gitti. İkinci denemede başarınca, yüzüne basmakalıp bir gülümseme oturtmayı becerdi. Bir süre sonra, asker sakinleşti. "Öyle utanıyorum ki... lütfen affedin beni."

"Ah, anlıyoruz," dedi kadın. "gayet iyi anlıyoruz."

"Canın acıdı mı?" diye sordu kız.

"Yo, hayır, acımıyor."

"Korktum, çünkü acı çektiğini sandım. Burdan öyle görünüyö da. Galiba hıçkırık nöbeti filan gibi bi şey?" Biri tekmelemiş gibi, ansızın susuverdi.

Onbaşı parmağını masanın kenarında gezdirirken, bir solukta açıkladı: "Trene bininceye kadar gayet iyiydim. So-

run çıkmayacağını söylemişlerdi. 'İyisin, asker,' dediler. Ama bu heyecan... Artık Amerika'da olduğunu, özgür olduğunu ve kahrolası bekleyişin sona erdiğini bilmek... o coşku..." Gözünü ovuşturdu.

"Özür dilerim," dedi.

Garson kahveyi masaya bırakınca, kadın yardım etmeye davrandı. Asker hafif bir öfkeyle onun elini itti. "Hayır, lütfen. Ben becerebilirim!" Utanan, bozulan kadın pencereye döndü, cama vuran yansıısıyla karşılaştı. Yüz sakindi, buy-sa onu şaşırttı, çünkü sersemletici bir gerçek dışılık, bir düşsellik duygusuna kapılmıştı; iki rüya arasında salını-yormuş gibi. Düşüncelerini başka yöne kaydırmak için, denizcinin, tabakla ağız arasında ciddi, resmi bir tavırla me-kik dokuyan çatalını seyretmeye koyuldu. Kız da şimdi iş-tahla yiyordu; kendi yemeğiye soğumaktaydı.

Sonra, yeniden başladı; ilki kadar şiddetli değildi ama. Karşıdan gelen bir trenin çığ, keskin farları, camdaki yansı-yı çarpıttı, bulanıklaştırdı; kadın içini çekti.

Adam alçak sesle, mırıl mırıl sövüyordu; bir dua mırıl-danmaktaydı sanki. Sonra, ellerini sınımsıkı birer mengene gibi şakaklarına yapıştırdı, çıldırmışçasına sıkmaya başladı.

"Dinle, ahbap, en iyisi bir doktora görün," dedi Bahriye-li.

Kadın elini uzattı, adamın havaya kalkmış koluna koy-du: "Yapabileceğim bir şey var mı?"

"Durdurmak için, gözlerimin içine bakarlardı... biriyle bakıştığım zaman, duruyor."

Kadın eğildi, yüzünü onunkine yaklaştırdı. "İşte," dedi asker, bir anda sakinleşerek, "işte böyle. Ne kadar tatlısın."

"Nerede oldu?" dedi kadın.

Adam kaşlarını çattı. "Öyle çok yer dolaştık ki... sinirle-rim... sinirlerim mahvoldu."

“Şimdi nereye gidiyorsun, peki?”

“Virginia.”

“Ah, yuvana yani?”

“Evet, evim orada.”

Kadın parmaklarının sızladığını ayırımsayınca, erkeğin koluna kenetlenmiş olan elini gevşetti. “Orası, senin yuvan; ötekinin önemsiz olduğunu aklından çıkarmamalısın.”

“Biliyor musun,” diye fısıldadı erkek, “seni seviyorum. Seni seviyorum, çünkü çok safsın, çok masumsun ve filmlerde gördüklerinin dışında hiçbir şey bilmiyorsun. Seni seviyorum, çünkü Virginia’dayız ve ben evime varmak üzereyim.” Kadın başını çeviriverdi. Gücenik, küskün bir gerginlik, sessizliğe eklendi.

“Hepsi bu kadar sanıyorsun, öyle mi?” dedi Onbaşı. Masaya doğru eğildi, mahmur gözlerini ovuşturdu. “Şu başıma gelen var, ama bir de insanın onuru var. Tanıdığım insanların arasındayken ne yapacağım? Onlarla ya da senin gibi biriyle aynı sofrada oturup midelerini bulandırmak ister miyim sanıyorsun? Bir çocuğu, şuradaki çocuk gibileri korkutmak, kafasına kendi babasına ilişkin kuşku-lar sokmak ister miyim? Aylardır bekliyordum, sonunda bana düzeldiğimi söylediler, oysa daha ilk seferinde...” Durdu, kaşları çatıldı.

Kadın hesap pusulasının üzerine iki banknot koydu, iskemlesini geriye itti. “Geçmeme izin verir misin, lütfen?”

Onbaşı güçlkle doğruldu, durup gözlerini kadının hiç dokunulmamış tabağına dikti. “Hadi, ye şunu, Tanrı’nın cezası,” dedi. “Yemek zorundasın!” Sonra döndü, hiç arkasına bakmadan yolcu vagonuna geçip gözden yitti.

Kadın onun kahvesinin parasını ödedi.

GÜMÜŞ DAMACANA

(1945)

Okuldan sonra ilaç, içecek filan gibi bir sürü şeyin satıldığı Valhalla'da çalışırdım. Sahibi Bay Ed Marshall, dayımdı. Ona Bay Marshall derdim, çünkü herkes, karısı dahil, ona Bay Marshall derdi. Bununla beraber, iyi bir adamdı.

Dükkân biraz tapon olabilirdi, ama geniş, loş ve serindi; yaz aylarında kasabada bundan daha hoş bir yer bulamazdınız. Girince, solda tütün ve dergilerin bulunduğu bir tezgah vardı, arkasında da, mutlaka Bay Marshall: bodur, köşeli yüzlü, pembe-beyaz bir adam; uçları kıvrık, erkeksi, kır bıyıklı. Bu tezgahın ilerisinde çok güzel bir meşrubat fıskiyesi dururdu. Antikaydı, iyi cins, sararmış mermerden yapılmıştı; yüzeyi kaygan, pürüzsüzdü, ama öyle ucuz cila-dan en küçük bir iz yoktu. Bay Marshall 1910'da, New Orleans'taki bir açık artırmadan aldığı fıskiyeyle bayağı gururlanırdı. Yüksek, narin taburelere oturup da fıskiyenin arkasına doğru baktığınızda, antik maun çerçeveli bir dizi aynadaki tatlı, yumuşak yansınızı görürdünüz; mum ışığıyla aydınlatılmış gibi. Biblo vitrinlerine benzeyen, cam kapılı, pirinç anahtarlı dolaplarda her türden mal sergilenirdi. Havada hep şurup, minik hindistan cevizi ve diğer leziz şeylerin kokusu.

Valhalla, Wachata İlçesi için bir toplanma yeri-ydi, ta ki Rufus McPherson adındaki adam gelip belediye meydanının tam karşısına ikinci bir dükkân açıncaya kadar. Rufus McPherson denen moruk, bir hayduktu, çünkü dayımın işini elinden aldı. Dükkânını elektrikli vantilatörler, renkli

ampuller gibi cicili bicili aletlerle doldurdu; evlere servis yapıyor, sipariş üzerine peynirli tostlar hazırlıyordu. Doğal olarak, Bay Marshall'a sâdik kalanlar olsa da, çoğunluk Rufus McPherson'a karşı koyamadı.

Bay Marshall bir süre onu görmezden gelmeyi seçti: McPherson'ın adı geçtiğinde, küçümseme dolu bir homurtu salıyor, bıyığını burarak başka yöne bakıyordu. Ama kızdığını anlıyordunuz. Ve öfkesinin giderek arttığını. Sonra, bir gün, Ekim ortalarına doğru, Valhalla'ya girince onu fiskiye'nin önünde oturmuş Hamurabi'yle şarap içip domino oynarken buldum.

Hamurabi Mısırlıydı ve dişçi gibi bir şeydi, ancak doğru dürüst çalıştığı yoktu, çünkü buralıların dişleri, sudaki bir madde nedeniyle olağanüstü sağlamdır. Vaktinin çoğunu Valhalla'da takılarak geçirirdi; dayımın baş dostuydu. Tam bir erkek güzeliydi, bu Hamurabi; esmer tenli, neredeyse bir doksan boyunda; kasabalı anneler kızlarını kilit altında tutarken, kendi gözlerini ondan alamazdı. Öyle yabancı aksanı filan yoktu; bana kalırsa, aydaki adam ne kadar Mısırlıysa, Hamurabi de o kadar Mısırlıydı.

Her neyse, işte oturmuş, dört litrelik, küçük damacana-daki kırmızı İtalyan şarabıyla kafayı çekiyorlardı. Üzücü bir görüntüydü, zira Bay Marshall içki düşmanlığıyla ünlüydü. Bunun üzerine, gayet doğaldır ki, şöyle düşündüm: Hay Allah, Rufus McPherson sonunda dayıma keçileri kacırttı işte. Oysa durum böyle değilmiş.

"Gel, evlat," dedi Bay Marshall, "bir kadeh şarap iç."

"Elbette," dedi Hamurabi, "bitirmemize yardım et. Nâsılsa dükkânın ikramı; ziyan etmeyelim."

Eppeyce sonra, Bay Marshall boşalan damacanayı kaldırdı, "Şimdi göreceğiz bakalım!" dedi. Sonra çıktı, öğleden sonraya karıştı.

“Nereye gitti?” diye sordum.

Hamurabi sadece, “Ah” dedi. Beni kızdırmaya bayılırdı.

Dayım yarım saat sonra döndü. Taşdığı yükün altında iki büklümdü, hırıldıyordu. Damacanayı tezgaha, fiskiye-nin yanına koydu, geri çekildi; gülümsüyor, ellerini ovuşturuyordu: “Evet, ne diyorsunuz?”

“Ah,” diye mırladı Hamurabi.

“Vay...” dedim.

Tanrı şahit, aynı şarap testisiydi, ama harika bir fark vardı; şimdi ağzına kadar bozuk parayla, kalın camın altında donuk donuk parlayan nikel beşliklerle, gümüş onluklarla doluydu.

“Güzel, ha?” dedi dayım. “First National’da bozurdum. On sentten daha büyüğü sığmadı. Yine de, tonla para var içinde, bilesiniz.”

“Amaç ne, Bay Marshall?” dedim. “Yani, niyetiniz ne?”

Bay Marshall’ın gülümsemesi geniş bir sırıtışa dönüştü. “Buna gümüş bir damacana diyebiliriz...”

“Gökkuşağının dibindeki testi” diye araya girdi Hamurabi.

“...senin deyişinle, amaca gelince: insanlara, içindeki parayı tahmin ettirmek. Örneğin, diyelim ki sen yirmi beş sentlik alışveriş yaptın – eh, o zaman şansını deneyebileceksin. Ne kadar çok şey satın alırsan, tahmin hakkın o kadar artacak. Bütün bahisleri, Noel arifesine kadar bir deftere kaydedeceğim; o güne kadar doğru rakama en çok yaklaşan, testiği alıp götürcek.”

Hamurabi başını ciddiyetle salladı. “Noel Baba’yı oynuyor – güçlü, azametli bir Noel Baba’yı,” dedi. “Eve gidip bir kitap yazacağım: *Rufus McPherson’ın Kurnazca Katledilişi*.” İşin doğrusu, ara ara öyküler yazar, dergilere yollardı. Hepsi de geri gelirdi.

Wachata İlçesi'nin kafayı damacanaya takışı şaşırtıcı, hatta bir mucize gibiydi. Hey, bizim dükkân, İstasyon Şefi Tully'nin, o zavallı adamcağızın kafayı tamamen üşütüp deponun arkasında petrol bulunduğunu iddia ettiği ve gözü dönmüş madencilerin kasabaya hücum ettiği günlerden bu yana, hiç bu kadar iş yapmamıştı. Viski ya da kadınlarla ilintili olmadığı sürece, hiçbir şeye tek metelik harcamayan bilardocu serseriler bile dükkâna doluşup, ceplerindeki parayı muzlu süte yatırmaya başladılar. Birkaç yaşlıca hanım, Bay Marshall'ın girişimini bir tür kumar olarak, açıkça kınadıysa da, fazla sorun çıkarmadılar, hatta bir-ikisi daha sonra bir fırsatını bulup bize uğradı ve tahminde bulundu. Okul çocukları olup bitene çıldırıyordu; bense pek popüler olmuştum, çünkü yanıtı bildiğimi sanıyorlardı.

"Bütün bunların nedenini söyleyeyim," dedi Hamurabi, New York'taki bir şirketten postayla getirttiği Mısır sigaralarından birini yakarken. "Hayır, sandığınız gibi değil; bir başka deyişle, para hırsından değil. Asıl büyüleyici olan, o gizem. Şimdi şu bozukluklara bakıyor ve şöyle mi diyorsunuz: Vay, ne kadar çok! Hayır, hayır. Şöyle düşünüyorsunuz: Hey, *ne kadar acaba?* Buysa gerçekten derin, uçsuz bucaksız bir soru. Herkes için farklı anlamlar taşıyabilir. Anladınız mı?"

Peki, ya Rufus McPherson? Ah, o kudurmuştu işte! Bizim işte, en çok Noel'e güvenir, yıllık kârın büyük bölümünü o zaman elde edersiniz; oysa bizim rakip resmen sinek avlıyordu. Bunun üzerine, testiye taklit etmeyi denedi, ama pintinin teki olduğu için, içini sadece bir penilerle doldurdu. Dahası, haftalık gazetemiz *Banner*'ın editörüne bir mektup döşendi; Bay Marshall'ın "küçücük, masum çocukları azılı kumarbazlara dönüştürdüğü, dolayısıyla cehennemlik ettiği için zifte ve tüye bulanıp sallandırılması"

gerektiğini yazmıştı. Kasabanın nasıl da bir numaralı mas-karası olup çıktığını tahmin edebilirsiniz. Halkın McPherson'a verip vereceği tek şey, alaycılığıydı artık. Böylece, Kasım ayının ortaları geldiğinde, dükkânın önündeki kaldırımında öylece dikilip meydanın karşı tarafındaki cümbüşe acı acı bakmaktan başka yapabileceği bir şey kalmamıştı.

Tam da o sıralarda, Appleseed* ile ablası sahnede boy gösterdiler.

Kasabanın yabancısıydı. En azından, onu daha önce gördüğünü hatırlayan yoktu. Dediğine göre, Indian Branches'in iki kilometre kadar ilerisindeki bir çiftlikte yaşıyordu; annesinin sadece otuz yedi kilo çektiğini, ağabeyinin de elli sente, isteyenin düğününde keman çalabileceğini anlattı. Appleseed'in gerçek adı olduğunu ve on iki yaşında olduğunu iddia ediyordu. Ama ablası Middy, onun henüz sekizinde olduğunu söyledi. Saçları düz, koyu sarıydı. Açık havadan yanmış, gergin, küçük bir yüz, fıldır fıldır, yeşil gözler; bakışları son derece bilge ve bilgiçti. Ufak, çelimsiz, asabiydi, kılığı hep aynıydı: kırmızı kazak, mavi kot pantolon ve her adımda takır tukur sesler çıkaran, bir çift erkek postalı.

Valhalla'ya ilk geldiği gün, yağmur yağıyordu; saçları kafasına bir bere gibi yapışmış, botları taşra yollarının kırmızı çamurundan kalınlaşmıştı. O bir kovboy gibi kasıla kasıla fıskiye, benim bardak kuruladığım yere doğru ilerlerken, Middy peşindeydi.

"Duyduğuma göre, para dolu bi şişeniz varmış, vermeyi düşünüyomuşunuz," dedi, doğruca gözlerimin içine ba-

* Elma çekirdeği. (ç.n.)

karak. "Madem vericeksiniz, bize verin de makbule geçsin. Adım Appleseed, bu da ablam Middy."

Middy üzgün görünüşlü, üzgün bir çocuktü. Boyu oğ-
landan az uzundu; yaşça biraz daha büyük görünüyordu:
orta boy bir fasulye sırtığı. Kısa kesilmiş, halat rengi saçlar;
soluk, acınası, küçük bir surat. Solmuş, pamuklu elbisesi,
kemikli dizlerinin epeyce üstünde son buluyordu. Dişle-
rinde bir sorun vardı, dudaklarını yaşlı bir hanım gibi, res-
mi bir tavırla büzerek, gizlemeye çalışıyordu.

"Kusura bakma," dedim, "bunu Bay Marshall'la konu-
malısınız."

O da öyle yaptı. Dayım, damacanaı kazanmak için ne
yapması gerektiğini açıkladı. Appleseed arada bir başını
sallayarak, dikkatle dinledi. Sonra geri geldi, damacananın
karşısında durdu, eliyle hafifçe dokundu: "Nefis bi şey, di-
il mi, Middy?"

"Vercekler mi bize?" diye sordu kız.

"Hayır. Önce içinde kaç para olduğunu kestirmek gere-
kiyomuş. Ayırcana, önce bi çeyreklik mal almalıymışın."

"Hıh, o kadar paramız yok ki. Nerden bulcaz o parayı?"

Appleseed kaşlarını çatı, çenesini ovaladı. "Orası kolay,
bana bırak. Asıl canımı sıkan şu: Ben öyle kafadan filan ata-
mam... *bilmem* gerek."

Birkaç gün sonra, yeniden göründüler. Appleseed fıski-
yenin karşısındaki tabureye tünedi, küstahça iki bardak su
istedi; biri kendine, biri de Middy'ye. İşte, ailesiyle ilgili bil-
giyi de o zaman verdi: "...bi de Dede var, annemin babası,
bir Cajun'dur* o yüzden İngilizcesi iyi diil. Abim, şu ke-
man çalan, üç kere hapse girdi... Onun yüzünden toplanıp

* Fransız Acadia kökenli Louisianalı; Alabama'nın güneybatısında ve Mis-
sissippi'nin komşu yörelerinde yaşayan, beyaz, Kızılderili ve zenci karışımı
insanlar. (ç.n.)

Louisiana'yı terk ettik. Kendinden on yaş büyük bi kadın için dövüştü, herifi usturaynan fena kesti. Kadının sarı saçları vardı."

Gerilerde oyalanan Middy, sinirli bir sesle araya girdi: "Özel aile sırlarımızı böyle uluorta annatmamalısın, Appleseed."

Oğlan, "Kes sesini, Middy," dedi, kız da kesti. "Çok iyi kızdır," diye ekledi; dönüp kızın başını okşadı, "ama fazla yüz vermeycen. Hadi, git resimli kitaplara bak, tatlım; dişini emmeyi de kes. Appleseed'in burda azcık hesap kitap yapması gerekiyo."

Hesap yapmanın anlamı, gözünü damacanaya dikmek, yiyecekmiş gibi bakmaktı. Çenesi avcunda, gözünü bir kez olsun kırpmadan, uzun uzun inceledi paraları. "Louisiana'daki bi bayan bana, başkalarının göremediği şeyleri görebildiğimi söyledi, çünkü kafamda bi cenin zarıynan doğmuşum."

"İçinde kaç para olduğunu göremeyeceğin kesin," dedim. "Neden aklına gelen ilk rakamı söylemiyorsun; belki de tutturursun?"

"İh ih," dedi, "fazla riskli. Şahsen böyle bi rizikoya giremem. Şimdi, benim hesaba göre, bunun tek bi kesin yolu var, o da her bı meteliği saymak."

"Say o zaman!"

"Neyi sayıyor?" diye sordu, tam o sırada içeriye giren Hamurabi; gidip fıskiyeinin önüne yerleşti.

Açıkladım: "Bu çocuk damacanaadaki parayı sayacağını söylüyor."

Hamurabi ilgiyle baktı Appleseed'e. "Bunu nasıl yapmayı tasarlıyorsun, evlat?"

"Eh, sayarak," dedi Appleseed, bundan doğal ne var, dercesine.

Hamurabi güldü. "Gözlerinde röntgen ışınları varsa, mümkün elbette."

"Ah, yo. Tek gereken, kafanda bi cenin zarıynan doğmuş olmak. Louisianalı bi bayan söylemişti. Cadıydı; beni çok severdi... annem beni ona vermeyince, o da anneme büyü yaptı, onun için de annem şimdi otuz yedi kilo çekiyo."

Oğlana tuhaf bir bakış fırlatan Hamurabi'nin yaptığı yorum, "Ço-ok ilginç," oldu.

Middy *Perde Sırları*'nın bir sayısına yapışmış, dükkânda amaçsızca geziniyordu. Fotoğraflardan birini Appleseed'e gösterdi: "Ne kadar güzel bi bayan, diil mi? Görüyo musun, Appleseed, dişlerinin güzelliğini görüyo musun? Tek bi eksik yok."

"Pekâlâ, kimseyi rahatsız etme bakalım," dedi oğlan.

Onlar çıkarken, Hamurabi bir şişe portakallı Nehi ısmarladı; sigarasını tütürürken, bir yandan da gazozunu yudumladı. "Ne dersin, belki de bu çocuk kafadan kontak-tır, ha?" dedi, aklı karışmış gibi.

Bence Noel'in tadı en iyi, küçük kasabalarda çıkar. Daha çabuk havaya girer, o büyüye kapılıp değişirler, canlanırlar. Aralığın ilk haftası geldiğinde, evlerin kapıları çelenklerle bezenmişti bile; vitrinler kırmızı kağıt çanlarla, yanardöner mikadan yapılma kar taneleriyle göz alıcıydı. Çocuklar ormana dalıyor, keskin kokulu çam ağaçlarını sürükleyerek dönüyorlardı. Kadınlar çoktan kolları sıvamıştı; meyveli kekler pişiriyor, tartlara doldurulacak elmalı, kuru üzümlü harçları hazırlıyor, böğürtlen kavanozlarını, tatlı, beyaz şarap şişelerini açıyorlardı. Belediye meydanındaki dev boyutlu ağaç, gelin telleriyle, gün batımında yakılan, rengârenk ampullerle süslenmişti. Bir akşamüstü, geç vakit,

Presbiteryen kilisesindeki koronun prova yaptığını, yıllık gösteride söyleyeceği ilahileri çalıştığını duyabilirdiniz. Japon gülleri kasabanın her yanında çiçeğe durmuştu.

Bu yürek-ısıtıcı atmosferden zerre kadar etkilenmemiş görünen tek kişi, Appleseed idi. Testideki parayı sayma iddiasını müthiş, sarsılmaz bir kararlılıkla sürdürmekteydi. Artık her gün Valhalla'ya geliyor, kaşlarını çatarak, kendi kendine mırıldanarak, damacanaya yoğunlaşıyordu. Başta hepimiz büyülenmiştik, ama bir süre sonra bıktırdı ve kimse ona aldırılmaz oldu. Hiçbir şey satın almadığına, ısmarlamadığına bakılırsa, o yirmi beş senti bir türlü bir araya getiremiyordu. Ona sevecen bir ilgi beslemeye başlayan, arada bir de, bir akide şekeri ya da bir penilik meyan kökü ikram eden Hamurabi'yle konuşurdu.

"Hâlâ çatlak olduğunu düşünüyor musun?" diye sordum.

"Henüz emin değilim," dedi Hamurabi. "Ama olunca, sana haber veririm. Yeterince beslenmiyor. Onu Rainbow Café'ye götürüp bir tabak dolusu ızgara et yedireceğim."

"Çıkarıp bir çeyreklik versen, çok daha makbule geçer."

"Hayır. Onun bir tabak ete ihtiyacı var. Ayrıca, bir tahminde bulunmaması çok daha iyi. Sinirleri onun kadar gergin, böylesine duyarlı, sıra dışı bir çocuğun bahsi kaybetmesinin vebalini üstlenmek istemem. Çok yazık olur."

İtiraf etmeliyim ki, o sıralar Appleseed bana yalnızca gülünç geliyordu. Bay Marshall ona acıyor, diğer çocuklar sa alaya alıyordu, fakat oğlan hiç karşılık vermeyince, onlar da vazgeçtiler. Onu orada, fıskiye'nin önünde, alnı kırış kırış, gözleri kavanozda, put gibi otururken görebilirdiniz. Öte yandan, öylesine içe kapanırdı ki, insan bazen ürperti ci, berbat bir duyguya kapılırdı.. şey, hani hiç yokmuş gibi. Ve siz tam bundan iyice emin olduğunuzda, oğlan can-

lanır, şuna benzer bir şey söylerdi: “İster misin şunda bi tane de 1913 tarihli bizonlu beşliklerden olsun! Biri, o bizonlu beş sentlerin elli dolar ettiğini söyledi.” Ya da, “Middy filmlerde ünlü bir bayan olucak. Dünyanın parasını kazanıyolar, o bayan artistler; o zaman, ömrümüz boyu bi daha lahana yemicez. Ama Middy, dişleri güzel olmazsa onu filmlerde oynatmayacaklarını söylüyo.”

Middy her seferinde kardeşinin kuyruğuna takılmıyordu. Yanında o yokken, Appleseed bambaşka biriydi; çekingenleşir, dükkândan daha erken ayrılırdı.

Hamurabi sözünde durdu, lokantaya götürüp oğlana bir tabak et yedirdi. “Bay Hamurabi çok nazik, tamam,” dedi oğlan, daha sonra, “ama çok garip fikirleri var; şu Mısır denen yerde yaşasaymış, kıral filan olurmuş, öyle diyo.”

Hamurabi ise şöyle dedi: “Bu çocuğun çok dokunaklı bir kaderi var. Bunu görmek çok güzel. Ama bu işten tiksinmeye başladım.” Eliyle testiği gösterdi. “Birine bu tür bir umut vermek, gaddarlık; lanet olsun, bu işe bulaştığıma öyle pişmanım ki.”

Valhalla’daki en büyük eğlence, testiği kazandığın zaman ne alacağını, neler yapacağını sıralamaktı. Bu oyuna katılanlar hayli kalabalıktı: Solomon Katz, Phoebe Jones, Carl Kuhnhardt, Puly Simmons, Addie Foxcroft, Marvin Finkle, Trudy Edwards ve Erskine Washington adında bir siyah. Bunlar da, yanıtların bazıları: Birmingham’a gidip saçına perma yaptırmak, kullanılmış bir piyano, bir Shetland midillisi, altın bir bilezik, *Rover Boys*’un bütün serisi, bir hayat sigortası.

Bay Marshall bir keresinde Appleseed’e, kazanacağı parayla ne alacağını sordu. “Bu bi sır,” dedi oğlan ve ne kadar sıkıştırdılarsa da söylemedi. Artık bu her neyse, oğlanın onu fena halde istediği sonucuna vardık.

Ciddi kış, genel olarak, bizim taraflara ancak Ocak sonuna doğru çöker; o zaman bile, hem fazla sertleşmez, hem de kısa sürer. Ama anlattığım kış, Noel'e bir hafta kala, hiç alışılmadık bir soğuk dalgası yedik. Kimileri hâlâ anlatır, çünkü gerçekten korkunçtu: Su boruları kaskatı donmuş, yeterince odun yedeklemeyi ihmal edenler, günlerini yorganının altına kıvrılarak geçirmişti; gökyüzü fırtınadan önceki o tuhaf, kasvetli griye dönüştü; güneşse on beşinden sonra küçülmeye başlayan bir ay kadar soluktu. Sert bir rüzgâr vardı: sonbaharda dökülen kuru yapraklar, donmuş toprağı kapladı, meydandaki çam ağacıysa Noel süslerini iki kez yitirdi. Verilen soluklar, puslu bulutlar oluşturunuyordu. İpek fabrikasının orada, en yoksulların yaşadığı yerde, aileler geceleri karanlıkta birbirine sokuluyor, soğuğu unutmak için masallar anlatıyordu. Taşrada, çiftçiler narin bitkilerini çuval bezleriyle örtüp dua ettiler; kimileri soğuğu fırsat bilip domuzlarını kesti, taze sosisi kasabaya getirdi. Bay R.C. Judgins, kasaba ayyaşımız, sırtına kırmızı tül-bentten yapılma bir giysi geçirmiş, tuhafiye dükkânında Noel Baba'yı canlandırmaktaydı. Bay R.C. Judgins, kalabalık bir aile babasıydı, onun için de, onu bir dolar kazanacak kadar ayık görmek, herkesi sevindirdi. Kilise etkinlikleri birbirini izliyordu; bir tanesinde Bay Marshall, Rufus McPherson'la burun buruna geldi: acı sözler sarf edildi, ama neyse ki, tek yumruk atılmadı.

Şimdi, daha önce de bahsettiğim gibi, Appleseed'in yaşadığı yer, Indian Branches'in iki kilometre kadar aşağısındaydı; buysa kasabadan yaklaşık beş kilometrelik, bayağı uzun ve yalnız bir yürüyüş, demekti. Yine de, ayaza rağmen, her gün Valhalla'ya geliyor, kapanış saatine kadar oturuyordu; günler kısaldığı için, dükkânı kapadığımızda hava kararmış oluyordu. Arada bir, ipek fabrikasındaki us-

tabaşı onu yarı yola kadar arabasıyla götürüyordu, ama pek sık değil. Oğlan yorgun görünürdü; ağzının çevresinde kaygılı çizgiler. Sürekli üşür, tirtir titrerdi. O kırmızı kazağın ve mavi pantolonun altına, sıcak tutacak bir çamaşır filan giydiğini hiç sanmıyorum.

Noel'e üç gün kala, damdan düşercesine açıkladı: "Evet, işim bitti. O şişede kaç para olduğunu biliyorum artıkın." Bunu öyle ciddi, resmi bir kesinlikle söylemişti ki, hiçbir kuşkuyla yer bırakmıyordu.

"Evlat, dur hele," dedi, o sırada dükkânda bulunan Hamurabi. "Bunu kesinlikle bilemezsin. Büyük bir hata yapıyorsun: kendine kötülük edeceksin."

"Vaaza gerek yok, Bay Hamurabi. Ben ne yaptığımı biliyorum. Louisiana'daki bayan bana..."

"Evet evet evet – ama bunu unut artık. Yerinde olsaydım doğruca eve gider, bir daha da yerimden kıpırdamazdım ve şu kahrolası testiği unuturdum."

"Abim bu gece Cherokee City'de bi düğünde keman çalacak ve bana o yirmi beş senti vericek," diye ayak diredi Appleseed. "Yarın tahminde bulunucam."

Böylece, ertesi gün Appleseed'le Middy'yi görünce ister istemez heyecanlandım. Evet, çeyreklik elindeydi: ne olur ne olmaz diye, kırmızı bir mendilin ucuna düğümlenmişti.

İki kardeş el ele, ne satın alacaklarını fısır fısır tartışarak, camlı dolapların arasında dolaştılar. Sonunda, dikiş yüksüğü kadar bir şişedeki gardenya kolonyasında karar kıldılar; Middy şişeyi çabucak açtı, neredeyse yarısını saçına döktü. "Tıpkı şey gibi koktum... ah, yüce Meryem, hiç bu kaddar tatlı bi şi koklamamıştım. Appleseed, tatlım, dur da saçına biraz döküüm." Ama oğlan izin vermedi.

Bay Marshall bahisleri yazdığı defteri çıkarırken, Appleseed fıskiye doğru gitti, damacanayı iki eliyle kavrayıp hafifçe okşadı. Heyecandan gözleri parlamış, yanakları pembeleşmişti. Bunun üzerine, dükkânda bulunanların neredeyse tamamı yaklaştı, oğlanın çevresinde toplandı. Middy gerilerde durmuş sessizce bacağını kaşıyor, kolon-yayı kokluyordu. Hamurabi görünürlerde yoktu.

Bay Marshall kaleminin ucunu yaladı, gülümsedi. "Pe-kâlâ, evlat, ne diyorsun?"

Appleseed derin bir soluk aldı. "Yetmiş yedi dolar, otuz beş sent," dedi, bir an bile düşünmeden.

Böyle küsuratlı bir rakam seçmesi bile, sıra dışılığını gösteriyordu, çünkü çoğunluk yuvarlak bir rakam söyleyivermişti. Bay Marshall, deftere kaydettiği rakamı usule uygun, resmi bir tavırla tekrarladı.

"Kazandıysam, ne zaman öğrenirim?"

"Noel arifesinde," dedi biri.

"Yani yarın?"

"Evet, öyle," diye doğruladı Bay Marshall, gayet sakin. "Saat dörtte burada ol."

Gece termometre daha da düştü, ama gün doğumuna doğru, yaz sağanaklarına benzeyen o kısa ömürlü yağmurlardan biri indirdiği için, ertesi gün hava buz gibi olsa da, açıktı. Kasaba şu Kuzey ülkelerine özgü kartpostal resimlerinden farksızdı; ağaçlarda beyaz beyaz ışıldayan buz saçakları, camları kaplayan kırağı çiçekleri. Bay R.C.Judkins erken kalkmıştı ve anlaşılamayan bir nedenle, elindeki yemek çanını çalarak sokakları arşınıyor, arada bir durup arka cebinde taşıdığı yarım litrelik, yassı viski şişesinden bir fırt alıyordu. Rüzgârsız bir gün olduğu için, bacalardan

tembel tembel yükselen duman doğrucu durgun, donmuş gökyüzüne tırmanmaktaydı. Öğle olduğunda, Presbiter-yen korosu hızını almıştı; Cadılar Bayramı'ndaki gibi, korkunç maskeler takmış olan kasabalı çocuklarsa meydanda koşuyor, birbirini kovalıyor, korkunç bir şamata yapıyorlardı.

Hamurabi, Valhalla'yı hazırlamamıza yardım etmek için öğle vakti çıkageldi. Bir çuval dolusu mandalina getirmişti, tamamını yiyip bitirdik, kabukları da salonun ortasındaki yeni, koca göbekli sobaya attık (Bay Marshall'ın kendine Noel armağanıydı). Sonra dayım damacanayı fıskiyeli tezgâhtan aldı, güzelce sildi, göze çarpacek bir yere yerleştirilmiş olan masanın üzerine koydu. Bundan sonra da, bize yardım etmek için kılını bile kıpırdatmadı: Bir iskemleye tünedi, zevksiz, yeşil bir kurdeleyi testiye bir bağlayıp bir çözmeye koyuldu. Dolayısıyla, gerisini Hamurabi'yle ikimiz halletmek zorunda kaldık: yerleri süpürdük, aynaları yıkadık, dolapların tozunu aldık, duvardan duvara, kırmızı-yeşilli krepon kağıtları gerdik. İşimiz bittiğinde, dükân gayet çekici ve şık görünüyordu.

Ama Hamurabi emeğimizi üzgün üzgün süzdü, şöyle dedi: "Eh, en iyisi ben gideyim artık."

Bay Marshall afalladı: "Kalmayacak mısın?"

Hamurabi başını ağır ağır salladı. "Oh, yo, hayır," dedi. "O çocuğun yüzünü görmeye dayanamayacağım. Noel'deyiz ve ben neşeli vakit geçirmeye kararlıyım. Oysa vicdanımda öyle bir görüntüyle bunu yapamam. Allah kahretsin, gözüme uyku girmez sonra."

"Nasıl istersen," dedi Bay Marshall. Sonra omuzlarını silkti, ama gerçekten incindiği belliydi. "Hayat böyledir işte – hem kim bilir, kazanabilir de."

Hamurabi kederli kederli iç geçirdi. "Ne kadar demiştin?"

“Yetmiş yedi dolar, otuz beş sent,” dedim.

“İşte buyurun, bu da hayalperestlik değilse...” Bay Marshall’ın yanındaki iskemleye çöktü, bacak bacak üstüne atıp bir sigara yaktı. “*Baby Ruth*’unuz varsa, bir tane alayım; ağzım zehir gibi.”

Gün akşamüstüne doğru kayarken, masanın çevresinde toplandık; hepimize fena halde hüznün basmıştı. Kimse doğru dürüst konuşmuyordu, çocuklar da artık dağıldığı için, duyulan tek ses, belediye binasının kulesindeki, saat başı çalan saatti. Valhalla’nın mesaisi bitmişti, yine de, önünden geçenler durup vitrinden içeriye bakıyordu. Saat üçte Bay Marshall bana kapıyı açmamı söyledi.

Yirmi dakika içinde içerisi tıka basa doldu; herkes en iyi pazar giysisini giymişti, havada baygın bir koku vardı, çünkü küçük ipek fabrikasının kızları vanilyalı kokular sürünmüştü. İnsanlar duvarların dibine yığılmış, tezgâha, fısıkiyenin karşısına tünemiş, buldukları her boşluğa sığışmıştı; az sonra kalabalık kaldırıma taştı, yola yayıldı. Çiftçileri ve ailelerini kasabaya getiren çift atlı arabalar, T modeli Fordlar meydana dizildi. Kahkahalar, haykırışlar, şakalar gırla gidiyordu – tepesi atan hanımlar küfürlerden, daha genç erkeklerin itiş-kakışından, kaba saba tavırlarından yakındılar, fakat kimse çekip gitmedi. Yan girişte, siyahlardan oluşan bir grup toplaşmıştı, en çok eğlenenler de onlardı. Herkes günün tadını doyasıya çıkarmaktaydı. Buraları genelde fazlasıyla sakindir; öyle dişe dokunur bir hareketlilik yaşanmaz. Yatalaklarla Rufus McPherson’ın dışında, neredeyse bütün Wachata İlçesi’nin burada olduğu rahatça söylenebilirdi. Appleseed’e bakındım, ama hiçbir yerde göremedim.

Bay Marshall genzini temizledi, dikkat çekmek için ellerini  ırptı. Sesler kesilip, hava da yeterince gerginle ince, sesini bir mezat ı gibi y kseltti: "Pek    , dinleyin; elimde g rd            zarfta  " elindeki sarı zarfı havaya kaldırdı   "evet, *yanıt* bunun i inde;      na kadar bir tek Tanrı yla First National Bankası nın bildi i yanıt, ha, ha. Bu deftere de  " bo taki eliyle, hesap defterini kaldırdı   "sizlerin s yledi i tahminleri yazdım. Sorusu olan var mı?"  ıt  ıkmadı. "G zel.  imdi, bir g n     rica edeyim..."

Tek bir ki i bile yerinden kıpırdamadı: kalabalı a   ni, yo un bir utanga lık   km   gibi ydi; hava atmaya bayılan    do u tan g steri  iler bile ayaklarını yere mahcup mahcup s rtmekle yetindiler. Sonra bir ses, Appleseed inki, g rl di: "Bırakın, ge iim...yol verin, l tfen, Bayan." Kalabalı ı yarıp   ne do ru ilerlerken, Middy ile zayıf, uzun boylu, mahmur g zl  bir delikanlı onu izliyordu       ke-mancı a abey olmalıydı. Applesed in sırtında bildik kıyafeti vardı, fakat y z  p spembe ı ıy ncaya kadar ovulmu , postalları parlatılmı , sa ları *Stacomb * la kafa derisine yapı tırılmı tı. "Ge  kalmadık ya?" dedi, soluk solu a.

Ama Bay Marshall hemen atıldı: "G n     olmak istiyorsun, demek?"

Appleseed  a ırmı tı, sonra ba ını hevesle salladı.

"Bu delikanlıya itirazı olan var mı?"

  l m sessizli i s r yordu. Dayım zarfı Appleseed e uzattı, o da so ukkanlılıkla aldı. Alt duda ını di leyerek bir an inceledi, sonra kulak ı ını yırttı.

D kk nda  ıt  ıkmıyordu; ara ara duyulan bir   ks r    n ve Bay R.C. Judkins in elindeki yemek   nının hafif  ıngırtısının dı ında. Hamurabi sırtını fıskiyeli tezg ha yaslamı , g z n  tavana dikmi ti; Middy bo  g zlerle erkek karde inin omzunun   st nden bakıyordu, o lanın zar-

fı yırttığını görünce, acılı, küçük bir inilti salıverdi.

Appleseed zarftan ince, pembe bir kağıt çıkardı, son derece kırılğan bir şeymiş gibi, özenle tutarak, fısıltıyla, üzerindeki yazıyı okudu. Ansızın yüzü soluverdi, gözlerinde yaşlar parladı.

“Hey, söylesene çocuk!” diye bağırdı biri.

Hamurabi öne doğru ilerledi, kağıt parçasını çekip aldı, boğazını temizledi; tam okumaya başlamıştı ki, yüzü allak bullak oluverdi. “Şey, aman Tanrım...” dedi.

“Yüksek sesle! Yüksek sesle!” diye bastırdı, kızgın bir koro.

“Üç kağıtçılar!” diye haykırdı, artık iyice yükünü almış olan Bay R.C. Judkins. “Burnuma kalpazan kokusu geliyor, hem de kokusu arşa çıkmış!” Bunun üzerine havayı ıslıklardan, yuhalamalardan oluşan bir kasırga vardı.

Appleseed’in ağabeyi hızla arkaya döndü, yumruğunu salladı. “Susun, yoksa o kahrolası kafalarınızı bir bir patlatıp kavun kadar şişiririm, duydunuz mu? Susun dedim!”

“Hemşehrilerim,” diye başladı Belediye Başkanı Mawes, “vatandaşlarım – derim ki, Noel’deyiz... ve ben...”

Aynı anda, Bay Marshall bir sıçrayışta bir iskemlenin üzerine çıktı, az buçuk düzen sağlanana kadar ellerini çırp-tı, ayaklarıyla iskemleyi dövdü. Burada eklemekte yarar var: Daha sonra, Rufus McPherson’ın, kargaşa çıkarması için Bay R.C. Judkins’e para verdiğini öğrendik. Her neyse, ortalık iyi kötü durulunca, o kağıt parçasını benim okumam kararlaştırıldı.. nasılnı, niçinini sormayın.

Hiç düşünmeden, bağırdım: “Yetmiş yedi dolar, otuz beş sent!” Tahmin edebileceğiniz gibi, bütün o telaş, şamata yüzünden, anlamını ilk başta kavrayamadım; yalnızca bir rakamdı benim için. Sonra, Appleseed’in ağabeyi bir sevinç çığlığıyla öne atılınca, bana da dank etti tabii. Kazana-

nın adı çabucak yayıldı; huşû ve hayret dolu mırıltılar bir sağanak gibiydi.

Ah, Appleseed'e gelince; hali gerçekten acıklıydı. Ölüm-cül bir yara almışçasına ağlıyordu, ama Hamurabi kalabalık görebilsin diye, onu alıp omzuna oturtunca, kazağının yeniyle gözlerini kuruladı, sırttmaya başladı. Bay R.C. Judkins çığırıyordu: "Hilekâr! Pis hilebaz!" Fakat sesi, patlayan sağır edici alkış tufanı arasında boğulup gitti.

Middy koluma yapıştı. "Dişlerim," diye cıyıkladı. "Artık diş yaptırabilirim!"

"Diş mi?" dedim, az çok sersemlemiş bir halde.

"Takma diş," dedi kız. "İşte paraynan onu alcaz – harika, bembeyaz bi takma diş."

Ancak o anda merak ettiğim tek şey, Appleseed'in nasıl olup da gerçek rakamı kestirebildiği idi. "Hey, söylesene," diye yalvardım, "Tanrı aşkına söyle, yetmiş yedi dolar otuz beş senti nasıl böyle tamı tamına bilebildi?"

Middy yüzüme *tuhaf tuhaf* baktı. "Ama sana söyledi ya," dedi gayet ciddi. "Saydı."

"Evet, ama nasıl– nasıl?"

"Hey, sen saymayı bilmiyo musun yoksa?"

"İyi ama, tek yaptığı bu mu yani?"

"Şey," dedi, düşünceli bir suskunluğun ardından, "azcık da dua etti tabii." Çekip gitmeye hazırlandı, sonra durdu, bana döndü: "Ayrıcana, kafasında bi cenin zarıyanan doğmuştu."

İşte, sırrı çözmeye çalışan herkesin gelip dayandığı nokta da bu. Daha sonra, Appleseed'e ne zaman, "Nasıl başardın?" diye sorsanız, garip garip gülümser, konuyu değiştirdi. Yıllar sonra, ailece Florida'da bir yere göçtüler; bir daha da onlardan haber alamadık.

Ama kasabamızda efsanesi hâlâ sürer; Bay Marshall ge-

çen yılki ölümüne kadar, Baptist İncil sınıfına her Noel ari-fesi, hiç sektirmeden, Appleseed'in hikâyesini anlattı. Hamurabi de bir gün oturup bu öyküyü yazdı, çeşitli dergilere yolladı. Öykü hiç basılmadı. Sadece tek bir editörden yanıt geldi: "Küçük kız gerçekten de film yıldızı olduysa, o zaman öykünüzü değerlendirebiliriz," diyordu. Ama böyle bir şey olmadı; neden yalan atalım ki?

MİRİAM

(1945)

Bayan H.T. Miller yıllardır, East Irmağı'na yakın, kahverengi kumtaşından yapılma, yenilenmiş bir evin güzel, iç açıcı bir dairesinde (iki oda, bir de küçük, açık mutfak), tek başına yaşıyordu. Duldu; Bay H.T. Miller mâkul bir gelir bırakmıştı. Kadının ilgi alanları dardı; sözünü etmeye değer bir arkadaşı yoktu, köşe başındaki manavdan daha uzağa gittiği de çok enderdi. Apartmandaki diğer kiracıların neredeyse hiç dikkatini çekmemişti: silik giysiler, demir grisi, uçları kırılmış, kendiliğinden, gelişigüzel dalgalı saçlar, sade, göze çarpmayan yüz hatları; makyaj malzemesi kullanmazdı, son yaş gününde altmış birine basmıştı. Fevri, doğaçlama bir eylemde bulunduğu çok nadirdi; evini derli toplu tutar, arada bir bir sigara tellendirir, kendi yemeğini pişirir, bir kanarya beslerdi.

Sonra, Miriam'la tanıştı. O gece kar yağıyordu. Bayan Miller akşam yemeğinin bulaşığını kurulumuş, akşam gazetesini karıştırıyordu ki, yakınlardaki bir sinemada oynayan filmin ilanını gördü. Filmin adı hoşuna gitmişti; kunduz kürkünü giydi, galoşlarını ayağına geçirdi ve dairesinden çıktı; holdeki ışığı açık bırakmıştı: karanlıkta kalmayı hiç sevmezdi.

Kar tatlıydı; usul usul yağıyordu, henüz kaldırıma damgasını basmamıştı. Irmaktan gelen rüzgâr sadece kavgakları kamçılılamaktaydı. Bayan Miller başını eğdi, adımlarını

hızlandırdı; bir patikada körlemesine ilerleyen bir katır kadar ilgisiz, çevreye kayıtsız. Eczaneye uğradı, bir paket nane şekeri aldı.

Gişenin önünde uzun bir kuyruk oluşmuştu; kuyruğa girdi. Bir sonraki seans için (yorgun bir sesin inilideyerek duyurduğu gibi) kısa bir süre beklenecekti. Bayan Miller deri çantasını karıştırdı, bilet parasını çıkardı. Kuyruğun hiç acelesi yok gibiydi; oyalanmak için etrafına bakınca, ansızın gözüne tentenin kenarında duran, küçük bir kız ilişti.

Bayan Miller'ın gördüğü en uzun, en garip saçlara sahipti: bir albinonunki gibi, tamamen gümüşü-beyaz. Düz, gevşek sıralar halinde beline dökülüyordu. Kız zayıftı, narin, kırılgan bir yapısı vardı. Başparmakları terzi elinden çıkma, mürdüm eriği rengindeki paltosunun ceplerinde, öylece dikilirken, duruşunda yalın ama kendine özgü bir zarafet vardı.

Küçük kız ona doğru bakınca, Bayan Miller garip bir heyecan hissetti, içtenlikle gülümsedi. O zaman, kız yanına geldi: "Bana bir iyilik yapar mısınız?"

"Yapabileceğim bir şeyse, seve seve," dedi Bayan Miller.

"Ah, çok kolay bir şey. Sizden yalnızca bana bir bilet almanızı istiyorum; aksi halde içeriye sokmuyorlar da. Buyurun, param var." Elindeki iki on, bir de beş senti zarıfçe uzattı.

Sinemaya birlikte girdiler. Yer gösterici onları bekleme salonuna yönlendirdi; film yirmi dakika sonra başlayacaktı.

"Kendimi tam bir suçlu gibi hissediyorum," dedi Bayan Miller neşeyle, bir koltuğa otururken. "Demek istediğim, bu yaptığımız şey yasalara aykırı, değil mi? Umarım yan-

lış yapmamışımıdır. Annen nerde olduğunu biliyor, değil mi tatlım? Biliyor yani?"

Küçük kız bir şey söylemedi. Paltosunu çıkardı, katlayıp kucağına koydu. Lacivert elbisesi ciddi, resmiydi. Boyundan altın bir zincir sarkıyor, duyarlı, müziğe yatkın görünen parmakları, zincirle oynuyordu. Onu biraz daha dikkatli inceleyen Bayan Miller, kızın asıl ayırıcı özelliğinin saçları değil, gözleri olduğuna karar verdi; kestane rengi, durgun bakışlı, hiçbir çocuksuluk barındırmayan bu gözler öyle iriydi ki, ufak yüzünün tamamını kaplamıştı sanki.

Bayan Miller bir nane şekeri ikram etti. "Adın ne, tatlım?"

"Miriam," dedi kız, tuhaf, yadırgayan bir vurguyla; nasıl bilmezsin, dercesine.

"Aa, işte bu çok hoş- benim adım da Miriam... üstelik, öyle çok yaygın bir isim de sayılmaz. Sakın soyadının da Miller olduğunu söyleme!"

"Sadece Miriam."

"Ama bu gerçekten ilginç."

"Pek sayılmaz," dedi Miriam, şekeri dilinde yuvarlar-ken.

Bayan Miller kızardı, huzursuzca kıpırdandı. "Yaşına göre sözcük dağarcığının oldukça geniş."

"Öyle mi?"

"Şey, evet," dedi Bayan Miller, sonra çabucak konuyu değiştirdi: "Filmleri sever misin?"

"Tam olarak bilemiyorum," dedi kız. "Hiç film görmedim ki."

Kadınlar salonu doldurmaya başlamıştı; haber filminde patlayan bombalar, uzaktan uzağa gürlüyordu. Bayan Miller kalktı, çantasını kolunun altına sıkıştırdı. "Bir an önce

gireyim, yoksa yer bulamam,” dedi. “Seninle tanıştığımıza çok memnun oldum.”

Miriam başını çok hafif, belli belirsiz salladı.

Kar bütün hafta yağdı. Tekerlekler, adımlar sokakta hiç ses çıkarmadan deviniyordu; yaşam faaliyeti, soluk ama nüfuz edilemez bir perdenin ardında, gizlice sürüyordu sanki. Çöken sessizlikte ne gökyüzü vardı ne de yeryüzü, yalnızca rüzgârla savrulan, pencereleri buzlandırıp odaları soğutan, kenti boğan, susturan kar. Gündüzleri bile lamba yakmak gerekiyordu, Bayan Miller ise günlerin hesabını kaçırmıştı: Cuma’nın Cumartesi’nden hiçbir farkı kalmamıştı; Pazar günü kalkıp manava gitti: kapalıydı, elbette.

O akşam kendine yağda yumurta yaptı, bir kase domates çorbası içti. Sonra pamuklu geceliğini giydi, yüzünü kremledi, yatağa girdi, ayaklarının altına da bir sıcak su torbası yerleştirdi. Kapı çalındığında *Times*’ı okuyordu. Önce bir yanlışlık olduğunu düşündü; çekip gider şimdi, dedi. Ama zil tekrar, tekrar çaldı, inatçı bir zırlıtya dönüştü. Saate baktı: on biri biraz geçiyordu; buysa olacak şey değildi, çünkü en geç onda uyurdu.

Yataktan indi, yalın ayak oturma odasına doğru seğirtti. “Geliyorum, biraz sabır lütfen.” Kilit sıkışmıştı, o anahtarı bir sağa bir sola döndürürken, zil durmaksızın çalıyordu. “Kes artık,” diye bağırdı. Anahtar döndü, Bayan Miller kapyı iki santim kadar araladı. “Ne var, Tanrı aşkına?”

“Merhaba,” dedi Miriam.

“Ah... merhaba,” dedi Bayan Miller, duraksayarak da olsa hole doğru bir adım atarken. “Sen şu küçük kızsın.”

“Hiç açmayacaksınız sandım, ama parmağımı zilden çekmedim; evde olduğunuzu biliyordum. Beni gördüğün-

nüze memnun olmadınız mı?”

Bayan Miller ne diyeceğini bilemedi. Miriam'ın sırtında yine o mürdüm-kadife palto vardı, bu kez başına aynı renkte bir bere takmıştı; beyaz saçları iki parlak örgü halinde örülmüş, uçlarına devasa, beyaz kurdeleler bağlanmıştı.

“Bu kadar beklediğime göre, en azından içeriye alabilirsiniz beni,” dedi kız.

“Ama vakit çok geç...”

Miriam boş gözlerle ona baktı. “Ne fark eder? Bırakın, gireyim. Dışarısı çok soğuk, üzerimde de ipek bir elbise var.” Sonra, kibar bir el hareketiyle Bayan Miller'ı kenara çekilmeye zorladı, yanından geçip daireye girdi.

Paltosuyla beresini bir iskemlenin üzerine bıraktı. Gerçekten de ipek bir elbise giymişti. Beyaz ipek. Şubatta, beyaz ipek. Etekte nefis pililer, kollar uzun; odada gezinirken, hafif hafif hışırıyordu. “Evinizi beğendim,” dedi. “Halıya bayıldım; mavi en sevdiğim renktir.” Kahve sehpasının üzerindeki vazoda duran kağıt gülü elledi. “Taklit,” dedi, kederle. “Ne kadar acıklı. Taklitler sizce de acıklı değil midir?” Divana oturdu, özenle, zarıfçe eteğini yaydı.

“Ne istiyorsun?” diye sordu Bayan Miller.

“Oturun,” dedi Miriam. “Ayakta dikilen insanlar sinirimi bozar.”

Bayan Miller bir pufa çöktü. “Ne istiyorsun?” diye yineledi.

“Biliyor musunuz, galiba gelmeme hiç sevinmediniz.”

Bayan Miller bir kez daha söyleyecek söz bulamadı; elini belirsizce salladı. Miriam kıkırdadı, sırtını basma yastık yığınınına verdi. Bayan Miller, kızın teninin o kadar da solgun olmadığını ayımsadı; yanakları pembeleşmişti.

“Nerede oturduğumu nasıl öğrendin?”

Miriam suratını astı. “Bu hiç de sorun olmadı. Adınız ne? Benim adım ne?”

“Ama rehberde kayıtlı değilim ki.”

“Ah, başka şeylerden söz edelim.”

Bayan Miller atıldı: “Senin kadar küçük bir çocuğu, gecenin bu vakti ortalığa saldığına göre, annen çıldırmış olmalı – üstelik böylesine maskara bir kıyafetle. Aklını mı kacırdı ne.”

Miriam doğruldu, tavandan sarkan zincirin ucundaki, üzeri örtülü kafese gitti. Örtünün ucunu kaldırıp altına baktı. “Bir kanarya,” dedi. “Onu uyandırabilir miyim? Ötüşünü duymak istiyorum.”

“Tommy’yi rahat bırak,” dedi Bayan Miller telaşla. “Sakın uyandırayım deme.”

“Elbette,” dedi kız. “Ama neden şakımasını dinleyemediğimi anlayamadım.” Sonra, “Yiyecek bir şeyiniz var mı?” diye sordu. “Açlıktan ölüyorum! Bir dilim reçelli ekmekle süt, işimi görür.”

“Bak,” dedi Bayan Miller puftan kalkarken, “dinle – sana güzel bir sandviç yaparsam, uslu uslu evine döner misin? Vakit gece yarısını geçti, eminim.”

“Ama kar yağıyor,” diye sitem etti Miriam. “Dışarısı soğuk ve karanlık.”

“Eh, buraya hiç gelmemeliydin zaten,” dedi Bayan Miller, sesini denetlemek için kendini zorlayarak. “Havayı düzeltemem. Gideceğine söz verirsen, sana yiyecek bir şeyler hazırlarım.”

Miriam saç örgülerinden birini tutmuş, yanağına sürüyordu. Gözleri düşünceliydi; teklifi tartar gibi. Sonra, kuş kafesine doğru döndü. “Pekâlâ,” dedi. “Söz veriyorum.”

Kaç yaşında? On? On bir? Bayan Miller mutfakta çilek reçeli kavanozunu açtı, dört dilim ekmek kesti. Bir bardağa süt doldurdu, durup bir sigara yaktı. *Neden geldi peki?* Büyülenmişçesine öylece dururken, kibriti tutan eli titriyordu; ancak parmağı yanınca kendine gelebildi. Kanarya şakı-maktaydı; bir tek sabahları bu şekilde öterdi. “Miriam!” diye seslendi. “Miriam, Tommy’yi rahatsız etmemeni söylemiştim.” Karşılık gelmedi. Bir daha seslendi; duyduğu tek ses, kanaryanın cıvıltısıydı. Sigarasından bir nefes alınca, filtreli ucu yaktığını fark etti – ah, kendine hâkim olmalıydı, gerçekten.

Yiyecek tepsisini götürüp sehpanın üzerine koydu. Aynı anda, kafesin üstünün hâlâ örtülü olduğunu gördü. Ama Tommy şakıyordu işte. Bunun üzerine, garip bir duyguyla ürperdi. Odada kimse yoktu. Bayan Miller yatak odasına açılan nişe doğru ilerledi, kapıda soluğunu tutuverdi.

“Ne yapıyorsun?” diye sordu.

Miriam başını kaldırıp ona baktı; gözlerinde garip, yadırgatıcı bir bakış vardı. Konsolun başındaydı; önünde, kapığı açık bir mücevher kutusu. Bir dakika kadar Bayan Miller’ı süzdü, göz göze gelmeye çalıştı, sonra gülümsedi. “Burada işe yarar bir şey yok, ama şunu beğendim.” Elinde kabartma, akik bir broş vardı. “Çok şirin.”

“Sen... en iyisi yerine bırak onu,” dedi Bayan Miller, birden bir desteğe gereksinerek. Sırtını kapının pervazına verdi; başına dayanılmaz bir ağırlık çökmüştü, kalp atışlarını yavaşlatan bir basınç hissetti. Lamba sönecek gibi çırpınıyordu sanki. “Lütfen, çocuğum... kocamın hediyesi...”

“Ama çok güzel; onu istiyorum,” dedi Miriam. “*Bunu bana ver.*”

Bayan Miller orada durmuş, broşu şöyle ya da böyle kurtaracak bir cümle kurabilmek için kıvranırken, birden,

yardım isteyebileceği hiç kimsenin olmadığını anladı; ya payalınızdı: aklını uzun zamandır meşgul eden bir olgu. Bu gerçekteki mutlak, çıplak vurgu, sarsıcıydı. Ama işte, görmezden gelemeyeceği ve karşı çıkamayacağı bu gerçeğin, mutlak yalnızlığının tartışılmaz kanıtları burada, sesi kesilmiş bu kar-kentindeki yatak odasındaydı.

Miriam aç kurt gibi, iştahla yedi; sandviçlerle süt bitince, tabakta ağını ören bir örümcekmişçesine gezinen parmaklarıyla kırıntıları topladı. Göğsündeki akik iğne parlıyordu; broştaki kabartma, o sarışın profil, kızın birebir yansııydı sanki. "Çok güzeldi," dedi, "gerçi şimdi bademli bir kek ya da vişne şekerlemesi iyi giderdi ya, neyse. Tatlıya bayılırım, ya siz?"

Bayan Miller pufun üzerine huzursuzca tünemiş, sigara içiyordu. Saçındaki file yana kaymış, gevşeyen teller yüzüne dağılmıştı. Hiçbir yere odaklanamayan gözlerinde bön bakışlar; yanaklarında, bir tokadın bıraktığı kalıcı izleri andıran, kırmızı lekeler.

"Şekerleme var mı – pasta filan?"

Bayan Miller sigarasının külünü halıya silkti. Gözlerini kıza sabitlemeye çalışırken, başı hafifçe sallanıyordu. "Sandviç yaparsam gideceğine söz vermiştin," dedi.

"Aman Tanrım, gerçekten mi?"

"Söz verdin, bense yorgunum, kendimi hiç iyi hissetmiyorum."

"Kızmayın," dedi Miriam. "Sadece takılıyorum size."

Paltosunu aldı, koluna attı, bir aynanın karşısında bere-sini taktı. Sonra Bayan Miller'a doğru eğilip, fısıldadı: "Bana iyi geceler öpücüğü verin."

"Lütfen – gerek yok," dedi Bayan Miller.

Miriam omuz silkti, tek kaşını kaldırdı. “Nasıl isterse-
niz,” dedi; doğruca kahve sehпасına gitti, kağıt güllerin
durduğu vazoyu aldı, halısız, sert zemine götürdü, yere
çaldı. Cam parçaları dört bir yana dağıldı; kız ayağıyla çi-
çekleri ezdi.

Sonra yavaşça kapıya yürüdü, ama kapıyı arkasından
çekmeden önce bir an durdu, dönüp haylaz, masumane bir
merakla Bayan Miller’a baktı.

Bayan Miller ertesi günü yatakta geçirdi, yalnızca bir kere,
kanaryaya yem vermek ve bir fincan çay içmek için kalktı;
ateşini ölçtü, normaldi, oysa rüyaları sıtmalı, çalkantılıydı;
fal taşı gibi açık gözleri tavana dikili, öylece yatarken bile,
rüyaların o dengesiz, karmaşık etkileri sürüyordu. Bunlar-
dan biri, çetrefil bir senfonideki ele geçmez, gizemli bir te-
ma gibi, diğerlerinin arasından süzülerek ilerliyordu; be-
timlediği sahnelerse keskin hatlarla çizilmişçesine belirgin-
di; yetenekli, kıvrak bir elden çıkan çizimler gibi: Gelinlik-
li, yaprak taçlı, küçük bir kız, kasvetli bir geçit alayının
önüne düşmüş, bir dağ patikasından indiriyor; kalabalığa
olağandışı bir sessizlik hâkim; sonunda, arkalardan bir ka-
dın soruyor: “Nereye götürüyor bizi?” Önde yürüyen, yaş-
lı bir adam, “Kimse bilmiyor,” diyor. “Ama ne kadar güzel,
değil mi?” diye ekliyor. Üçüncü bir ses ona katılıyor: “Buz
tutmuş bir çiçek gibi... aynı parıltı, aynı beyazlık...”

Salı sabahı uyandığında Bayan Miller kendini daha iyi
hissediyordu; panjurların arasından yol yol süzülen haşin
güneş ışığı, gözünün önünde oynayan, sağlıksız imgelere
kesintili bir ışık düşürmekteydi. Camı açınca yumuşamış,
bahar ılıkığında bir günle karşılaştı; temiz, yeni bir bulut
kümesi engin, mevsimsiz mavilikteki bir gökyüzüne çök-

müştü; çatıların oluşturduğu alçak çizgisinin ardından ırmağı, römorkörlerin bacasından çıkan, ılık esintide kıvrılan dumanları görebiliyordu. Büyük, gümüş rengi bir kamyon yoldaki karı küreyerek, ağır ağır ilerledi; motorunun homurtusu havada salınıyordu.

Ortalığı toparladıktan sonra manava gitti, bir çek bozdurdu, kahvaltısını yaptığı Schrafft'a yollandı, garson kızla tatlı tatlı gevezelik etti. Ah, nefis bir gündü –bayram günü gibi– eve kapanmak aptallık olurdu.

Lexington otobüsüne bindi, Seksen altıncı Cadde'de indi; burada biraz alışveriş yapmaya karar vermişti.

Ne istediğini ya da neye gereksindiğini bilmiyordu, aylak aylak gezinmeye başladı, dikkati sadece yoldan geçenlerde, canlı, meşgul yayalardaydı; bu görüntü ona rahatsız edici bir dışlanmışlık, ayrışma duygusu verdi.

Üçüncü Cadde'nin köşesinde beklerken, adamı gördü: yaşlı, çarpık bacaklı bir adamdı, taşıdığı şişkin paketlerin ağırlığıyla beli bükülmüş; sırtında eprimiş, kahverengi bir palto, başında kareli bir kasket. Birden, birbirlerine gülümседiklerini ayımsadı: bu tebessümdе dostça hiçbir şey yoktu, sadece iki soğuk âşinalık titreşimi. İyi ama, bu adamı daha önce hiç görmediğine emindi.

Adam bir demiryolu köprüsünün ayaklarından birinin yanında duruyordu; Bayan Miller'ın yolun karşısına geçtiğini görünce döndü, peşine takıldı. Oldukça yakından izliyordu; kadın gözünün ucuyla, adamın vitrin camlarında dalgalanan yansısını görebiliyordu.

Sonra, kaldırımın ortasında durdu, adama döndü. O da durmuş, başını yana eğmişti; sırtıyordu. Peki ama, ne diyebilirdi kadın? Ne yapabilirdi? Burada, gündüz gözü, Seksen altıncı Cadde'de? Yararsızdı; Bayan Miller kendi çaresizliğinden tiksinierek, adımlarını sıklaştırdı.

Şimdi; İkinci Cadde sönük, iç karartıcı bir yerdir; kırıntılardan, artıklardan yapılma – kısmen kaldırım taşı, kısmen asfalt, kısmen de beton– hep bir ıssızlık, bir terk edilmişlik havası. Bayan Miller tek bir kişiye rastlamadan beş sokak kadar ilerledi; adamın karı ezen ayakkabılarının sabit çatırtısı da öyle. Bir çiçekçi dükkânına geldiğinde, ayak sesleri hâlâ peşindeydi. Aceleyle dükkâna girdi, cam kapıdan dışarıya, geçip giden yaşlı adama baktı; adamın gözleri doğruca karşıya dikiliydi, yavaşlamadı ama tuhaf, manidar bir hareket yaptı: eliyle kasketine dokundu.

“Altı tane beyaz mı dediniz?” diye sordu çiçekçi. “Evet,” dedi Bayan Miller, “beyaz gül.” Oradan bir züccaciye dükkânına gitti, bir vazo seçti. Fiyatı fahiş, kendisi de (onun zevkine göre) son derece pespaye ve itici olan bu vazoyla, Miriam’ın kırdığı vazunun yerini mi doldurmaya çalışıyordu? Her nasılsa, önceden oluşturulmuş bir plan çerçevesinde, hiç hesapta olmayan bir alışveriş dizisi başlamıştı sanki: Bayan Miller’ın en küçük bir bilgisinin ya da denetiminin olmadığı bir plan.

Bir torba kiraz şekerlemesi aldı; Hollanda Fırını adındaki bir pastanede, altı bademli keke kırk sent ödedi.

Son bir saattir hava yeniden soğumuştı; buğulanmış mercekleri andıran kış bulutları, güneşi örtmekteydi; erken bir akşam alacasının iskeleti gökyüzünü renklendirmişti; rüzgâra ve kaldırım kenarındaki kar yığınlarında oynayan çocukların şamatasına karışan, nemli pus yalnız, neşesiz görünüyordu. Az sonra ilk kar tanesi süzüldü; Bayan Miller evine vardığında kar artık hızlı tabakalar halinde iniyor, ayak izleri daha kaldırıma vurulduğu an siliniyordu.

Beyaz güller vazoya özenle yerleştirildi. Kiraz şekerlemeleri seramik bir tabakta parlıyordu. Pudra şekeri serpilmiş bademli kekler, yenmeye hazırды. Kanarya salıncağında kanatlarını çırpıttı, yem çubuğunu gagaladı.

Saat tam beşte kapının zili çaldı ve Bayan Miller kimin geldiğini *anladı*. Kapıya doğru giderken, sabahlığının etek ucu yeri süpürüyordu. "Sen misin?" diye seslendi.

"Elbette," dedi Miriam; sözcük holde çın çın öttü. "Açın şu kapıyı."

"Git buradan," dedi Bayan Miller.

"Lütfen... acele edin... Elimde ağır bir paket var."

"Git!" dedi Bayan Miller. Oturma odasına döndü, bir sigara yaktı, bir koltuğa oturup çalan, durmaksızın çalan zili sakince dinlemeye koyuldu. "Gitsen iyi edersin, çünkü seni içeriye almaya hiç niyetim yok."

Az sonra zilin sesi kesildi. Bayan Miller belki on dakika kadar yerinden kıpırdamadı. Dışarıda çıt çıkmadığına bakılırsa, Miriam gitmiş olmalıydı. Parmak uçlarına basarak kapıya gitti, azıcık araladı; Miriam karton bir kutuya yaslanmış, Fransız malı, çok güzel bir oyuncak bebeği kucaklamıştı.

"Hiç gelmeyeceksiniz sandım," dedi hırçın bir tavırla. "Şunu taşımama yardım edin, felaket ağır."

Bayan Miller'ın hissettiği şey, büyü benzeri, istem dışı bir zorlama değil, daha çok, tuhaf bir edilgenlikti; o kutuyu içeriye taşıdı, Miriam da bebeği. Kız paltosunu da, beresini de çıkarma zahmetine katlanmadan gitti, kanepenin üzerine kıvrıldı; kutuyu yere bırakıp titreyerek, soluk soluğa doğrulan Bayan Miller'ı ilgisiz gözlerle seyretmeye başladı.

"Teşekkür ederim," dedi. Gün ışığında bedeni çekmiş, büzüşmüş gibi görünüyordu, saçlarıysa daha az parlak. Okşadığı Fransız bebeğin gösterişli, pudralı bir peruğu var-

dı, o budala cam gözleri teselli ararcasına Miriam'ın gözlerine dikilmişti. "Bir sürprizim var," diye sürdürdü kız sözünü. "Kutuya baksanıza."

Bayan Miller yere diz çöktü, kapakçıları kaldırdı, kutudan bir başka bebek çıkardı; sonra Miriam'ın o ilk gece, sinemada sırtında olan mavi elbiseyi gördü – ve diğerlerini. "Hepsi giysi," dedi. "Neden?"

"Çünkü sizinle oturmaya geldim," dedi Miriam, bir kiraz çöpünü sağa sola kıvrarak. "Benim için kiraz şekerlemesi almanız, ne büyük incelik."

"Yo, olmaz! Tanrı aşkına, çık git – git ve beni rahat bırak!"

"...sonra güller ve bademli kekler... Ah, harika; ne kadar cömertsiniz. Biliyor musunuz, bu kirazlar nefis. En son, yaşlı bir adamın yanında kalıyordum; korkunç fakirdi, hiç güzel yiyeceklerimiz olmazdı. Ama galiba burada çok mutlu olacağım." Durakladı, bebeğine biraz daha sarıldı. "Şimdi, eşyalarımı koyabileceğim bir yer gösterirseniz..."

Bayan Miller'ın yüzü dağıldı, çirkin, kırmızı çizgilerden oluşan bir maskeye dönüştü; ağlamaya başladı, doğal olmayan, kuru, yaşsız bir ağlamaydı; uzun zamandır ağlamamıştı da ağlamayı unutmuştu sanki. Dikkatle, geri geri çekildi; ta ki sırtı kapıya değinceye kadar.

Holü telaşla, koşar adım geçti, merdivenlere atıldı, bir kat aşağıdaki sahanlığa indi. Karşısına çıkan ilk kapıyı deli gibi yumruklamaya başladı; kapıyı açan kısa boylu, kızıl saçlı adamı itip içeriye daldı. "Hey, neler oluyor?" diye bağırdı adam. Tam o sırada, mutfak kapısında genç bir kadın belirdi. "Bir terslik mi var, aşkım?" diye sordu, ellerini kurularken. Bayan Miller hemen ona döndü.

"Dinleyin," diye ıgırdı, "bu şekilde davrandığım için utanıyorum, ama – şey, ben Bayan H.T. Miller, üst kat komşunuzum ve..." Ellerini yüzüne bastırdı. "ok saçma gelecek, biliyorum ama..."

Genç kadın onu bir koltuğa oturttu, adamsa gergince cebindeki bozuklukları şingırdatıyordu. "Evet?"

"Üst katta oturuyorum; küçük bir kız çıkageldi ve ben, galiba ondan korkuyorum. Bir türlü gitmiyor, onu kovalamıyorum, o da – korkunç bir şey yapacak. Akik broşumu çaldı zaten, ama daha da kötü bir şey yapmaya niyetli – korkunç bir şey!"

Adam sordu: "Akranınız mı?"

Bayan Miller başını hayır anlamında salladı. "Onu tanımıyorum. Adı Miriam, ama kim olduğunu bilmiyorum."

"Biraz sakinleş, tatlım," dedi kadın, Bayan Miller'in kolunu okşayarak. "Harry gidip çocukla ilgilenir. Hadi, aşkım, git bir bak." Bayan Miller atıldı: "Numaram 5A.. kapı açık."

Adam çıkınca, kadın ıslak bir havlu getirdi, Bayan Miller'in yüzünü sildi. "ok nazıksınız," dedi Bayan Miller. "Böyle aptal gibi davrandığım için çok üzgünüm, fakat bu iblis çocuk..."

"Sorun değil, şekerim," diye avuttu kadın. "Hadi, toparla artık kendini."

Bayan Miller dirseğini koltuğun kenarına dayadı, başını da avucuna bıraktı; uyuya kalmış gibi, sessizleşivermişti. Kadın radyoyu açtı; bir piyanonun eşlik ettiği, boğuk, kısık bir ses sessizliği vardı; genç kadın ayağıyla yere vurmaya, kusursuzca tempo tutmaya başladı. "Acaba biz de gitsek mi?" dedi.

"Onu görmek istemiyorum. Ona yaklaşmak bile istemiyorum."

"Hı hı, ama biliyor musun, polis çağırman gerekirdi."

Tam o sırada, adamın merdiveni indiğini duydular. Asıl-muş yüzüyle, ensesini kaşıyarak, geniş adımlarla odaya gir-di. "Yukarda kimse yok," dedi iyice afallamış bir tavırla. "Sıvışmış olmalı."

"Harry, salaklık etme," dedi kadın. "Buradan hiç ayrıl-madık, inseydi mutlaka...." ansızın sustu, çünkü adamın bakışları keskindi.

"Her yana baktım," dedi kocası, "orda kimse yoktu. Hiç kimse, anladın mı?"

"Söylesenize," dedi Bayan Miller, doğrulurken, "irice bir kutu gördünüz mü? Ya da bir oyuncak bebek?"

"Hayır, Bayan, görmedim."

Bunun üzerine genç kadın, bir hükmü açıklar gibi, "Eh, şu işe bak..." dedi.

Bayan Miller dairesine usulca girdi; salonun ortasına kadar ilerledi, hiç kıpırdamadan, öylece durdu. Hayır, bir bakıma hiç değişmemişti: güller, kekler, kirazlar yerli yerindeydi. Ama boş bir odaydı bu, mobilyaların, tanıdık eşyaların yokluğundan bile daha boş; bir cenaze evi kadar cansız ve taşlaşmış. Kanepe yabancılaşmış, ürkütücü bir biçimde bü-yüyüvermişti sanki: boşluğu, Miriam daha önce ona kıvrıl-mış olduğu için, şimdi daha fazla göze batıyor, çok daha korkutucu görünüyordu. Bayan Miller gözlerini, karton kutuyu bıraktığı yere, şimdi boş olan noktaya dikti; daha önce oturduğu puf, bir an, fırıl fırıl döndü. Camdan dışarı-ya baktı; evet, ırmak gerçektir, kar kesinlikle yağıyordu – iyi ama, insan gördüğü hiçbir şeyden emin olamazdı ki: Olan-ca canlılığıyla orada duran Miriam.. neredeydi şimdi? Ne-rede, nerede?

Bir rüyada devinir gibi, bir koltuğa çöktü. Oda biçimini yitiriyordu; karanlıktı, giderek de kararıyordu, fakat yapılacak hiçbir şey yoktu; elini kaldırıp lambanın düğmesine basamıyordu.

Ansızın, gözlerini yumunca, içinin kabardığını, bir dalganın yukarıya doğru hızla yükseldiğini hissetti; dipsiz, yemyeşil bir derinlikten yüzeye çıkan bir dalgıç gibi. Dehşet ya da yoğun keder anlarında, zihninin durup beklediği anlar vardır, sanki bir vahiy beklemektedir, bir sükunet yumağıysa düşüncenin üzerine örülmektedir; uykuya ya da doğaüstü bir esrimeye benzer; öte yandan, bütün bu uyuşukluk boyunca kişi, alttan alta, tatlılıkla sürüp giden bir muhakemenin de bilincindedir: Pekâla, ya Miriam adında bir kızla hiç tanışmadıysa? Ya da sokakta, boşu boşuna, aptalca bir korkuya kapıldıysa? Sonuçta, bu da her şey gibi, önemsizdi. Çünkü Miriam'a kaptırdığı tek şey, kimliğiydi, ama artık biliyordu: bu odada yaşayan insanı yeniden bulmuştu; kendi yemeğini pişiren, bir kanaryası olan, güvenilebileceği, inanabileceği kişiyi: Bayan H.T. Miller'ı.

Rahatlamış bir halde kulak kabartınca, iki farklı sesin ayırdına vardı: konsolun, bir açılıp bir kapanan çekmecesini; ses kesildikten çok daha sonra bile, onu hâlâ duyar gibiydi – açılıyor, kapanıyor. Sonra, yavaş yavaş, o sert çatırtının yerini ipek bir elbisenin mırıltısı aldı; bu alabildiğine narin, hafif hışırtı giderek yaklaştı, yoğunlaşıp kabardı; öyle ki, titreşimleri duvarları titretmeye başladı, oda bir fısıltı dalgasının altında kaldı. Bayan Miller kaskatı kesildi; gözlerini açınca donuk, dimdik bakışlarla karşılaştı.

“Merhaba,” dedi Miriam.

BENİM AÇIMDAN

(1945)

Hakkımda neler söylendiğini biliyorum, dolayısıyla benim tarafımı da tutabilirsiniz, onlarınkini de; artık size kalmış. Benim sözüme karşılık Eunice ile Olivia-Ann'inki; bir çift sağlam gözü olan herkes için son derece kolay bir karar olduğundan, içim gayet rahat. Ben sadece halkın gerçeği bilmesini istiyorum, hepsi bu.

İşte olgular: Tanrı'mızın bize bahsettiği bu yılın 12 Ağustos'unda, Pazar günü, Eunice babasının İç Savaş'tan kalma kılıcıyla beni öldürmeye kalkıştı, Olivia-Ann ise kırk santimlik bir kasap bıçağıyla her yanı paramparça etti. Diğer bir sürü şeyden bahsetmiyorum bile.

Her şey, altı ay önce Marge'la evlendiğim zaman başladı. İlk yanışım buydu. Tanıştıktan yalnızca dört gün sonra, Mobile'da evlendik. İkimiz de on altı yaşındaydık; Marge Georgia'daki kuzenimin arkadaşıydı, ona misafir gelmişti. Şimdi, bol vaktim olduğu için olup biteni uzun uzun düşünüyorum da, ona nasıl tutulduğumu bir türlü çözemiyorum. Güzel filan değil; ne vücut var ne de beyin, hiçbir şey. Ama Marge doğuştan sarışın; belki de yanıtı budur. Her neyse, evlendikten üç ay sonra karım kalkıp gebe kaldı; bu da ikinci hatamdı. Ânında, höykürmeye başladı; eve, annesine gitmesi gerekiyormuş – iyi ama, annesi yok ki; sadece şu iki teyze: Eunice ile Olivia-Ann. Böylece, beni Cash'n'Carry'deki harika işimden çıkarıp buraya sürükledi: neresinden baksanız, ıssız bir yoldaki lanet olası bir delikten başka bir şey olmayan Admiral's Mill'e.

Marge'la, ıssız istasyonda trenden indiğimiz gün, berbat bir yağmur yağıyor, sel seli götürüyordu. Bizi karşılamaya gelen oldu mu, peki? Hayır. Üstelik, yolladığım telgrafa tam kırk bir sent bayılmama karşın! İşte, hamile karımla, o sağanağın altında dokuz kilometre taban tepmemiz gerekti. Marge için felaketti, çünkü sırtımdaki şu korkunç dert yüzünden eşya filan taşıyamıyorum da. Evi ilk gördüğümde etkilendiğimi gizlemeyeceğim. Büyük, sarı; önde gerçek sü-tunlar; ön bahçeyi çevreleyen kırmızı, beyaz japongülleri.

Eunice ve Olivia-Ann geldiğimizi görmüş, holde bizi beklemekteydi. Bu ikisini görmenizi gerçekten çok isterim. Ciddiyim; oracığa yığılıp kalırsınız! Eunice iri yarı, yaşlı ve şişman; sırf kıcı yüz kilo çeker. Yaz kış, sırtında o eski, ta-pon gecelik evin içinde volta atar ve o kirli, pamuklu sabahlığa inatla 'kimono' der. Dahası, çiğneyip durduğu tütün, hanımefendi havalar attığını sanarak, çaktırmadan tükürür. Lafı ikide bir aldığı iyi eğitime getirmekteki maksatsa, beni aşağılamak, hırpalamak; ama şahsen, şu kadar-cık ırgalamıyor beni, çünkü çizgi romanları bile, her bir sözcüğü tek tek hecelemeden okuyamadığını çok iyi biliyorum. Bir konuda hakkını teslim etmeliyiz, ama – para hesabını, toplayıp çıkarmayı öyle hızlı yapar ki, yukarıda, Washington'da, yani paranın kazanıldığı yerde olsaydı, hiç kuşkusuz büyük işler başarırdı. Gerçi burada da tonla parası var ya, neyse! Olmadığını söylüyor elbette, ancak ben ne kadar paralı olduğunu biliyorum, çünkü bir gün, tesa-düfen, yan verandadaki bir saksının içinde bin dolara yakın para buldum. Tek kuruşuna bile dokunmadım, fakat Eunice yüz dolarlık bir banknot yürüttüğümü söylüyor, buysa yalanın dik âlâsı. Öte yandan, Eunice'in ağzından çıkan her şey buralarda Genelkurmay emri elbette, zira Admiral's Mill'de çıkıp ona borcu olmadığını söyleyecek tek

bir Allah kulu bile bulamazsınız; dolayısıyla, eğer kadın Charlie Carson'ın (doksan yaşındaki, kör, yatalak, 1896'dan buyana tek bir adım bile atmamış olan adamın) onu yere yatırıp tecavüz ettiğini ileri sürse, bu ilçedeki herkes İncil'e el basıp kadının doğruyu söylediğine yemin eder.

Şimdi, Olivia-Ann daha da beter, inanın! Eunice'ten tek farkı, onun kadar asabi olmaması, çünkü doğuştan yarım akıllı; aslında bir tavan arasına kapatılması gerekirdi. Sopsuluk benizli, sıska; üstelik bıyıklı. Vaktinin çoğunu bir yere çömeliş o kırk santimlik domuz bıçağıyla değnek yontarak geçirir; bunun dışındaysa mutlaka bir kötülük, şeytanlık peşindedir, tıpkı Bayan Harry Steller Smith'e yaptığı gibi. Bunu hiç kimseye anlatmayacağıma söz vermişim, ancak madem ki bir insanın hayatına kastedildi, sözlerin filan canı cehenneme.

Bayan Harry Steller Smith, Eunice'in kanaryasıydı; evinde her derde deva merhemler (Eunice'in gut hastalığı için kullandığı ilaçları filan) yapan Pensacolalı kadının adını koymuşlar ona. Bir gün, oturma odasından gelen korkunç bir şamata duydum, bir de baktım, Olivia-Ann elindeki süpürgeyle Bayan Harry Steller Smith'i açık camdan dışarıya kışkırlamaya çalışıyor, kafesin kapısı da ardına kadar açık. Neyse ki tam zamanında içeriye daldım da kadını suçüstü yakalayabildim. Eunice'e söyleyeceğimden korktu, her şeyi itiraf etti; Tanrı'nın yarattığı canlılardan birinin, böyle kafese kapatılması haksızlıkmış, ayrıca Bayan Harry Steller Smith'in şakımasına tahammül edemiyormuş. Eh, ona acımıştım, bir de çıkarıp iki dolar verince, Eunice'e bir öykü uydurmasına yardım ettim. O parayı sırf kadının vicdanını rahat ettirmek için aldığımı, söylememe bile gerek yok herhalde.

Bu eve ilk adım attığımda, Eunice'in söylediği *ilk* sözler şunlar oldu: "Bizden kaçıp gizlice evlendiğin şey, bu demek, Marge?"

Marge, "Gördüğün en yakışıklı şey değil mi, Eunice Teyze?" dedi.

Eunice beni tepeden tırnağa süzdü: "Söyle de arkasını dönsün."

Ben sırtımı dönünce, homurdandı: "Sen de eniklerin en çelimsizini seçmişsin. Hey, buna erkek bile denemez."

Hayatımda hiç bu kadar aşağılanmamıştım! Tamam, biraz tıknazımdır, ama gelişmemi henüz tamamlamadım ki.

"Tam bir erkek," dedi Marge.

Ağzını sineklerin rahatça girip çıkabileceği kadar ayırmış, öylece dikilen Olivia-Ann lafa karıştı: "Ablamın dediğini duydun. Bu erkek filan değil. Bu bücürün etrafta erkeklik taslayarak dolanması, saçmalık! Hey, cinsiyeti bile belirsiz bunun!"

Marge atıldı: "Bunun benim kocam, doğacak çocuğumun da babası olduğunu unutuyorsun galiba, Olivia-Ann Teyze."

Eunice, bir tek kendisinin çıkarabildiği o çirkin sesi çıkardı: "Hıhh, şu kadarını söyleyebilirim; yerinde olsaydım bununla ortalıkta böbürlenip durmazdım."

Ne kadar da hoş bir karşılama, değil mi? Üstelik, Cash'n'Carry'deki o güzelim tezgâhtarlığı bırakıp gelmiş birine?

Ama bu, o akşam olanların yanında devede kulaktı. Yemekten, Bluebell'in sofrayı toplamasından sonra, Marge alabildiğine nazik bir dille, arabayı alıp Phoenix City'deki sinemaya gidip gidemeyeceğimizi sordu.

"Aklını kaçırmış olmalısın," dedi Eunice; sanki sırtındaki kimonoyu istemişiz gibi.

"Aklını kaçırmış olmalısın," dedi Olivia-Ann.

"Saat altı," dedi Eunice, "ve şu bücürün hâlâ yepyeni, gıcıır gıcıır 1934 Chevrolet' mi ayak yoluna kadar bile kullanmasına izin vereceğimi sanıyorsan, kafayı üşüttün demektir."

Bu tür sözler Marge'ı ağlatır.

"Boş ver tatlım, aldırma," dedim, "vakti zamanında ne Cadillaclar sürdüm."

"Hıhh," dedi Eunice.

"Evet," dedim.

"Bu, bugüne kadar bir saban bile sürdüyse, ben de neft yağında kızartılmış bir düzine sincabı yerim."

Marge haykırdı: "Kocama bu biçimde hitap etmene izin veremem! Abuk sabuk davranıyorsun! Sırf tanımadığım bir yerde, tanımadığım bir erkeği seçtim diye!"

"Eh, madem ayağını sıkıyor, giy o zaman!" dedi Eunice.

"Gözümüzü boyayabileceğini sanma," diye atıldı Olivia-Ann, o kulak tırmalayan sesiyle; çiftleşmeye hazırlanan bir eşeğin anırtısından ayırt edemezsiniz.

"Biz dünkü çocuk değiliz, bilesin," dedi Eunice.

O zaman, Marge sıraladı: "Bu adamla üç buçuk ay önce, resmen ve ölüm bizi ayırmaya kadar, imzalı nikahlı bir biçimde evlendiğimi artık kafanıza sokun. Kime isterseniz sorabilirsiniz. Eunice Teyze, o özgür, beyaz bir erkek ve on altısında. Dahası, babasına bu şekilde hitap edildiğini duymak, George Far Sylvester'ın hiç hoşuna gitmiyor."

George Far Sylvester, bebeğe koyacağımız ad. Güçlü bir tınısı var, değil mi? Ancak, bütün olup bitenlerden sonra, artık umurumda bile olmadığını söyleyebilirim.

"Bir kız bir başka kızdaki nasıl hamile kalabilir?" dedi Olivia-Ann; erkekliğime yapılmış, çok hesaplı-kitaplı bir

saldırıydı. "Valla her gün yeni bir şey öğrendiğimi belirtmeliyim."

"Aman, kesin artık!" dedi Eunice. "Phoenix City'deki filminden bir daha söz edildiğini duymayacağım."

Marge hıçkırdı. "Ah-h-h, ama Judy Garland oynuyor."

"Aldırma, tatlım," dedim, "o filmi on yıl önce Mobile'da gördüydüm galiba."

"İşte bu kuyruklu yalan," dedi Olivia-Ann. "Tanrım, sen tam bir kalpazansın, değil mi? Judy on yıldır film çevirmiyor." Elli iki yıllık ömründe (yaşını sır gibi saklardı, ama ben Montgomery'deki belediyeye bir kart atmıştım, onlar da kibarlık edip yanıtlamıştı) tek bir film bile izlememiş olan Olivia-Ann, tam sekiz sinema dergisine abone. Postane müdiresi Delancey'ye göre, bunlar da zaten, Sears&Roebuck kataloğu sayılmazsa, aldığı tek postaymış. Gary Cooper'a kesinlikle marazi bir aşk besliyor; onun fotoğraflarıyla tika basa dolu bir sandıkla iki bavulu var.

Masadan kalktık, Eunice o hantal gövdesiyle, yuvarlanarak pencereye gitti, dışarıdaki tespihağacına baktı: "Kuşlar tüneklerine yerleşiyor – yatma vakti. Eski odan duruyor, Marge, bu beyefendi için de arka sundurmaya portatif bir yatak koydum."

Söylediği şeyi kavramak, tam bir dakikamızı aldı.

Sordum: "Cüretimi mazur görün, ama nikahlı eşimle uyumama neyin engel olduğunu açıklar mısınız?"

O zaman, ikisi birden bana haykırmaya başladı.

Marge da oracıkta bir sinir krizi geçirdi: "Kesin şunu, susun, susun! Daha fazla dayanamayacağım. Hadi, bebeğim – git, dedikleri yerde yat. Yarın bakarız..."

"Bu kızda mercimek kadar beyin kalmışsa, çok şaşarım," dedi Eunice.

"Zavalılık," dedi Olivia-Ann kolunu Marge'ın beline

dolayıp onu ite kaka götürürken, “zavallım benim, öyle genç, öyle safsın ki. Hadi gidelim, sen de teyzenin omzunda doya doya ağla.”

Mayıs, Haziran, Temmuz’u, Ağustos’un da büyük bölümünü, o kahrolası arka sundurmaya bir sığıntı gibi çömelerek, bir gıdımcık tente olmadığı için de buram buram terleyerek geçirdim. Ve Marge, hiç karşı çıkmadı – ağzını açıp tek kelime etmedi! Alabama’nın bu kısmı bataklıktır; fırsatını bulsa bir bizonu bile öldürebilecek sivrisineklerle, tehlikeli, kanatlı böceklerle ve yöreye özgü, bir yük katarını buradan Timbuctoo’ya kadar çekecek irilikte sıçanlarla kaynar. Ah, o henüz doğmamış minik George’un hatırı olmasaydı, çoktan yola düşmüş, tozlu izler açmaktaydım. Anlatmaya çalıştığım, o ilk geçeden beri, Marge’la beş saniye bile baş başa kalamadığım. Ya biri ya da öteki, sürekli yanımdaydı; geçen hafta Marge kendini odasına kilitlemiş, beni de arayıp bulamayınca, akılları başlarından gitmiş. İşin aslı, tarlada pamuk balyalayan zencileri seyrediyordum, ama sırf hıncımdan, bıraktım Eunice karı-koca bir şeyler çevirdiğimizi sansın. Bu olaydan sonra, Bluebell’i de vardiyaaya eklediler.

Bu arada, bütün bu zaman boyunca, cebimde sigara parası bile yoktu.

Eunice bir iş bulmam için gece gündüz başımın etini yiyordu. “Bu küçük sahtekâr neden çıkıp doğru dürüst bir iş aramıyor?” diyordu. Fark etmiş olmalısınız, bana asla doğrudan seslenmez – kraliçe hazretlerinin huzurunda bir tek ben bulunsam bile. “Eğer erkeklikten şu kadarcık nasibini almış olsaydı, kendi midesini benim erzağımla dolduracağına, o küçücük kızın kursağına bir dilim ekmek sokmaya çalışırdı.” Bu noktada, bilmenizde yarar var: Üç ay on üç gündür, neredeyse sadece soğuk patatesle ve akşamdan

kalma mısır lapasıyla besleniyorum; iki kere Doktor A.N. Carter'a muayene olmak zorunda kaldım. İskorbüte yakalandığımdan kuşkulaniyor.

Çalışmamama gelince; benim becerilerime sahip bir erkek, Cash'n'Carry'de dört dörtlük, harika bir mevkide çalışmış biri, Admiral's Mill gibi bir pire torbasında nasıl bir iş bulabilir, sorarım size. Burada sadece tek bir dükkân var, sahibi Bay Tubberville ise öylesine tembel ki, herhangi bir mal satmak, adama resmen acı veriyor. Bir de, Sabah Yıldızı Baptist Kilisemiz var, ama onların zaten bir vaizi var; Shell adında felâket yaşlı bir herif; Eunice ruhumun selameti için bir keresinde beni sürükleye sürükleye ona götürmüştü, herifcioğlunun çok ileri gittiğini söylediğini, kendi kulaklarımla duydum.

Ama en büyük ayıp, Eunice'in Marge'a yaptığıydı. O kız bana düşman etti, hem de kelimelerle anlatılamayacak kadar iğrenç yöntemlerle. İş çıkırından çıkmış, Marge bana açık açık çemkirmeye başlamıştı; neyse ki, bir-iki okkalı tokatla hizaya sokuverdim. Hiçbir karım bana saygısızlık edemez, yaşadığı sürece!

Düşman hatları sağlam, sıkıydı: Bluebell, Olivia-Ann, Eunice, Marge ve Admiral's Mill'in geri kalanı (nüfus 342). Müttefikler: sıfır. İşte, 12 Ağustos Pazar günü, resmen canıma kast edildiğinde durum böyleydi.

Dün, durgun ve bir kayayı eritecek kadar sıcak bir gündü. Sorun saat tam ikide başladı. Biliyorum, çünkü Eunice'de şu aptal guguklu saatlerden var; her çalışta ödümü koparıyor. Oturma odasında kendi işime bakıyor, dik piyanoda bir şarkı besteliyordum; Eunice piyanoyu Olivia-Ann için almış, haftada bir gün ta Georgia'daki Columbus'tan kalkıp gelen bir öğretmen tutmuş. Benimle dostluk etmenin pek de akıllıca bir fikir olmadığına karar verinceye ka-

dar dostum olan, postane müdiresi Delancey'in anlattığına göre, bu havalı öğretmen bir akşamüstü can havliyle, kuyruğuna Adolf Hitler yapışmış gibi evden fırlamış, iki kapılı Ford'una atlayıp gazlamış, kendisinden bir daha da haber alınamamış. Dedğim gibi, salonda serinlemeye çalışıyor, kimseleri rahatsız etmiyordum; birden, saçları bigudili Olivia-Ann çığlık çığlığa içeriye daldı: "Şu cehennemini cızırtıyı derhal kes! Her an, herkesi rahatsız etmek zorunda mısın? Ayrıca, derhal kalk piyanomun başından! O senin değil, benim piyanom; hemen şimdi kalkmazsan, Eylül'ün ilk Pazartesi kendini mahkemede bulursun!"

Müziğe doğuştan yetenekli biri olduğum ve kafadan, kesinlikle olağanüstü şarkılar uydurabildiğim için, beni kıskanıyor tabii.

"Şuraya bak; gerçek fildişi tuşlarımı ne hale getirmişsin, Bay Sylvester," dedi, piyanoya doğru atılırken. "Neredeyse hepsini sökmüşsün kökünden; gaddarca!"

Ben bu eve adım attığımda, piyanonun zaten çoktan hurdaya çıkmış olduğunu gayet iyi biliyor oysa.

"Madem her şeyi bu kadar iyi biliyorsun, Bayan Olivia-Ann, anlatacak birkaç ilginç hikâyem olduğunu da biliyordur herhalde. Evet, birilerinin öğrenmeye can attığı birkaç öykü... Bayan Harry Steller Smith'in başına gelenler, örneğin."

Bayan Harry Steller Smith'i hatırladınız, değil mi?

Zınk diye durdu, boş kafese baktı. "Ama yemin etmiştin," dedi; yüzü morun bayağı ürkütücü bir tonuna bürünmüştü.

"Vermiş de olabilirim, vermemiş de," dedim. "Çok kötü bir şey yaptın ve Eunice'e ihanet ettin; öte yandan, eğer birileri birilerini rahat bırakırsa, birileri de çenesini kapatır."

İşte böyle; salondan öyle *uslu*, öyle *terbiyeli* bir tavırla

çıktı ki, görmeliydiniz. Ben de gidip kanepeye uzandım; bugüne kadar gördüğüm en iğrenç mobilya: Eunice'in 1912'de, Atlanta'dan aldığı ve tam iki bin dolar peşin para ödediği (ya da, ödediğini iddia ettiği) takımın bir parçası. Koltukların siyahlı yeşilli, tüylü kadife döşemesi aynen yağmur yemiş tavuk tüyü gibi kokuyor. Salonun bir köşesinde kocaman bir masa var, üzerinde de iki kız kardeşin ve ana-babalarının resimleri. Baba yakışıklı sayılır, ama aramızda kalsın, kanına şöyle ya da böyle siyah kanı karıştığından kesinkes eminim. İç Savaş'ta yüzbaşıymış; işte bu, asla unutmayacağım bir şey: şömüne rafında sergilenen ve daha sonraki olayda önemli rol oynayan şu kılıç yüzünden. Annede, Olivia-Ann'ın o sinsi-habis ve yarım akıllı görüntüsü var, ama bunu kızından çok daha iyi taşıdığını, kendine yakıştırdığını belirtmeliyim.

Her neyse, dalıp gitmişim, Eunice'in böğürtüsüyle sıçradım: "Nerde o? Nerde?" Bir an sonra, elleri o suaygırı kalçalarında, kapıda dikilmekteydi, ekibin geri kalanıysa onun arkasına büzüşmüştü: Bluebell, Olivia-Ann ve Marge.

Eunice o iri, yaşlı, çıplak ayağını, elinden geldiğince hızlı ve öfkeyle yere vurarak, yağlı yüzünü Niagara Şelalesi'nin karton resmiyle yelpazeleyerek, birkaç saniye bekledi.

"Param nerde?" dedi. "Bir an boş bulunup da sırtımı döndüğüm an aşırığın yüz dolarım nerde?"

"İşte *bu*, kalbimi kırdı," dedim, ama sıcaktan, yorgunluktan öyle bitap düşmüştüm ki, doğrulup kalkacak halim yoktu.

"Kırılacak tek yerin, kalbin olmayacak," dedi; pörtlek gözleri yuvalarından fırlamak üzereydi. "O benim cenaze paramdı, derhal geri istiyorum! Ölülerini bile soyuyor, bak-sanıza!"

"Belki o almamıştır," dedi Marge.

"Sen çeneni bu işe karıştırma, küçük hanım," dedi Olivia-Ann.

"Paramı onun çaldığı ortada," dedi Eunice. "Şu gözlere baksanıza – suçluluktan kararmış!"

Esnedim. "Mahkemede dedikleri gibi – bir taraf bir başka tarafı haksız yere suçlarsa, o ilk taraf hapsi bile boylayabilir, çünkü Adalet Bakanlığı'nın vazifesi de zaten bütün tarafların haklarını korumaktır."

"Tanrı cezasını verecek," dedi Eunice.

"Ah, abla," dedi Olivia-Ann, "niye Tanrı'yı bekleyelim ki?"

Bunun üzerine Eunice, yüzünde son derece tuhaf bir anlamla, o pis, pamuklu sabahlığını yerlerde sürüyerek üze-rime saldırdı. Olivia-Ann sülük gibi peşindeydi tabii, Bluebelle ise muhtemelen Eufala'dan bile duyulmuş olan bir feryat kopardı; Marge ellerini burarak, mızıldanarak öylece dikiliyordu.

"Ah-h-h," diye hıçkırdı karım, "parasını geri ver, lütfen, bebeğim."

"Et tu Brute?"* dedim, William Shakespeare'den alıntı yaparak.

"Şu haline baksanıza," dedi Eunice, "bütün gün yatıyor; bir posta pulunu yalamaya bile üşeniyor."

"Acınacak halde," diye gıdıkladı Olivia-Ann.

"Hamile olan, şu zavallı çocuk değil de bu sanki!" diye çemkirdi Eunice.

Bluebell de geri kalmadı elbette: "Ne kadar doğru!"

"Eh, tencere dibin kara... denmez de ne denir şimdi?" dedim.

* (Fr.) Sen de mi Brutus. (ç.n.)

“Burada tam üç ay yan gelip yattıktan sonra, bu küstah bücür utanmadan bir de bana taş mı atıyor?” diye hırladı Eunice.

Kolumdaki sigara külünü kayıtsızca silktim, zerre kadar telaşlanmaksızın, açıkladım: “Doktor A.N.Carter, iskorbüte yakalandığımı söyledi, en küçük bir heyecanı kaldıramazmışım – aksi halde ağzımdan köpükler filan saçarak birini ısırabilirmişim.”

Bluebell atıldı: “Bu neden Mobile’daki çöplüğüne dönmüyor, Bayan Eunice? Bunun lazımlığını taşımaktan bıktım usandım.”

İşte, bu kömür karası zenci tepemi öyle attırdı ki, gözüm dönmüş.

Bir salatalık kadar sakın, doğruldum, ayaklı askıdaki şemsiyeyi aldım ve kafasına indirdim, ta ki şemsiye ortadan ikiye ayrılınca kadar.

“Japonya’dan gelme ipek şemsiyem!” diye çığırdı Olivia-Ann.

Marge avaz avaz haykırıyordu: “Bluebell’i öldürdün, zavallı, yaşlı Bluebell’i öldürdün!”

Eunice, Olivia-Ann’ı yana itti: “Aklını kaçırdı bu! Koş! Koş, Bay Tubberville’i çağır!”

Olivia-Ann kestirip attı: “Bay Tubberville’den hoşlanmıyorum! Gidip domuz bıçağımı alacağım.” Kapıya doğru hamle etti, ama artık ölüme filan aldırmadığım için, belinden yakaladığım gibi yere devirdim. Bu arada sırtım fena halde burkuldu tabii.

“Kardeşimi öldürecek!” diye böğürdü Eunice, evi temellerinden sarsan bir sesle. “Hepimizi öldürecek! Seni uyarı-mıştım, Marge! Çabuk, kızım, hemen Baba’nın kılıcını getir!”

Böylece Marge, Baba'nın kılıcını getirdi, Eunice'e verdi. Vefalı eş diye buna denir işte! Sonra, yeterince derdim yokmuş gibi, Olivia-Ann'i dizime felaket bir tekme attı, elimden kurtuldu. Az sonra, bahçede höyküre höyküre ilahi söylediğini duyduk.

*Gözlerim Tanrı'nın gelişini gördü,
şükürler olsun;
Bağbozumundan, yığılmış gazap üzümlerini
çiğnemekten geliyor...*

Bu arada Eunice, Baba'nın kılıcını deli gibi savurarak dört bir yana saldırmaktaydı; bir şekilde piyanonun üzerine tırmanmayı başardım. Sonra kadın piyano taburesine sıçradı; o sarsak şeyin onun gibi bir canavarı nasıl taşıdığını sormayın, kesinlikle açıklayamam.

"İn oradan, seni sarı çıyan, gövdeni ikiye ayırmadan, in çabuk!" dedi, kılıcı savurdu; bunu kanıtlayacak tam bir santimlik bir kesğim var.

Bluebell az buçuk toparlanmıştı, Olivia-Ann'in ön bahçede düzenlediği ayine katılmak üzere dışarı seğirtti. Tahminimce, dışarıda benim cenazemi beklemekteydiler ve Tanrı şahit, Marge düşüp bayılmasaydı, bekledikleri şeye kavuşacaklardı da.

Marge için söyleyebileceğim tek olumlu şey de, bu.

Ondan sonra olanları doğru dürüst anımsamıyorum; bir tek, Olivia-Ann'in elinde o kırk santimlik kasap bıçağı, yanında da birkaç komşuyla ortaya çıktığını hatırlıyorum, hayal meyal. Ama birden, asıl ilgi odağı Marge olmuştu; galiba onu odasına taşıdılar. Her neyse, onlar çıkar çıkmaz, oturma odasının kapısını kilitledim, önüne barikat kurdum.

Bütün o siyahlı yeşilli, kadife koltukları, en az birkaç ton ağırlığındaki o koca, maun masayı, ayaklı askılığı ve daha bir sürü şeyi kapının önüne yığdım. Pencereleri sürgüledim, perdeleri indirdim. Bu arada, iki kiloluk bir *Sweet Love* kutusu buldum; şu an o sulu, kaymaksı, vişneli çikolatalardan birini afiyetle yemekteyim. İkide bir kapıya geliyor, yumrukluyor, yalvar yakar oluyorlar. Ah, evet, artık bambaşka bir telden çalmaya başladılar. Bana gelince – ara ara, keyfimin ne kadar yerinde olduğunu göstermek için, piyanonun tuşlarına basıyorum.

PREACHER EFSANESİ

(1945)

Güneye doğru sürüklenen bir bulut güneşi kapadı; tarlaya düşen karanlık bir leke, bir gölge adası, yavaşça dağ sırasına doğru kaydı. Aynı anda da, yağmur bastırdı: güneşli bir yaz sağanağı; kısa ömürlü ama tozu indirmeye, yaprakları cilalamaya yetecek kadar uzun. Yağmur dinince, yaşlı, siyah bir adam –adı Preacher idi– kulübesinin kapısını açtı, tarlanın dolgun, verimli toprağında gümrahça boy atmış yabancı otları süzdü; sonra, şeftali ağaçlarının, kızılçık ve tespihağaçlarının gölgelediği, taşlı avluyu; bir otomobili, at arabasını ya da insanı nadiren gören, delik deşik, kırmızı-killi yolu; belki de dünyanın sonuna kadar uzanan yemyeşil tepeleri, dağ sıralarını.

Preacher ufacak tefecik bir adamdı, bir kene. Bir milyon kırışıktan oluşan bir yüz; mavimsi kafa derisinden fışkıran gri yün yumakları; kederli gözler. Beli öyle büküktü ki, paslı bir orağa benziyordu; teni iyi cins, kaliteli bir derinin kızılığındaydı. Çiftliğinden kalanı incelerken, eliyle bilgece çenesini ovuşturuyordu, ama doğruyu söylemek gerekirse, bir şey düşündüğü filan yoktu.

Ortalık sessizdi, elbette; serinlik onu ürpertince içeriye girdi, sallanan koltuğuna oturdu; üzerine yeşil güller ve kırmızı yaprak desenleri işlenmiş, yama-işi, çok güzel bir örtüyü bacaklarına sardı, az sonra çit çıkmayan evde uyu-ya kaldı; ardına kadar açık camlardan içeriye dolan rüzgâr, Preacher'ın duvarlara yapıştırdığı rengârenk takvimleri, çizgi roman sayfalarını havalandırıyordu.

On beş dakika sonra uyandı, hiçbir zaman öyle uzun uzun uyumazdı; günleri bir dizi dalıp gitmeler ve uyanmalar, uykuyla şekerlemeler silsilesi halinde, birbirinden pek de ayırt edilmeksizin, geçerdi. Havanın soğuk olmamasına karşın ateşi yaktı, piposunu doldurdu, sallanmaya başladı; gözleri odada geziniyordu. İki kişilik, demir karyola örtülerden, yastıklardan ve kabuk kabuk kalmış, pembe boya lekelerinden oluşan, iflah olmaz bir karmaşaydı; oturduğu koltuğun bir kolçağı yırtılmış, perişan perişan sarkıyordu; duvardaki harika bir posterde, elinde bir şişe NE-HI tutan, altın saçlı kızın tam ağzı yırtılmış, bu da yüzüne iblisçe ve şehvetli bir tebessüm oturtmuştu. Preacher'ın gözleri köşede duran isli, kararmış ocağa takıldı. Karnı açtı, ama üzeri kirli tavalarla dolu ocağın görüntüsü bile yorucuydu. "Elimden bi şi gelmez," dedi, kendi kendisiyle tartışan kimi yaşlılar gibi. "Lahanadan filan da gına geldi avtıkın. Buvda otuvup açlıktan ölçem, benim kadevim de bu işte... Son kuvuşuna bahse givevim ki, bi kişi bilem yasımı tutmaycak, hayıv efendim." Evelina nasıl da hep temiz, tertipli ve iyiydi; ama iki bahar önce ölmüş, gömülmüştü. Çocuklarından da bir tek Anna-Jo kalmıştı; Cypress City'de yaşıyordu, gündüzleri çalışıyor, geceleri de gezip tozuyordu. Ya da en azından Preacher'a öyle geliyordu.

Son derece dindardı; her akşamüstü, şöminenin rafındaki İncil'i alır, felçli parmağını satırlarda gezdirirdi. Okuyormuş gibi yapmak hoşuna gidiyordu; kitabı aldı, çizimlere uzun uzun bakıp kendi masallarını dokumaya başladı. Bu alışkanlık Evelina'nın sinirine dokunurdu. "Ne diye habire Kutsal Kitap'ı inceliyosun, Preacher? İşte, söylüyorum; sende hiç akıl kalmadı... Benim ne kadar okuma yazmam varsa, senin de o kadar var."

"Ama tatlım," diye açıklardı Preacher. "Kutsal Kitap'ı

hevkes okuyabiliv. Buna göve düzenlemiş.” Cypress City’deki papazdan duyduğu bir iddiaydı ve aklı yüzde yüz yatmıştı.

Güneş ışığı pencereden kapıya uzanan, dümdüz bir çizgi çekince, parmağını araya koyup İncil’i kapadı, topallayarak sundurmaya çıktı. Tavandan beyaz sicimlerle sarkıtılmış mavi ve beyaz saksılardaki bürümcükler çiçeklenmişti; yere kadar uzanan dallar zemine tavus kuşu kuyrukları gibi sürünüyordu. Yavaşça, büyük bir dikkatle, ağaç gövdelerinden oyulmuş basamakları indi, aksayarak ilerledi, sırtında tulumu ve hâki rengi gömleğiyle, bahçenin ortasında iki büklüm durdu. “İşte buvdayım. Beceveceğimi hiç sanmıyodum... Bugün bunu yapcak gücüm yok sanıyodum.”

Islak toprak kokusu havada asılıydı, rüzgâr tespihağacının yapraklarını uçuruyordu. Bir horoz öttü, sonra, kızıl ibiği uzun yaban otlarını hızla yarıp evin altında gözden yitti. “Koş bakalım seni yaşlı kavga, bi balta bulup gafana indivivsem gövüvsün gününü. Eminim, tadın nefistiv!” Yabani otlar çıplak ayaklarına batıyordu; durdu, bir avuç ot yoldu. “Hiç faydası yok. Aynı anda, yeniden fışkıvıyosunuz; Tanvı’nın cezalavı.”

Yolun yakınındaki kızılıcak ağacı çiçeğe durmuştu; yağmurun sağa sola savurduğu taçyapraklar, ayağının altında yumuşacıktı, parmaklarının arasına giriyordu. Bir çınar dallından güç alarak yürümeye başladı. Yolun karşısına geçti, yabani ceviz korusunu ardında bıraktı, sonra, her zamanki patikaya saptı: ormanın içinden geçip dereye ve *oraya* ulaşan patikaya.

Aynı yolculuk, aynı yol ve aynı tarih; yola akşamüstü çıkardı, çünkü böylece acele etmek, adımlarını sıklaştırmak zorunda kalıyordu. Bu yürüyüşe bir Kasım günü, *kararını*

verdiğinde başlamış, toprağın donduğu, buz kesmiş çam iğnelerinin ayaklarına yapıştığı kış boyunca da sürdürmüştü.

Şimdi Mayıs'tı. Altı ay geçmişti ve Mayıs'ta doğan, Mayıs'ta evlenen Preacher, görevinin de bu ay sonlanacağından emindi. Bir şeylerin bugünü özellikle işaret ettiğine dair bir bâtil inancı vardı, onun için de patikayı her zamankinden daha hızlı iniyordu.

Güneş mızraklar halinde birikiyor, saçlarına vuruyor, dalların arasına dolanmış, onlara uzun favoriler gibi, gevşekçe sarılmış olan İspanyol yosunlarının rengini değiştiriyordu; griden sedefe, maviye, sonra yine griye. Bir ağustosböceği seslendi. Bir başkası yanıtladı. "Susun bakim, geveze böceklev! Ne bu şamata böyle? Yalnızlık mı çekiyosunuz?"

Patika ustalık gerektiriyordu; bazen sadece çiğnenmiş topraktan oluşan, incecik bir çizgiye dönüşüyor, izlenmesi güçleşiyordu. Bir noktada, yokuş aşağı, akan-amber ağacı kokulu bir çukura doğru meylediyor, sonra düzleşiyordu; tam burada kalın, sık, sarılgan bitkilerin oluşturduğu, zifiri karanlık bir düzlük başlıyordu; çalılar kim bilir neyle, kıpır kıpırdı. "Def olun gidin, sizi iblislev! Hiçbiriniz Preacher'ı kovkutamazsınız işte! Hey, movuk kuşlav, hovtlaklav, gözünüzü açın! Preacher... o hepiciğinizi bi güzel vuvuv da devinizi yüzev de gözlevinizi oyav da takımınızı ateşe atav!" Ama yine de, kalbi güm güm atıyor, öne uzattığı değneğiyle yeri yokluyordu; canavar arkada, pusudaydı; deli gibi parlayan, korkunç gözleri, kovuklarından onu izliyordu!

Evelina ruhlara filan inanmaz, bu da kocasını kızdırırdı. "Sus artık," derdi kadın, "bu abuk sabuk lafları artık dinlemeycem. Hortlak filan yok, hepiciği de senin kafanın için-

de.” Ah, fena halde yanılıyordu; cennette bir Tanrı’nın olduğu ne kadar kesinse, Evelina’nın da şimdi şu karanlığa sinmiş avcıların ve gözü dönmüşlerin arasında olduğu, o kadar kesindi. Durdu, seslendi: “Evelina? Evelina... cevap vev, tatlım.” Sonra, âni bir korkuyla ürperdi, aceleyle yürümeye koyuldu; kadın bir gün onu duyabilir, kim olduğunu çıkaramadan, olduğu gibi mideye indirebilirdi.

Az sonra derenin sesini duydu; *oraya* sadece birkaç adım kalmıştı. Dikenli bir ısırganı yana itti, inildeverek, homurdanarak kıyıya indi; özenle hesaplanmış adımlarla, taştan taş sekerek, dereyi geçti. Asabi golyan balığı sürüleri duru, sığ kıyıyı meraklı, titiz akınlarla kolağan ediyor, zümrüt-kanatlı yusufçuklar suyun yüzeyini tarıyordu. Karşı kıyıda, bir sinekkuşu görünmeyen kanatlarını deli gibi çırparak, devasa bir pars zambağının göbeğini yemektedir.

Ağaçlar seyrelemiş, patika da genişleyip küçük, kübik bir açıklığa ulaşmıştı: Preacher’ın yeri. Eskiden, kereste fabrikası kapanmadan önce, burası kadınlar için bir çamaşır yıkama merkeziydi; ama bu çok önceleriydi. Başının üstünden bir kırlangıç sürüsü geçti; yakınlardan bir yerden, çıkaramadığı bir kuşun garip, ısrarcı ötüşü geliyordu.

Yorulmuş, soluk soluğa kalmıştı; dizlerinin üzerine çöktü, değneğini küflenmiş, üzerinde burunotu hevenkleri gövermiş bir meşe kütüğüne yasladı. Sonra, İncil’inin gümüş bir kurdeleyle işaretlenmiş sayfasını açtı, ellerini kavuşturup başını kaldırdı.

Dakikalar süren sessizlikte, iyice kısılmış, dikkat kesilmiş gözleri gökyüzünü tarıyordu; kopmuş bir halatın gevşek, tarazlıilmeklerini andıran, puslu, tel tel bulutlar, buzlu camdan bile daha soluk, mavi ekrana yapışmış, neredeyse hiç kıpırdamıyorlardı.

Sonra, duyulur duyulmaz bir fısıltıyla seslendi:

“Bay İsa? Bay İsa?”

Rüzgâr da fısıltıyla karşılık verdi; arabasının gizli tekerlerini yosun yeşili zeminde döndürerek, kışın gömdüğü yaprakları yerlerinden söküp havalandırarak.

“İşte döndüm, Bay İsa, hem de tam vaktinde. Lütfen, efendim, ilginizi bu yaşlı Pveacher’ dan esivgemeyin.”

Dinlendiğinden kesinkes emin, kederle gülümsedi, elini salladı. Derdini söyleme vaktiydi. Çok yaşlandığını söyledi; kaç yaşında olduğunu bilmiyordu, doksan, belki de yüz. İşi bitmiş, bütün ailesi çekip gitmişti. Eğer hâlâ bir ailesi olsaydı, durum farklı olabilirdi. Şükürler olsun! Tamam, Evelina ölmüştü, iyi ama çocuklara ne olmuştu? Billy Boy ve Jasmine ve Landis ve Le Roy ve Anna-Jo ve Güzelim Aşk? Kimi Memphis’e, Mobile’a, Birmingham’a, kimi de mezara. Her neyse, yanında değillerdi işte; uğruna onca didindiği toprağı terk etmişlerdi; tarlalar mahvolmuştu, kendisi de geceleri, o eski evde yapayalnız, şu çoban aldatan sayılmazsa, bir başına korkuyordu. Dolayısıyla ötekilere, artık her neredeseler, onların yanına katılmak için yapıp tutuşurken, onu hâlâ burada tutmak, insafsızlıktı. “Mevhamet edin, Bay İsa, asıvlık bir kamlumbavadan bilem daha asıvlık oldum...”

Son zamanlarda, derdini üst üste, defalarca dile getirmeyi âdet edinmişti; şimdi de, tiz bir sesle, acı acı yakınmaya başladı; giderek şirretleşen sesi sonunda öyle vahşi, öyle talepkâr bir çığlığa dönüştü ki, çam dallarından onu seyreden, mavi tüylü alakargalar korkuyla, bir hışım havalandılar.

Birden durdu, başını eğip kulak kabarttı. Yineleniyordu: acayip, rahatsız edici bir ses. Sağa sola bakındı, sonra bir mucize gördü: Çalılıkların arasında bir görünüp bir yiten, ona doğru kayan, alev alev bir kafa; kıvırcık, kızıl saçlar,

yüzden akan, ıslıl ıslıl bir sakal. Yetmezmiş gibi, hemen ardından sürüklenen, daha soluk renkli, daha parlak bir ikinci kafa.

Yüzü yoğun bir panik ve şaşkınlıkla kasılan Preacher inledi. Calupa İlçesi'nin tarihinde böylesine perişan bir inilti hiç duyulmamıştı. Tam o sırada, kesik-kulaklı, kahverengi benekli, siyah bir av köpeği açıklığa fırladı; yaşlı adama yiyecekmiş gibi bakmaya, salyalarını döke saçta havlamaya başladı. Sonra iki adam, iki yabancı, gölgelikten çıktılar; yakaları açık, yeşil gömlekler, paçaları yılan derisi, kısa çizmelerin içine sokulmuş, fitilli kadife pantolonlar. İki de kısa boyluydu, ama beden yapıları göz alıcı, görkemliydi; birinin kıvrıcık saçları, portakal kırmızısı, gösterişli bir sakalı vardı, diğeri sarı saçlıydı, yanakları kılsızdı. Aralarındaki kamış sıyrıktan, ölü bir yaban kedisi sallanıyordu; uzun tüfeklerini omuzlarına asmışlardı.

Bir bu eksikti, diye düşündü, bir kez daha inilmedi; bir sıçrayışta kalktı, bir erkek tavşan gibi ormana daldı, patikaya seğırtti. Öyle telaşlanmıştı ki, değneğini meşe kütüğünde, İncil'ini de otların üzerinde unutmuştu. Av köpeği kuyruğunu sallayarak ilerledi, açık sayfayı kokladı, sonra da takibe başladı.

"Bu da neyin nesi?" dedi Kıvrıcık Kafa, kitapla değneği alırken.

"Gördüğüm en lanet şey," dedi Sarışın.

Pençelerinden kenevirle bağlandığı sırıkta, sağa sola sallanan avlarını kaldırdılar, geniş omuzlarına vurdular; Kıvrıcık Kafa, "Canı cehenneme," dedi. "En iyisi, köpeğin peşinden gidelim."

"İyi olur," dedi Sarışın. "Gerçi bir gıdımcık molaya tam bir peni vermeye hazırım ama... Ayağımdaki şu yarım dolar büyüklüğündeki nasır beni öldürüyor."

Tüfeklerin ve avın ağırlığından yalpalayarak yola koyuldular; kararan çamlara doğru ilerlerken bir şarkıya başladılar; yaban kedisinin ardına kadar açık, camısı, sarı gözleri güneşin son ışıklarını yakaladı, ateşe ateşle karşılık verdi.

Bu arada Preacher arayı epeyce açmıştı. İşin doğrusu, şu çingiraklı yılanın onu buradan Kingdom Come'a kadar kovaladığı günden buyana, hiç bu kadar hızlı koşmamıştı. Artık sarsak, eli ayağı tutmaz bir ihtiyar değil, genç, dinç bir kısa mesafe koşucusuydu, inanın. Bacakları patikayı azimle, güvenle dövüyordu; bir diğer önemli nokta da, sırtındaki kas kasıncının, tam yirmi yıldır canını yakan lanet tutulmanın o öğleden sonra yok olması, bir daha ortaya çıkmamasıydı. Karanlık çukuru farkına bile varmadan, bir solukta geçti; karşı kıyıya ulaşmak için sığ suyu hızla yararken, tulumu deli gibi çırpınıyordu. Ah, korku kurşununu yemişti; yarışan ayaklarının tabanıyla çıldırmış bir davuldu.

Sonra, tam kızılçık ağacına ulaştığında, aklına müthiş bir fikir geldi. Öyle şiddetli ve sarsıcıydı ki, ayakları birbirine dolandı, doğruca kızılçığa tosladı, kış üstü oturdu; ağaçtan dökülen yağmur damlalarıysa ödünü koparttı. İncinen dirseğini ovaladı, diliyle dudaklarını yaladı, başını salladı. "Yüce Tanrı," dedi, "başıma gelen neydi?" Evet. Evet, anlamıştı. O yabancıların kim olduğunu anlamıştı –onları Kutsal Kitap'tan tanıyordu– ama bu bilgi onu beklediği kadar rahatlatmadı.

Emekleyerek, güç belâ doğruldu, bahçeyi hızla geçip basamakları tırmandı.

Sundurmada durdu, dönüp geriye baktı. Sessiz, sakin: gölgelerden başka kıpırtı yok. Alaca karanlık, dağ sırasının üstünde bir yelpaze gibi açılmaktaydı; biriken, toplaşan renklerin morlu, pembeli ağı tarlaları ve ağaçları, çalıları,

otları örtmüştü; şeftali ağaçlarıysa gümüşsü-yeşildi. Köpeğin havlaması şimdi o kadar da uzaktan gelmiyordu. Preacher bir an için, Cypress City'ye kadar, onca kilometreyi koşmayı düşündü, ama onu bunun bile kurtaramayacağını biliyordu. "Hiçbi işe yavamaz," dedi.

Kapıyı kapa, güzelce sürgüle; işte, aferin! Şimdi de pencereler. Ama, ah, kepenkler çoktan parçalandı, döküldü!

Çaresiz, yenik, öylece durdu, boş çerçevelere, yabani asmanın tırmandığı pervazlara baktı. Bu da neydi? "Evelina? Evelina! Evelina!" Duvarların içinde fare pençeleri; esintiyle cilveleşen bir takvim yaprağı.

Bunun üzerine, ateşli ateşli söylenerek, kulübede dolanmaya başladı; düzeltiyor, siliyor, gözdağı veriyordu. "Övümceklev, böceklev, utanın da saklanın bari... çok büyük misafivlevimiz vav... ziyavetimize geliyolav." Pirinç bir gazyağı lambası yaktı (Evelina'ya Noel armağanı, 1918), alev canlanınca, lambayı şömine rafına, sararmış bir fotoğrafın yanına yerleştirdi (yıl da bir kez buralardan geçen, gezgin şipşakçı çekmişti); saçını beyaz bir fileyle toplamış Evelina, küstah, bira-rengi yüzüyle gülümsüyordu. Saten bir minderi kabarttı (Güzelim Aşk'a, Cypress Eğlence Fuarı'nda verilen 'Yamalı Yorgan Büyük Ödülü', 1910), sonra da kendinden hoşnut, sallanan koltuğa oturdu. Yapacak başka bir şey kalmamıştı; ateşi karıştırdı, bir kütük ekledi, oturup beklemeye başladı.

Fazla beklemesi gerekmedi. Az sonra şarkı duyuldu; içten bir neşeyle, güçle yankılanan, yankılanan, gür sesler: "DEMİR-yollarında çalışıyordum, sabahtan akşama kaaaar..."

Preacher, gözleri kapalı, ellerini ciddiyetle kavuşturmuş, bu şen şakrak yürüyüşü zihninde canlandırdı: ceviz korusunun içi, toprak yol, kızılıcak ağacının altı...

(Babasının öldüğü gece kocaman, kızıl kanatlı, ürkütücü gagalı bir kuşun âniden ortaya çıkıp odaya daldığı, yaşlı adamın yatağının üstünde iki tur attıktan sonra, herkesin gözü önünde, uçup gittiği anlatılırdı.)

İşte Preacher şimdi de, az çok böyle bir simge bekliyordu.

Basamakları inleterek sundurmaya çıktılar; gevşemiş tahtaları ezen botları ağırdı. Kapıya vurulunca, Preacher içini çekti: Onları içeriye almak zorundaydı. Kalktı, kısacık bir an, birlikte verdikleri o bol, bereketli ürünü düşünüp Evelina'ya gülümsedi, sonra, iyice ağırdan alarak kapıya gitti, sürgüyü çekti, ardına kadar açtı.

İçeriye ilk, Kıvırcık Kafa girdi; şu uzun, turuncu-kızıl sakalı olan; bir bandanayla köşeli, güneşten yanmış yüzünü siliyordu. Görünmeyen bir şapkaya dokunur gibi yaptı, selam verdi.

"İyi akşamlav, Bay İsa," dedi Preacher, eğilebildiği kadar eğilerek.

"İyi akşamlar," dedi Kıvırcık Kafa.

Onu Sarışın izledi; fütursuzca, ıslık çalarak; yürüyüşünde kendini beğenmiş, züppece bir salınma vardı, ellerini kadife pantolonunun ceplerine gömmüştü. Kaşlarını çattı, yaşlı adamı tepeden tırnağa süzdü.

"İyi akşamlav, Bay Aziz," dedi Preacher, aralarında keyfince bir ayırım yaparak.

"Selam!"

Sonra, herkes ateşin karşısında toplaşana kadar, peşlerinden telaşla, kaygıyla koşturdu. "Nassınız, beyefendilev?" diye sordu.

"Bir yaramazlık yok," dedi Kıvırcık Kafa, çizgi romanlı

duvar kaplamasını, takvim kızını beğeniyle süzerek. “Güzelden anlıyorsun, Büyükbaba.”

“Hayıv, efendim,” dedi Vaiz temkinle, “o kızlava kesinlikle bakmam, efendim, hayıv!” Sözlerini vurgulamak için başını salladı. “Ben bi Hivistiyanim, Bay İsa; düvüst bi Baptist, Cypress City Sabah Yıldızı’nın daimi üyesi.”

“Sizi gücendirmek istememiştim,” dedi Kıvırcık Kafa. “Adın ne, Büyükbaba?”

“Ad mı? Ama, Bay İsa, kim olduğumu biliyorsunuz. Sizin altı aydın konuşan Preacher diil miyim?”

“Hey, elbette biliyorum,” dedi adam, onun sırtına içten bir şaplak indirerek, “biliyorum tabii.”

“Bu da *nesi*?” dedi Sarışın. “Siz neden söz ediyorsunuz be?”

Kıvırcık Kafa omuz silkti. “Ne bileyim,” dedi. “Dinle, Preacher, zor bir gün geçirdik, epey de susadık... Bize yardımcı olabilir misin?”

Preacher şevkle gülümsedi, kolunu kaldırdı: “Ömvümde azzıma tek damla koymadım, yeminle.”

“Su, demek istemiştin, Büyükbaba. Bildiğimiz, normal su.”

“Maşrapan temizdir umarım,” dedi Sarışın. Tuhaf, kendine özgü bir tipti ve bütün o rahat, şen tavırlarına karşın, bir terslik, bir huysuzluk seziliyordu. “Ateşi ne diye böyle alev alev yaktın, Büyükbaba?”

“Sağlığım yüzünden, Bay Aziz. Çabbucak üşüyüveviyüm da.”

Sarışın söylendi: “Bu siyahlar da sanki hep aynı tornadan çıkmış; hepsi de sürekli hasta, kafaları da illa acayip fikirlerle dolu.”

“Hasta diilim,” diye atıldı Preacher, ıslıl ıslıl gülümseyerek. “İyiyim! Gendimi hiç şu anki kadav iyi hissetmemiş-

tim, efendim!" Sallanan koltuğun kolçağını okşadı. "Gelin, şu vahat koltuğuma kuvulun, Bay İsa. Şu güzel yastığı gövdünüz mü? Bay Aziz... kendisi de yatağa otuvabiliv."

"Sağ olun."

"Oturmak iyi gelecek, teşekkür ederim."

Kıvırcık Kafa daha büyük, daha yakışıklıydı: biçimli bir başı, koyu mavi gözleri, dolgun, güçlü suratında da dürüst bir ifade vardı. Sakalsa gerçek bir ihtişam duygusu yaratıyordu. Bacaklarını ayırdı, birini sallanan koltuğun üstünden aşırıldı. Hatları daha keskin, teni daha soluk olan Sarışın yatağa çöktü, asık bir yüzle sağı solu süzdü. Ateş uyusuk bir ses çıkarıyor, lamba tatlılıkla cızırdıyordu.

"Ne devsiniz, eşyalavımı toplıyım mı?" diye sordu Preacher, hayli bitik bir sesle.

Bir yanıt gelmeyince, örtüsünü uzakça bir köşeye yaydı, sessizce, biraz da gizlice, toplanmaya koyuldu: Evelina'nın resmi, piposu, bir zamanlar, yıllık tatlı beyaz şarabını doldurduğu, şimdiyse yedi tane, pembe uğur taşıyla bir toz ve örümcek ağı yumağını barındıran, yeşil şişe, boş bir Paradise şekeri kutusu ve benzer değerde, başka nesneleri getirip örtünün ortasına yığdı. Sonra, yılların kokusunu taşıyan, sedir bir çekmeceyi karıştırdı, sincap kürkünden, parlak bir başlık bulup kafasına geçirdi. Yumuşak ve sıcaktı; eh, yolculuk çok soğuk geçebilirdi.

O bunlarla uğraşırken, Kıvırcık Kafa bir kavanozdan aldığı tavuk tüyüyle, özenle dişlerini karıştırıyor, şaşkın bir kaş çatmayla yaşlı adamı seyrediyordu. Sarışın yine ıslık çalmaya başlamıştı; çaldığı parça son derece yavandı.

Preacher'ın işi gereğinden çok uzayınca, Kıvırcık Kafa genzini temizledi: "Şu suyu unutmadın, değil mi, Büyük-baba? Gerçekten makbule geçecek."

Yaşlı adam topallayarak, sobanın arkasında, çerçöpün

arasında kalmış kuyu kovaşına seğırtti. “Avtık hiçbi şeyi hatıvlayamaz oldum, Bay İsa. Kafa mafa kalmadı avtıkın.” Su kabağından yapılma iki maşrapası vardı, ikisini de ağzına kadar doldurdu. Kıvırcık Kafa suyunu içip bitirince, eliyle ağzını kuruladı, “Harika,” dedi; sonra koltuğu sallamaya başladı; botları şömineye tekdüze bir ritimle sürtünüyordu.

Preacher titreyen elleriyle örtüyü bağlamaya koyuldu; düğümü ancak beşincide atabildi. Sonra, iki adamın arasına, diklemesine konmuş bir kütüğün üzerine tünedi; bodur bacakları yere zar zor değiyordu. NE-HI şişesi tutan sarışın kızın yırtık dudakları yukarıdan onlara gülümsüyor, şöminenin ateşi duvarlara çekici şekiller düşürüyordu. Açık camlardan, otların arasındaki böceklerin cızırtısı, çeşit çeşit gece ezgileri geliyordu – hepsi de Preacher’ın kendini bildi bileli âşına olduğu sesler. Ah, kulübesi ne kadar güzelleşmişti böyle; nefret etmeye başladığı şey, şimdi nasıl da muhteşem görünüyordu. Ne kadar yanılmıştı! Hey Tanrım, bu kadar mı budala olunurdu! Asla çekip gidemezdi, ne şimdi ne de daha sonra. İyi ama, işte, dört çizme giymiş dört ayak tam karşısındaydı, kapıysa epeyce gerilerde.

“Bay İsa,” dedi, ses tonuna dikkat ederek. “Hevbi şeyi baştan iyicene bi düşündüm ve sizinnen gelmek istemedim sonucuna vavdım.”

Kıvırcık Kafa ile Sarışın tuhaf tuhaf bakıştılar, Sarışın yataktan kalktı, yaşlı adama doğru iyice eğilip sordu: “Ne’in var, Büyükbaba? Ateşin mi çıktı?”

Preacher, ölesiye utanmış, kekeledi: “Lütfen, efendim... çok özöv diliyovum... Hiçbi yere gitmek istemiyovum.”

“Dinle, Büyükbaba, daha anlaşılır konuş,” dedi Kıvırcık Kafa, sabırla. “Hastaysan, sana memnuniyetle kasabadan bir doktor getiririz.”

“Yavavı olmaz,” dedi. “Vakit gelmişse, gelmiştiiv... Ama beni kendi halime bıvakısanız pek sevinivim.”

“Sadece yardım etmek istiyoruz,” dedi Sarışın.

Kıvırcık Kafa doğruladı: “Elbette.” Sonra ateşe okkalı bir tükürük fırlattı. “Gerçekten acayip davranıyorsun, bunu bilir bunu söylerim. Öyle önümüze gelene iyilik edip de zahmetlere filan girdiğimizi sanma, hem de hiç.”

“Yine de teşekkür edevim, Bay İsa. Başınıza ekistivadan bi sürü dert açtığının favkındayım.”

“Aa, hadi ama, Büyükbaba,” dedi Sarışın, neşesini hayli yitirmiş sesiyle, “neyin var? Bir kızın başını derde mi soktun yoksa?”

Kıvırcık Kafa araya girdi: “Büyükbabayla dalga geçme. Yalnızca güneşte biraz fazla kalmış, hepsi bu. Aksi halde, hiç böyle bir vakayla karşılaşmadım diyebilirim.”

“Ben de,” dedi Sarışın. “Öte yandan, bu yaşlı zencilerin ne zaman ne yapacağı da belli olmaz ki; sen daha ne olduğunu anlayamadan, kafayı sıyrırırırler.”

Preacher büzülmüş, büzülmüş, neredeyse ikiye katlanmış, çenesi de seğirmeye başlamıştı.

“Önce, şeytan görmüş gibi tabanları yağladı,” dedi Sarışın, “şimdi de öyle garip davranıyor ki, bir türlü anlayamıyorum.”

“Hiç bile diil,” dedi Preacher; gözleri ürkütücü bir biçimde açılmıştı. “İkinizi de Kutsal Kitap’tan hatıvlıyovum, ayvıcana ben iyi bi insanım. Ömvüm boyu iyi bivi oldum... kimseciğe bi kötülüğüm tokenmadı...”

“Ahhh,” diye mırıldandı Sarışın, “ben pes ettim! Büyükbaba... sen uğraşmaya değmezsin.”

“İşte bu doğru,” dedi Kıvırcık Kafa.

Preacher başını eğdi, yanağındaki sincap kılını süpürdü. “Biliyovum,” dedi. “Evv et efendim, biliyovum. Çok büyük

aptallık ettim, işte asıl doğvu bu. Ama beni bıvakıvsanız, bahçedeki bütün zavavlı otları yolavım, tavlayı temizle-
vim ve yeniden çiftçiliğe başlavım ve Anna-Jo eve dönüp
de babacığının ilginleninceye kadav çalışıvım.”

Kıvırcık Kafa sakalını kaşdı, pantolon askılarını çekiş-
tirdi. Alabildiğine boş ve mavi gözleri Preacher'ın yüzüne
kilitlenmişti. Sonunda, söylendi: “Hayır, işin içinden çıka-
mıyorum.”

“Ama bu çok kolay,” dedi Sarışın. “İçine şeytan girmiş
işte.”

“Ben düzgün, dindav bi Baptist'im,” diye anımsattı Pre-
acher. “Cypress City Sabah Yıldızı'nın üyesi. Ve sadecene
yetmiş yaşıdayım.”

“Hadi ama, Büyükbaba,” dedi Sarışın. “Su içinde yüz
yaşında varsın. Böyle palavralar sana yakışıyor mu? Hepsi
yukarıdaki o kara kitaba kaydediliyor, unutma.”

“Sefil bi günahkav,” diye inledi Preacher. “Dünyanın en
sefil günahkavı ben diil miyim?”

Kıvırcık Kafa gülümsedi: “Eh, bunu ben bilemem.” Aya-
ğa kalktı, esnedi. “Öyle açım ki, zehirli mantar bile yiyebi-
lirim. Hadi, Jesse, kadınlar yemeğimizi domuzlara atma-
dan, eve yetişelim.”

“Yüce Tanrım,” dedi Sarışın, “tek adım atacak halim var
mı, bilmem; şu nasır alev alev yanıyor.” Preacher'a döndü:
“Galiba seni derdinle baş başa bırakacağız, Büyükbaba.”

Bunu duyan adam öyle bir sırttı ki, üstteki dört dişiyle
alttaki üçü ortaya çıktı (Evelina'nın 1922 Noel armağanı
olan, altın kaplama da dahil). Gözleri deli gibi kırışıyordu.
Pörsümüş, acayip bir çocuk gibi, âdeta dans ederek ka-
pıya koştu, önünden geçen adamların ellerini tuttu, öpme-
den de bırakmadı.

Kıvırcık Kafa basamakları zıplayarak indi, sonra bir so-

lukta geri çıktı, İncil'iyle sopasını Preacher'a verdi; Sarışın da, akşamın donuk bir perde çektiği bahçede onu bekledi.

"İşte bunlarla avun, Büyükbaba," dedi Kıvırcık Kafa, "ve bir daha da ormanda bize yakalanma. Senin gibi yaşlı birinin başına bin türlü şey gelebilir. Uslu ol."

"He he he," diye kıkırdadı Preacher. "Emin olabiliyorsun; teşekkür edevim Bay İsa, size de Bay Aziz... sağ olun. Anatsam kimse bana inanmaz şincik."

Tüfeklerini omuzlarına vurdular, yabani kedili sırığı kaldırdılar. "İyi şanslar," dedi Kıvırcık Kafa. "Belki bir ara yine uğrarız... bir bardak suyunu içmek için."

"Uzun ve keyifli ömürler, seni yaşlı keçi," dedi Sarışın, bahçeyi geçip yola doğru ilerlerlerken.

Sundurmadan onlara bakan Preacher, birden anımsadı, seslendi: "Bay İsa... Bay İsa! Vaktiniz olursa bana bi iyilik daha yapav mısınız? Benim yaşlı kadına vastlavsanız... adı Evelina... Vaiz'in selamı vav diyin ve ne kadar iyi, mutlu bi adam olduğumu söyleyin."

"Sabah, ilk iş yaparım," dedi Kıvırcık Kafa; Sarışın kahkahaları koyverdi.

Sonra, gölgeleri yola vurdu, bir hendekten sürünerek çıkan köpek de koşarak peşlerine takıldı. Preacher seslenerek, el sallayarak onları uğurladı. Ama öyle çok gülüyorlardı ki, onu duyamadılar; ateş böceklerinin mavi havaya minicik mehtaplar işlediği bayırı aşmalarından çok sonra bile, rüzgârın geriye taşıdığı kahkahaları hâlâ duyulabiliyordu.

GECE AĞACI

(1945)

Kıştı. Olanca sıcaklığını yitirmiş gibi görünen bir sıra çıplak ampul, küçük istasyonun soğuk, esintili peronunu aydınlatıyordu. Akşamın erken saatlerinde yağmur yağmıştı, şimdi de buz sarkıtları, istasyon binasının saçaklarından sarkıyordu; kristal bir canavarın kötücül dişleri gibi. Genç, uzunca boylu bir kızın dışında, peron boştu. Kızın sırtında gri, flanel bir takım elbise, bir yağmurluk, boynunda da kareli bir eşarp vardı. Ortadan ayrılmış, yanlarda düzgünce kıvrılıp toplanmış olan gür saçları sarımsı-kahverengiydi, fazlasıyla ince ve dar yüzüne karşın, aman aman olmasa da, çekici bir kızdı. Çeşitli dergilerden oluşan destenin ve üzerinde özenle işlenmiş, pirinç harflerle 'Kay' yazan, gri, süet çantasının yanı sıra, hemen dikkat çeken, kovboy tarzı, yeşil bir gitar taşıyordu.

Buhar püskürterek, ıslıl ıslıl parlayarak karanlıktan fırlayan tren sarsılarak durunca, Kay eşyalarını topladı, son vagona bindi.

Asırlık, havı dökülmüş, yer yer kelleşmiş, kırmızı pelüş koltukları, iyot rengi, soyulan lambrileriyle, Nuh Nebiden kalma bir vagondur. Tavandan sarkan gün görmüş, bakır lambanın, romantik ve yerini yadırgar bir hali vardı. Kasvetli, durgun sigara dumanı havada salınıyor, vagonun ısıtılmış, kapalı havasıysa sandviç artıklarının, elma koçanları ve portakal kabuklarının bayat kokusunu daha da ağırlaştırıyordu; bu çerçöp, *Lily* kağıt bardakları, meşrubat şişeleri, karman çorman gazetelerle birlikte uzun koridora sa-

çılmıştı. Duvara gömülü bir su damacanasının musluğundan incecik bir su sızıyordu, kesintisizce. Vagona giren Kay'e bıkkın gözlerle bakan yolcuların bu durumdan en küçük bir şikayetleri yok gibiydi.

Kay burnunu tıkamamak için kendini zor tuttu, ara geçitte dikkatle ilerledi, ayaklarını rahatça uzatmış, uyuklayan, şişman bir adam yüzünden bir kez tökezledi, ama bir felâket yaşanmadı. O geçerken, tanımlanacak hiçbir özelliği olmayan iki adam, meraklı gözlerle ona baktılar; kanepeye çıkmış bir çocuk, cıyak cıyak bağırmaya başladı, "Anne, bak, banjoya bak! Hey, Bayan, banjonu çalayım mı?"; sonunda annesinin tokadını yiyip sakinleşti.

Bir tek boş yer vardı. Kız vagonun sonundaki, gözlerden irak bir girintideki koltuğu buldu; bölme, ayaklarını karşıdaki boş koltuğa fütursuzca uzatmış bir erkekle bir kadın tarafından çoktan kapılmıştı. Kay bir saniye tereddüt etti, sonra sordu: "Buraya oturabilir miyim acaba?"

Kadın irkilerek başını kaldırdı; basit bir soru sorulmamıştı da, bir yerine bir iğne batırılmıştı sanki. Yine de, gülümsemeyi başardı. "Eh, sana ne engel olabilir ki, şekerim," dedi, ayaklarını indirirken, sonra, yadırgatıcı bir teklifsizlikle adamın ayaklarını da itiverdi; adam camdan dışarıya bakıyor, olup bitenle ilgilenmiyordu.

Kay kadına teşekkür etti, paltosunu çıkardı, oturdu, çantasıyla gitarını yanına, dergileri de kucağına yerleştirdi: gerçi bir sırt yastığı fena olmazdı, ama yine de, yeterince rahattı.

Tren silkelendi; bir buhar hayaleti cama doğru tısladı, ıssız istasyonun donuk ışıkları yavaşça uzaklaştı, gözden yit-ti.

"Vay, amma da silik bir mezbele," dedi kadın. "Ne bir kasaba ne bir şey."

“Kasaba birkaç kilometre ilerde,” dedi Kay.

“Öyle mi? Buralı mısın?”

Hayır. Kay, amcasının cenazesine geldiğini açıkladı – tabii belirtmedi ama, vasiyetinde ona şu yeşil gitardan başka hiçbir şey bırakmayan bir amca. Nereye gidiyordu, peki? Ah, üniversiteye dönüyordu.

Kadın bunu bir süre düşündükten sonra, sonuca vardı: “Öyle bir yerde insan ne öğrenebilir ki? Bak ne diyeceğim, tatlım, epeyce eğitim gördüm, ama bir üniversiteye adım atmış değilim.”

“Öyle mi?” diye mırıldandı Kay kibarca, sonra, dergilerden birini açıp konuyu kapadı. Işık yetersizdi, öyküler de zerre kadar çekici gelmemişti. Yine de, canı çene yarıştırmak istemediği için, boş gözlerle sayfaya bakmayı sürdürdü, ta ki dizinde hafif bir tıprtı hissedinceye kadar.

“Okuma,” dedi kadın. “Konuşacak birine ihtiyacım var. *Onunla* konuşmanın da hiçbir tadı yok, elbette.” Başparmağını sessiz erkeğe doğru sallamıştı. “Özürlü: sağır ve dilsiz, anlıyor musun?”

Kay dergiyi kapadı, kadına belki de ilk kez alıcı gözle baktı. Kısa boyluydu, ayakları yere zor değiyordu. Ve kısa boyluların çoğu gibi, yapısında bir acayiplik vardı: kocaman, gerçekten iri bir kafa. Allığı dolgun hatlı, sarkık yüzünü öyle bir parlatmıştı ki, yaşını kestirmek güçtü; belki elli, belki de elli beş. İri, koyun gözleri, gördüğü şeye güvenmezmiş gibi kısılmıştı. Boya kızılı olduğu hemen anlaşılan saçları, spreyli, kalın, tirbuşon lülelerle kıvrılmıştı. Bir zamanlar şık olan, lavanta rengi, etkileyici boyuttaki şapkası kaymış, yana yatmıştı; şapkanın siperinden sallanan, yapma kiraz demetini eliyle ikide bir geriye itiyordu. Sırtındaki sade, mavi elbise, az biraz yıpranmıştı. Soluğunda keskin, baygın bir cin kokusu.

"Benimle sohbet edersin, değil mi, tatlım?"

"Elbette," dedi Kay, hafiften keyiflenerek.

"Tabii edersin. Eminim edersin. Trenleri de bu yüzden severim işte. Otobüsçüler ağızlarını kapar, uyuklar. Oysa bir trende, hep dediğim gibi, kartlarını gönlünce açabilirsin." Sesi neşeli, canlıydı; bir erkek sesi kadar da gür. "Ama onun yüzünden, hep bu koltuğa oturmak zorunda kalıyorum; daha mahrem... tıpkı şu şık, züppe kompartımanlar gibi, anlıyor musun?"

"Gerçekten de hoş," diye onayladı Kay. "Size katılmama izin verdiğiniz için teşekkür ederim."

"Seve seve. Fazla ahabamız yok; kimileri onun yanında huzursuz oluyor da."

Adam, sanki bunu yalanlamak istercesine, genizden, derinden gelen tuhaf, hırıltılı bir ses çıkardı, kadının kolunu çekti. "Rahat bırak beni, canım," dedi kadın "Ben iyiyim. Şurada tatlı tatlı sohbet ediyoruz. Şimdi uslu dur, yoksa bu güzel kızı kaçıırız. Çok zengin; üniversiteye gidiyor." Kıza göz kırptı: "Sarhoş olduğumu sanıyor."

Adam koltuğuna gömüldü, başını bir yana eğdi; gözüyle, dikkatle Kay'ı süzüyordu. Bir çift puslu, buzlu-mavi bilyeyi andıran bu gözler gür kirpiklerle çevriliydi ve insanı şaşırtacak kadar güzeldi. Ancak geniş, kılsız yüzü belli bir uzaklığın, yabancılaşmanın dışında gerçek bir anlamdan bütünüyle yoksundu. En küçük bir duyguyu bile tatmaktan da, yansıtmaktan da âcizdi sanki. Kır saçları kısa kesilmiş, gayri muntazam perçemler halinde, öne doğru taranmıştı. Esrarengiz bir yöntemle, ansızın ihtiyarlatılmış bir çocuğu andırıyordu. Mavi şayaktan, eprilmiş bir takım elbise giymiş, ucuz, iğrenç bir parfüme bulanmıştı. Kolunda Miki Fareli bir saat vardı.

"Sarhoş olduğumu sanıyor," diye yineledi kadın. "İşin

komığı, öyleyim. Amaan, canı cehenneme – insan bir şeyler yapmalı, öyle değil mi?” Öne doğru eğildi, “Ha, değil mi?”

Kay hâlâ bön bön adama bakmaktaydı; adamın onu sü-züş biçimi tiksindiriciydi, öte yandan, gözlerini bir türlü alamıyordu ondan. “Öyle herhalde,” dedi.

“Öyleyse, birer içki içelim,” diye önerdi kadın. Elini mu-şamba çantasına soktu, yarısı dolu bir cin şişesi çıkardı. Tam kapağını açacakken, aklına bir şey gelmiş olmalı ki durdu, şişeyi Kay’e verdi. “Hey, misafirimiz olduğunu unuttum,” dedi. “Gidip kâğıt bardak bulayım.”

Kay’in karşı çıkmasına, içki istemediğini söylemesine kalmadan, ayağa fırladı, dengesiz, sarsak adımlarla kori-dorda, su dolabına doğru ilerledi.

Kay esnedi, alnını pencere camına yasladı; parmakları gitarın tellerinde öylesine gezindi: tellerden kof, dingin bir melodi yükseldi: camın önünden akan, karanlığa gömül-müş Güney manzarası kadar tekdüze ve yatıştııcı. Buzsu bir kış mehtabı trenin tepesinde, gece göğünde yuvarlanı-yordu; ince, beyaz bir tekerlek gibi.

Sonra birden, tuhaf bir şey oldu: adam uzandı, tatlılıkla Kay’in yanağını okşadı. Bu devinimdeki soluk kesici zara-fete karşın, öylesine gözü pek bir davranıştı ki, Kay bir an-lam veremeyecek kadar afalladı: düşünceleri birkaç ger-çekdışı yöne doğru savruldu. Adam öne doğru eğildi, o acayip gözlerini kızınkilere dikti; parfümünün ağır kokusu mide bulandırıcıydı. Birbirlerini araştıran, yoklayan göz-lerle süzerlerken, gitar suskundu. Kızın içi ansızın, gizli bir merhamet pınarından fışkıran, keskin bir acımayla doldu; ancak bir yandan da, bir türlü bastıramadığı, yoğun bir tik-sinti, mutlak bir iğrenme duyuyordu: Bu adamda bir şey, bir türlü parmak basamadığı, anlaşılması zor bir nitelik vardı; Kay’e şeyi... şeyi hatırlatan – neyi?

Az sonra adam elini çekti, koltuğunda geriye yaslandı; yüzü budalaca bir sırıtişla çarpılmıştı; büyük bir marifet sergilemişti de, alkış bekliyordu sanki.

"Hoppala! Hoppala! Salıncak gibi..." diye bağırdı kadın, yerine otururken; sonra yüksek sesle ilan etti: "Başım fırl fırl dönüyor! Yorgunluktan öldüm! Vay be!" Bir deste *Lily* bardaktan iki tanesini çekti, gerisini kayıtsızca göğsüne so-kuverdi. "Böylece sağlam, kuru kalırlar, ha ha ha..." Bir ök-sürük nöbetine tutuldu, nöbet geçince, az çok yatıştı, sakin-ledi. "Erkek arkadaşım seni oyaladı mı?" diye sordu, elini göğsüne hürmetle bastırarak. "Ah, öyle tatlıdır ki." Her an sızacakmış gibi görünüyordu. İşte bu Kay'ın çok işine ge-lirdi doğrusu.

"İçki istemiyorum," dedi, şişeyi geri verirken. "Ben hiç içmem: tadından nefret ediyorum."

"Ama oyunbozanlık etmesene," diye kestirip attı kadın. "Hadi bakayım, tut şu bardağı uslu uslu."

"Hayır, lütfen..."

"Tanrı aşkına, şunu düz tutsana. Bu yaşta bu ne sinir böyle! Ben bir yaprak gibi titreyebilirim, tamam, ama hak-lı nedenlerim var. Tanrı biliyor ki, var."

"Fakat..."

Kadının yüzü tehlikeli bir gülümsemeyle çarpıldı, çir-kinleşti. "Derdin ne? Yoksa beni birlikte içki içmeye lâayık bulmuyor musun?"

"Lütfen yanlış anlamayın," dedi Kay, sesi titreyerek. "Ben yalnızca, istemediğim bir şeye zorlanmaktan hoşlanmam da. Bakın, bunu beyefendiye versem olmaz mı?"

"Ona mı? Hayır tatlım, olanca aklını da yitirmesini iste-mem. Hadi, şekerim, dikiver kafana."

Kay ne yapsa fayda etmeyeceğini anlamıştı; en iyisi bo-yun eğmek, olası bir arbedeyi önlemektir. Bir yudum aldı,

ürperdi. Berbat bir cindi. Genzini yakmış, gözlerini sulandırmıştı. Kadının bakmadığı bir ara, çabucak, bardağı gitarın ses deliğine boşaltıverdi. Ancak adam her nasılsa görmüştü; bunu fark eden Kay, onu ele vermemesi için gözle riyle yalvardı. Adamın yüzünde öyle boş, öyle alık bir ifade vardı ki, derdini anlayıp anlamadığını çıkartamadı.

Kadın yeniden sohbete başladı: “Nerelisin, kızım?”

Kay’ın kafası allak bullaktı, bir an yanıt veremedi. Beynine bir sürü kent adı üşüşüvermişti. Sonunda, bu karmaşadan bir isim bulup çıkarabildi: “New Orleans. Evim New Orleans’ta.”

Kadın gülümsedi. “N.O.! İşte, nalları dikmek istediğim yer! Bir zamanlar, ah, 1923’te, orada küçük, şirin bir fal salonu işletmiştim. Dur bakayım, evet, Aziz Peter Sokağı’ndaydı.” Durakladı, eğildi, boş cin şişesini yere bıraktı. Şişe uyuşuk bir ses çıkararak geçitte öne arkaya yuvarlanmaya başladı. “Ben Texas’ta büyüdüm –kocaman bir çiftlikte– babam zengindi. Çocukken her şeyin en iyisine sahiptik; Paris, Fransa’dan gelme giysiler filan. Eminim sen de büyük, harika bir evde oturuyorsundur. Bahçeniz var mı? Çiçek yetiştiriyor musunuz?”

“Yalnızca leylak.”

Vagona bir kondüktör girdi; peşinden de, koridordaki süprüntüleri hışırdatan, durgun havayı bir anlığına canlandıran, serin bir esinti. Adam bir bileti delmek ya da bir yolcuyla konuşmak için arada bir durarak, hantal hantal ilerledi. Vakit gece yarısını geçmişti. Biri bir ağız mızıkası çalıyordu; ustaca. Bir başkası, bir politikacının marifetlerini övmekteydi. Bir çocuk uykusunda bağırdı.

“Kim olduğumuzu bilseydin, belki bu kadar kibirli davranmazdın,” dedi kadın, devasa kafasını sallayarak. “Biz öyle önemsiz insanlar değiliz, hem de hiç.”

Utanan Kay, asabi hareketlerle bir sigara paketini açtı, bir tane alıp yaktı. Öndeki vagonda boş yer bulabilir miydi acaba? Bu kadına bir dakika daha tahammül edemeyecekti; işin aslı, adama da. Böyle bir duruma daha önce hiç düşmemişti. “Şimdi izninizi rica edeyim,” dedi, “gitmem gerekiyor. Sizinle konuşmak çok zevkliydi, ancak trende bir arkadaşım ile buluşmaya söz vermiştim de...”

Kadın neredeyse görünmez bir hızla onun bileğine yapıştı. “Annen yalan söylemenin günah olduğunu öğretmedi mi sana?” diye sordu bir sahne-fısıltısıyla. Lavanta rengi şapka başından kaydı, yere yuvarlandı, ama eğilip almak için kılını bile kıpırdatmadı. Dili çıktı, dudaklarını yaladı. Kay’ın doğrulduğunu görünce, pençesini biraz daha sıkıladı. “Otur, canım... arkadaşın filan yok... tek arkadaşın bizleriz ve bizi terk etmene katiyen izin vermeyeceğiz.”

“Yalan söylemedim, inanın.”

“Otur yerine, tatlım.”

Kay sigarasını düşürdü, adam eğilip aldı. Köşeye kaydıldı, ağzından halkalar üflemeğe koyuldu; içi boş gözler gibi havaya yükselen, dağılıp hiçliğe karışan çemberler.

“Şimdi çekip gidersen, *onun* kalbini kırmış olursun, tamam mı, canım?” diye guruldadı kadın yumuşakça. “Otur – otur – hah, aferin sana. Hey, bu ne güzel gitar böyle. Ne kadar, ne kadar güzel...” Sesi bir başka trenin tekdüze, ısrarcı gümbürtüsü tarafından bastırıldı. Vagonun ışıkları bir anlığına söndü; karanlıkta, yanlarından geçen trenin altın rengi camları kırıştı: sarı-siyah-sarı-siyah. Adamın sigarası bir ateş böceği gibi yanıp sönüyor, duman halkaları sakın sakın yükselmeyi sürdürüyordu. Dışarıda, bir çan deli gibi çaldı.

Işıklar yeniden yandığında, Kay bileğini ovuşturmak-taydı; kadının güçlü parmakları, acılı bir kelepçe izi bırakmıştı. Kızgın değil, şaşkıındı. Kararını vermişti; kondüktörden, boş bir yer bulmasını isteyecekti. Ama adam biletini

delmeye geldiğinde, kızın sorusu anlaşılmaz bir kekelemeye dönüştü.

“Evet, Bayan?”

“Yok bir şey,” dedi,

Ve biletçi gitti.

Girintideki üçlü, gizemli bir suskunlukla birbirini süzüyordu; sonunda kadın konuştu: “Sana göstermek istediğim bir şey var, balım.” Bir kez daha muşamba çantasını karıştırdı. “Bunu görünce, şu mağrurluğundan eser kalmayacak.”

Kay’e uzattığı şey bir el ilanıydı; kâğıdı öyle sararmış, öyle eskimişti ki, yüzlerce yıllık gibi görünüyordu. Üzerinde kırılğan, aşırı süslü harflerle şunlar yazılıydı:

LAZARUS
DİRİ DİRİ GÖMÜLEN ADAM
BİR MUCİZE
KENDİ GÖZLERİNİZLE GÖRÜN
Büyükler 25s - Çocuklar 10s

“Her seferinde bir ilahi söyler, bir de dua okurum,” dedi kadın. “Felaket acıklıdır; kimileri ağlar, özellikle de yaşlılar. Ayrıca, kostümüm de pek şıktır: siyah, tül bir peçe, siyah bir elbise, ah, bana çok yakışır. O da, ısmarlama dikilmiş, nefis bir damatlık giyer, başına bir türban dolar, yüzünü de bolca pudralar. Elimizden geldiğince sahici bir cenazeye benzetiriz, anlıyor musun? Ama maalesef, bugünlerde sırf dalga geçmeye gelmiş bir avuç uyanık serseriden başkasını bulamıyorsun – bazen, iyi ki sağır, diyorum, aksi halde kalbi çok fena kırılabilirdi.”

“Bir sirkte filan mı çalışıyorsunuz, yani... ya da yan gösteri gibi bir şey mi?” diye sordu Kay.

"Hayır, bir tek biz," dedi kadın düşen şapkasını alırken. "Yıllardır, yıllardır yapıyoruz bu işi... Güney'deki her kasabada oynadık; Singasong, Mississippi, Spunky, Louisiana, Euroka, Alabama..." Başka bir sürü isim, müzikal bir tınıyla dilinde yuvarlandı, yağmur damlaları gibi döküldü. "İlahiden, duadan sonra onu gömüyoruz."

"Tabutla mı?"

"Aynen. Muhteşemdir; kapağın üstü, baştan başa gümüş yıldızlarla süslü."

"Peki ama, havasız kalmaz mı?" dedi Kay, hayretler içinde. "Ne kadar gömülü kalıyor?"

"Bir saat kadar – yemleme faslını saymıyorum elbette."

"Yemleme mi?"

"Hı hı. Gösteriden bir gece önce yaptığımız şey; ökseçilik. Bak, önce bir dükkân belirleriz; şöyle geniş vitrinli, eski bir dükkân, sonra da sahibini razı ederiz: *bunu* vitrine al-sın diye; orada kendini ipnotize eder. Bütün gece hiç kıpırdamadan, kazık gibi durur, millet de gelip bakar: bizimki ödlerini koparır..." Konuşurken bir parmağıyla kulağını karıştırıyor, arada bir çekip tırnağındaki bulguları kontrol ediyordu. "Bir keresinde, Mississippili yaşlı, beyni sulanmış bir Şerif, az kaldı..."

Bunu izleyen öykü hem karman çorman, hem de anlamsızdı, Kay dinlemedi. Yine de, duyduğu kadarı bile zihninde bir imge, cenazeye ilişkin, muğlak bir görüntü canlandırmaya yetmişti; katıldığı tören, doğruyu söylemek gerekirse, amcaı doğru dürüst tanımadığı için Kay'ı pek de etkilememişti. Karşısındaki erkeğe dalgın dalgın bakarken, gözünün önünde, amcasının, tabuttaki uçuk renkli, ipek yastığın üzerinde yatan, beyaz yüzü belirdi. Aynı anda incelediği bu iki yüzde (hem adamın hem de amcasının), tuhaf bir koşutluk fark etti: Bu adamın yüzünde de aynı sar-

sıcı, tahnit edilmiş, gizemli dinginlik vardı, sanki bir bakıma, gerçekten de bir vitrinde ya da cam bir muhafazada sergilenmekteydi – seyredilmekten hoşnut, seyretmeye karşı kayıtsız.

“Efendim, ne dediniz?”

“Dedim ki: Keşke bildik mezarlıklardan birini kullanmamıza izin verseler. Gösteriyi nereyi bulursak orada yapıyoruz, daha çok da boş arsalarda... onda dokuzu da pis kokulu, ara istasyonlarda, bununsa bize hiçbir faydası dokunmuyor elbette. Oysa dediğim gibi, harika bir gösterimiz var, birinci sınıf. Denk gelersen mutlaka izlemelisin.”

“Ah, çok isterim,” dedi Kay, aklı başka yerde.

“Ah, çok isterim,” diye ona öykündü kadın. “Eh, kim çağırdı ki seni? Gel diyen oldu mu?” Eteğini kaldırdı, alttaki gömleğin tırtık tırtık etek ucuna bir gayret sümkürdü. “İnan bana, bir doları bile geri çevirecek durumda değiliz. Geçen ay ne kazandık, biliyor musun? Elli üç papel! Tatlım, bu parayla geçinmeye bir çalış bakalım.” Burnunu çekti, büyük bir ciddiyetle eteğini düzeltti. “Eh, bu yakınlarda benim tatlı oğlan yerin altında ölüp gidecek; o zaman bile, birileri çıkıp numara yaptığımızı iddia edecektir, inan.”

Tam bu sırada, adam cebinden özenle cilalanmış şeftali çekirdeğine benzeyen bir şey çıkardı, avucuna koydu. Kay’e bakıp dikkatini çektiğinden emin olunca, gözkapaklarını iyice ayırdı, tanımlanması güç bir müstehcenlikle çekirdeği sıvazlayıp okşamaya başladı.

Kay kaşlarını çatı. “Ne istiyor?”

“Onu satın almanı.”

“İyi ama, nedir o?”

“Bir tılsım,” dedi kadın. “Bir aşk tılsımı.”

Mızıka sesi kesildi. Aynı anda başka, daha muğlak sesler belirginleşiverdi: birinin horultusu, öne arkaya yuvarla-

nan cin şişesi, tartışan, mahmur sesler, tekerlerin uzak uğultusu.

"Aşkı bu kadar ucuza başka nerede bulabilirsin, tatlım?"

"Hoş, yani çok şirin..." dedi Kay, vakit kazanmaya çalışarak. Adam çekirdeği pantolonuna sürtüyor, parlatıyordu. Boynu yalvarır gibi, kederle bükülmüştü; sonra çekirdeği dişlerinin arasına yerleştirdi, kuşkulandığı, gümüş bir paraymışçasına ısırıldı. "Tılsımlar bana hep uğursuzluk getirir. Ayrıca... lütfen, söyleyin de kessin şunu."

"Bu kadar korkacak ne var?" dedi kadın, dümdüz bir sesle. "Sana zararı dokunmaz."

"Durdur şunu, kahrolası!"

Kadın omuzlarını silkti: "Ne yapabilirim ki? Parası olan sensin. Zenginsin. Tek istediği bir dolar, altı üstü bir dolar-cık."

Kay çantasını kolunun altına sıkıştırdı. "Param okula dönmeme ancak yeter," diye yalan attı; bir hışım kalktı, koridora çıktı. Bir dakika kadar orada durdu; sorun çıkmasından korkuyordu. Ama hiçbir şey olmadı.

Kadın oldukça manidar bir boşvermişlikle içini çekti, gözlerini yumdu; yavaş yavaş adam da sakinleşti, çekirdeği cebine soktu. Sonra eli koltuğun öteki yanına süründü, kadının elini buldu, gevşekçe dolandı.

Kay kapıyı kapadı, öndeki sahanlığa çıktı. Dışarıda keskin bir ayaz vardı, yağmurluğunu da içeride unutmuştu. Boynundaki eşarbyı çıkarıp başına bağladı.

Bu yolculuğu daha önce hiç yapmamış olmasına karşın, trenin geçtiği bölge ona garip bir biçimde tanıdık geliyordu: muzip bir ayın soluk bir renge boyadığı, her iki yanda kesintisizce, ara vermeksizin yükselen, puslu, uzun ağaçlar. Yukarıda, gökyüzünün kaskatı, nüfuz edilemez mavisisi-

ne kümelenmiş, rengi yer yer atmış yıldızlar. Lokomotiften fışkıran buhar sütunlarını görebiliyordu; medyumların etrafında salındığı iddia edilen şu haleleri andırıyordu. Bir köşedeki kırmızı fanuslu gaz lambası, sahanlığa rengârenk bir gölge düşürmekteydi.

Çantasında bir sigara buldu, yakmaya çalıştı; rüzgâr bütün kibritleri söndürdü. Elindeki son kibritle, lambanın bulunduğu köşeye gitti, avuçlarını siper edip kibriti çaktı: alev parladı, bir an titreşip söndü. Sigarayı da, boş kibrit kutusunu da öfkeyle fırlatıp attı; içinde biriken onca gerginlik bir hiddet düğümüne dönüştü, yumruğunu duvara indirdi ve bir çocuk gibi, usulca, mırıl mırıl ağlamaya başladı.

Keskin soğuk başını ağrıtıyor, canı fena halde içeriye, sıcak vagona girip uyumak istiyordu. Ama yapamazdı, en azından şimdilik; nedenini merak etmekse anlamsızdı, çünkü yanıtı gayet iyi biliyordu. Kısmen dişlerinin takırdamasını önlemek, kısmen de kendi sesinden cesaret almak için, konuşmaya başladı: “Şu an, yanılmıyorsam Alabama’dayız, yarın Atlanta’da olacağız; on dokuz yaşımdayım, Ağustos’ta yirmiye basacağım; üniversitede ikinci sınıf öğrencisiyim...” Karanlıkta, şafağa özgü bir iz görme umuyla çevresine bakındı ve karşısında yine o bitimsiz ağaç duvarıyla, aynı buzsuz ayı buldu. “Nefret ediyorum ondan, iğrenç bir tip, ondan nefret ediyorum...” Durdu; kendi budalalığından utanmıştı, gerçeği örtbas edemeyecek kadar da yorgundu: Korkuyordu.

Ansızın, yere çömelmek ve lambaya dokunmak için, tekinsiz bir dürtü duydu içinde. Huni biçimindeki zarif, cam fanus ılıktı; kırmızı parıltısı parmaklarının arasına sızıyor, tenini ışık saçıyormuş gibi gösteriyordu. Isı ellerinin buzunu eritti, kollarını karıncalandırdı.

Öyle dalıp gitmişti ki, kapının açıldığını duymadı. Te-kerleklerin çatırtılı-şakırtılı gümbürtüsü adamın ayak ses-lerini boğmuştu.

Sonunda Kay'ı uyaran, varla yok arası, inceden bir ön-sezi oldu, ama dönüp arkasına bakacak cesareti buluncaya kadar, saniyeler geçti.

Adam dilsiz bir kayıtsızlıkla, öylece dikiliyordu; başı yana eğik, kolları iki yana sarkık. Kay, gaz lambasının kıp-kırmızı aydınlattığı bu zararsız, ifadesiz yüze dikkatle ba-kınca, neyden korktuğunu anladı: Bir anı; bir zamanlar, çok uzun zaman önce, bir gece ağacının perili dalları gibi, Kay'ın üstüne üstüne gelen, tepesinde salınan korkularla ilintili bir çocukluk anısı. Teyzeler, aşçılar, yabancılar – hortlaklara, ölüme, lanetler, ruhlar, ibislere dair bir masal anlatmaya ya da bir şiir, bir mani ezberletmeye can atan yetişkinler. Ve asla ihmal edilmeyen o büyücü adam tehdi-di, o şaşmaz gözdağı: Sakın evden uzaklaşma, yoksa bü-yücü seni kapar, canlı canlı yer! Her yerdeydi, büyücü adam; dolayısıyla her yer tehlikeliydi. Geceleri, yatakta, pencereyi tıklattığını duymuyor musun? Dinle!

Demir parmaklığa tutundu, santim santim doğruldu; ta ki dimdik oluncaya kadar. Adam başını salladı, eliyle ka-pıyı gösterdi. Kay derin bir soluk aldı, ilerledi. Birlikte, içe-riye girdiler.

Vagonun havası durgun, uykuluydu: şimdi içeriyi tek bir lamba aydınlatıyor, yapay bir akşam alacası yaratıyor-du. Trenin tembel sallantısıyla, yere atılmış gazetelerin sin-si kayışı dışında hiç hareket yoktu.

Bir tek kadın uyanıktı. Fazlasıyla heyecanlı olduğu gö-rülebiliyordu: Bukleleriyle, yapma kirazlarıyla oynuyor, bilekten kavuşturduğu, tombul, kısa bacaklarını asabice, öne arkaya sallıyordu. Yerine oturan Kay'e hiç aldırmadı.

Adam da, bir ayağını altına alarak kendi koltuğuna yerleşti, kollarını göğsünde kavuşturdu.

Kay rahat, ilgisiz görünme çabasıyla, dergilerden birini aldı. Adamın gözünü bir an bile ayırmaksızın onu izlediğinin farkındaydı: Bunu biliyor, ama emin olmak için başını kaldırıp bakmaya korkuyordu; içinden avaz avaz haykırmak, bütün vagonu uyandırmak geldi. Peki ama, ya duymazlarsa? Ya gerçekten uykuda *değillerse*? Yaşlar gözlerine doldu, baktığı sayfadaki harfleri büyütüp çarpıttı, sonunda bulanık bir lekeye dönüştürdü. Dergiyi âni, sert bir hırçınlıkla kapadı, kadına baktı.

“Alacağım,” dedi. “Tılsımı, yani. Alacağım; eğer hepsi buysa – tek istediğiniz buysa.”

Kadın karşılık vermedi. Soğuk, cansız bir tebessümle adama döndü.

Kay bakarken, adamın yüzü âdeta biçim değiştirdi, ay kadar yuvarlak, tostoparlak bir taşın yavaşça suya gömülmesi gibi, çekildi, uzaklaştı. Ilık bir rehavetle gevşedi Kay. Kadının uzanıp çantasını aldığını, sonra da yağmurluğu, bir kefen gibi üzerine örttüğünü, ta tepesine kadar, yavaşça çektiğini hayal meyal ayırımsadı.

BAŞSIZ ATMACA

(1946)

Onlar ışığa isyan edenlerden; bu yüzden yolları bilmezler, patikalara da sâdık kalmazlar. Karanlıkta, gündüzden işaretledikleri evlere sızarlar: aydınlığı bilmezler. Çünkü sabah onlar için ölümün gölgesidir: biri onları bilirse, ölümün gölgesi, dehşeti üzerlerine düşer.

– EYÜP* 24: 13,16,17

1

Vincent galerinin ışıklarını kapadı. Dışarıya çıkınca kapıyı kilitledi, şık Panama şapkasının siperini düzeltti, Üçüncü Cadde'ye doğru yürümeye koyuldu; şemsiye-bastonu kaldırımında tak-tak-taklıyordu. Bir yağmur sıkıntısı, şafaktan beri günü karartmaktaydı; kabarmış bulutlarla dolu bir gökyüzü, saat beş güneşini lekelemişti; öte yandan, hava sıcak, tropikal bir buğu kadar da nemliydi; bu gri Temmuz caddesinde yankılanan, boğuk, tuhaf bir tınıyla çınlayan seslerde, alttan alta bir hırçınlık vardı. Vincent denizin altında ilerliyormuş duygusuna kapıldı. Elli yedinci Cadde'deki, kenti bir uçtan diğerine kat eden otobüsler yeşil karınlı balıkları çağrıştırıyordu; yüzlerse ürkütücü hayaletler, dalgalara kapılmış maskeler gibi salınmaktaydı. Vincent yoldan geçen herkesi tek tek inceliyor, avını arıyordu; sonra, gördü: yeşil yağmurluklu kızı. Elli yedinci ile Üçün-

* Eski Ahit'in Eyüp Kitabı. (ç.n.)

cü caddelerin kesiştiği işlek köşede, sigarasını tütürerek öylece dikiliyordu ve nedense, kendi kendine bir ezgi mırıldandığı izlenimi veriyordu. Yağmurluğu saydamdı: Koyu renk pantolon, çorap yok, deri kayışlı sandaletler ve beyaz bir erkek gömleği. Açık kahverengi saçları bir oğlan çocuğu gibi, kısacık kesilmiş. Vincent'in karşıdan kendisine doğru geldiğini ayımsayınca, sigarasını attı, dönüp hızla yürümeye başladı; yolun aşağısına, bir antika dükkânının kapısına doğru.

Vincent adımlarını yavaşlattı. Cebinden bir mendil çıkarp alnını kuruladı; keşke çekip gidebilse, kendini Cape'e, kumlara atabilseydi. Bir akşam gazetesi aldı, elindeki bozukluğu düşürdü. Kenardaki hendekte yuvarlanan para bir kanalizasyon ızgarasına girip sessizce gözden yitti. "Altı üstü beş sent, ahbap," dedi gazete satıcısı, aslında parayı kaybettiğinin bile farkında olmayan Vincent'in yüzündeki kalbi kırık ifadeyi görünce. Gerçekten de, son zamanlarda sık sık başına geliyordu bu: bir kopukluk, bir muallakta kalma; atacağı adımın onu ileriye mi yoksa geriye mi, yukarıya mı yoksa aşağıya mı götüreceğinden bir türlü emin olamama hali. Şemsiyesini koluna astı, gözlerini gazetenin başlıklarına dikti –iyi ama, neden bahsediyordu bu kahrolası?– sonra gayet kayıtsız, kent merkezine doğru ilerlemeye koyuldu. Alışveriş torbası taşıyan, esmer bir kadın ona tosladı, ateş püsküren gözlerle yüzüne bakıp İtalyanca söylendi; kaba saba, hiddetli. Sesinin tırtıklı şirretliği, yün tabakalarının altından gelir gibiydi. Vincent, yeşil yağmurluklu kızın önünde beklediği antikacıya yaklaşıırken, hâlâ yavaş yürüyor, içinden sayıyordu: bir, iki, üç, dört, beş, altı – altıda, vitrinin önünde durdu.

Vitrin, bir tavan arasının bir köşesini andırıyordu; bir ömrün atıkları, özel bir değeri olmayan bir piramit halinde

yükseliyordu: boş resim çerçeveleri, lavanta rengi bir peruk, Gotik tıraş tasları, boncuklu lambalar. Tavandan sarkan bir telin ucundaki, Doğu tarzı bir maske, dükkânın içinde vızıldayan vantilatörün esintisiyle usulca dönüp durmaktaydı. Vincent gözlerini ağır ağır kaldırdı, doğruca kıza dikti. Kapının eşiğinde kıpırdanıp durduğu için, Vincent onu çift katlı camın gerisinden, dalgalanan, biçimi bozulmuş, yeşil bir leke halinde görüyordu; yukarıdaki demiryolu köprüsü gümbürdedi, vitrinin camları titredi. Kızın imgesi yayıldı, gümüş bir kaşıktaki yansı gibi genişledi, sonra yavaş yavaş, yeniden sertleşti: erkeği gözlüyordu.

Vincent dudaklarının arasına bir *Old Gold* yerleştirdi, kibrit arandı, bulamayınca gülümsedi. Kız kapı girişinden çıktı. Küçük, ucuz bir çakmak uzattı; alev titreşirken, kızın çukura kaçmış, donuk, kedi yeşili gözleri korkutucu bir dikkatle erkeğe dikilmişti. Gözlerinde afallamış, sarsılmış bir anlam vardı; bu gözler korkunç bir kazaya tanık olmuş ve öyle, fal taşı gibi kalakalmıştı sanki. Tasasız perçemler alnını dövüyordu; oğlansı saç kesimi, dar, çökük avurtlu yüzündeki o çocuksu, daha doğrusu şiirsel niteliği daha da belirginleştiriyordu. İnsanın bazen, Ortaçağ gençlerini betimleyen resimlerde rastladığı yüzlerden biriydi.

Dumanı burnundan salıveren Vincent, sormanın yararsız olduğunu bile bile, her zamanki gibi, kızın neyle geçindiğini, nerede yaşadığını merak etmekten kendini alamadı. İki parmağının arasına kıstırdığı izmariti fırlatıp attı, zaten canı sigara içmek de istememişti; sonra, olduğu yerde döndü, demiryolu köprüsünün altından çabuk çabuk geçti; kaldırımın kenarına yaklaşırken bir fren cayırtısı duydu ve ansızın, kulaklarındaki pamuk tıkaçlar fırlayıvermiş gibi, kentin sesleri içeriye üşüşüverdi. Bir taksi sürücüsü bağırdı: "Tanrı aşkına, abla, aç şu pergelleri artık!", ama kız ba-

şını çevirip bakma zahmetinde bile bulunmadı; dalmuş gitmiş gözleri, bir uyurgezerin kayıtsızlığıyla Vincent'e dikili, yolun karşısına doğru ilerledi; Vincent ise aptallaşmış bir halde onu seyrediyordu. Canlı, mor bir takım elbise giymiş, siyah bir delikanlı onu bileğinden tuttu. "Hasta mısınız, Bayan?" dedi, kızı karşıya geçirirken; kız yanıt vermedi. "Çok garip bir haliniz var, Bayan. Hasta filansanız, ben..." Sonra, kızın gözlerinin dikildiği yere bakınca, elini çekti. Gördüğü şey oğlanı sus pus etmeye yetmiş olmalı ki, "ıhh - evet," diye kekeledi, tartar kaplı dişlerini sergileyen bir sırıtişla geri çekildi.

Bunun üzerine Vincent ciddi, kararlı adımlarla yürümeye başladı; şemsiyesi Mors alfabesi gibi, geçtiği sokakları birer birer tıkırdatıyordu. Gömleği kaşıntılı bir tere batmıştı; şimdi iyice sertleşmiş, haşınlaşmış olan sesler, beynini dövüyordu: 'My Country 'Tis of Thee'yi çalan, cırtlak bir araba kornası, yukarıda gümbürdeyen raylardan dökülen, çatırtılı, mavimtırak kıvılcımların elektrikli serpintisi, bayat-bira kokulu barların aralık kapılarından birer hıçkırık gibi kısa, kesik fırlayan viski kahkahaları, otomatik müzik kutularının ürettiği ABD müziği - "*I got spurs that jingle jangle jingle...*" Ara ara gözüne çarpıyordu kız; bir keresinde, Paul'ün Deniz Ürünleri Sarayı'nın vitrinine yansıdı - kıyılmış buzlardan oluşan bir kumsala bir sepet yerleştirilmiş, içine kızıl ıstakozlar doldurulmuştu. Ellerini yağmurluğunun ceplerine sokmuş, erkeğin hemen peşinden gelmekteydi. Bir sinema panosunun arsız ışıkları kırıpşınca, Vincent filmleri ne kadar çok sevdiğini anımsadı: cinayet filmleri, ürpertici casus filmleri, Vahşi Batı maceraları. East Irmağı'na ulaşan bir yan sokağa saptı; sessizdi; Pazar günlerine özgü bir suskunluk: elindeki Eskimo gofretini iştahla kemiren, avare bir denizci, ip atlayan, gayretli ikizler,

dantel perdeyi aralayıp neşesiz gözlerini yağmur-karası boşluğa diken, saçları gardenya beyazı, yaşlı, kadifeli bir hanımefendi – bir kentin tipik Temmuz görüntüleri. Ve arkasında, düz sandaletlerin o yumuşak, ısrarcı şıpidiği. İkinci Cadde'deki trafik lambasında kırmızı yandı; köşe başındaki sakallı cüce, Patlamış Mısırcı Ruby, cıyıkladı: "Sıcacık, tereyağlı patlamış mısır! Büyük torba mı?" Vincent başını olumsuz anlamda sallayınca, cüce fena halde bozuldu, sonra, "Görüyor musun?" dedi, imalı, alaylı bir sesle, küreğini mumla aydınlatılmış camekâna, patlayan tanelerin çıldırmış güveller gibi hoplayıp zıpladığı kutuya daldırırken. "Görüyor musun, bu kız patlamış mısırın ne kadar besleyici olduğunu biliyor." Kız on sentlik mısır aldı; yeşil torba, yağmurluğunun, gözlerinin rengiyle uyumluydu.

Burası benim mahallem, benim sokağım; şu geçitli evde oturuyorum. Vincent'in bunu zaman zaman kendine anımsatması gerekiyordu, çünkü bazen, o ânın gerçek olduğunu hissedebilmek için, bir zaman ve mekân bilincine gereksinirdi. Kahverengi kumtaşından yapılma küçük verandalara çıkan basamaklara çömelmiş, ekşi yüzlü, solmuş kadınlara, piposunu tüttüren erkeklere baktı. Soluk benizli, dokuz kız çocuğu, köşedeki çiçek arabasının çevresini sarmış, çığlık çığlığa koşuyor, saçlarına tutturmak için papatya istiyorlardı, ama satıcı "Kişşşt!" deyince, kopmuş bir bileziğin boncukları gibi sokağa dağıldılar; gözüpek olanlar kahkahalarla sıçrarken, utangaçlar, suskun ve dışlanmış, yazın kuruttuğu yüzlerini gökyüzüne kaldırdılar: yağmur hiç yağmayacak mıydı?

Bodrum katında oturan Vincent basamakları indi, anaharlığını çıkardı, sonra, sokak kapısının arkasında durdu, aynalık tahtasındaki gözetleme deliğinden dışarıya baktı. Kız yukarıda, kaldırımında bekliyordu; kumtaşı bir tırabza-

na yaslanmıştı, kolları gevşekçe sarkıyordu – patlamış mısırlar kar taneleri gibi ayaklarının dibine saçılmıştı. Küçük, pis bir oğlan çaktırmadan sokuldu, mısırları bir sincap gibi toplamaya koyuldu.

2

Tatil günüydü sanki. Bütün sabah galeriye hiç kimse gelmemişti; buz gibi hava düşünülürken hiç de şaşırtıcı değildi, elbette. Vincent çalışma masasında oturmuş, büyük bir iştahla mandalina yiyor, eski bir *New Yorker*'daki bir Thurber öyküsünü keyifle okuyordu. Yüksek sesle güldüğü için, kızın içeriye girdiğini, koyu renk halıda ilerlediğini duymadı, işin aslı, telefon çalınca kadar onu hiç fark etmedi. "Alo, Garland Galeri." Kesinlikle tuhaf, acayip bir kızdı; o yakışsız saç kesimi, o derinliksiz gözler. "Ah, Paul. *Comme ci, comme ça*.* Ya sen?" Üstelik, bir ucube gibi giyinmişti; palto yok, sadece bir oduncu gömleği, lacivert pantolon ve –dalga mı geçiyordu kuzum?– pembe soket çorap, deri sandaletler. "Bale mi? Kim dans ediyor? Ah, o mu?" Bir kolunun altında, bir gazetenin çizgi roman ilavesine sarılı, yassı bir paket. "Dinle, Paul, seni sonra arayayım mı? Biri geldi de..."; ahizeyi yerine bıraktı, yüzüne bir esnaf gülümsemesi oturtup ayağa kalktı. "Evet?"

Kızın çatlak, kabuklu dudakları, bir konuşma bozukluğu varmışçasına, söylenmemiş sözcüklerle titredi; gözleri yuvalarında başıboş bilyeler gibi dönüyordu. Çocuklarla özdeşleştirdiğimiz tedirgin, telaşlı bir utangaçlık. "Bende bir resim var," dedi. "Resim alıyor musunuz?"

Vincent'in tebessümü dondu. "Biz sergiliyoruz."

* (Fr.) Şöyle böyle. (ç.n.)

“Kendim yaptım,” dedi kız, o boğuk, geveleyen, Güneyli sesiyle. “Benim resmim – kendim yaptım. Bir bayan, burada resim satın alan yerler olduğunu söyledi de.”

“Evet, elbette,” dedi Vincent, “ancak, işin doğrusu” –eliyle çaresiz bir hareket yaptı– “gerçek şu ki, bu konuda bir yetkim yok. Bay Garland, bu galerinin sahibi yani, *şu anda* kent dışında.” Geniş, iyi cins halının üzerinde, bedeni paketin ağırlığıyla bir yana kaykılmış, öylece dururken bez bir bebeğe benziyordu. “Belki,” diye sürdürdü Vincent sözünü, “Altmış beşinci Cadde’deki Harry Krueger, belki...” Ama kız onu dinlemiyordu.

“Kendim yaptım,” diye bastırdı alçak sesle. “Salı, Perşembe resim günlerimiz ve tam bir yıl çalıştım. Ötekiler sürekli dalga geçti; Bay Destronelli’ye gelince...” Birden, boşboğazlık ettiğini ayırmamış gibi susuverdi, dudağını ısırırdı. Gözleri kısıldı. “Arkadaşınız değil, değil mi?”

“Kim?” diye sordu, aklı karışan Vincent.

“Bay Destronelli.”

Başını hayır anlamında salladı ve eksantrik, sıra dışı tiplerin onda neden hep böyle yoğun bir hayranlık uyandırdığına, bir kez daha şaştı. Daha çocukken, karnavallardaki hilkat garibelerine duyduğu bir duyguydu bu. Sevdiği herkeste, az ya da çok bir garipliğin, bir arızanın olduğu yalan mıydı? Buysa garipti, çünkü bu özellik, Vincent’i çeken, hatta büyüleyen bu nitelik, Vincent’i eninde sonunda onu yok etmeye götürüyordu. “Evet, bir yetkim yok elbette,” diye yineledi, mandalina kabuklarını eliyle bir çöp kutusuna süpürürken, “ama, eğer isterseniz eserinize bir göz atabilirim.”

Kız bir an duraksadı, sonra yere diz çöktü, gazete kâğıtlarını soymaya girişti. Gazetenin New Orleans *Times-Picayune* olduğu erkeğin gözünden kaçmamıştı. “Güneydensiniz,

değil mi?" Kız başını kaldırıp bakmadı, ama Vincent onun omuzlarının kasıldığını gördü. "Hayır," dedi kız. Vincent bir an, gülümseyerek düşündü, sonra böylesine aleni bir yalanı kızın yüzüne vurmanın kabalık olacağına karar verdi. Yoksa kız onu yanlış mı anlamıştı? Aynı anda, kızın başına dokunmak, oğlansı saçlarını karıştırmak için derin bir arzu duydu. Ellerini ceplerine soktu, gözlerini vitrine dikti. Şubat kırağısı cama payet payet düşmüş, yoldan geçen biri de üzerine açık saçık bir şey çizmişti. "İşte," dedi kız.

Başsız bir kadın figürü, sırtında keşişlerinkine benzer bir cüppe, zevksiz, döküntü bir vodvil sandığının üzerine rahatça, sere serpe uzanmış; bir elinde dumanı tüten, mavi bir mum tutuyor, diğerindeyse minicik, altın bir kafes; ayağının dibinde de kendi kesik, kanlı kafası; yüz kızındı, ama burada saçları uzun, çok uzundu; alev alev yanan, billur gözlü, kar beyazı bir kedi yavrusu patilerini oyunbaz bir neşeyle, yere saçılmış buklelere geçirmişti; bir iplik makarasıyla oynar gibi. Baş olmayan, kızıl göğüslü, bakır pençeli bir atmacanın kanatları, fonu bir gece göğü gibi perdelemekteydi. İncelikten yoksun, kaba bir resimdi; erkeksi bir hoyratlık, vahşilikle betimlenmiş, sert, katışıksız renkler; herhangi bir teknik beceri, ustalık yansıtmadığı için, çok derinden hissedilen ancak ilkel bir dille dışa vurulan şeylerin o sarsıcı gücü vardı resimde. Vincent bir müzik parçasının, bazen hiç beklenmedik, içsel bir âşinalık notasına basıverdiği, ya da bir şiirdeki bir sözcük demetinin ona, kendisine ilişkin bir sırrı fısıldayıverdiği zaman verdiği tepkiyi verdi: güçlü bir zevk ürpertisinin belkemiğini yaladığını hissetti. "Bay Garland Florida'da," dedi dikkatle, "ama bence bunu görmeli; resmi bir haftalığına filan bırakabilir misiniz?"

"Bende bir yüzük vardı, sattım," dedi kız; Vincent onun uykuda konuştuğu duyusuna kapıldı. "Güzel bir yüzük-

tü, bir alyans –benim değil– içi yazılı. Bir de mantom vardı.” Gömleğinin bir düğmesini çekiştirip duruyordu, sonunda düğme koptu, sedef bir göz gibi halıda yuvarlandı. “Çok para istemiyorum... elli dolar; fazla mı?”

“Çok fazla,” dedi Vincent, amaçladığından daha ters bir sesle. Kızın resmini istiyordu, fakat galeri için değil, kendisi için. Bazı sanat eserleri vardır ki, sizde, yaratılan şeyden çok yaratıcılarına yönelik bir ilgi, şiddetli bir heyecan uyandırır, çünkü bu tür yapıtlarda, sizin için o âna kadar mahrem, tanımlanamaz bir algı olan bir şeyle yüz yüze geldiğinizi, hatta özdeşleşebildiğinizi görür ve merak edersiniz: Beni bu kadar iyi tanıyan bu insan, kim? Hem bunu nasıl başarmış? “Otuz veririm.”

Kız bir dakika kadar, ağzı açık, bön bön ona baktı; sonra içini çekip elini, daha doğrusu avucunu uzattı. Bu dolaysızlık, saldırgan olamayacak kadar masum bu doğruluk, Vincent’i hazırlıksız yakalamıştı. Az çok utanmış bir sesle, şöyle dedi: “Maalesef, size bir çek postalamak zorundayız. Acaba siz...?” Telefonun zili lafını böldü, o açmaya giderken, kız da uzanmış eli, allak bullak, gerilmiş yüzüyle onu izledi. “Ah, Paul, seni sonra arasam? Ha, anlıyorum. Eh, bir dakika bekle.” Ahizeyi omzuyla örterek, masadaki not defteriyle kalemi kıza doğru itti. “Adını, adresini şuraya yazar mısın?”

Ama kız başını salladı; yüzündeki şaşkın, kaygılı anlam daha da derinleşti.

“Çek için,” dedi Vincent. “Sana postalayacağım ya. Adın, adresin, lütfen.” Yüreklendirmek istercesine gülümsedi; sonunda kız yazmaya başladı.

“Paul, kusura bakma... Kimin partisi? Vay, o küçük sürük beni davet etmedi... Hey!” diye haykırdı, çünkü kız kapıya doğru ilerlemekteydi. “Lütfen, hey!” Soğuk esinti ga-

leriye serinletti, kapı camı bir takırtıyla kapandı. Alo alo alo. Vincent karşılık vermedi; hayretle, kızın defterde bıraktığı tuhaf bilgiye bakıyordu: D.J. – Y.W.C.A.* Alo alo alo.

Resmi şömine rafının üstüne asmıştı; uyuyamadığı geceler kendine bir bardak viski doldurur, başsız atmacayla konuşur, ona hayatıyla ilgili şeyler anlatırdı: Ben, dedi, hiç şiir yazmamış bir şairim; hiç resim yapmamış bir ressam, hiç (kesinlikle) âşık olmamış bir âşık.. kısacası, yönü olmayan, daha doğrusu başı olmayan biri. Ah, defalarca denemişti elbette – ama sonu her seferinde kötüye varmıştı. Vincent, beyaz, erkek, otuz altı yaşında, üniversite mezunu: denizin ortasında, karadan elli mil açıktaki bir adam; bir kurban, ya kendisi ya da bir başkası tarafından öldürülmeye yazgılı; işsiz bir aktör. Hepsi burada, resimdeydi işte; hepsi kopuk, bağlantısız ve çarpık çurpuk; peki ama, bütün bunları bilen bu kız kimdi? Vincent'in yaptığı araştırmalar sonuçsuz kalmış, kızı tanıyan bir sanat simsarı çıkmamıştı; bir Y.W.C.A.'da kaldığı varsayımıyla, D.J. diye birini aramaksa olacak iş değildi. Ayrıca, nedense kızın yeniden ortaya çıkacağından emindi; ama Şubat geçti, sonra da Mart. Bir akşam, Plaza'nın önündeki meydanı geçerken, çok tuhaf bir şey oldu. Kenara dizilmiş, eski moda faytonların sürücüleri, hava kararmak üzere olduğu için arabalarının ışıklarını yakıyorlar, ışıklar, uçuşan yaprakların arasına düşüyordu. Arabalardan biri kaldırımdan uzaklaştı, alaca karanlıkta Vincent'in önünden geçti. İçinde tek bir yolcu vardı; yüzünü seçemediği bu karaltı, açık kahverengi saçları kısacık kırpılmış bir kızdı. Bunun üzerine, bir tahta sıraya oturdu, birileriyle sohbet ederek vakit öldürmeye başladı; bir asker, şiirler okuyan, genç, siyah bir eşcinsel ve köpeği-

* (Young Women's Christian Association) Genç Hristiyan Kadınlar Birliği; genç kızlar için yurtlar, pansiyonlar işleten, dinsel bir vakıf. (ç.n.)

ni gezdiren bir adam: bu gece karakterleriyle birlikte epeyce bekledi, ama beklediği şu tek yolculu fayton dönmedi. Bir kere de kızı, metronun merdivenini inerken gördü (ya da gördüğünü sandı); bu kez de onu, boyalı oklarla, nane şekeri makineleriyle dolu fayanslı tünellerde gözden kaybetti. Kızın yüzü zihnine nakşolmuştu sanki; ondan bir türlü kurtulamıyordu, tıpkı şu, ölen bir insanın, gözlerindeki son imgeden asla kurtulamadığı söylencesi gibi. Nisan'ın ortalarına doğru, hafta sonunu evli kız kardeşinde geçirmek üzere Connecticut'a gitti; kardeşi onun aşırı coşkulu, hırçın, sivri dilli halinden yakındı, onu tanıyamadığını söyledi. "Neyin var, Vinny canım – paraya ihtiyacın varsa..." "Aman, kapa çeneni!" dedi Vincent. "Aşk olmalı," diye dalga geçti eniştesi. "Hadi, Vinny, itiraf et; nasıl bir kız?" Bütün bunlar canını öyle sıktı ki, ilk trene atlayıp geri döndü. Arayıp özür dilemek için Grand Central'da bir telefon kulübesine girdi, fakat içinde mide bulandırıcı bir gerginlik vızıldayıp duruyordu, santral onu bağlamaya çalışırken, o ahizeyi yerine takıverdi. Canı içki istiyordu. Commodore Bar'da, bir saatte dört limonlu rom yuvarladı – Cumartesiydi, saat dokuzdu, yapacak hiçbir şey yoktu, varsa bile, tek başına yapmak zorundaydı, kendine acıyordu. Şimdi, Halk Kütüphanesi'nin arkasındaki parkta, sevgililer fısıldaşarak ağaçların altında geziniyor, çeşmenin suyu da tıpkı onların fısıltılı sesleri gibi tatlı tatlı fokurduyordu, ama kafası hafif dumanlı, amaçsızca yürüyen Vincent için bu beyaz Nisan gecesinin tek anlamı, yaşlanmışlıktı; tıpkı banklarda oturan, göğsü hışırtılı, balgamlı ihtiyarlar gibi.

Taşrada bahar sessizce gelişen, küçük olaylardır; bir bahçede fışkıran sümbül filizleri, âni, buzlu-yeşil bir yangınla tutuşan söğütler, uzun, akıcı bir alaca karanlıkla uzayan akşamüstleri, leylakları açılmaya zorlayan gece yarısı

yağmurları; oysa kentte, laternaların şamatası ve kış rüzgârıyla hafiflememiş, baskın kokular havayı tika basa doldurur; uzun zamandır kapalı duran pencereler açılır, bir odadan süzülen konuşmalar bir sokak satıcısının âhenksiz çanıyla çarpışır. Bu, oyuncak balonların ve tekerli patenlerin çılgın mevsimidir; avlu baritonlarının ve acayip meslekli erkeklerin – işte, kutulardan fırlayan yaylı kuklalar gibi, habire hoplayıp zıplayan şu adam gibilerin: Yaşlıydı, bir teleskopu, bir de levhası vardı: “25 sente, Ayı Görün! Yıldızları Görün! 25 s” Hiçbir yıldız kentin parıltısını delip geçemezdi, ama Vincent ayı gördü; yuvarlak, gölgeli bir beyazlık, sonra da, ışıklı bir ilan: Dört Gül, Bing Cro– Bayat karamela kokularının arasında kayıyor, peynir-beyazı yüzlerin, neonların, karanlıkların okyanusunda yüzüyordu. Patlayan kurşunlar, bir müzik dolabından yayılan bangır bangır müziği bastırdı, karton bir ördek plofla diye devrildi, biri cıyakladı: “İşte bu kadar!” Bu, Broadway’deki bir eğlence merkezi, bir oyun çarşısıydı ve duvardan duvara, Cumartesi hovardalarıyla doluydu. Vincent bir peniyle çalışan makinede bir film izledi (*Ayakkabı Boyacısının Gördükleri*); bir camın ardından şehvetli bakışlar fırlatan, balmumundan yapılma falcıya fal baktırdı: “Sende sevgi dolu bir kişilik var...” ama gerisini okumadı, çünkü müzik dolabının yakınında çekici bir karışıklık vardı. Caz parçasına el çırparak eşlik eden bir grup çocuk, iki dansçının çevresine halka olmuştu. Dans edenlerin ikisi de siyah, ikisi de kızdı. Birlikte, iki âşık gibi, yavaşça, zorlanmaksızın salınıyor, sallanıyor, ayaklarını yere vuruyor, ciddi, vahşi gözlerini yuvarlıyorlardı; kasları bir klarnetin dalgalanmalarına, bir davulun giderek yükselen tiradına âhenkle kenetlenmişti. Vincent bakışlarını seyircilerin üstünde gezdirdi, kızı görünce bedenini bir mutluluk ürpertisi yaladı, çünkü kızın yüzü-

ne, dansın şiddetinden bir şey yansımişti. Uzun boylu, çirkin bir oğlanın yanında dururken, sanki rüyayı gören oydu, zenciler ise rüya. Siyah bir kızın kısık sesinin gerisinde haykıran trampet-davul-piyano, feryat figan, sarsıcı bir finale ulaştı. Alkışlar kesildi, dansçılar uzaklaştı. Kız şimdi yalnızdı; Vincent'in içgüdüleri fark edilmeden uzaklaşmasını fısıldasa da, kıza yaklaştı, uyuyan birini şefkatle uyan-dırmak isteyen biri gibi, hafifçe omzuna dokundu. "Selam," dedi, gereğinden yüksek bir sesle. Kız döndü, ona baktı; gözleri bomboştu. Ölgün, anlamsız bakışların yerini önce korku, sonra şaşkınlık aldı. Geriye doğru bir adım attı, sonra, tam da müzik dolabının yeniden avaz avaz haykırmaya başladığı an, Vincent onun bileğini yakaladı: "Beni hatırlamadın mı?" diye yüreklendirdi, "galeriyi? Resmi-ni?" Kız gözlerini kırptırdı, gözkapakları mahmur gözle-rini örttü, Vincent kızın gergin kolunun usul usul gevşedi-ğini hissetti. Anımsadığından daha zayıftı, daha da güzel; uzamış olan saçları, gelişigüzel bir dağınıklıkla omuzlarına dökülüyordu. Gevşemiş bir lüleden, küçük bir Noel kurdelesi kederle sallanmaktaydı. Tam, "Sana bir içki ikram edeyim mi?" diye başlamıştı ki, kız ona yaslandı, başını bir çocuk gibi onun göğsüne dayadı; bunun üzerine Vincent sordu: "Benim eve gelir misin?" Kız yüzünü kaldırdı; yanıt bir nefes, bir fısıltıydı: "Lütfen."

Vincent soyundu, çıkardıklarını dolaba düzgünce yerleştirdi, kapaktaki aynanın karşısında çıplaklığını hayranlıkla süzdü. Sandığı kadar yakışıklı olmasa da, yakışıklıydı. Orta boylu ama biçimliydi, orantıları kusursuzdu; kumral saçlar, küçük ve kalkık bir burun, berrak, sağlıklı bir pembeliği olan, narin bir yüz. Küvete dolan suyun şarılıtsı, ses-

sizliği bozdu; kız banyodaydı, yıkanmaya hazırlanıyordu. Vincent bol, pamuklu pijamasını giydi, bir sigara yaktı, seleni: "Her Şey yolunda mı?" Su kesildi; uzun bir suskunluk, sonra: "Evet, teşekkür ederim." Taksiyle eve dönerlerken, sohbet etmeye çalışmış ama kız hiçbir Şey söylememiŐti, daireye girince de öyle – kadınsı bir gurur duyduğu evine ilişkin bir iltifat, övücü bir yorum bekleyen Vincent buna bozulmuştu. Yüksek tavanlı, devasa bir salonu, bir banyosu, salona açılan bir mutfadı, bir de arka bahçesi vardı. Mobilyalarda, modernle antikayı karıştırmış, seçkin bir sonuç elde etmişti. Duvarları Toulouse-Lautrec'in üçlü bir yapıtı, çerçevesi bir sirk afiŐi, D.J.'nin resmi, Rilke, Nijinsky ve Duse'un fotoğrafları süslüyordu. İnce, uzun, mavi mumlu bir Őamdan, bir masanın üzerinde yanmaktaydı; mumların hezeyanlı ışığına batmış oda, titreşiyordu. Çift kanatlı, camlı kapılar bahçeye açılıyordu. Bahçeyi pek kullanmazdı, çünkü temiz tutmak olanaksızdı. Ay ışığında koyu koyu parlayan, birkaç ölü lale sapı, çelimsiz bir cennet ağacı ve son kiracıdan kalma, eski, yıpranmış bir koltuk. Serin havanın onu kendine getirmesini, hissettiği o uyuŐukluđu, mayışıklığı silmesini umarak, soğuk, yassı taşların üzerinde volta atmaya başladı. Yakınlarda, bir piyano fena halde dövölüyor, üst pencerelerin birinden bir çocuk bakıyordu. Vincent uzun, sivri bir otları oynuyordu ki, kızın gölgesi avluya düştü. Kapının eŐiğindeydi. "Dışarı çıkmamalısın," dedi kıza doğru ilerlerken. "Hava biraz serinledi."

Şimdi kızda çekici bir yumuşaklık vardı; nedense daha az köşeli, daha az sıradışı görünüyordu; ona bir kadeh tatlı Şarap ikram eden Vincent, kadehi dudaklarına değdirindeki zarafete bayıldı. Sirtında, erkeğin ona çok bol gelen bornozu vardı. Yalın ayaktı; kanepeye oturunca ayaklarını altına aldı. "Glass Hill gibi, mum ışığı," dedi, gülümsedi.

"Büyükanнем Glass Hill'de yaşıyor da. Onunla bazen, harika vakit geçiririz; hep ne der, biliyor musun? 'Mumlar sihirli değneklerdir; birini yaktığın an dünya bir masal kitabı olur,' der."

"Kim bilir ne sıkıcı, yaşlı bir kadındır," dedi Vincent, oldukça sarhoş. "Birbirimizden nefret ederdik herhalde."

"Büyükanнем sana bayılırdı," dedi kız. "Her tür erkeğe bayılır, tanıştığı bütün erkeklere; Bay Destronelli'yi bile sevmiştii."

"Destronelli mi?" Bu adı daha önce duymuştu.

Kız gözlerini kurnazca yuvarladı; şöyle der gibiydi: "Aramızda kaçamaklar olmamalı, biz birbirimizi çok iyi anlıyoruz, sırlara ihtiyacımız yok." Sonra, daha sıradan koşullarda şaşırtıcı olabilecek bir kesinlikle, "Ah, bilirsin, onu herkes tanır," dedi. Ama Vincent şaşırtma yetisini bir süreliğine rafa kaldırmıştı sanki.

Kolunu kızın beline doladı, kendine doğru çekti. "Ben tanımıyorum ama," dedi, ağzını, boynunu öperken; kız belirgin bir karşılık vermiyordu, fakat Vincent, bir yeni yetmenin titreyen sesiyle, "Bay Her Kimse'yle hiç tanışmadım," dedi. Elini bornozun içine soktu, omuzdan geriye doğru sıyırdı. Bir göğsünün az yukarısında bir doğum lekesi vardı; küçük, yıldız biçiminde. Vincent aynalı kapıya bir göz attı; kararsız ışık yansılarını titretiyor, onları soluk ve tamamlanmamış gösteriyordu. Kız gülümsüyordu. "Bu Bay Her Kimse," dedi erkek, "nasıl biri?" Kızın uçucu tebessümü soldu, yüzünü hafif, maymunu bir somurtkanlık yaladı. Şömine-nin üstündeki resmine baktı, erkek onun resme ilk kez dikkat ettiğini ayımsadı; resimdeki belli bir nesneyi inceler gibiydi, ama atmacayı mı yoksa kafayı mı inceliyor, Vincent çıkaramadı. "Şey," dedi kız usulca, erkeğe biraz daha soku-larak, "sana benzer, ya da bana... ya da işte herkese."

Yağmur yağıyordu; ıslak ay ışığında iki mum yumrusu hâlâ yanıyor, açık bir penceredeki gri perdeler çaresizce çırpınıyordu. Vincent kızın ağırlığından uyuşan kolunu çekip kurtardı. Ses çıkarmamaya özen göstererek yataktan indi, mumları üfleyip söndürdü, parmak uçlarında banyoya gidip yüzüne soğuk su çarptı. Mutfağa doğru ilerlerken, kol kaslarını sıktı; gücünden, uzun zamandır hissetmediği erkeksi bir haz almış, içini sağlıklı bir tamamlanmışlık duygusu doldurmuştu. Portakal suyu, kızarmış, kuru üzümlü ekmek, bir demlik çay hazırlayıp bir tepsiye yerleştirdi; sonra beceriksizce, içindekileri takırdatarak tepsiyi taşıdı, yatağın yanındaki sehpaaya bıraktı.

Kız kıpırdamadı; kabarmış saçları yastığa bir yelpaze gibi yayılmıştı, bir eli, Vincent'in başından kalan çukurdaydı. Eğildi, kızı dudaklarından öptü; kızın uykudan mavileşmiş göz kapakları titredi. "Evet, evet, uyandım," diye mırıldandı; rüzgârın havalandırdığı yağmur, kırılan bir dalga gibi, camlardan birine püskürdü. Vincent bu kızla birlikteyken, o malûm yapaylıkların olmayacağını her nasılsa biliyordu: ne göz kaçırmalar, ne utanmış yüzler, ne de suçlayıcı suskunluklar. Kız doğruldu, dirseğine yaslanıp erkeğe baktı; sanki kocasıymı, diye düşünen Vincent, portakal suyunu uzatırken, minnetle gülümsedi.

"Bugün günlerden ne?"

"Pazar," dedi erkek; yorganın altına girdi, tepsiyi bacaklarının üzerine yerleştirdi.

"Ama kilise çanları çalmıyor," dedi kız. "Ve yağmur yağıyor."

Vincent bir dilim kızarmış ekmeği ikiye böldü. "Bu seni rahatsız etmiyor, değil mi? Yağmur – öyle huzur verici bir ses ki." Çay doldurdu. "Şeker? Krema?"

Kız ona aldırmadı. "Bugün Pazar, ama neyin? Yani hangi ayın?"

"Nerede yaşıyorsun sen, metroda mı?" dedi erkek, sırtarak. Kızın ciddi olduğunu ayırımsayınca, afalladı. "Eh, Nisan... Nisan ayındayız."

"Nisan," diye yineledi kız. "Uzun zamandır mı buradayım?"

"Sadece dün geceden beri."

"Ah."

Vincent çayını karıştırdı; kaşık fincana çarptıkça çınçın ötüyordu. Ekmek kırıntıları çarşafa döküldü, aklına kapının önünde bekleyen *Tribune*'la *Times* geldi, ama bu sabah hiçbir cazibeleri yoktu; burada, bu sıcacık yatakta, kızın yanında yatmak, çayını yudumlamak, yağmuru dinlemek en güzeliydi. Tuhaftı; durup düşündüğünde, gerçekten tuhaftı. Ne kız onun adını biliyordu, ne de o kızını. "Sana hâlâ otuz dolar borçluyum, farkında mısın? Ama senin hatan... o saçma sapan adresi verdiğin için. Peki ya D.J., bunun anlamı ne oluyor?"

"Sana adımı söylemesem daha iyi olacak. Bir şey uydu-rabilirim elbette: Dorothy Jordan, Delilah Johnson; gördün mü? Sana kafadan binlerce isim atabilirim; o olmasaydı, sana doğrusunu söyledim."

Vincent tepsiyi yere bıraktı. Yan tarafa, kıza doğru döndü; kalp atışları hızlanmıştı. "O dediğin kim?"

Kızın yüzü sakın olsa da, öfke sesini kirletmişti: "Madem onu tanımıyorsun, o halde söyle bakalım: ben neden buradayım?"

Sessizlik; dışarıda yağmur ansızın kesilivermişti sanki. Irmakta bir geminin düdüğü inledi. Kıza sarıldı, parmaklarıyla saçlarını taradı ve inanmayı fena halde isteyerek, şöyle dedi: "Çünkü seni seviyorum."

Kız gözlerini yumdu. "Ötekilere ne oldu?"

"Kimlere?"

"Bu lafı söylediklerine."

Yeniden başladı; kasvetle camı döven, suskun Pazar sokaklarına dökülen yağmuru dinlerken, Vincent sırayla düşündü: Kuzini Lucille; bütün gün oturup keten çaputlara ipek çiçekler işleyen, zavallı, güzelim, budala Lucille. Sonra, Allen T. Baker – Havana'da bir kışı birlikte geçirmişlerdi, yaşadıkları evin gül rengi taştan yapılma, bakımsız, dököntü odalarında; zavallı Allen bunun sonsuza kadar süreceğini sanıyordu. Gordon da öyle; o karman çorman, sarı saçlı kafası tika basa, Elizabeth dönemine özgü, eski halk şarkılarıyla dolu olan Gordon. Kendini vurduğu doğru muydu? Ve Connie Silver, oyuncu olmak isteyen şu sağır kız – ona ne olmuştu peki? Peki ya Helen, Louise ve Laura? "Sadece bir taneydi," dedi; sesinde kendi kulaklarına bile sahici gelen bir tınıyla. "Tek bir kız vardı, o da öldü zaten."

Kız şefkatle, erkeğe acır gibi, yanağına dokundu. "Galiba onu o öldürdü," dedi; gözleri öyle yakındaydı ki, Vincent bu yeşillığe hapsolmuş kendi yüzünün dış çizgilerini görebiliyordu. "Bayan Hall'u öldürdü, biliyorsun. Dünyanın en tatlı kadınıydı, Bayan Hall; öyle de güzeldi ki, insanın soluğunu keserdi. Ondandır piyano dersi alırdım; o piyano çalarken, merhaba derken ve hoşça kal derken, kalbim duracak gibi olurdu." Sesine yansız bir ton gelmişti, bir başka çağa, kendisini doğrudan ilgilendirmeyen bir döneme ait konulardan söz ediyordu sanki. "Bayan Hall onunla yaz sonu evlendi – Eylül'dü galiba. Atlanta'ya gitti, orada evlendiler, bir daha da geri dönmedi. Öyle âni olmuştu ki." Parmaklarını şıklattı. "İşte böyle, pat diye. Gazetede onun resmini gördüm. Bazen, onu ne kadar çok sevdiğimi

bilseydi, Bayan Hall gidip evlenmezdi diye düşünüyorum – neden bazılarımız sevgisini bir türlü söyleyemez? Evet, her şey farklı, benim istediğim gibi olabilirdi.” Yüzünü yastığa gömdü; ağladıysa bile, ses çıkmadı.

Yirmi Mayıs’ta, yirmi yaşına bastı; inanılır gibi değildi – Vincent onu çok daha büyük sanıyordu. Kıza bir sürpriz parti düzenlemek istemiş ama sonunda, bunun yakışık almayacağını kabullenmek zorunda kalmıştı. Öncelikle, konunun dilinin ucunda gezinmesine karşın, D.J.’den dostlarına hiç söz etmemişti; ikincisi, aynı evi paylaştığı bir kız hakkında hiçbir şey –adını bile– bilmediği ortaya çıkarsa, arkadaşlarının onu nasıl sarakaya alacağını tahmin edebiliyor, bu da gözünü korkutuyordu. Yine de, yaş günü bir kutlamayı gerektiriyordu elbette. Akşam yemeği, ardından tiyatro söz konusu değildi. Kızın tek bir elbisesi yoktu; eh, bu da Vincent’in suçu değildi. Ona giysi alması için kırk dolar vermiş, kıza parayı şunlara harcamıştı: deri bir rüzgârlık, bir çift askeri tozluk, bir yağmurluk, bir çakmak. Daireye getirdiği bavulundan da, bir otel sabunu, saçını kırpmakta kullandığı bir makas, iki İncil ve renklendirilmiş, iğrenç bir fotoğraftan başka bir şey çıkmadı. Pişmiş kelle gibi sırtan, tıknaz, orta yaşlı bir kadının resmiydi. İthaf şöyleydi: En iyi dileklerle, Martha Lovejoy Hall.

Kız yemek pişirmeyi bilmediği için, karınlarını dışarıda doyuruyorlardı; Vincent’in aylığı, kızın da kılıksızlığı onlara çoğunlukla self-servis kafeteryaları (kızın favorisi: peynirli makarna nefisti!) ya da Üçüncü Cadde’deki ucuz lokantaları dayatıyordu. Böylece, doğum günü yemeği de bir kafeteryada yendi. Kız yüzünü kıpkırmızı parlayıncaya kadar ovaladı, saçlarını kırpıp yıkadı ve yetişkin rolü oynadı.

yan, altı yaşındaki bir kızın beceriksizliğiyle tırnaklarını boyadı. Deri rüzgârlığını giydi, erkeğin verdiği menekşe demetini yakasına iğneledi; komik bir görüntü olmalı ki, aynı masayı paylaştıkları, kabadayı tavrırlı iki kız deli gibi kıkırdamaya başladı. Vincent homurdandı: kesin sesinizi, yoksa...

“Yok canım? Sen kendini ne sanıyorsun?”

“Süpermen herhalde. Hıyar kendini süpermen sanıyor.”

Bu kadarı fazlaydı; Vincent’in tepesi attı. Masayı bir hışım itti, bir ketçap kavanozunu devirdi. “Hadi, def olup gidelim buradan,” dedi, ama kavgayla zerre kadar ilgilenmemiş olan D.J., böğürtlenli tartını kaşıklamayı sürdürüyordu; öfkeden kuduran Vincent, yine de sessizce onun bitirmesini bekledi; kızın uzaklığına, yalıtılmışlığına hayranlık duyarken, hangi zaman diliminde yaşadığını merak etmekten de kendini alamıyordu. Ona geçmişini sormanın yararsız olduğunu öğrenmişti; dahası, kız şimdinin bile sadece ara ara farkına varır gibiydi, gelecekse muhtemelen onun için hiçbir anlam taşımıyordu. Zihni, çıplak bir odada mavi boşluğu yansıtan bir aynadan farksızdı.

“Şimdi ne yapmak istersin?” diye sordu Vincent, sokağa çıkarlarken. “Faytonla parkta dolaşabiliriz.”

Ağzının kenarındaki böğürtlen parçacıklarını ceketinin manşetiyle sildi, “Sinemaya gitmek istiyorum,” dedi.

Sinema. Yine. Vincent son bir ayda öyle çok film izlemişti ki, rüyalarında Hollywood diyaloglarından parçalar yankılanıyordu. Bir Cumartesi, kızın ısrarıyla üç ayrı sinemaya bilet almışlardı; helâ dezenfektanı kokusunun havayı zehirlediği, ucuz yerler. Ve her sabah, işe gitmeden önce, şömine rafına elli sent bırakıyordu; çünkü ister yağmur olsun, isterse güneş, kız gidip bir film izliyordu. Ancak Vincent, nedenini anlayabilecek kadar duyarlıydı; kendi yaşa-

mında da ne yapacağını bilemediği, sallantıda kaldığı bir dönem olmuş, o da her gün sinemaya gitmiş, bazen oturup aynı filmi defalarca seyretmişti; bir bakıma din gibiydi, çünkü orada oturmuş, birbirini izleyen siyah-beyaz desenlere bakarken hissettiği bilinç boşalması, pedere günah çıkartan birinin bulduğu huzura benziyordu.

“Kelepçeler,” dedi kız, 39 *Basamak*’taki bir sahneye âtıfta bulunarak; filmi Hitchcock haftasında, Beverly’de izlemişlerdi. “Birbirine kelepçelenen şu sarışın kadınla erkek – şey, aklıma başka bir şeyi getirdi de.” Erkeğin pijamalarından birini giydi, menekşe buketini yastığının kenarına iğneledi, yatağın üzerine bağdaş kurdu. “İnsanlar bu şekilde kenetleniyor, birbirine kilitleniyor.”

Vincent esnedi. “Hı hı,” dedi, ışığı söndürürken. “Bir kez daha mutlu yıllar, sevgilim; *mutlusun*, değil mi?”

“Bir keresinde, bir yere gitmiştim,” dedi kız, “iki kız vardı, dans ediyorlardı; öyle özgürdüler ki... sadece o ikisi, başka kimse yoktu ve bir gün batımı kadar güzeldi.” Uzunca bir süre sustu, sonra, o alçak, Güneyli sesi sözcükleri sürükledi: “Bana menekşe getirirsen, müthiş bir incelikti.”

“Beğenmene sevindim,” dedi erkek uyuklu.

“Er geç solacaklar, ne kadar yazık.”

“Evet, eh, iyi geceler.”

“İyi geceler.”

Yakın plan. Ah, ama John, kendi adıma konuşmuyorum; çocukları düşünmek zorundayız, boşanmamız onların hayatını mahveder! Kararma. Perde titrer; davullar vurur, merasim borusu çalar: R.K.O. SUNAR...

Bu, çıkışı olmayan bir koridor, sonu olmayan bir tünel. Tepede avizeler ışıldıyor, rüzgârın eğdiği mumlar hava

akımlarında yüzüyor. Karşısında, sallanır bir koltukta sallanan, yaşlı bir adam var, saçları sarıya boyalı, yanakları pudralı, porselen-bebek dudaklı bir ihtiyar: Vincent, Vincent'i tanıyor. Git buradan, diye bağıyor çığlık çığlığa, genç ve yakışıklı olan Vincent; ama öteki, yaşlı ve korkunç Vincent ellerinin, dizlerinin üzerinde sürünerek yaklaşıyor, bir örümcek gibi onun sırtına tırmanıyor. Tehditler, yalvarmalar, yumruklar, hiçbiri onu yerinden kıpırdatamıyor. Böylece Vincent sırtındaki yüküyle koşmaya başlıyor, binişi de aşağı yukarı hopluyor. Yılankavi bir şimşek çakıyor ve tünel bir anda beyaz papyonlu, fraklı erkeklerle, brokar tuvaletli kadınlarla doluyor. Yerin dibine geçti; böylesine şık bir toplantıya, Sinbat gibi, sırtında iğrenç bir morukla katıldığı için hakkında kim bilir neler düşünecekler. Konuklar taş kesilmiş çiftler halinde dikiliyor, hiç konuşma yok. O zaman Vincent, onların da çoğunun sırtına kendi, çirkin benzerlerinin yapışmış olduğunu fark ediyor; içsel çürümenin gözle görülür, cisimleşmiş halleri. Hemen yanında, kertenkeleye benzeyen bir adam, sırtında albino gözlü bir zenci taşımakta. Bir erkek, ev sahibi, ona doğru geliyor; kısa boylu, al yanaklı, kel; rugan ayakkabılarıyla hafif, özenli adımlar atıyor; dirsekten kıvırdığı, kaskatı kolunda kocaman, başsız bir atmaca taşıyor; hayvan pençelerini adamın bileğine öyle bir geçirmiş ki, kan sızıyor. Efendisî çalımli çalımli yürürken, atmacanın kanatları açılıyor. Yüksekçe bir kaidenin üzerinde, eski usul bir gramofon duruyor. Ev sahibi bir plak yerleştiriyor, kolu çeviriyor: cızırtılı, yıpranmış bir vals, gündüzsefası biçimindeki boruyu titretiyor. Adam bir elini kaldırıyor, soprano bir sesle uyarıyor: "Dikkat! Dans başlamak üzere." Onlar halka olmuş döner, eğilip kalkarken, atmacalı ev sahibi de aralarına giriyor, çıkıyor. Duvarlar genişliyor, tavan daha da yükseli-

yor. Bir kız Vincent'in kollarının arasına kayıyor, Vincent'in sesinin çatlak, kaba saba bir taklidi, şöyle diyor: "Lucille, muhteşem; bu eşsiz koku menekşe mi?" Bu, kuzini Lucille; sonra, salonu döne döne kat ederlerken, kızın yüzü değişiyor. Vincent şimdi bir başkasıyla vals yapmakta. "Hey, Connie, Connie Silver! Seni görmek hârika," diye çığırıyor ses, çünkü Connie tam anlamıyla sağır. Ansızın, kafasına kurşun yemiş bir beyefendi araya giriyor: "Gordon, affet beni, amacım bu değildi..." ama uzaklaştılar bile, dans eden Gordon ile Connie. Sonra, yeni bir dans eşi. D.J. bu; onun da sırtına yapışmış biri var, kumral saçlı, büyüleyici bir çocuk; göğsüne bastırıldığı kar beyazı kedi yavrusuyla, masumiyetin simgesi sanki. "Göründüğümden daha ağırım," diyor çocuk ve o korkunç ses hemen yapıştırıyor: "En ağırınız benim." Ellerin bileştiği an, Vincent sırtındaki yükün hafiflediğini hissediyor; yaşlı Vincent silinmekte. Ayakları yerden kesiliyor, havaya yükselirken kızın kollarından kurtuluyor. Gramofon eskisinden de yüksek sesle cızırdıyor, ama Vincent gittikçe yükselmekte; uzaklaşan beyaz yüzler aşağıda, karanlık bir çayırdaki mantarlar gibi parlıyor.

Ev sahibi atmacasını serbest bırakıyor, kuş tavana doğru uçuyor. Vincent, fark etmez, diye düşünüyor, nasılsa gözleri kör; kötüler, alçaklar körlerin arasındayken güvendedirler. Fakat atmaca onun tepesinde dönüp duruyor, sonra pençelerini uzatıyor, ansızın pike yapıyor; Vincent özgürlük diye bir şeyin olmayacağını sonunda anlıyor.

Odanın karanlığı gözlerine doldu. Bir kolu yatağın kenarından sarkıyordu, yastığı yere düşmüştü. Yanındaki kızdan anaç bir teselli ararcasına, içgüdüsel olarak elini uzattı. Çarşafklar kaygan, soğuktu; boşluk, bir de kuruyan me-

nekşelerin âdi kokusu. Bir anda kendine geliverdi: "Hey, neredesin?"

Camlı kapılar açıktı. Küllü bir ay ışığı eşikte dalgalanıyordu, çünkü henüz güneş doğmamıştı; mutfakta buzdolabı dev boyutlu bir kedi gibi mırlamaktaydı. Masadaki bir kâğıt destesi hışırdadı. Vincent bir daha seslendi; bu kez duyulmak istemezmiş gibi, daha yumuşak. Doğruldu, uyuşmuş bacaklarıyla sendeleyerek ilerledi, bahçeye baktı. Oradaydı; yarı çömelmiş, sırtını cennet ağacına yaslamış. "Ne?" dedi, kız ona doğru dönerken. Kızı çok iyi göremiyordu, yalnızca dış çizgileri belirgin bir karaltı. Kız yaklaştı. Bir parmağını dudaklarına bastırmıştı.

"Ne var?" diye fısıldadı erkek.

Kız parmak uçlarında yükseldi, soluğu erkeğin kulağını gıdıkladı. "Seni uyarıyorum; içeri gir."

"Kes şu saçmalığı," dedi Vincent normal bir sesle. "Burada böyle yalın ayak, üşüteceksin..." ama kız bir eliyle onun ağzını kapadı.

"Gördüm onu," diye fısıldadı. "O burada."

Vincent onun elini itti. Kızı tokatlamamak için kendini güç tutuyordu. "O mu? O! O! Senin neyin var be? Yoksa sen" –sözcüğü engellemekte çok geç kalmıştı– "deli misin?" İşte, baştan beri bildiği ama bilincinin billurlaşmasına izin vermediği bir şeyi nihayet kabulleniyordu. Sonra, kendine sordu: Bu bir şeyi değiştirir mi ki? Bir insan sevdiği kişilerden sorumlu tutulamaz. Doğru değil. İpeğe mozaikler dokuyan, eşarplara adını işleyen, durgun zekâlı Lucille; sessiz, sağır dünyasında onun ayak seslerini, kesinlikle duyacağı o sesi dinleyen Connie; onun fotoğrafını okşayan, hâlâ aşka muhtaç ama artık yaşlı ve yitik Allen T. Baker... hepsi de ihanete uğramıştı. İyi ama, kendisine de ihanet etmemiş miydi –değerlendirilmemiş yetenekler, asla çıkılmamış yol-

culuklar, yerine getirilmemiş sözlerle? Elde var sıfır, ta ki – ah, neden aşklarında hep kendisinin kırık bir imgesini bulmak zorundaydı? Şimdi, iyice eskimiş akşam alacasında kıza bakarken, yüreği aşkın ölümüyle buz kesmişti.

Kız uzaklaştı, ağacın altında durdu, “Beni yalnız bırak,” dedi; gözleri diğer kiracıların pencerelerini tarıyordu. “Sadece bir dakika.”

Vincent bekledi, bekledi. Dört bir yandan aşağıya bakan pencereler, hayallere açılan kapılar gibiydi; yukarıda, dördüncü katta bir ailenin çamaşırları çamaşır ipini kamçılıyordu. Batmakta olan ay, bir günbatımının erken ayına benziyordu, buğulu bir tekerlek; siyahlığını yitiren gökyüzü ise griye dönmüştü. Şafak yeli cennet ağacının yapraklarını salladı; solan ışıktaki bahçe bir düzen, nesneler birer konum edindiler; çatılarda güvercinlerin gırtlaktan gelen sabah gurultuları. Bir ışık yandı. Sonra, bir tane daha.

Sonunda, kız başını eğdi; aradığı şey her neyse, bulamamıştı. Bükülmüş dudaklarıyla ona dönen kıza bakarken, yoksa buldu mu, diye merak etti Vincent.

“Eh, bugün eve erken döndünüz, değil mi, Bay Waters?” Bayan Brennan’dı; yöneticinin çarpık bacaklı karısı. “Ah, Bay Waters, hava nefis, öyle değil mi? İnsan inanamıyor.”

“Bayan Brennan?” Soluk almak ne kadar güçtü, konuşmak; sözcükler yanan boğazını rendeliyor, kulaklarında gök gürlemesi gibi patlıyordu. “Oldukça rahatsızım da; kusura bakmazsanız...” kadının yanından geçip gitmeye çalıştı.

“Aa, çok yazık. Şu asitli yiyeceklerden olmalı. Evet efendim, ne kadar dikkat etsen de yararsız. Hep şu Yahudiler, biliyorsunuz. Hepsi de şarküteri dükkânı açmış. Oh yo, o

Yahudi yiyeceklerine ağzımı bile sürmem ben." Kapının önünde duruyor, Vincent'in yolunu kesiyordu; uyaran parmağını uzattı: "Sizin sorunuz da, Bay Waters, *normal* bir hayat sürmemeniz."

Bir acı düğümü beyninin ortasına habis bir mücevher gibi çöreklenmişti; her hareket acı veriyor, etrafa değerli taşlardan oluşan bir işaret fişeği, rengârenk iğne uçları püskürtüyordu. Yöneticin karısı gevezeliği sürdürüyordu, fakat neyse ki, ara ara bilinci kapanıyor, kadını duymuyordu. Bir radyo gibiydi –sesi kısılan, sonra, birden ardına kadar açılan. "Evet, düzgün, Hristiyan bir bayan olduğunu biliyorum, Bay Waters, aksi halde sizin gibi bir beyefendinin onunla ne işi olurdu? Ancak, yine de, işin doğrusu şu ki, Bay Cooper hiç yalan söylemez, ayrıca çok sakin bir adamdır. Bu mahallenin gaz sayaçlarına kim bilir kaç yıldır o bakıyor." Yoldan bir kamyon su püskürterek geçti, kadının gürültüde boğulan sesi, bir kez daha yüzeye fırladı – bir köpekbalığı gibi. "Bay Cooper, bu hanımın onu öldürmeye çalıştığından kesinkes emin – eh, tahmin edebilirsiniz, orada, elinde makas, avaz avaz haykırması... Adama *İtalyanca* bir şeyler haykırmış. Şimdi, Bay Cooper'ın *İtalyan* olmadığını anlamak için, bir kez bakmanız yeter. Şey, Bay Waters, anlıyor musunuz, bu tür olaylar apartmanın adını lekeleyebilir..."

Güneş ışığı gözlerinin dibine iğne gibi batıyor, gözlerini yaşartıyordu; parmağını sallayıp duran yöneticinin karısıysa küçük parçalara ayrılır gibiydi: bir burun, bir çene, kırmızı, kıpkırmızı bir göz. "Bay Destronelli," dedi Vincent. "Af edersiniz, Bayan Brennan, gerçekten özür dilerim." Sarhoş olduğunu sanıyor; oysa hastayım, hasta olduğumu göremiyor mu? "Konuğum gidiyor. Bugün ayrılıyor, bir daha da dönmeyecek."

“Ya, öyle mi?” dedi kadın, dilini şaklatarak. “Biraz dinlenmeye ihtiyacı var galiba, zavallı küçük şey. Öyle solgun ki. Benim şu İtalyanlarla alıp veremediğim yok tabii, ama Bay Cooper’ı İtalyan sanmak, aklınız alıyor mu? Adam sizin benim kadar beyaz.” Vincent’in omzuna kaygıyla pat pat vurdu. “Hastalanmanıza üzüldüm, Bay Waters; dediğim gibi, hep o asitli şeyler. Ne kadar dikkat etsen de...”

Hol pişen yemek ve kalorifer külü kokuyordu. Karşısında, dairesi zemin katta olduğu için, hiç kullanmadığı bir merdiven vardı. Bir kibrit çakıldı ve güç belâ ilerleyen Vincent küçük bir oğlan gördü –üç, en fazla dört yaşındaydı– merdivenin altına çömelmiş, bir kutu kibritle oynuyordu, Vincent’e aldırmadı bile. Bir kibrit daha çaktı. Vincent bir türlü aklını toparlayıp oğlanı paylayacak bir cümle kuramıyordu; o orada dili tutulmuşçasına öylece dikilirken bir kapı, onun dairesinin kapısı açıldı.

Saklan. Çünkü kız onu görürse, bir terslik olduğunu anlar, bir şeylerden kuşkulabilir. Ve eğer konuşursa, göz göze gelirlerse, o zaman Vincent bu işi asla sonuna kadar götüremez. Bunun üzerine, oğlanın gerisine, karanlık bir köşeye sindi; oğlan sordu: “Napıyorsunuz, Bayım?” Kız yaklaşıyordu; sandaletlerin şıpırtısını, yeşil yağmurluğun hışırtısını duydu. “Napıyorsunuz, Bayım?” Yüreği güm güm atarken Vincent hemen eğildi, oğlanı kendine çekti, ses çıkarmasın diye eliyle ağzını örttü. Kızın geçişini görmedi; gittiğini daha sonra, sokak kapısının çatırtısını duyunca anladı. Oğlan yeniden yere çöktü. “Napıyorsunuz, Bayım?”

Peş peşe dört aspirin yuttu, sonra odaya döndü; yatak bir haftadır yapılmamıştı, devrilmiş bir kül tablası yeri kirlet-

mişti, çamaşırlar, giysiler olmadık yerleri süslüyordu; abajurların üzerini, örneğin. Ama yarın, kendini daha iyi hisse-derse büyük bir temizliğe girişecekti; belki duvarları yeniden boyatır, bahçeyi de elden geçirtirdi. Yarın yeniden dost-larını düşünmeye başlayacak, davetleri kabul edecek, eğle-necekti. İyi ama, bu beklenti, tadına bakmaya çalıştığı bu olasılık ne kadar lezzetsizdi böyle: bildiği her şey şimdi ona kısır ve yapay geliyordu. Holde ayak sesleri; bu kadar ça-buk dönmüş olabilir miydi; film bitmiş, akşamüstü bitmiş miydi? Yüksek ateş, zamanın delice bir hızla geçmesini sağ-layabilirdi; bir an için, kemiklerinin boşaldığı, içinde özgür-ce yüzdüğü duygusuna kapıldı. Şap şap, ayaklarını sürü-yen bir çocuğun ıslak, çamurlu tabanları; adım sesleri mer-divene doğru gitti; Vincent kıpırdadı, aynalı dolaba doğru sürüklendi. Acele etmesi gerektiğini biliyor, bunu istiyordu da, ama hava kauçuksu bir sıvıyla kalınlaşmış gibiydi. Do-laptan kızın bavulunu indirdi, yatağın üzerine koydu; kili-di paslanmış, derisi çarpılmış, ucuz, zavallı bavulu suçlu-lukla süzdü. Nereye gidecekti? Neyle, nasıl yaşayacaktı? Connie'den, Gordon'dan, bütün ötekilerden ayrılışında, en azından belli bir vakar vardı. Öte yandan, bunun başka bir yolu da yoktu – bunu iyice düşünmüştü, gerçekten. Böyle-ce, kızın eşyalarını topladı. Bayan Martha Lovejoy Hall, de-ri rüzgârlığın altından onu gözetliyor, o müzik hocası yüzü, manidar bir kınamayla gülümsüyordu. Vincent resmi ters çevirdi, çerçeveye, içinde yirmi dolar bulunan bir zarf sıkış-tırdı. Bununla Glass Hill'e ya da işte nerden geldiyse oraya bir bilet alabilirdi. Sonra bavulu kapatmayı denedi, ama ateşten öyle bitap düşmüştü ki, yatağa yığıldı. Bir çift sarı, tezcanlı kanat camdan içeriye kaydı. Bir kelebek. Bu kentte hiç kelebek görmemişti; uçan, gizemli bir çiçek gibiydi, bir tür işaret gibi; havada dönüp duran hayvanı âdeta dehşetle

seyretti. Dışarıda bir yerlerde, bir dilencinin laternasından şaşırtıcı bir melodi yükseldi; kırık dökük bir akordeonu andırıyordu, *La Marseillaise*'i* çalmaktaydı.

Kelebek kızın resmine kondu, kristal gözlerde ilerledi, kesik kafanın üzerinde kanatlarını bir kurdele gibi açtı. Vincent bavulu karıştırıp kızın makasını buldu. Önce, keleşin kanatlarını kesmeye niyetlendi, ama o burgular çizerek tavana yükseldi, bir yıldız gibi oraya tutundu. Makas atmamacanın yüreğine saplandı, yırtıcı, çelik bir ağız gibi tavalı iştahla yemeye koyuldu; resmin parçaları halıya sert saç kırıkları gibi saçıldı. Vincent yere diz çöktü, yırtıkları topladı, bavula koydu, kapağı çarparak kapadı. Ağlıyordu. Gözyaşlarının arasından, tavandaki keleş büyümüş, bir kuş kadar irileşmişti; sonra, çoğaldılar: oynayan, kırpışan sarı lekeler; bir kumsalı yalayan, yalnızlıktan bunalmışçasına fısıldaşan dalgalar gibi. Kanatlarının rüzgârı odayı yaladı. Vincent güçlkle doğruldu, bacağına çarpıp duran bavulla kapıya gitti, açtı. Bir kibrit parladı. Küçük çocuk, "Napiyosunuz, Bayım?" dedi. Vincent bavulu hole bıraktı, boş boş sırttı. Kapıyı bir hırsız gibi örttü, emniyet kilidini kapadı, bir iskemle çekip tokmağın altına soktu. Sessiz, kıpırtısız odadaki tek hareketlilik, sinsice yer değiştiren gün ışığıyla usul usul sürünen keleşti; mum boyayla, hünerle yapılmış bir resim gibi aşağıya doğru süzüldü, bir şamdana kondu. *Bazen kesinlikle bir insan değil, demişti kız, burada, yatakta birbirlerine sokulmuş, şafağa birkaç dakika kala, fısır fısır konuşurlarken. Bazen bambaşka bir şeye dönüşüyor: bir atmaca, bir çocuk, bir keleş oluyor. Sonra, anlatmıştı: Beni götürdükleri yerde yüzlerce yaşlı hanım vardı, genç erkekler de; genç adamlardan biri bir korsan olduğunu söyledi, yaşlı bayanlardan biri de –doksana yakındı– elimi tutup karnına bas-*

* Fransız ulusal marşı. (ç.n.)

tırdı. "Hissediyor musun," dedi, "tekmeleri hissediyor musun?" Bu yaşlı hanım da benim gibi resim dersleri alıyordu; resimleri çılgın yatak örtülerine benzerdi. O da oradaydı tabii; Bay Destronelli. Ama kendine Gum diyordu. Doktor Gum. Ah, beni kandıramadı elbette, her ne kadar gri bir peruk taksa, kendini gerçekten yaşlı ve nazik göstermeye çalışsa da, hemen anlamıştım. Sonra, bir gün oradan kaçtım, bir leylak çalısının altına gizlendim; küçük, kırmızı arabalı bir adam çıkageldi; küçük, fare rengi bir bıyığı, küçük, acımasız gözleri vardı. Ama oydu. Ona kim olduğunu söyleyince, beni arabasından indirdi. Sonra, bir başkası, Philadelphia'da, beni bir kafeden aldı, bir ara sokağa götürdü. İtalyanca konuşuyordu, her yanı dövmeleydi. Ama oydu. Bir sonrakî, şu ayak tırnaklarını boyayan, sinemada yanıma oturdu, çünkü beni oğlan sanmıştı, oğlan olmadığımı anlayınca bana kızmamıştı ve odasında kalmama izin verdi, bana yiyecek güzel şeyler pişirirdi. Gümüş bir madalyon takardı, bir gün açıp baktım ve Bayan Hall'ün resmini gördüm. Böylece, o olduğunu anladım, aynı zamanda da kadının öldüğünü hissettim; şimdi de beni öldürecekti. Evet, öldürecek. Öldürecek. Günbatımı, sonra gece; sessizlik denen ses lifleri, parlak, mavi bir maske dokudu. Vincent uyandı, gözlerini araladı; kol saatinin taşkın tiktaklarını duydu, ardından da kilidi tırmalayan anahtarı. Akşam çökerken, bir katil gölgelerden çıkıyor, elinde bir sicim var; lanetli basamakları tırmanan, ara ara parlayan ipek çoraplı bacakları takip ediyor. Burada, maskesinin gerisinden bakan rüyacı ise bir aldatma, bir hilekârlık rüyası görüyor. Araştırmasına gerek yok, bavulun gittiğini biliyor; kızın geldiğini, sonra da gittiğini; öyleyse neden içini güvende olmanın huzuru, zevki kaplamadı; neden kendini kandırılmış ve küçük hissediyor – yaşlı bir adamın teleskopundan ayı incelediği o geceki kadar küçük?

SON KAPIYI DA KAPA

(1947)

1

“Walter, dinle beni: eğer kimse senden haz etmiyorsa, herkes sana karşıysa, keyiflerinden değil; bu koşulları sen kendin yaratıyorsun.”

Anna böyle demişti; içindeki daha sağlıklı bir ses Walter’a, kadının kötü bir niyeti olmadığını söylese de (Anna da dostu değilse, kim dostuydu?), bu sözleri yüzünden ona diş bilemeye, önüne gelene Anna’yı çekiştirmeye başladı; ondan nefret ediyordu, cadalozun tekiydi. Ah, o kadın! di-yordu; sakın güvenmeyin ona! Onun bu açık sözlülüğü var ya – sadece bastırılmış husumeti için bir kılıf, o kadar; korkunç bir yalancı üstelik, hiçbir sözüne inanılmaz: Tanrım, çok tehlikeli! Walter’ın ağzından çıkan her şey Anna’ya yetiştirildi elbette; dolayısıyla, birlikte katılacakları bir oyunun galası için onu aradığında, kadın şöyle dedi: “Kusura bakma, Walter, seni daha fazla çekemeyeceğim. Seni gayet iyi anlıyorum, hatta sana belli bir merhamet bile besliyorum. Kötülük senin içine işlemiş, bir hastalık, önlenemez bir dürtü gibi; onun için de bütün kabahati sana yükleyemiyorum, ama bir daha görmek istemiyorum seni, çünkü ben de pek iyi değilim... bunları kaldıramayacağım.” Peki ama neden? Walter ne yapmıştı ki? Tamam, evet, arkasından biraz atıp tutmuştu, fakat kötü bir amacı yoktu, hem Jimmy Bergman’a da söylediği gibi (iki yüzlü diye bu Bergman’a denirdi, işte), nesnel bir biçimde eleştiremediğin kişiye dostum diyebilir miydin?

Dedi dedim dediler dedik... uzadıkça uzadı. Döndü do-laştı, bir daha, sil baştan, tekrardan döndü; tavanda dönüp duran, bayat havayı sonuçsuzca, yetersizce karıştırarak, saat tiktaklarını andıran bir sesle, sessizce saniyeleri sayarak dönen şu kanatlı vantilatör gibi. Walter yatağın daha serin bir kısmına kaydı, küçük, karanlık odaya gözlerini kapadı. Akşam yedide New Orleans'a gelmiş, yedi buçukta bu otele kaydolmuştu; yan sokakların birinde, isimsiz bir yer. Ağustos'tu ve sanki kırmızı gece göğünde havai fişekler patlıyordu; trenden gözünü bir an olsun ayırmaksızın izlediği, her şeye baskın çıkmaya çalışan, şimdi de belleğinde izini sürdüğü bu tuhaf, hiç de doğal olmayan Güney manzarası ise, yolun sonuna, uçurumun kıyısına geldiği türünden güçlü, yoğun bir duygu uyandırıyordu.

Neden bu uzak kentte, bu boğucu otelde bulunduğunu bilmiyordu. Odada tek bir pencere vardı, onu da bir türlü açamamıştı, ama kat görevlisini çağırmaya korkuyordu (oğlanın gözleri ne kadar acayıptı öyle!), otelden çıkmaya da korkuyordu; ya kaybolursa? Yolu azıcık şaşırması bile, tamamen kaybolması demekti. Acıkmıştı; kahvaltıdan beri hiçbir şey yememişti ki. Saratoga'dan aldığı pakette biraz fıstıklı kraker kaldığını görünce, atıştırdı, üstüne de şişenin dibindeki bir parmak *Four Roses*'ı içti. Midesi bulandı. Çöp kutusuna kustu, yeniden yatağa devrildi ve yastığı ıslanana kadar ağladı. Sonra yatıştı, sıcak odada, titreyerek, öylece yattı, tavanda ağır ağır dönen vantilatörü seyretti: devrimin bir başlangıcı yoktu, bir sonu da; bir döngüydü.

Bir göz, dünya, ağaç kabuğundaki halkalar, her şey bir döngü, bir çemberdi; iyi de, bütün çemberlerin, dedi Walter, bütün dairelerin bir merkezi vardır. Anna'nın kalkıp, "Sen kaşındın, olup bitenlerin hepsi kendi marifetin," demesi saçmalıktı doğrusu. Walter'da gerçekten bir kusur

varsa bile, nedeni, onun denetleyemediği koşullardı; örneğin, dindar annesi, ya da Hartford'da sigorta görevlisi olan babası, ya da kendinden kırk yaş büyük biriyle evlenen ablası Cecile: "Tek derdim bu evden kurtulmak." Cecile'in gerekçesi buydu ve doğruyu söylemek gerekirse, Walter için oldukça mâkul, geçerli bir gerekçeydi.

Ama iş kendisine gelince, düşünmeye nereden başlayacağını, merkezi nerede bulacağını bilemiyordu. O ilk telefon görüşmesi? Hayır, bu henüz üç gün önce olmuştu ve doğrusunu isterseniz, sonuçtu, başlangıç değil. Pekâlâ, Irving'le başlayabilirdi, çünkü Irving New York'ta tanıştığı ilk kişiydi.

Irving satranca olağanüstü bir yeteneği olan, başkaca bir şeyi olmayan, tatlı, ufak tefek bir Yahudi'ydi; ipeksi saçları, pembe bebek yanaklarıyla, on altısında gösteriyordu. Aslında yirmi üç yaşındaydı, Walter'la yaşıttı yani; Village'da bir barda tanıştılar. Walter tek başınaydı, New York'ta derin bir yalnızlık çekiyordu, dolayısıyla, bu küçük, şirin Irving samimiyet gösterince, aynı cana yakınlıkla karşılık vermenin iyi fikir olacağını düşünmüştü – nasıl gelişeceği belli olmazdı ki. Irving bir sürü insan tanıyordu, hepsi de ona bayılıyordu; Walter'ı bütün arkadaşlarıyla tanıştırdı.

Bir de Margaret vardı. Margaret az ya da çok Irving'in sevgilisi sayılırdı. Görünüşü şöyle böyleydi (gözleri pörtlek, dişlerinde hep bir ruj lekesi; dahası, on yaşındaki bir çocuk gibi giyinirdi), fakat Walter'a çekici gelen coşkulu, telaşlı bir zekâsı vardı. Kızın neden Irving'le zaman harcadığını bir türlü anlayamıyordu. "Neden?" diye sordu, Central Park'taki o uzun yürüyüşlerin birinde.

"Irving çok tatlı," dedi kız, "ve beni saf, katıksız bir aşkla seviyor; hem kim bilir: belki de onunla evlenirim."

"Aptallık edersin," dedi Walter. "Irving asla senin kocan olamaz, çünkü o senin sadece küçük kardeşin. Irving herkesin küçük kardeşi."

Margaret bu sözdeki doğruluk payını görecektik kadar zekiydi. Böylece, bir gün Walter ona sevişip sevişemeyeceklerini sorduğunda, pekâlâ, dedi; neden olmasın? Bundan sonra sık sık seviştiler.

Sonunda Irving bunu duydu; bir Pazartesi günü çirkin bir sahne yaşandı; işin tuhafı, tanıştıkları barda. O akşam, Margaret'in patronu Kurt Kuhnhardt'ın onuruna bir parti verilmişti (Kuhnhardt Reklamcılık); Walter'la kız partiye birlikte gitmişler, sonra da son bir içki için bara uğramışlardı. Irving'le bir çift pantolonlu kızın dışında içerisi boştu. Irving barda oturuyordu; yanakları pespembe, gözlerinde camsı bir parıltı. Yetişkin rolü oynayan bir oğlan çocuğuna benziyordu, çünkü bacakları öyle kısaydı ki, taburenin ayak dayama yerine yetişemiyor, bir kuklanınki gibi sallanıyordu. Margaret onu görür görmez arkasını dönüp çıkmaya davrandı, ama Walter izin vermedi. Hem Irving de onları görmüştü zaten: gözlerini onlardan bir an olsun ayırmaksızın, viskisini tezgaha bıraktı, tabureden yavaşça indi, hüznü, yapay bir katıllıkla, çalım çalım yürüdü.

"Irving, canım," dedi Margaret, sonra erkeğin fırlattığı korkunç bakışı görünce, susuverdi.

Irving'in çenesi titriyordu. "Düş yakamdan," dedi; çocukluğundan beri yakasını bırakmayan bir tâcizciyi itham ediyordu sanki. "Nefret ediyorum senden!" Sonra, âdeta ağır çekimdeymiş gibi, kendi ekseni etrafında döndü, yumruğunu hayali bir bıçakmışçasına Walter'ın göğsüne savurdu. Sert bir darbe değildi, Walter sadece gülümseyince, Irving sırtını müzik dolabına verdi, avaz avaz haykırmaya başladı: "Dövüş benimle, seni lanet olası korkak; hadisene!

Seni öldüreceğim, yemin ederim geberteceğim seni!” Bunun üzerine, Walter’la Margaret bardan çıktılar.

Eve doğru yürürlerken kız bitkin, usul bir ağlama tutturdu. “Bir daha hiç o tatlı çocuk olamayacak,” dedi.

“Ne demek istediğini anlamadım.”

“Ah, evet, anladın,” dedi kız, fısıltıyla. “Bal gibi anladın; seninle ben, biz ikimiz ona nefreti, nefret etmeyi öğrettik. Daha önce kesinlikle bilmediği bir şeyi.”

Walter artık dört aydır New York’taydı. Beş yüz dolarlık özgün sermayesi on beşe düşmüştü; Brevoort’taki evin Ocak kirasını ödeyebilmek için Margaret’ten borç aldı. Neden, diye sordu kız, daha ucuz bir yere taşınmıyorsun? Eh, diye açıkladı, insanın iyi bir adresi olması her zaman yararlıdır. Peki ya iş? Çalışmaya ne zaman başlayacaktı? Yani başlayacaktı, değil mi? Elbette, dedi, tabii ki; işin doğrusu, bunu epeyce düşünmüştü. Ama karşısına çıkan ilk dandik işle oyalanıp durmaya hiç niyeti yoktu. İyi bir şey istiyordu, geleceği olan bir iş, mesela reklamcılık. Pekâlâ, dedi Margaret, belki ona yardım edebilirdi; patronu Bay Kuhnhardt’la bir konuşacaktı.

2

K.K.A. diye anılan şirket, orta boy bir reklam ajansıydı, ama işlerin gidişine bakılırsa son derece iyi, en iyisiydi. Şirketi 1925’de kuran Kurt Kuhnhardt tuhaf bir ünü olan tuhaf bir adamdı: zayıf, titiz bir Alman, müzmin bekar; Sutton Meydanı’nda şık, siyah bir evde oturuyordu, ilginç bir biçimde döşenmiş olan evde değerli eşyaların yanı sıra, üç Picasso, muhteşem bir müzik dolabı, Okyanusya maskları, bir de genç, iriyarı bir Danimarkalı vardı – uşak. Kuhnhardt arada

bir, yanında çalışanlardan birini, o anki gözdesi her kimse onu yemeğe davet ederdi; sürekli bir arayış halindeydi: bir süreliğine himayesine alacağı kişiyi seçmeye çalışırdı. Tehlikeli bir konumdu, çünkü tamamen keyfi, anlık kaprislere bağlı, değişken ittifaklardı: dünkü akşam yemeğini velinimetiyile baş başa, büyük bir keyifle yemiş olan gözde, ertesi sabah kendini iş ilanlarını tararken bulabilirdi. Walter, Margaret'in asistanı olarak işe başladığı K.K.A.'daki ikinci haftasında, Bay Kuhnhardt'tan bir öğle yemeği davetiyesi aldı ve tabii, tarif edilemez bir heyecana kapıldı.

"Neşeni mi kaçırıyorum?" dedi Margaret, onun kravatını düzelterip, yakasındaki ipliği kopartırken. "Hiç de değil. Sadece kulağını büküyorum – Kuhnhardt, kendini fazla kaptırmadığın sürece iyi bir patrondur. Fazla içli dışlı olma, aksi halde işinden olursun, nokta."

Walter kızın neyin peşinde olduğunu biliyordu, bu kız onu bir an bile kandıramazdı; tam bunu ona da söyleyeceken, kendini tuttu; henüz sırası değildi. Yine de, yakında onu başından atacaktı; çok yakında. Margaret'in emrinde çalışmak, alçaltıcıydı. Dahası, Walter'ı hep aşağıda tutmak için de elinden geleni yapacaktı. Ama kimse bunu başaramaz, diye düşündü, Bay Kuhnhardt'ın deniz mavisi gözlerine bakarken; Walter'ın yükselişini hiç kimse engelleyemezdi.

"Salağın tekisin," dedi Margaret. "Tanrım, K.K.'nın bu küçük dostluklarına defalarca tanık oldum, hiçbir anlamı yoktur. Santral görevlisiyle bile ahabap çavuş olmuştuk. K.K.'nın tek istediği bir oyuncak, bir soytarı. Bana inan, Walter, zirveye çıkmanın kestirme yolları filan yok: önemli olan, işini nasıl yaptığındır."

"Bu konuda şikayetinin var mı peki? Benden beklenenin en iyisini yapıyorum."

“Beklenen derken neyi kastettiğine bağlı,” dedi kız.

Kısa bir süre sonra, bir Cumartesi, Grand Central Garı’nda buluşmak üzere sözleştiler. Hartford’a gidecek, öğleden sonrayı Walter’ın ailesiyle geçireceklerdi; Margaret sırf bu günün hatırına yeni bir elbise, bir şapka, bir de ayakkabı almıştı. Ama Walter randevuya gitmedi. Onun yerine, Bay Kuhnhardt’la birlikte, arabayla Long Adası’na gitti ve Rosa Cooper’ın üç yüz kişilik sosyeteye takdim balosundaki en gözü kamaşmış, en büyülenmiş konuk oldu. Rosa Cooper (namı diğer Kuppermann), Cooper Süt Ürünleri’nin vârisiydi: esmer, tombul, sevimli bir çocuk; hiç de doğal olmayan İngiliz aksanını, Bayan Jewett’in okulunda geçirdiği dört yıla borçluydu. Balonun ardından, Anna Stimson adındaki arkadaşına bir mektup yazdı (Anna daha sonra mektubu Walter’a gösterdi): “Olağanüstü bir erkekle tanıştım. Altı kez dans ettik; muhteşem bir dansçı. Bir reklam şirketinde yönetici, üstelik muhteşem, olağanüstü yakışıklı. Randevulaştık – akşam yemeği, sonra da tiyatro!”

Margaret bu olaya hiç değinmedi, Walter da öyle. Sanki hiçbir şey olmamıştı; ancak o günden sonra, ofiste tartışılması gereken bir iş yoksa, hiç konuşmadılar, kesinlikle görüşmediler. Bir akşamüstü Margaret’in evde olmadığını bildiği için, onun dairesine gitti, kızın uzun zaman önce verdiği yedek anahtarı kullandı; buradaki bazı eşyalarını (kitaplar, bir pipo filan) toplarken, eline kendi fotoğraflarından biri geçti; üzerinin dudak boyasıyla karalanmış olduğunu görünce, bir an, bir rüyaya yuvarlanıyormuş duygusuna kapıldı. Sonra eline, kıza verdiği tek armağan geçti: bir şişe *L’Heure Bleue*; hâlâ açılmamıştı. Yatağa oturdu, sigarasını tütürürken, elini serin yastıkta gezdirdi; kızın başını yastığa bırakışını, Pazar sabahları burada yatıp çiz-

gi romanları (Barney Google, Dick Tracy, Joe Palooka) birbirlerine yüksek sesle okuyuşlarını anımsadı.

Radyoya baktı; küçük, yeşil bir kutu; hep müzik eşliğinde sevişirlerdi, her türden müzik, caz, senfoniler, korolar: bu onların başlama işaretiydi; Margaret'in canı ne zaman Walter'ı çekse, şöyle derdi: "Radyoyu açalım mı, sevgilim?" Her neyse, artık bitmişti ve bu kızdan nefret ediyordu; asıl anımsaması gereken buydu işte. Parfüm şişesini cebine soktu: Küçük bir sürpriz Rosa'nın hoşuna gidebilirdi.

Ertesi gün işyerinde su dolabına uğradı, Margaret oradaydı. Gözlerinin içine dik dik bakıp gülümsedi: "Hırsız olduğumu bilmiyordum." Aralarındaki husumetin ilk kez, açıkça dışa vuruluşuydu. Ve ansızın, Walter'a dank etti; kocca ofiste tek bir yandaşı yoktu ki zaten. Kuhnhardt? Hayır, ona asla güvenemezdi. Onun dışındaki herkes, düşmandı: Jackson, Einstein, Fischer, Porter, Capehart, Ritter, Villa, Byrd. Ah, evet, hepsi de bunu gizleyecek kadar zekiydi elbette – Kuhnhardt'ın ona duyduğu heves devam ettiği sürece yani.

Eh, nefret en azından kesin, elle tutulur bir şeydi, Walter'ın katlanamayacağı, hoş göremeyeceği tek şey, muğlak, belirsiz ilişkilerdi; muhtemelen kendi duyguları fazlasıyla kararsız, müphem olduğu için. X'ten hoşlanıp hoşlanmadığına bir türlü karar veremezdi. X'in sevgisine ihtiyacı vardı, ama kendisi onu sevmeyi beceremiyordu. X'e karşı asla dürüst, içten davranamaz, ona gerçeğin sadece yüzde ellisini söylerdi. Öte yandan, X'ten mutlak bir dürüstlük bekler, en küçük bir kuşkuya katlanamazdı: bir gün, bir yerlerde ihanete uğrayacağından emindi. X'ten korkardı, ödü kopardı. Bir keresinde, lisede, bir şiiri kendine mal etmiş, okul dergisinde yayınlatmıştı; son dizesini hiç unutmamıştı: *Bütün eylemlerimiz korkudan kaynaklanır*. Öğretmeni sahtekârlı-

ğını yakalayınca da, bu ona dünyadaki en büyük haksızlık olarak görünmüştü.

3

İlkyazın çoğu hafta sonunu Rosa Cooper'ın Long Adası'ndaki evinde geçirdi. Ev sürekli, Yale ve Princeton'ın hayat dolu, kendinden emin öğrencileriyle dolup taşıyordu, buysa sinir bozucuydu, çünkü bunlar, Hartford dolaylarında Walter'ın midesine kramplar girmesine neden olan, onu asla aralarına almayan oğlanların soyundandı. Rosa'ya gelince; bir şirinlik muskasıydı; herkes öyle söylüyordu, Walter bile.

Ama şirinler pek ender ciddileşir, Rosa da Walter konusunda ciddi değildi. Walter'ın bunu fazlaca dert ettiği yoktu. Bu hafta sonlarında epeyce iyi ilişki kurmayı başarıyordu: Taylor Ovington, Joyce Randolph (genç yıldız adayı), E.L. McEvoy; adres defterine hatırı sayılır bir parıltı katan, bir düzine kadar isim. Bir akşam, Anna Stimson'la Randolph denen kızın oynadığı bir filmi izlemeye gittiler; daha yerlerine doğru dürüst yerleşmelerine kalmadan, civar koltuklardaki seyircilerin tamamı, kızın Walter'ın *arkadaşı* olduğunu, çok fazla içtiğini, ahlaksızlığını ve perdedeki kadar güzel olmadığını öğrendi. Anna, şımarık bir genç kızıdan farksızın, dedi: "Sadece tek bir açıdan erkeksin, tatlım."

Anna Stimson'la onu Rosa tanıştırmıştı. Bir moda dergisinin editörüydü; neredeyse bir seksen boyunda, siyah takım elbiseler giyen, bir monokl ile bir baston kullanan, kilolarca şingirtılı Meksika gümüşü takan bir kadın. İki kez evlenmişti; ilk kocası, kovboy filmlerinin ünlü oyuncusu

Buck Strong idi; ondan olan çocuğunun, on dört yaşındaki oğlanın "ıslah akademisi" dediği bir yere kapatılması gerekmişti.

"Kötü bir çocuktu," dedi. "22'lik bir tabancayla camdan rastgele ateş etmeye, bir şeyler fırlatmaya bayılır, Woolworth'te hırsızlık yapardı; şımarığın, haylazın teki; tıpkı senin gibi."

Yine de, Anna ona iyi davranırdı; o kadar da karamsar ve keyifsiz olmadığı anlarında, erkeğin yakınmalarını, onu bu hale getiren nedenleri dinlerdi: Ömrü boyunca, sahtekârın teki Walter'a hep kötü, yanlış kartları dağıtmıştı. Budalalık hariç her türlü kusuru yakıştırdığı Anna, onun günah çıkardığı papazıydı: erkeğin söylediği hiçbir şeyi kınayamazdı, çünkü kınayacak yüzü yoktu. Örneğin, şöyle derdi Walter: "Kuhnhardt'a Margaret hakkında bir sürü yalan attım; biliyorum, iğrenç bir şey, ama o da fırsatını bulsa, ay-nısını bana yapardı; ayrıca onu kovdurtmayı düşünmüyorum, ama belki Chicago bürosuna atanabilir."

Ya da: "Kitapçıdaydım, orada dikilen bir adam vardı, biraz sohbet ettik: orta yaşlı, oldukça kibar biri, çok da kültürlüydü. Ben dışarıya çıkınca, peşimden geldi, az gerimden izlemeye başladı: karşı kaldırıma geçtim, o da geçti, hızlandım, hızlandı. Bu böyle altı-yedi sokak sürdü; sonunda neler olup bittiğini anlayınca, komiğime gitti, canım onunla biraz dalga geçmek istedi. Böylece, köşe başında durdum, bir taksiye el ettim, sonra dönüp adama uzun, epey uzun bir bakış fırlattım, hemen yanıma seğirtti; ağzı kulaklarında. Aynı anda taksiye atladım, kapıyı çekiverdim, camdan sarkıp kahkahalarla güldüm: yüzündeki ifade korkunçtu, tıpkı İsa gibiydi. Hiç unutmayacağım. Söylesene, Anna, neden böyle delice şeyler yapıyorum? Canımı yakanların acısını bütün insanlardan çıkartmaya, öğ alma-

ya çalışıyorum galiba, ama tek neden bu değil sanki..." Bu öyküleri Anna'ya anlatıyor, sonra da evine gidip uyuyordu. Rüyaları duru, masmaviydi.

Şimdi de kafayı sevgi sorununa takmıştı; iyi ama, onu hiçbir zaman sorun olarak görmemişti ki. Her neyse, sevilmediğinin farkındaydı. Bu bilgi onun için, göğsünde atan ikinci bir yürek gibiydi. Onu seven tek bir kişi bile yoktu. Anna, belki. Anna onu seviyor muydu? "Ah," dedi kadın, "ne zaman bir şey görüldüğü gibi oldu ki? Bir bakıyorsun bir iribaş, bir bakıyorsun bir kurbağa. Altına benziyor, ama parmağına takıyorsun, yemyeşil bir iz bırakıyor. İkinci kocamı ele al: iyi, düzgün birine benziyordu ve alçağın teki çıktı. Şu odaya bir bak: şu şöminede bırak odunu, tütsü bile yakamazsın, aynalarsa yapay bir genişlik duygusu yaratıyor; hepsi de yalan söylüyor. Hiçbir şey, Walter, görüldüğü gibi değil. Noel ağaçları selofandan yapılmış, karlar ise rendelenmiş sabun. İçimizde Ruh denen bir şey uçup duruyor, öldüğünde ölmüş olmuyorsun, evet, canlıyken de asla canlı değiliz. Şimdi kalkmış, seni sevip sevmediğimi öğrenmek istiyorsun, öyle mi? Salaklaşma, Walter, biz arkadaş bile değiliz..."

4

Dinleyin, vantilatörü: dönen fısıltı çarklarını: dedi dedim dedik dediler, dön baba dön, bir hızlı bir yavaş. Zaman kendini bitmek bilmez bir gevezelikle feshetmekte. Sessizliği yırtan, eski, bozuk pervane: Ağustos'un üçü üçü üçü!

Ağustos'un üçünde, Cuma günü, adı Winchell'in köşe yazısındaydı: "Tanınmış reklamcı Walter Ranney ile süt ürünleri vârisi Rosa Cooper yakın dostlarına, düğüne ha-

zırlanın, diyorlarmış.” Walter haberi Winchell’in bir arkadaşının arkadaşına, bizzat uçurmuştu. Whelan’da kahvaltısını ederken, gazeteyi kasadaki oğlana gösterdi. “Bu, benim,” dedi, “benden bahsediliyor.” Oğlanın yüzündeki anlam, sindirimine iyi gelmişti.

O sabah büroya epeyce geç gitti; masaların arasındaki geçitte ilerlerken, daktilocu kızlarda yarattığı hafif telaş, harikaydı. Ancak kimse tek kelime etmedi. Tatlı bir yürek çarpıntısıyla, hiçbir şey yapmadan geçirilen zevkli bir saatin ardından, on bire doğru, bir fincan kahve içmek için aşağıdaki dükkâna indi. İşyerinden üç kişi, Jackson, Ritter ve Byrd oradaydı; Walter içeriye girince Jackson, Byrd’i dürttü, Byrd Ritter’i dürttü, hep birlikte dönüp ona baktılar. “Ne var ne yok, tanınmış reklamcı?” dedi, vaktinden önce kelleşmiş, pembe-beyaz Jackson; öteki ikisi güldü. Duymazdan gelen Walter hızlı adımlarla bir telefon kulübesine girdi. “Piç kuruları,” dedi, bir numara çeviriyormuş gibi yaparken. Onlar gidene kadar bekledi, sonra, gerçekten birini aradı. “Rosa, selam; uyandırdım mı yoksa?”

“Hayır.”

“Hey, Winchell’i okudun mu?”

“Evet.”

Walter güldü. “Bunu da nerden çıkarmış acaba?”

Sessizlik.

“Ne var? Sesin bir garip.”

“Öyle mi?”

“Kızdın mı yoksa?”

“Yalnızca hayal kırıklığına uğradım.”

“Hangi konuda?”

Sessizlik. Sonra: “Çok ucuz bir numara, Walter, gerçekten âdice.”

“Ne demek istediğini anlamıyorum.”

“Hoşça kal, Walter.”

Çıkarken kasaya uğradı, içmeyi unuttuğu kahvenin parasını ödedi. Binada bir berber vardı. Tıraş olmak istediğini söyledi; hayır... saçını da kestirecekti... hayır... bir de manikür; sonra, birden kendini aynada gördü, aynadan yansıyan yüz, berberin önlüğü kadar soluktu; o zaman, anladı: ne istediğini bilmiyordu. Rosa haklıydı, âdilik etmişti. Hatalarını itiraf etmeye, kabullenmeye her zaman hazır biri olmuştu zaten; böylece onları ortadan kaldırıyorlardı sanki. Yeniden yukarıya çıktı, masasına oturdu; içi kan ağlıyordu; ah, keşke Tanrı’ya inanabilseydi. Bir güvercin dışarıda, pencerenin pervazında kurumlu kurumlu gezinmekteydi. Bir süre, gün ışığında donuk donuk titreşen tüyleri seyretti; o titreşim, sallantılı, uyuşturucu devinimleri; sonra, ne yaptığını tam da ayımsamadan, kristal kâğıt ağırlığını aldı, fırlattı; güvercin sakince havalandı, kristal ağırlık dev bir yağmur damlası gibi aşağıya doğru süzüldü: Diyelim ki, diye düşündü, uzaklardan gelecek bir çığlığa kulak kabartarak, diyelim ki birinin kafasına çarptı, onu öldürdü? Ama hiçbir şey olmadı. Yalnızca daktiloların tıkırtısı, bir de vurulan kapı! “Hey, Ranney; K.K. seni istiyor.”

“Kusura bakma,” dedi Bay Kuhnhardt, altın dolmakalemiyle bir şeyler çiziktirirken. “Senin için bir tavsiye mektubu yazarım, Walter, ne zaman istersen.”

Şimdi asansörde: onunla birlikte batan, düşen, aralarındaki Walter’ı ezip un ufak eden düşmanlar; saçını mavi bir kurdeleyle toplamış olan Margaret de orada. Erkeğe bakıyor; yüzü öteki yüzlerden farklı, onlar kadar boş ve yalıtılmış değil: bu yüzde hâlâ bir merhamet var. Ama erkeğe bakarken, onun içini de görüyor gibi. Bu bir rüya: kendimi buna inandırmak zorundayım; iyi ama, kolumun altında taşıdığım şey, rüyayı yalanlayan, yadsıyan şey değil mi?

Masasındaki bütün kişisel eşyaların tıktırıldığı kalın, sarı zarf. Asansör lobide boşalınca, Margaret'le konuşmak zorunda olduğunu anladı; af dilemesi, desteğini çekmemesi için yalvarması gerekiyordu, fakat kız hızla kapıya doğru seğırtmişti, düşmanın arasına karışıp erimek üzereydi. Seni seviyorum, dedi, onun arkasından koşarken; seni seviyorum, dedi hiçbir şey söylemeden.

"Margaret! Margaret!"

Kız durdu, döndü. Mavi kurdele gözlerinin rengine uyuyordu; Walter'a dikilen bu gözler yumuşadı, hatta dostça bir ifadeyle doldu. Ya da acımayla.

"Lütfen," dedi erkek, "birlikte bir şeyler içebilir miyiz? Benny'nin yerine gidebiliriz mesela. Orayı ne kadar severdik, hatırlıyor musun?"

Margaret başını olumsuz anlamda salladı. "Bir randevum var ve geciktim."

"Ya?"

"Evet – şey, geç kaldım," dedi, koşmaya başladı. Walter öylece durup sokağın aşağısına doğru koşan kızı seyretti; ardı sıra dalgalanan kurdelesı, kararmaya başlamış yaz ışığında parlıyordu. Sonra, gözden yitti.

Gramercy Park'a yakın, giriş katındaki, tek odalı dairesinin havalandırılmaya, temizlenmeye ihtiyacı vardı; aman, canı cehenneme dedi, kendine bir kadeh içki doldurup kanepeye uzanırken. Ne yararı vardı ki? Ne yapsan, ne kadar çabalasan, sonuç sıfırdı işte; her gün her yerde herkes ihane te uğruyordu; bunun için kimi suçlayacaktı şimdi? Öte yandan, garipti; bu loş, grileşen odada yatmış viskisini yudumlarken, içini kim bilir ne zamandır hissetmediği bir sükunet, dinginlik kaplamıştı. Tıpkı cebirden kalıp da müthiş

bir rahatlama, bir özgürlük duyduğu zamanki gibi: başarısızlık artık mutlak, kesin bir olgudur; başı sonu belli, kesin şeylerse insana daima huzur verir. Şimdi New York'tan ayrılacak, bir tatile çıkacaktı; birkaç yüz doları vardı, sonbahara kadar yeterdi.

Nereye gideceğini düşünürken, bir anda, kafasının içinde sanki bir film oynamaya başladı: ipek takkeler, vişne rengi, limon sarısı külahlar; benekli, göz alıcı gömlekler giymiş, küçük, bilge suratlı adamlar. Gözlerini yumunca, ansızın beş yaşına döndü; ah, alkışları, sosisli sandviçleri, babasının kocaman gözlüğünü anımsamak nefisti. Saratoga! Azalan ışıktaki gölgeler yüzünü maskeliyordu. Bir lamba yaktı, bir içki daha doldurdu, pikaba bir rumba yerleştirdi ve tabanlarını halıda fısıldatarak dans etmeye başladı: hep, azıcık eğitimle profesyonel dansçı olabileceğine inanmıştı.

Tam müzik sona ererken, telefon çaldı. Açmaya korkarak, öylece bekledi; lamba, mobilyalar, odadaki her şey donup kaldı. Sonunda, zil sesinin artık kesildiğini düşünürken, yeniden başladı; daha yüksek, daha ısrarcı gibiydi. Ayağı bir pufa takıldı, tökezledi, ahizeyi kaldırdı, elinden düşürdü, yeniden aldı: "Evet?"

Şehirler arası: Pennsylvania'daki bir kentten, adını anlamadığı bir yerden aranıyordu. Kısa, kesik cızırtıların ardından, daha önce hiç duymadığı, kuru, cinsiyetsiz bir ses duyuldu: "Alo, Walter?"

"Kimsiniz?"

Karşı uçtan yanıt gelmedi, yalnızca derin, düzenli soluklar; bağlantı o kadar iyiydi ki, sanki biri omuz başında durmuş, dudaklarını onun kulağına yapıştırmıştı. "Bu tür şakalardan hiç hoşlanmam. Kimsiniz?"

"Ah, beni tanıyorsun, Walter. Uzun zamandır tanıyor-sun." Bir çıtırtı, sonra sessizlik.

Tren Saratoga'ya vardığında geceydi, yağmur yağıyordu. Yolun çoğunu uyuyarak, sıcak, nemli vagonda terleyerek geçirmişti; rüyasında sadece kart hindilerin yaşadığı, çok eski bir şato görmüştü, sonra birilerinin doldurduğu bir rüya: babası, Kurt Kuhnhardt, yüzü olmayan biri, Margaret, Rosa, Anna Stimson ve acayip, şişman, elmas gözlü bir kadındı. Kendisi uzun, bomboş bir sokakta duruyordu; sokağın karşı ucunda, cenaze arabasına benzeyen uzun, ağır, siyah arabaların oluşturduğu bir konvoy belirdi, yaklaşan konvoyun dışında, hiçbir hayat belirtisi yoktu. Yine de, görünmeyen gözlerin, camların ardından onun çıplaklığını gözetlediğini biliyordu; elini kolunu deli gibi sallayarak en öndeki limuzini durdurdu, bir adam –babası– onu buyur edencesine kapıyı açtı. Baba, diye haykırdı, ona doğru atılırken, kapı sertçe çekildi, parmaklarını ezdi, babası kahkahalarla gülerek camdan dışarıya sarktı, kocaman bir gül çelengini ona doğru fırlattı. İkinci arabada Margaret vardı, üçüncüde elmas gözlü kadın (Bayan Casey değil miydi bu, cebir öğretmeni?), dördüncüde Bay Kuhnhardt'la yeni gözdesi, yüzü olmayan bir yaratık. Her arabanın kapısı açıldı, sonra kapandı; hepsi de ona güldü, birer çelenk fırlattı. Konvoy sessiz sokakta yavaşça, kayarcasına ilerlerken, Walter canhıraş bir feryatla, gül dağının ortasına yuvarlandı: dikenler battı, tenini yırttı, sonra âni bir yağmur, gri bir sağanak çiçekleri dağıttı, parçaladı, yapraklardan süzülen soluk renkli kanı yıkadı.

Kompartımda, tam karşısında oturan kadının dik bakışlarından, uykusunda haykırdığını anladı. Saf saf gülümsedi, kadın gözlerini kaçırdı; Walter bunu kadının utandığına yordu. Topaldı; sol ayağında kocaman bir ayakkabı

vardı. Daha sonra, Saratoga istasyonunda kadının bavullarına yardım etti, ortaklaşa bir taksi tuttular, ama hiç konuşmadılar: kendi köşelerine çekilip yağmuru, bulanık ışıkları seyrettiler. Birkaç saat önce, New York'ta, bankadaki bütün parasını çekmiş, dairesini kilitlemiş, geride de not filan bırakmamıştı; bu kentteyse onu tanıyan tek bir Tanrı kulu yoktu. İşte bu, hoş bir duyguydu.

Otel doluydu; yarışçı kalabalığına ek olarak, resepsiyon görevlisinden öğrendiğine göre, bir de tıp kongresi vardı. Hayır, maalesef başka bir otel tavsiye edemeyecekti. Belki yarın.

Bunun üzerine, kendini bir bara attı. Madem bütün geceyi ayakta geçirecekti, en iyisi sarhoş geçirmektir. Çok büyük, çok sıcak ve gürültülü bar, yaz mevsimine özgü soytarırlıklarla ıslık ıslıldı: gümüş-tilkili, sarkmış, solmuş hanımlar, bodur, çelimsiz jokeyler, ucuz, biçimsiz ekoseler giymiş, soluk benizli, yaygaracı erkekler. Ama birkaç kadehten sonra, Walter'a gürültü azalmış gibi geldi. Etrafına bakınınca, topal kadını gördü. Bir masada yalnızdı, resmi, ciddi bir tavırla naneli likörünü yudumluyordu. Birbirlerine gülümsediler. Walter kalktı, onun yanına gitti. "Yabancı sayılmayız," dedi kadın, Walter otururken. "Yarışlar için mi geldin?"

"Hayır," dedi, "sadece dinlenmeye. Ya sen?"

Kadın dudaklarını büzdü. "Fark etmişsindir, bir ayağım sakat. Ah, hadi ama, şaşırmış gibi yapma: tabii ki fark ettin; herkes gibi. Kısacası," dedi bardağındaki kamışı döndürerek, "doktorum bu kongrede bir konuşma yapacak ve benim, yani ayağım hakkımda bir bildiri sunacak, çünkü benimki oldukça özel bir durummuş. Hey, ödüm kopuyor, inan. Onca insana ayağımı göstermem gerekecek."

Walter üzülüğünü söyledi; ah, üzülecek bir şey yoktu, sonuçta, bu sayede kısa bir tatil yapıyordu, öyle değil mi?

“Üstelik, altı yıldır kent dışına çıkmamıştım. Ayı Dağı Hanı’nda geçirdiğim o bir haftanın üstünden tam altı yıl geçti.” Yanakları kırmızı, daha doğrusu pençe pençeydi; birbirine fazlasıyla yakın, lavanta rengi gözleriye keskin, yoğun: sanki hiç kırpışmıyordu bu gözler. Yüzük parmağında altın bir alyans; palavra, hiç kuşkusuz: kim kanardı ki şimdi buna?

“Ben bir hizmetçiyim,” dedi, erkeğin sorusuna yanıt olarak. “Bu ayıp bir şey değil. Düzgün, namuslu bir iş ve hoşuma gidiyor. Çalıştığım insanların harika bir çocuğu var; Ronnie. Ona annesinden bile daha yakıным, o da beni daha çok seviyor zaten; kendisi söyledi. Kadın sürekli sarhoş.”

Dinledikleri tatsızdı, ama ansızın yalnız kalmaktan korkmaya başlayan Walter dinledi, içti, anlattı; onunla Anna Stimson’la konuştuğu gibi konuştu. Şişşt! dedi kadın bir ara, çünkü Walter’ın sesi bir hayli yükselmişti, insanlar dönüp dönüp bakıyordu. Canları cehenneme, dedi, umurunda bile değildi; sanki beyni camdandı, içtiği bütün o viskiler ise bir çekice dönüşmüştü; cam parçalarının kafasının içinde şıngırdadığını hissedebiliyordu; görüntüler bulanıp çarpılıyor, biçimler bozuluyordu; şu topal kadın, örneğin; bir değil birkaç kişiydi şimdi: Irving, Walter’ın annesi, Bonaparte adında bir adam, Margaret ve daha başkaları: Yaşam denen şeyin, tek bir ânın bile dışlanamadığı, unutulamadığı bir döngü olduğunu giderek daha iyi anlıyordu Walter.

Bar kapanmak üzereydi. Hesabı bölüştüler, para üstünü beklerken ikisi de konuşmadı. O hiç kırpışmayan, lavanta gözleriyle erkeği süzerken, oldukça kontrollü görünüyor-

du, ama Walter içerde bir şeylerin olup bittiğini, gizli, sinisi bir çalkantıyı sezebiliyordu. Garsonun getirdiği para üstünü paylaştılar; "İstersen, benim odama gelebilirsin," dedi kadın. İsilik benzeri bir kızartı kapladı yüzünü. "Yani, kalacak yerin olmadığını söylemiştin de..." Walter uzandı, onun elini tuttu; kadının mahcup gülümsemesi dokunaklıydı.

Buram buram ucuz-mağaza parfümü kokarak banyodan çıktığında, üzerinde sadece ince, ten rengi, basit bir kimono vardı; bir de o canavarası, siyah ayakkabı. Walter işte o zaman, bunu daha fazla sürdüremeyeceğini anladı. Hayatı boyunca hiç bu kadar acımamıştı kendine: şu yaptığını Anna Stimson bile bağışlamazdı. "Bakma," dedi kadın, titreyen bir sesle. "Ayağıma bakılması beni tedirgin eder."

Walter pencereye döndü; cama değen karaağaç yaprakları yağmurda hışırdıyordu; sesi duyulmayacak kadar uzaklarda çakan bir şimşek beyaz beyaz kırışıyordu. "Tamam," dedi kadın. Walter kıpırdamadı.

"Tamamdır," diye yineledi kadın gergince. "Işığı söndüreyim mi? Yani, sen belki karanlıkta soyunmayı yeğlersin."

Yatağın yanına geldi, eğildi, kadını yanağından öptü. "Çok tatlısın, ama..."

Telefonun zili, konuşmasını böldü. Kadın açtı; anlamayan, boş gözlerle erkeğe bakıyordu. "Yüce Tanrım," dedi, ahizeyi eliyle kapatarak, "şehirler arası! Eminim Ronnie'dir! Hastalandı mı yoksa -alo -ne?- Ranney mi? Yo, hayır. Yanlış numara..."

"Dur," dedi Walter, ahizeye uzanırken. "Evet, benim, Walter Ranney."

"Selam, Walter."

O yavan, cinsiyetsiz ve uzak ses, midesine bir yumruk gibi indi. Oda bir tahterevallı gibi inip çıkıyor, eğilip bükü-

lüyordu. Dudağının üstünden bir ter bıyığı fışkırdı. "Kim-siniz?" dedi, duyulur duyulmaz bir sesle.

"Ah, beni tanıyorsun, Walter. Hem de çok uzun zaman-dır." Sonra, sessizlik: arayan her kimse, kapamıştı.

"Hayret," dedi kadın, "Benim odamda olduğumu neren-biliyorlar ki? Yani – kötü haber miydi? Yüzün bir tu-haf..."

Walter ona doğru atıldı, kadını kendine çekti, ıslak yana-ğın onunkine bastırdı. "Sarıl bana," dedi; hâlâ ağlayabildi-ğinin keşfiyle, şaşkın. "Sarıl bana, lütfen."

"Zavallı çocuk," dedi kadın; sırtına pat pat vurdu. "Be-nim zavallı küçüğüm; bu dünyada ne kadar yalnızız, değil mi?" Az sonra, Walter onun kollarında uyuya kaldı.

İşte, ondan sonra bir daha uyuyamamıştı, vantilatörün uyuşuk ninnisi bile uyutamıyordu onu; öylece yatıyor, dö-nen kanatlarda, tren tekerleklerinin uğultusunu duyuyor-du: Saratoga'dan New York'a, New York'tan New Orle-ans'a. New Orleans'ı seçmesinin özel bir nedeni yoktu, bel-ki bir tek, yabancılarla dolu olması, bir de çok uzakta bu-lunması. Dönen o dört kanat, tekerlekler, sesler... dön, dur-maksızın, fırıl fırıl dön bakalım. Her şey bir yana, artık iyi-ce anlamıştı: bu kötülük döngüsünün sonu yoktu, kesinlik-le yoktu.

Duvarlardaki borularda akan suyu, üst kattaki ayak ses-lerini, koridorda şangırdayan anahtar destesini, bir haber spikerinin gerilerde bir yerde yankılanan sesini duyabili-yordu; yan odadaki küçük bir kız sordu: Neden, ama NE-DEN? Öte yandan, odaya derin bir sessizlik egemendi. Va-sistastan süzülen ışıktaki parlayan ayakları, bir mermerden kopmuştu sanki: donuk donuk parlayan ayak tırnakları, yeşil yansımali on minik aynaydı. Doğrulup oturdu, bir havluyla terini kuruladı; şimdi onu en çok bu sıcak korku-

tuyordu, çünkü çaresizliğini bir tokat gibi vuruyordu yüzüne. Odanın karşı köşesine fırlattığı havlu bir abajurun üzerine kondu, öne arkaya sallanmaya başladı. Aynı anda telefon çaldı. Ve çaldı. Öyle yüksek sesle çalıyordu ki, bütün otelin duyacağından emindi Walter. Kapıyı bir ordu halinde yumruklayacaklardı. Yüzünü yastığın altına gömdü, elleriyle kulaklarını tıkayıp düşündü: Başka şeyleri, hiçbir şeyleri düşün; rüzgârı düşün.

DOĞUM GÜNLERİNDE ÇOCUKLAR

(1948)

(Bu öykü Andrew Lyndon için)

Dün öğleden sonra, altı otobüsü Bayan Bobbit'i ezdi. Bu konuda ne söylenebilir bilmiyorum; her şey bir yana, sadece on yaşındaydı, ama yine de, bu kasabadaki hiç kimse onu unutmayacak. Öncelikle, yaptığı hiçbir şey sıradan değildi: onu ilk gördüğümüzden bu yana, yani bir yıldır. Bayan Bobbit'le annesi, yine bu altı otobüsüyle, Mobile'dan gelmişlerdi. O gün kuzenim Billy Bob'ın doğum günüydü, onun için de kasaba çocuklarının çoğu burada, bizim evdeydi. Otobüs Ölüm Virajı'nı bir hışım döndüğünde, biz ön sundurmaya yayılmış, meyveli dondurmayla çikolatalı pasta yiyorduk. O yağmursuz yazlardan biriydi, paslı bir kuraklık her şeyi kaplamıştı; bazen, yoldan bir araba geçtiğinde, kalkan toz durgun havada neredeyse bir saat asılı kalıyordu. El Teyze, otoyolu asfaltlamayı yakında tamamlamazlarsa, deniz kıyısına taşınacağını söylüyordu, ama bunu çok uzun zamandır söylüyordu. Her neyse, sundurmada oturuyorduk, tabaklarımızdaki meyveli dondurma erimekteydi; işte o anda, ansızın, tam da biz bir şeylerin olmasını dilerken, bir şey oldu; kırmızı yolun tozları arasında Bayan Bobbit belirdi. Kolalı, limon rengi bir parti elbisesinin içinde, sıska, küçük bir kız; büyümüş de küçülmüş bir edayla, küstahça ilerledi; bir eli kalçasındaydı, ötekinde kız kurularına yaraşır şu güneş şemsiyelerinden. Peşinde, iki karton bavulla, kâğıda sarılı bir gramofon taşıyan anne-

si. Kara kuru, bakımsız bir kadındı; suskun gözlü, aç tebesümlü.

Sundurmadaki çocuklar öyle suspus olmuştu ki, bir yabanarısı sürüsü vızıldamaya başlayınca, kızlardan o bildik cıyıklamalar bile yükselmedi. Herkesin gözü yaklaşan, şimdi bahçe kapısına ulaşmış olan Bayan Bobbit'le annesine dikilmişti. "Özür dileriz," diye seslendi kız, güzel bir kurdeleyi andıran, ipeksi ve çocuksu bir sesle -aynı zamanda da kusursuz bir durulukla, bir film yıldızı ya da kadın öğretmen gibi. "Evdeki yetişkinlerden biriyle görüşebilir miyiz acaba?" Bu, El Teyze demekti, elbette; bir yere kadar da, ben. Ama hepsi de on için altında olan Billy Bob'la öteki oğlanlar, bahçe kapısına doğru peşimizden seğirttiler. Yüzlerine bakan, hayatlarında hiç kız görmediklerini sanırdı. Hele Bayan Bobbit gibisini, hiç. El Teyze'nin dediği gibi, bir çocuğun makyaj yaptığı nerede görülmüştü? Ruju dudaklarına turuncu bir parıltı veriyordu; daha çok bir opera peruğuna benzeyen saçları bir pembemsi bukleler kütlesiydi, bilgiç gözlerinin çevresine kalem çekilmişti; bir deri bir kemik zarafetiyle tam bir hanımefendiydi, fakat erkeksi bir dolaysızlıkla gözlerinizin içine bakıyordu. "Ben Tennessee, Memphis'ten Bayan Lily Jane Bobbit, kısaca Bayan Bobbit," dedi ciddi, vâkur. Oğlanlar ayak parmaklarına baktılar; sundurmadakiler ise, Cora McCall'un (Billy Bob'ın o sıralarda kur yaptığı kız) önayak olmasıyla, deli gibi kıkırdamaya başlamıştı. "Taşra çocukları," dedi Bayan Bobbit, anlayışlı bir gülümsemeyle; şemsiyesini kibirle çevirdi. "Annemle," diye sürdürdü sözünü, arkasındaki silik kadın 'benim' dercesine başını sertçe salladı, "burada oda tuttuk. Evi bize gösterebilir misiniz lütfen? Bayan Sawyer'a aitmiş." Aa, elbette, dedi El Teyze, şuradaki Bayan Sawyer'ın evi işte, yolun tam karşısındaki. Buralardaki tek pansiyondu; es-

ki, yüksek, kasvetli bir bina, çatısına serpiştirilmiş iki düzine paratoner: Bayan Sawyer yıldırımlardan, fırtınalardan ölesiye korkardı.

Billy Bob, bir elma kadar kızarak, lütfen Bayan, dedi: böylesine sıcak bir günde filan, azıcık dinlenmek, dondurma yemek istemezler miydi? El Teyze de, evet, elbette, diye atıldı, ama Bayan Bobbit başını hayır anlamında salladı. "Çok şişmanlatıcı, dondurma yani, ama yine de çok *merci*." Anne-kız yolun karşısına yollandılar; kadın eşyaları tozun içinde sürüklüyordu. Sonra, yüzünde ciddi bir anlamla Bayan Bobbit bize döndü; gözlerinin ayçiçeği sarısı karardı, bir şiiri anımsamaya çalışmış gibi, gözlerini hafifçe yana doğru yuvarladı. "Annemin dilinde bir sorun var, onun için benim onun yerine konuşmam gerekiyor," diye sıraladı çabucak, sonra derin bir soluk aldı. "Annem çok iyi bir terzidir; pek çok kent ve kasabada sosyeteyle elbise dikmiştir, Memphis ve Tallahassee dahil. Üzerimdeki elbiseyi fark ettiğinize ve beğendiğinize hiç kuşku yok. Her bir dikişi annem tarafından, elle yapılmıştır. Annem her patronu birebir dikebilir; daha geçenlerde *Ladies' Home Journal* dergisinden yirmi beş dolarlık bir ödül kazandı. Ayrıca tığ işi, örgü ve nakış da bilir. Herhangi bir dikişe ihtiyacınız olduğunda, lütfen anneme başvurun. Dostlarınıza, akrabalarınıza tavsiye edin. Teşekkür ederim." Döndü, bir hışırtıyla, bir fısırtıyla uzaklaştı.

Cora McCall ile kızlar saç lastiklerini asabice, kuşkuyla çekiştirmekteydi; fena halde süngüsü düşmüş ve kavruk görünüyordular. Ben *Bayan Bobbit*, dedi Cora, yüzünde iblisçe bir öykünmeyle; ben de Prenses Elizabeth, evet efendim öyle, ha, ha, ha. Ayrıca, diye atıldı Cora, o elbise hayatımda gördüğüm en zevksiz şey; şahsen, diye ekledi, benim bütün giysilerim Atlanta'dan, pabuçlarım New

York'tan geliyor; ta Meksika'dan gelen gümüş firuze yüzüğümü saymıyorum bile. El Teyze, kasabaya yeni gelmiş bir akranınıza böyle davranmamalısınız, dedi, ama kızlar kafa kafaya vermiş bir grup cadı gibi davranmayı sürdürdüler, bazı oğlanlar, kızlarla beraber olmaktan hoşlanan şu budalalar da onlara katıldı; öyle şeyler söylediler ki El Teyze kıpkırmızı kesildi ve hepsini eve yollamakla, babalarına da patakladmakla tehdit etti. Ama tehdidini yerine getirmesine kalmadan, Bayan Bobbit bizzat devreye girdi; karşıda, Sawyer'ın sundurmasına çıkmış, yeni ve şaşırtıcı bir edayla gezinmeye başlamıştı.

Daha büyük oğlanlar, yani Bayan Bobbit'le alay edilirken suskun kalan ve kızın karşı eve girişini buğulu, hırslı yüzlerle seyretmiş olan Billy Bob ve Preacher Star gibiler, bunun üzerine sırtlarını dikleştirip bahçe kapısına doğru kaydılar. Cora McCall alayla burnunu çekti, üst dudağını uzattı; geriye kalanlar, yani bizler de gidip basamaklara oturduk. Bayan Bobbit bize hiç aldırmadı. Sawyer bahçesi dut ağaçları yüzünden karanlıktı; ayrıca çimenler, fundalar ekilmişti. Bazen, yağmurdan sonra funda kokusu ta bizim eve kadar ulaşırdı; bahçenin ortasında Bayan Sawyer'ın 1912'de, bir kutu boyayı yalayıp yuttuktan sonra ölen Boston buldoğu Sunny'nin anısına taktığı güneş saati vardı. Bayan Bobbit kucağında gramofonu, bahçeye indi, aleti güneş saatinin üzerine koydu, kolu çevirip kurunca, plak çalmaya başladı: 'Court of Luxemborg' şarkısı. Artık neredeyse akşam çökmüştü, ateş böceği vaktiydi, havaysa buzlu cam kadar mavi; kuşlar birer ok gibi toplanıyor, ağaç katmanlarının arasına yayılıyordu. Fırtınadan önce yapraklar ve çiçekler özel bir ışık, bir renkle yanıyormuş gibi görünür; pudra ponponunu andıran kısa, beyaz eteği ve saçlarını topladığı altın yaldızlı gelin telleriyle

doğrulan Bayan Bobbit, çevresine çöken karanlığa karşı, işte böylesi bir nitelikle aydınlatılmış gibiydi. Kollarını başının üstünde kemer yaptı, sonra parmak uçlarında yükseldi; elleri birer zambak kadar narindi. Epeyce uzun bir süre bu pozisyonda durdu; El Teyze kızın gerçekten yetenekli olduğunu söyledi. Sonra, vals yaparcasına dönmeye başladı; döndü döndü, öyle çok döndü ki, sonunda El Teyze başının döndüğünden yakındı. Ancak gramofonu yeniden kurma vakti gelince durabildi kız; ay dağ sırasının gerisinden yuvarlanarak yükseldiğinde, son yemek çanı da çalıp bütün çocuklar dağıldığında, gece süsenleri açtığında, Bayan Bobbit hâlâ orada, karanlıkta bir topaç gibi dönmekteydi.

Bir süre onu göremedik. Preacher Star her sabah bize geliyor, ta akşam yemeğine kadar kalıyordu. Preacher bir parmaklık kadar zayıf, kabarık, kızıl saçlı bir oğlandı; kızılı erkekli on bir kardeşi vardı, hepsi de ondan korkardı, çünkü çok çabuk sinirlenen, öfkeli biriydi ve buralarda kem gözlü acımasızlığıyla ünlüydü: geçen Dört Temmuz'da Ollie Overton'ı öyle kötü kırbaçlamıştı ki, ailesi oğlanı Pensicola'daki hastaneye göndermek zorunda kaldı; bir keresinde de, bir katırın kulağının yarısını bir ısırıkta kopardı, çiğnedi, sonra da yere tükürdü. Billy Bob serpilinceye kadar Preacher ona da yapmadığı kötülüğü bırakmadı. Yakasından içeri dulavratotu atar, gözlerine karabiber sürer, ev ödevini yırtardı. Ama artık kasabadaki en sıkı dostlar onlardı: konuşmaları aynı, yürüyüşleri aynı; arada bir, bütün gün ortadan kaybolur, Tanrı bilir nerelerde sürterlerdi. Fakat Bayan Bobbit'in görünmediği bu dönemde, evden hiç ayrılmadılar. Bahçede oyalanıyor, sapanla telefon direklerindeki serçeleri vurmaya çalışıyorlardı; bazen de Billy Bob telli kitarasını çalar, bir ağızdan avaz avaz şarkı söylerlerdi;

öyle çok bağıryorlardı ki, ilçenin yargıcı olan Billy Bob Amca onları ta adliyeden duyabildiğinden yakınıyordu: *Bana bir mektup yolla, postayla yolla, doğruca Birmingham hapishanesine yolla!* Bayan Bobbit onları duymadı; en azından, başını bir kez olsun kapıdan uzatmadı. Sonra bir gün, bizden bir fincan şeker istemeye gelen Bayan Sawyer, uzun uzun yeni pansiyonerlerini çekiştirdi. Biliyor musunuz, dedi o parlak-tavuk gözlerini kısarak; baba dolandırıcının tekiymiş, yaa, çocuk kendisi anlattı. Hiç utanması yok, zerre kadar. Adamın, dünyanın en tatlı babası, bütün Tennessee'nin de en güzel sesli adamı olduğunu söyledi... Bunun üzerine sordum tabii, şimdi nerede, tatlım? O da, dünyanın en normal şeyiymiş gibi, ah, cezaevinde; ondan artık haber alamıyoruz, dedi. İnsanın kanı donuyor, değil mi? Ih ih, bana kalırsa, anne yabancı gibi bir şey: tek kelime etmiyor, bazen de söyleneni hiç anlamıyormuş gibi bakıyor. Hem biliyor musunuz, her şeyi *çiğ* yiyorlar. *Çiğ* yumurta, *çiğ* şalgam, havuç – hiç et yemiyorlar. Sağlık nedeniyle, diyor kız, iyi ama, geçen Salı'dan beri ateşler içinde yatıyor – buyurun bakalım!

O öğleden sonra El Teyze güllerini sulamak için dışarıya çıkınca, güllerin yerinde yeller estiğini gördü. Özel güllerdi, Mobile'daki çiçek fuarına göndermeyi tasarlıyordu, dolayısıyla akli yerinden oynadı. Hemen Şerif'i aradı: Dinle, Şerif, şimdi derhal buraya geliyorsun. Biri, bahar başından beri yüreğimi, ruhumu adadığım Lady Anne'lerimin tamamını toplayıp götürmüş. Şerif'in arabası evimizin önünde durunca, sokaktaki bütün komşular sundurmalarına çıktı; Bayan Sawyer da, yüzü krem katmanlarından bembeyaz, koşar adım yolu geçti. Ah, lanet olsun, diye söylendi; kimsenin öldürülmediğini öğrenince hayal kırıklığına uğrayarak; ah, lanet olsun, gülleri çalan filan yok, dedi:

Sizin Billy Bob her gün gül getirdi, küçük Bobbit'e bıraktı. El Teyze tek sözcük etmedi. Doğruca şeftali ağacına gitti, bir dal kesti. Ahhh, Billy Bob! oğlana seslenerek sokağı bir hışım turladı, sonunda onu Speedy'nin garajında buldu; Preacher'la birlikte, bir motoru sökmekte olan Speedy'yi seyrediyorlardı. El Teyze oğlanı saçından tutup kaldırdı, değnekle morarta morarta, eve kadar sürükledi. Ama ne yaptıysa Billy Bob'a af diletmedi ve ağlatamadı. Annesinin işi bitince, oğlan arka bahçeye koştu, en yüksek ceviz ağacının tepesine tırmandı, bir daha da aşağıya inmeyeceğine yemin etti. Sonra babası cama çıkıp ona seslendi: Evlat, sana kızgın değiliz, artık in ve yemeğe gel. Ama Billy Bob kıılmıdamadı. El Teyze çıktı, ağaca yaslandı. Toplanan ışık kadar yumuşak bir sesle konuştu. Özür dilerim, oğlum, dedi; o kadar sert vurmak istememiştim. Nefis bir yemek hazırladım; patates salatası, haşlanmış domuz budu ve yumurta ezmesi. Git buradan, dedi Billy Bob, yemek istemiyorum ve senden aşırı nefret ediyorum. Babası, annelerle bu şekilde konuşmamalısın, deyince, kadın ağlamaya başladı. Teyzem ağacın altında durmuş ağlıyor, eteğinin ucuyla gözlerini kuruluyordu. Ben senden nefret etmiyorum, oğlum... Seni sevmeseydim, dövmezdim. Ceviz ağacı sallandı, Billy Bob yavaşça yere kaydı, El Teyze parmaklarıyla onun saçlarını taradı, kendine çekti. Ay, anne, dedi oğlan, ay anne.

Yemekten sonra Billy Bob geldi, kendini yatağımın ayak ucuna attı. Vücudundan, oğlan çocuklarına özgü, ekşi, baygın bir koku yayılıyordu; içim ona karşı derin bir merhametle doldu; öyle dertli görünüyordu ki. Gözleri kaygıdan neredeyse kapanmıştı. Hasta insanlara çiçek gönderilir, diye açıkladı, kendinden gayet emin. Tam o sırada, gramfonun sesini duyduk, uzak, oynak bir parça; camdan gi-

ren bir pervane havada müzik kadar narin süzüldü. Ama artık hava kararmıştı, Bayan Bobbit'in dans edip etmediğini göremiyorduk. Billy Bob yatakta acısı varmışçasına, bir sustalı gibi, iki büklümdü, ama yüzü ansızın aydınlanmıştı, o kaypak-oğlan gözleri mum alevi gibi seğirmekteydi. Öyle güzel, öyle sevimli ki, diye fısıldadı, gördüğüm en şirin şeytan; hey, canı cehenneme, umurumda bile değil, onun için Çin'deki bütün gülleri toplardım!

Preacher da Çin'in bütün güllerini toplamaya hazırды. En az Billy Bob kadar deli oluyordu kıza. Oysa Bayan Bobbit onların farkında bile değildi. Onunla tek iletişimimiz, El Teyze'ye yolladığı, çiçeklere teşekkür eden pusula oldu. Günbegün, pırıl pırıl, kusursuzca giyinmiş bir halde sundurmada oturuyor, ya nakış işliyor ya saçlarındaki bukleleri tanyor ya da Webster sözlüğünü okuyordu – tamam, resmiydi ama yeterince kibardı da; iyi günler, dediğinizde size mutlaka karşılık veriyordu: iyi günler. Buna rağmen, oğlanlar bir türlü yanına gidip onunla konuşmaya cesaret edemiyorlardı, o da sokakta onun gözüne çarpmaya çalışarak, erkek kediler gibi bir aşağı bir yukarı volta atan oğlanlara görmeyen gözlerle bakıyordu. Güreşiyor, Tarzan'ı oynuyor, bisikletle çılgın numaralar yapıyorlardı. Kasabalı bazı kızların, sırf bir göz atabilmek için, bir saat içinde belki üç kez Sawyer evinin önünden geçtiği oluyordu. Örneğin: Cora McCall, Mary Murphy Jones, Janice Ackerman. Bayan Bobbit'in onlarla da ilgilendiği yoktu. Cora küsmüştü, Billy Bob'la konuşmuyordu. Aynı şey Janice'le Preacher için de geçerliydi. Hatta Janice dantel kenarlı bir kâğıda, kırmızı mürekkeple yazdığı mektupta, Preacher'a bütün insanlığın ve sözcüklerin ötesinde aşağılık olduğunu, nişanlarının bozulduğunu, verdiği o doldurulmuş sincabı da iade edeceğini bildirmişti. Kibarlık etmek istemiştin, diyen

Preacher, Janice'i bizim evin önünden bir sonraki geçişinde durdurdu, şey, boş ver, istiyorsan o eski sincap sende kalabilir, dedi. Daha sonra, kızın neden öyle höyükürerek kaçtığını anlayamadım, diye söylendi.

Sonra, bir gün oğlanların iyice zıvanadan çıktığını gördüm; Billy Bob babasının Dünya Savaşı'ndan kalma üniformasının içinde kaybolmuş, dolanıp duruyordu, Preacher ise beline kadar soyunmuş, göğsüne El Teyze'nin eski bir dudak boyasıyla çıplak kadın resmi çizmişti. Evlere şenlik iki soytarıya dönmüşlerdi, ama salıncaklı koltuğa gömülmüş olan Bayan Bobbit sıkıntıdan esniyordu. Öğlendi, sokakta kimseler yoktu; sonra bir kız, bebeksi tombullukta, bonbon gibi tostoparlak, siyah bir kız görüldü; elinde bir kova böğürtlen, şarkı mırıldanarak yaklaştı. Oğlanlar hemen sinek gibi başına üşüştüler, dalga geçmeye başladılar; el ele tutuşup kızın önünü kesmiş, ücreti ödemedен bırakmayız, diyorlardı. Ben ücret falan bilmiyorum, dedi kız, ne ücretinden bahsediyonuz, bayım? Ağıldaki parti, dedi Preacher sıkılı dişlerinin arasından, ağılda muhteşem bir parti var. Kız somurttu, omuz silkti; hıh, o ağıl partisi falan bilmiyordu. Bunun üzerine Billy Bob uzandı, böğürtlen kovalasını deviriverdi; kız çaresiz, domuzumsu cıyıklamalarla, dökülenleri toplamak için çömelince, iblis kadar gaddar olabilen Preacher kıcına bir tekme indirdi, kız da böğürtlenlerin, tozun arasına pelte gibi yayıldı. Bayan Bobbit fırladı, parmağını bir metronom gibi sallayarak, deli gibi koştu; bir öğretmen edasıyla ellerini çırpı, ayağıyla yeri dövdü: "Beyefendilerin bu dünyaya hanımefendileri korumak için gönderildiği, tartışılmaz bir olgudur. Memphis, New York, Londra, Hollywood ya da Paris gibi kentlerdeki delikanlıların bu şekilde davrandığını mı sanıyorsunuz?" Oğlanlar geri çekildi, ellerini ceplerine soktular. Ba-

yan Bobbit siyah kızın kalkmasına yardım etti; üstünü başını silkeledi, gözlerini kuruladı, bir mendil uzatıp süm-kürmesini söyledi. "Harika bir durum," dedi, "bir bayanın gündüz vakti güvenle dolaşamaması, gerçekten nefis bir durum."

Sonra iki kız gidip Bayan Sawyer'ın verandasına oturdular ve bundan sonraki bir yıl boyunca neredeyse hiç ayrıldılar: Bayan Bobbit'le Rosalba Cat adındaki bu minik fil. Bayan Sawyer başta Rosalba'nın evden çıkmamasına epey bozuldu. El Teyze'ye, bir zencinin onun verandasında, böyle ulu orta salınmasından hiç haz etmediğini söyledi. Ama Bayan Bobbit'te bir büyü vardı, ne yaparsa yapsın, öyle bir bütünlük ve dobralıkla, öyle ciddi ve vâkur yapıyordu ki, kabullenmekten başka çareniz kalmıyordu. Örneğin, kasabadaki esnaf başlarda ona *Bayan* Bobbit derken, alttan alta, alayla gülerdi, ama yavaş yavaş "Bayan Bobbit" oldu; güneş şemsiyesini döndürerek önlerinden geçen kızı küçük, katı reveranslarla selamlamaya başladılar. Bayan Bobbit herkese Rosalba'nın kız kardeşi olduğunu söylüyor, bu da bir sürü şakaya yol açıyordu; ama fikirlerinin çoğu gibi bu da giderek doğal gelmeye başladı; birbirlerine kardeşim diye hitap ettiklerini duyduğumuzda, artık sırtmaz olmuştuk. Öte yandan, Kardeş Rosalba ile Kardeş Bobbit'in bazı akıl sır ermez davranışları da yok değildi. Şu köpekler konusu, örneğin. Kasabada köpek boldur; sıçan yakalayan teriyerler, kuş peşindeki av köpekleri, tazılar; öğle sıcağında, ıssız sokaklarda, sayıları altıdan on ikiye kadar değişen uyuşuk sürüler halinde gezinir, karanlığı ve ayı beklerler; o yapayalnız saatlerde uluduklarını duyarsınız: biri ölmektedir, biri ölmüştür. Bayan Bobbit Şerif'e şikayette bulundu; bazı köpeklerin illa da onun penceresinin altına yerleştiklerinden, uykusunun zaten çok hafif olduğundan yakındı;

hem Kardeş Rosalba'nın da dediği gibi, onların gerçekte köpek olduğuna inanmıyordu, bir tür iblisti bunlar. Şerif tabii hiçbir şey yapmadı, kız da meseleye bizzat el koydu. Bir sabah, fazlasıyla gürültülü bir gecenin ardından, Rosalba'yla ikisinin kasabayı azametle turladıkları görüldü; Rosalba içi taş dolu bir çiçek sepeti taşıyordu; ne zaman bir köpek görseler duruyorlar, Bayan Bobbit de hayvanı dik-katle inceliyordu. Bazen başını olumsuz anlamda sallıyordu, ama çoğunlukla şöyle diyordu: "Evet, bu onlardan biri, Kardeş Rosalba." Rosalba da gözü dönmüş bir kararlılıkla sepetinden bir taş alıp köpeğin iki kaşının arasına ya-pıştıırıyordu.

Bay Henderson'ı kaygılandıran bir şey daha oldu. Bay Henderson'ın, Sawyer evinin arka tarafında bir odası vardı; çelimsiz ama sert biriydi, eskiden Oklahoma'da rastgele kuyular açan bir petrol arayıcısıymış; yetmiş yaşlarındaydı ve yaşlıların çoğu gibi, kafayı bedeninin işlevlerine takmıştı. Ayrıca, iflah olmaz bir ayyaştı; bir keresinde, tam iki hafta sarhoş gezdi. Bayan Bobbit'le Kardeş Rosalba'nın evde dolandıklarını her duyusunda merdivenin tepesine fırlar, aşağıya, Bayan Sawyer'a avaz avaz haykırırdı: duvarlarda, onun tuvalet kâğıtlarını aşırımaaya çalışan cüceler vardı. On beş sentlik kâğıdı çaldılar bile, diyordu. Bir akşam, iki kız bahçedeki bir ağacın altında otururken, sırtında geceliğiyle dışarıya fırlayan Bay Henderson üstlerine yürüdü. Tuvalet kâğıtlarımı çalarsınız, öyle mi? diye kükrüyordu; gösteririm size, pis cüceler... Biri yardıma gelsin, yoksa bu cüce kancıklar kasabada tek rulo bırakmayacak! Billy Bob'la Preacher onu yakaladılar, yetişkin birileri gelip adamı bağlayıncaya kadar tuttular. Sükunetini hayran oluncak bir biçimde koruyan Bayan Bobbit, onlara doğru dürüst düğüm atmayı beceremediklerini söyleyip görevi üst-

lendi. Öyle iyi bir iş çıkarmıştı ki, Bay Henderson'ın elleriyle ayaklarındaki bütün dolaşım durdu; adam ancak bir ay sonra yürüyebildi.

Bundan kısa bir süre sonra, Bayan Bobbit bizi ziyarete geldi. Pazar günüydü, evde yalnızdım, bütün aile kiliseye gitmişti. "Kilisedeki kokular öyle itici ki," dedi, öne doğru eğilip ellerini kucağında resmiyetle kavuştururken. "Beni dinsiz sanmanızı istemem, Bay C.; Tanrı'nın da Şeytan'ın da var olduğunu bilecek kadar tecrübem var. Ancak Şeytan'ı dizginlemenin yolu, kiliseye gidip ne kadar günahkâr bir budala olduğunu dinlemek değil. Hayır, Şeytan'ı tıpkı İsa'yı sevdiğimiz gibi sevmeliyiz: çünkü o güçlü biri ve ona güvendiğinizi bilirse size yararı dokunur. Bana pek çok iyiliği dokunmuştur, mesela Memphis'teki dans okulunda... Yıllık gösterimizde en iyi rolü kapmak için hep Şeytan'a başvururdum. Buysa mantıklı bir davranıştı, anlıyor musunuz; İsa'nın dans gibi önemsiz şeylerle uğraşmayacağını biliyordum çünkü. Şimdi, işin doğrusu, Şeytan'a daha gençlerde yine seslendim. O beni bu kasabadan kurtarabilecek tek kişi. Şu an burada yaşıyorum, ama işin aslı öyle değil. Aklım fikrim başka yerde; her şeyin dans olduğu bir yerde, yani insanların sokaklarda dans ettiği, her şeyin güzel olduğu... tıpkı doğum günlerindeki çocuklar gibi. Değerli babam, gökte yaşadığımı söylerdi, ama o da gökte yaşasaydı, arzu ettiği kadar zengin olabilirdi. Babamın sorunu, Şeytan'ı sevmemesi, fakat onun tarafından sevilmesiydi. Ben bu konuda çok daha zekiyim; ikinciye razı olunmaması gerektiğini biliyorum. Bizim için bu kasabaya taşınmak, ikinci tercihti; mesleğimi burada geliştiremem ve ikinciye, yani küçük, önemsiz bir işe boyun eğmiş olurum. Şu aralar yaptığım da bu zaten. Ben bu ilçede, etkileyici bir dergi listesinin tek abonelik ajansıyım; içlerinde *Reader's*

Digest, Popular Mechanics, Dime Detective ve *Child's Life* da var. Yo, merak etmeyin, Bay C., buraya size bir şey satmaya gelmedim. Ama aklımda bir fikir var. Sürekli buralarda takılan şu iki oğlanı düşünüyordum, aslında birer erkek olduklarını fark ettim. Ne dersiniz, onlardan iyi asistan olur mı?"

Billy Bob'la Preacher, Bayan Bobbit ve tabii Kardeş Rosalba için bayağı sıkı çalıştılar. Rosalba, *Çiy Tanesi* adında bir kozmetik markası pazarlıyordu, oğlanların bir görevi de, müşterilere teslimat yapmaktı. Billy Bob akşamları öyle yorgun düşüyordu ki, lokmasını bile güçlkle çiğneyebiliyordu. El Teyze üzülüyor, hayıflanıyordu; sonunda bir gün, oğlanı güneş çarpınca, tamam, buraya kadar, dedi: Billy Bob derhal Bayan Bobbit'i bırakacaktı. Ama Billy Bob annesine ağza alınmayacak laflar etti, babası da onu odasına kilitlemek zorunda kaldı; bunun üzerine oğlan kendini öldüreceğini söyledi. Bir ara yanımızda çalışan bir aşçı, melasa bulanmış yabani lahananın insanı bir mermi kadar garantili öldüreceğini söylemiş; işte bizimki de aynen bunu uygulamış. Ölüyorum, diye bağıırıyordu, yatağında yuvarlanırken; ölüyorum ve kimsenin umurunda değil!

Bayan Bobbit kalkıp geldi, susmasını söyledi. "Hiçbir şeyin yok, çocuk," dedi. "Sadece karnın ağrıyor, o kadar." Sonra, El Teyze'yi fena halde afallatan bir şey yaptı: Billy Bob'ın üstündeki örtüleri çekti, bedenini tepeden tırnağa alkole ovdu. El Teyze, küçük bir kız için yakışsız bir davranış olduğunu söyleyince, Bayan Bobbit yapıştırdı: "Yakışık alıp almadığını bilemem, ama son derece rahatlatıcı olduğu kesin." Bundan sonra teyzem, oğlunun işe dönmesini önlemek için elinden geleni yaptı, fakat babası oğlanı rahat bırakmasını söyledi; kendi hayatını yaşamasına izin vermek zorundaydılar.

Bayan Bobbit para konusunda çok dürüsttü. Billy Bob'la Preacher'a hak ettikleri komisyonu kuruşu kuruşuna veriyor, kafede ya da sinemada onun için para harcamaya kalkışan oğlanları engelliyordu. "Paranızı biriktirin," dedi. "Tabii üniversiteye gitmek istiyorsanız. Çünkü ikinizde de burs kazanacak beyin yok – futbol bursu bile." Ancak Billy Bob'la Preacher'ın arasını açan da yine para oldu; öte yandan, gerçek nedeni bu değildi elbette: Bayan Bobbit'i birbirlerinden deli gibi kıskanmaya başlamışlardı. Bir gün, artık iyice gözü dönen Preacher, üstelik Billy Bob'ın önünde, Bayan Bobbit'e hesaplarını dikkatle gözden geçirmesini tembihledi, çünkü Billy Bob'ın topladığı *bütün* parayı kıza teslim etmediğine dair çok haklı kuşkuları vardı. İğrenç bir yalan bu, dedi Billy Bob, sonra temiz bir sol kroşeyle Preacher'ı Sawyer sundurmasından aşağıya yuvarladı, latin çiçeği tarhına düşen oğlanın üzerine çullandı. Ama Preacher onu ele geçirince, Billy Bob'ın hiçbir şansı kalmadı. Preacher onun gözlerine toprak bile sürdü. Bunlar olup biterken, üst kattaki camdan sarkan Bayan Sawyer bir kartal gibi çığlıklar atıyor, Kardeş Rosalba ise neşeyle, hangisine olduğu belirsiz, tezahürat yapıyordu: Öldür onu! Öldür onu! Öldür! Bir tek Bayan Bobbit ne yaptığını bilir gibiydi. Bahçe hortumunu açtı, oğlanlara yakın mesafeden, körleştirici bir duş yaptırdı. Preacher soluk almaya çalışarak, sendeleyerek doğruldu. Ah, tatlım, dedi, ıslak bir köpek gibi silkinirken, tatlım, bir seçim yapmak zorundasın. "Ne^yin seçimi?" diye atıldı kız öfkeyle. Ah, balım, diye hırıldadı Preacher, birbirimizi öldürmemizi istemezsin, değil mi? Gerçek sevgilinin hangimiz olduğuna karar vermelisin. Bayan Bobbit dudak büktü: "Sevgilimmiş, hadi oradan! Taşralı çocuklarla haşır neşir olmamam gerektiğini bilmeliydim. Sizden ne kadar da işadamı olur yani! Şimdi, beni dinle, Preacher

Star: Sevgili istemiyorum, isteseydim bile seni seçmezdim. Her şey bir yana, sen odaya bir bayan girdiğinde ayağa kalkılacağından bile habersizsin.”

Preacher yere tükürdü, kasılarak Billy Bob’a doğru ilerledi. Hadi yürü, dedi hiçbir şey olmamış gibi; “Bu kız bela, tek derdi iki dostu birbirine düşürmek.” Billy Bob bir an ona katılacakmış, o eski, huzurlu kafadarlığa dönecekmiş gibi oldu, ama aynı anda aklı başına geldi, geri çekilip bir el hareketi yaptı. Oğlanlar tam bir dakika birbirlerini süzdüler, aralarındaki olanca yakınlık çirkin bir renge dönüştü: ancak çok sevdiğin birinden bu kadar çok nefret edebilirsin. Preacher’ın çaresizliği yüzünden açıkça okunmaktaydı. Ama çekip gitmekten başka bir şey yapamazdı. Ah, evet, Preacher, o gün öyle yitik, öyle zavallı bir halin vardı ki, o an, ilk kez hoşlandım senden; sokakta uzaklaşırken nasıl da sıksa, ezik ve bitiktin.

Barışmadılar, Preacher ile Billy Bob; istemediklerinden değil, sadece yeniden dost olmanın doğru düzgün bir yolunu bulamıyorlardı. Ama bu dostluktan kurtulamıyorlardı da: biri ötekinin ne yaptığından anbean haberdardı; Preacher kendine yeni bir kafadar bulunca, Billy Bob günlerce surat astı; eline bir şey alıyor, bırakıyor ya da birden, çılgınca şeyler yapıyordu, parmağını elektrikli vantilatöre sokuvermek gibi. Bazı akşamlar Preacher kapıda durup El Teyze’yle konuşurdu; bana kalırsa, sırf Billy Bob’a işkence etmek için. Bizimle dostluğunu sürdürdü, Noel’de bize koca bir paket kabuklu yer fıstığı getirdi. Billy Bob’a iletilmek üzere de bir armağan bırakmıştı. Sherlock Holmes’ın bir kitabı; baştaki boş sayfada şöyle yazıyordu: “Duvardaki Sarmaşığa Benzeyen Dostlar Er geç Dökülür.” Gördüğüm en

bayağı şey, dedi Billy Bob. Tanrım, su katılmamış bir buda-la! Ama sonra, soğuk bir kış günü olmasına karşın, arka bahçeye çıktı, bir ceviz ağacına tırmandı, bütün öğleden sonrayı tünediği o mavi Aralık dallarının arasında geçirdi.

Öte yandan, neşesi genellikle yerindeydi, çünkü Bayan Bobbit oradaydı ve artık Billy Bob'a karşı hep tatlı, yumuşaktı. Kardeş Rosalba'yla ikisi oğlana erkek muamelesi yapıyorlardı; bir başka deyişle, her işlerini ona gördürüyor, kendini onlar için paralamasına izin veriyorlardı. Buna karşılık da, üçlü briçte kazanmasına göz yumuyor, yalanlarını yüzüne vurmadıkları gibi hırsını, hevesini kırmıyorlardı. Mutlu bir dönemdi. Ancak, okul açılınca sorunlar yeniden başladı. Bayan Bobbit okula gitmeye yanaşmıyordu. "Saçmalık," dedi, durumu araştırmak için çıkagelen okul müdürü Bay Copland'a; "gerçekten saçma; okuma yazma biliyorum, hesap işinden ne kadar iyi anladığımı da kasabadakiler *biliyor*. Hayır, Bay Copland, bir an durup düşünseniz, bunun için ne zamanımızın ne de enerjimizin olduğunu anlarsınız. Sonuçta, mesele ilk kimin pes edeceği; siz mi ben mi? Ayrıca siz bana ne öğretebilirsiniz ki? Şimdi, eğer dans hakkında bir şeyler bilseydiniz, o zaman iş değişirdi; dolayısıyla, bu koşullar altında, evet Bay Copland, bu koşullar altında, bu konuyu unutmamızı öneririm." Bay Copland buna dünden razıydı. Ama kasabanın kalanı, kızın iyi bir köteği hak ettiğine inanıyordu. Horace Deasley gazeteye 'Trajik Bir Durum' başlıklı bir yazı yazdı. Ona göre, küçük bir kızın (her nedense 'Birleşik Devletler Anayasası' dediği) şeye meydan okuması, trajik bir durumdu. Makale, şu soruyla son buluyordu: *Bu şimdi yanına mı kalacak?* Kaldı; Kardeş Rosalba'nın da öyle. Fakat o siyah olduğu için, kimse aldırmadı. Billy Bob onlar kadar şanslı değildi. Doğruca okula gönderildi; ama oradan gördüğü fayda

dikkate alındığında, evde otursaydı da olurdu. İlk ev ödevinden tam üç tane kırık not aldı, ki bir tür rekordu. Oysa zeki bir çocuktur. Tahminimce tek derdi, Bayan Bobbit'siz geçirdiği saatlere dayanamamasıydı; ondan uzaktayken hep uykuda-gezer gibiydi. Dahası, sürekli kavga halindeydi; ya bir gözü mor, ya dudağı patlaktı ya da yürürken topallıyordu. Bu kavgalara hiç değinmese de, Bayan Bobbit nedenini kestirecek kadar uyanıktı. "Çok tatlısın, biliyorum, biliyorum. Ve sana minnettarım, Billy Bob. Fakat sırf benim yüzümden insanlarla dövüşmeni istemiyorum. Hakkımda gaddarca sözler ediyorlar, evet. Ama nedenini biliyor musun, Billy Bob? Aslında övgü sayılır bunlar. Beni çekemiyorlar; çünkü içten içe, tek kelimeyle muhteşem olduğumu biliyorlar."

Haklıydı: hayranlık duyulan biri değilsen, kimse dedikoducuları kınama, seni savunma zahmetine kalkışmaz. Ama işin aslı, Manny Fox denen adamın ortaya çıktığı âna dek, kızın ne kadar muhteşem olduğunun farkında değildik. Şubat sonlarıydı. Manny Fox'tan bizi ilk, kasabadaki dükkânlara asılan o şen afişler haberdar etti: Manny Fox, Yelpazesiz Yelpaze Dansçısını Sunar; altında, daha küçük harflerle: İlaveten, Bizzat Komşularınızın Katılacağı, Olay Yaratacak Amatör Gösteri – Birincilik Ödülü, Hollywood'da Gerçek Bir Deneme Film. Bütün bunlar, bir sonraki Perşembe gerçekleşecekti. Bilet fiyatı bir dolardı, ki bu, buralarda epeyce para demektir; fakat kanlı canlı eğlenceye öyle hasrettik ki, herkes paraya kıydı, ortalığı büyük bir telaş sardı. Bar kovboyları bütün hafta açık saçık laflar edip durdu, en çok da şu yelpazesiz yelpaze dansçısı hakkında tabii – sonradan, bunun Bayan Manny Fox olduğu anlaşıldı. Otoyoldaki Chucklewood Turist Kampı'nda kalsalar da, bütün gün kasabadaydılar, dört kapısında da Manny Fox

yazan, eski bir Packard'la dolaşıp duruyorlardı. Karısı, ıslak dudakları, nemli gözkapakları, boş ve anlamsız suratıyla, biber dilli bir kızıldı; oldukça iri yarı olmasına karşın, Manny Fox'un yanında yine de narin görünüyordu, çünkü adam kocaman, kalın bir puroydu.

Bilardo salonunu üs edindiler; her öğleden sonra orada bira içiyor, kasabalı aylaklarla şakalaşıyorlardı. Zaman geçtikçe, Manny Fox'un işlerinin salt sahne numaralarıyla sınırlı kalmadığını anladık. Aynı zamanda bir tür iş bulma bürosu işletiyordu: kulaktan kulağa yaydığı habere göre, 150 dolar karşılığında maceraperest gençlere, New Orleans ile Güney Amerika arasında işleyen meyve gemilerinde, kaliteli işler bulmaya hazırdı. Hayatınızın fırsatı, diyordu buna. Buralarda, beş doları bir arada görebilen genç sayısı ikiyi bulmaz; yine de, bir düzine kadarı ne yapıp edip bu miktarı toparlamayı başardı. Ada Willingham, kocasının mezarına melek biçiminde bir taş diktirmek için biriktirdiği bütün parayı oğluna verdi, Acey Trump'ın babası da o yılki pamuk hasadını bir başkasına devretti.

Ah, gösteri gecesi! Bütün dertler unutulmuştu: banka kredileri, lavabodaki bulaşıklar. El Teyze, şanki operaya gidiyoruz, dedi; herkes süslenmiş püslenmiş, nefis kokular saçıyor; yüzler pespembe. Odeon, gümüş çatal bıçak takımı piyangosunun çekildiği geceden bu yana, hiç bu kadar dolmamıştı. Gösteride neredeyse herkesin bir akrabası vardı, dolayısıyla ortama bir gerginlik, bir rekabet havası egemendi. Bizim en yakından tanıdığımız tek yarışmacı, Bayan Bobbit idi. Billy Bob yerinde duramıyor, bize ikide bir tembihliyordu: Bayan Bobbit'ten başka hiç kimseyi alkışlamayın! El Teyze bunun kabalık olacağını söyleyince, oğlan bir kez daha dünyaya küstü; babası hepimize birer torba patlamış mısır alınca da, ellerim yağlanır, diyerek kendi-

ninkine dokunmadı; ha, lütfen, dedi, bir şey daha var: Bayan Bobbit sahnedekeyken kesinlikle gürültü yapmamalı, mısır filan yememeliydik. Kızın yarışmaya katılması bizim için tam bir sürpriz olmuştu. Oysa şaşılacak bir şey yoktu, buna ilişkin pek çok işaret almıştık; örneğin, kız günlerdir Sawyer evinden dışarıya adım atmamıştı. Gramofon gece yarılarna kadar susmuyor, kızın gölgesi perdede dönüp duruyordu, bir de, ne zaman Bayan Bobbit'i sorsak, Kardeş Rosalba'nın yüzünde beliren o gizemli, kapalı anlam. Sonuçta, kızın adı programdaydı işte; ortalarda görünmese de, ikinci sıradaydı. Önce bol briyantınli, ağzı kulaklarında Manny Fox göründü; bir sürü acayip fıkra anlattı, ellerini çırparak, gülerек: ha, ha, ha. El Teyze, buna benzer bir fıkra daha anlatırsa çıkıp gideceğini söyledi: adam anlattı, teyzem çıkmadı. Bayan Bobbit'ten önce on bir yarışmacı boy gösterdi, aralarında, tıpatıp Eustacia gibi konuşarak bazı film yıldızlarını taklit eden Eustacia Bernstein ile ta ne-relerden kalkıp gelmiş, sıra dışı biri de vardı; Buster Riley adındaki bu testi-kulaklı, yün şapkalı adam bir testereyle 'Waltzing Matilda'yı çaldı. Şu âna kadar çıkanların içinde en iyisiydi; öte yandan, gösterilere verilen tepki hiç değişmiyor, seyirciler herkesi canı gönülden alkışlıyordu – bir tek Preacher Star hariç. İki sıra önümüzde oturuyor, her yarışmacıyı eşek-anırtısı bir yuhalamayla uğurluyordu. El Teyze, onunla bir daha asla konuşmayacağım, dedi. Oğlanın alkışladığı tek kişi, Bayan Bobbit oldu. Hiç kuşkusuz, Şeytan kızdan yanaydı, ama doğruyu söylemek gerekirse, bunu hak etmişti. Kalçalarını, lülelerini hoplatarak, gözlerini yuvarlayarak sahneye fırladı. Bunun, klasik numaralarından biri olmayacağını hemen anlıyordunuz. Bulut mavisini eteğinin uçlarını iki yandan, zarifçe tutarak, step dansı yaparak sahneyi bir uçtan ötekine kat etti. Hayatımda bu

kadar şirin bir şey görmedim, dedi Billy Bob, baldırını döverek; El Teyze de ona katılmak zorunda kaldı, Bayan Bobbit'in gerçekten de bir içim su olduğunu söyledi. Kız fırıl fırıl dönmeye başlayınca, bütün seyircilerden, aynı anda bir alkış koptu; bunun üzerine o da dönmeyi sürdürdü; bir yandan da, piyanoda didinip duran, kilisedeki Pazar kurslarında edindiği bütün hünerleri sergilemeye çalışan, zavallı Bayan Adelaide'ya tıslıyordu: "Daha hızlı, daha hızlı." Sonra, şarkısına başladı: "Çin'de doğdum, Japonya'da büyüdüm..." Şarkı söylediğini daha önce hiç duymamıştık; tırtıklı, külhanbeyi bir sesi vardı. "...şeftalilerimi beğenmediysen, kutumdan uzak dur, o-ho, o-ho!" El Teyze soluğunu tutuverdi; Bayan Bobbit bacaklarını açıp yere konarken, eteğini iyice kaldırıp alttaki mavi dantelli iç çamaşırını gösterince, teyzem inledi; oğlanlar da yelpazesiz yelpaze dansçısına sakladıkları ısıklıklarını salıverdiler; iyi ki de salmışlar, çünkü daha sonra görüldüğü gibi, numarasını 'An Apple for the Teacher' parçası ve yuh sesleri eşliğinde sergileyen bu hanım, bir mayo giymişti. Ancak poposunu göstermek, Bayan Bobbit'in son zaferi değildi. Bayan Adelaide ürkütücü, uğursuz bir ezgiyle siyah tuşları dövmeye başlayınca, Kardeş Rosalba elinde yanan bir maytapla sahneye fırladı, makas hareketinin tam ortasındaki Bayan Bobbit'e uzattı; kız hareketi tamamladı ve tam yere konduğu an maytap kırmızı, beyaz, mavi ateş topları halinde patladı; sonra hepimiz ayağa kalkmak zorunda kaldık, çünkü kız ciğerlerinin var gücüyle 'The Star Spangled Banner'ı söylemeye başlamıştı. Daha sonra El Teyze, bunun Amerikan sahnelerinde gördüğü en muhteşem şey olduğunu söyledi.

Evet, Hollywood'da bir deneme çekimini kesinlikle hak etmişti; yarışmayı da kazandığına göre, bunu elde edeceçe benziyordu. Manny Fox, elbette, dedi: "Tatlım, sende ger-

çek yıldız kumaşı var.” Fakat ertesi gün, geride samimi, candan vaatler bırakarak kasabadan ayrıldı: Posta kutularınızı sık sık kontrol edin, dostlarım, yakında benden haber alacaksınız! Para topladığı delikanlılara söylediği işte buydu; Bayan Bobbit’e de tabii. Kasabada posta dağıtımı günde üç kez yapılır; kalabalıkça bir grup, her üçünde de postanenin önünde toplanıyor, bu şen güruhun neşesini gideerek yitirdiği gözleniyordu. Posta kutularına bir mektup kaydıgında, elleri nasıl da titrerdi. Günler geçtikçe, korkunç bir sessizlik çöktü üstlerine. Herkes herkesin ne düşündüğünü biliyor, ama bir türlü dile getiremiyordu; Bayan Bobbit bile. Sonunda, postane müdiresi Patterson hiç lafı dolandırmadan açıkladı: adam dolandırıcın teki, görür görmez anlamıştım; yüzlerinizi bir gün daha görmek zorunda kalırsam, kendimi vuracağım.

Nihayet, iki haftanın sonunda, büyüyü bozan Bayan Bobbit oldu. Gözleri, asla tahmin edilemeyecek kadar boşalmıştı, ama bir gün, son posta da dağıtıldıktan sonra, bir anda, o eski cazırtısı geri geliverdi. “Pekâlâ, çocuklar,” dedi, “şimdi linç kanunları işleyecek.” Sürüyü peşine takıp evine götürdü. Böylece ‘Manny Fox’un Cellatları Kulübü’ ilk toplantısını yapmış oldu; örgüt, varlığını daha sosyal bir biçimde bugün de sürdürüyor; her ne kadar Manny Fox yakalanmış ve bir bakıma asılmış olsa da. Bu başarının şerefiiyse kesinlikle Bayan Bobbit’in. Bir hafta içinde, Manny Fox’u tanımlayan tam üç yüz mektup hazırlayıp Güney’deki bütün şeriflere yolladı; daha büyük kentlerdeki gazetelere de yazdı ve geniş kitlelerin ilgisini çekmeyi becerdi. Dolandırılan oğlanlardan dördü, United Meyve Şirketi’nden iyi maaşlı iş teklifleri aldılar, Manny Fox da bahar sonlarına doğru, Arkansas’taki Uphigh’da bildik, mâlum numarasını çekerken tutuklandı; Bayan Bobbit ise Gü-

neşli Amerikan Kızları'nın verdiği 'Örnek Davranış' ödülüyle onurlandırıldı. Ama nedense, bunun onu hiç de heyecanlandırmadığını dünyaya ilan etme ihtiyacı hissetti. "Bu örgütü onaylamıyorum," dedi. "Bütün o erkeksi, kabadayı borazanlıkları da. İyi niyetli olmadığı gibi, kadınsı da değil. Ayrıca, örnek davranış denilen şey nedir? Kendimizi kandırmayalım; iyilik, örnek davranış filan, karşılığında bir şey bekleyerek yaptığımız şeydir." Yanıldığını, sonunda eline geçen asıl ödülün, halkın ona gösterdiği sevgi ve şefkat olduğunu görmek, sevindiriciydi. Bir hafta kadar önce, dolandırılan oğlanların hepsi Manny Fox'tan, zararlarını karşılayan birer çek aldılar, bunun üzerine Bayan Bobbit sert, kararlı adımlarla, Cellatlar Kulübü'nün (artık bira içip poker oynamak için bahane haline gelmiş olan) Perşembe toplantısına daldı. "Bakın, çocuklar," dedi doğruca konuya girerek, "o paradan umudu tamamen kesmişsiniz; ama madem ki şimdi elinize geçti, o zaman pratik, yararlı bir şeye yatırmalısınız – mesela bana." Paraları birleştirip yolculuk masrafını üstlenmelerini, onu Hollywood'a yollamalarını öneriyordu; karşılığında da, ünlü bir yıldız olduktan sonra ki kazancının yüzde onunu alacaklardı, ki hem fazla beklemeyecek, hem de ("en azından, buralarda") bayağı zengin olacaklardı. Teklif hiçbirine cazip gelmemişti, ama Bayan Bobbit'e kim hayır diyebilirdi ki?

Gün ışıyınca, neşeyle indiriveren yaz sağanakları, Pazartesi'den beri dinmemişti; geceleriye yağmur karanlıktı, çeşit çeşit sesle doluydu: damlayan yapraklar, sulu çınlamalar, uyku nedir bilmeyen şırıltılar. Billy Bob'ın kuru gözleriye fal taşı gibi açıktı; devinimleri buz tutmuş, dili bir buz sarkıtı kadar katılaşmıştı. Onun için hiç de kolay değildi; Bayan Bobbit'in gidişi yani. Kızın anlamı *bundan* çok daha büyüktü. Neyden mi? On üç yaşında bir oğlanın,

bir kıza delice tutulmasından çok daha büyük. Bu kız, Billy Bob'ın içini dolduran garip, olmadık duygulardı: ceviz ağacından, kitaplardan hoşlanmak; insanları, onu üzmele-
rine izin verecek kadar önemsemek gibi. Billy Bob'ın baş-
kasına göstermekten korktuğu şeylerdi, Bayan Bobbit. Ka-
ranlıkta, müzik yağmurla birlikte damlıyordu: Bazı geceler,
onun sesini duyacaktık; sanki gerçekten oradaymış gibi. Ya
da akşamüstleri, gölgelerin karman çorman oluverdiği sa-
atlerde, önümüzden geçecekti; çimenliğin karşı yanında,
güzelim bir kurdele gibi açılarak. Billy Bob'a gülmüştü; eli-
ni tutmuş, hatta onu öpmüştü. "Ölüme gitmiyorum ki,"
dedi. "Yanıma gelirsin, dağa tırmanırız... hep birlikte yaşa-
rız, sen, ben ve Kardeş Rosalba." Ama Billy Bob bunun as-
la gerçekleşmeyeceğini biliyordu, onun için de, müzik ka-
ranlığı delince, yastığı kapıyor, yüzüne bastırıyordu.

Ama dün, yani kızın ayrıldığı gün, havaya beklenmedik
bir gülümseme yayıldı. Öğleye doğru güneş çıktı; salkım-
ların olanca tatlılığını da yanı sıra sürükleyerek. El Tey-
ze'nin sarı Lady Anne'i yeniden açmıştı; o da harika bir şey
yaptı: Billy Bob'a, gülü koparıp Bayan Bobbit'e veda arma-
ğanı olarak verebileceğini söyledi. Bayan Bobbit bütün öğ-
leden sonra sundurmada, onu geçirmeye gelenlerin arasın-
da oturdu. İlk Aşai Rabbani ayinine gidecekmiş gibiydi;
bembeyaz giysiler, beyaz bir güneş şemsiyesi. Kardeş Ro-
salba ona bir mendil hediye etti, ama sonra, gözyaşları din-
mediği için, geri almak zorunda kaldı. Bir başka küçük kız,
muhtemelen yolda yemesi için, kızarmış piliç getirmişti;
tek sorun, pişirmeden önce içini temizlemeyi unutmasıydı.
Bayan Bobbit'in annesi, olsun, dedi, tavuk tavuktu; buysa
anılmaya değer, çünkü ağzını açıp ilk kez konuşmuştu.
Huzuru bozan tek bir şey vardı: saatlerdir köşe başında ta-
kılan Preacher Star; bazen kaldırımında öylece dikilip elinde-

ki parayla oynuyor, bazen de, görölmek istemezmiş gibi bir ağacın arkasına sınıyordu. Onun bu tavırları herkesin sinirlerini geriyordu. Otobüsün gelmesine yirmi dakika kala, oğlan ağır ağır yaklaştı, bizim bahçe kapısına yaslandı. Billy Bob hâlâ bahçede gül toplamaktaydı; koskoca bir demet yapmıştı, kokularıysa rüzgâr kadar yoğundu. Preacher gözlerini ona dikti, ta ki Billy Bob başını kaldırıp bakınca-ya kadar. Onlar bakışırken, yağmur yeniden başladı; bir deniz serpintisi kadar ince, bir gökkuşağı tarafından renklendirilmiş. Preacher tek sözcük etmeden yaklaştı, Billy Bob'ın yanına çömeldi; gülleri ayırıp iki devasa buket hazırladılar, birlikte, kaldırıma taşıdılar. Sokağın karşısında, arı vızıltılı bir gevezelik sürüyordu, fakat Bayan Bobbit onları, çiçeklerin maskeleyiği yüzleri bir çift sarı mehtaba benzeyen oğlanları görünce, bir koşu basamakları indi, kolları önde, onlara doğru koştu. Olacakları anlamıştık; haykırdık; seslerimiz yağmurda şimşekler gibi çaktı, ama o gülden yapılma mehtaplara doğru koşan Bayan Bobbit bizi duymadı. İşte, saat altı otobüsü onu o zaman ezdi.

ACILARIN EFENDİSİ

(1949)

Mermer holde çınlayan yüksek ökçeleri, aklına bir bardakta şingırdayan buz parçalarını getirdi; çiçeklere, girişteki ayaklı vazoda duran şu sonbahar kasımpatılarına gelince, dokunduğu an tuz buz olacaklarından, kırağı kıymıkları halinde parçalanacaklarından emindi; aslında ev sıcaktı, hatta biraz fazla ısıtılmış gibiydi, öte yandan soğuktu da; Sylvia ürperdi: evet, sekreterin yüzündeki karlı, kibirli boşluk kadar soğuk: bir hastabakıcıymış gibi, tepeden tırnağa beyazlara bürünmüş olan Bayan Mozart. Belki de gerçekten öyleydi; belki de bütün bunların açıklaması buydu: Bay Revercomb, siz delisiniz, bu da hemşireniz. Sylvia bunu bir daha tarttı: yo, hayır. Tam o sırada uşak onun şalını getirdi. Adamın güzelliği etkileyiciydi: sıırım gibi, zarif bir zenci; çilli bir ten ve kırmızımsı, yansımasız gözler. O kıza kapıyı açarken, Bayan Mozart görüldü; kolalı üniforması holde kuru kuru hışırıyordu. Sylvia'ya kapalı bir zarf uzattı, "Tekrar geleceğinizi umuyoruz," dedi. "Bay Revercomb sizden gerçekten, fazlasıyla hoşnut kaldı."

Dışarıda, alaca karanlık mavi tabakalar gibi dökülmekteydi; Sylvia Kasım sokaklarında kentin öteki ucuna doğru ilerledi – Beşinci Cadde'nin boş, yukarı sınırlarına. O zaman aklına, eve parktan geçerek ulaşmak geldi: bir tür meydan okumaydı, çünkü kent hakkında ne çok şey bildiklerini ısrarla vurgulayan Henry ile Estelle, defalarca uyarmışlardı onu: Sylvia, hava karardıktan sonra parka girmenin ne kadar tehlikeli olduğunu tahmin bile edemez-

sin; bak, Myrtle Calisher'in başına neler geldi. Burası Easton değil, tatlım. Evet, aynen böyle söylemişlerdi. Sonra, yine söylemişlerdi. Tanrım, bıkmış usanmıştı bundan. İyi ama, New York'ta onlardan başka kimi tanıyordu ki – SnugFare'de, çalıştığı şu iç çamaşırı firmasındaki birkaç daktilocu kızın dışında? Ah, onlarla oturmak zorunda olmasa, bir yerlerde kendine küçük bir oda tutabilecek durumda olsaydı keşke; o tika basa çiçekli pazen dolu dairede, bazen içinden ikisini de boğuvermek geliyordu. Peki neden gelmişti New York'a? Easton'dan ayrılmasının giderek bulanıklaşan, başlıca nedeni, Henry ve Estelle gibilerden kurtulmaktı; Estelle de zaten Easton'dandı; Cincinnati'nin kuzeyindeki kasabadan. Sylvia'yla ikisi birlikte büyümüşü. Henry'yle Estelle'in asıl sorunu, böyle insana acı verecek kadar evli olmalarıydı. Tatsız, yavan, yapış yapış, her şeye bir isim takarak: biri Tootsy, öteki Bootsy, telefon Şingirdak Zilli, kanepa Bizim Nelle, yatak Koca Ayı; hele şu üzerinde Benim-Onun, Ben-O yazan havlulara, yastıklara ne demeli? Çıldırarak işten değildi. "Çıldırarak!" dedi yüksek sesle; sessiz park onun sesini yutuverdi. Hava nefisti, parka girmekle iyi etmişti; yaprakların arasında gezinen rüzgâr, yeni yanmış, yuvarlak lambaların aydınlattığı, çocukların tebeşirle çizdiği resimler: pembe kuşlar, mavi oklar, yeşil kalpler. Ama birden, bir çift müstehcen sözcük gibi, patikada iki oğlan belirdi: sivilceli, yılmış yüzleri alaca karanlıkta ürkütücü, tehditkâr alevlerdi; Sylvia onların yanından geçerken, içini bir sıcaklığın yaladığını hissetti, bir ateşe sürtünmüştü sanki. Oğlanlar döndü, onun peşine takıldı; ıssız oyun bahçesinden geçerlerken, bir tanesi elindeki değneği demir parmaklığa pat pat vuruyor, öteki ılık çalışıyordu; bu iki ses, kızın çevresinde yaklaşan bir motorun giderek yükselen homurtusu gibi birikmekteydi; oğlanlar-

dan biri gülerek, "Hey, acelen ne?" diye seslenince, Sylvia'nın ağzı soluk almak için çarpılıverdi. Sakın ha, dedi kendine, çantasını fırlatıp kaçmayı düşününce. Aynı anda, yan patikada köpeğini gezdiren bir adam görüldü; kız parkın çıkışına kadar onun peşinden gitti. Şimdi, kalkıp Henry'yle Estelle'e anlatsa, nasıl da kurumlanır, biz-sana-söylemiştik, diye başlardı. Dahası, Estelle hemen memlekete yazar, Central Park'ta Sylvia'nın ırzına geçildiğini Easton'da duymayan kalmazdı. Yolun kalanını, New York'tan nefret ederek tamamladı: insanlar arasındaki kopukluğu, tutarlı, uzmanlaşmış terörü, geveze su boruları, bütün gece yanan ışıkları, dinmeyen ayak sesleriyle New York; metro koridorları, numaralı kapılar (3C).

"Şiş, tatlım," dedi Estelle, mutfaktan çıkarken, "Bootsy ders çalışıyor." Gerçekten de, Columbia'da hukuk öğrencisi olan Henry oturma odasında kitaplarına gömülmüştü; Sylvia Estelle'in ricasına uydu, ayakkabılarını çıkarıp parmak uçlarında ilerledi. Odasına girince kendini yatağa attı, elleriyle gözlerini örttü. Bugün gerçekten yaşanmış mıydı? Yetmiş sekizinci Cadde'deki o büyük evde, Bayan Mozart ile Bay Revercomb diye birileri, gerçekten de yaşıyor muydu?

"Evet, şekerim, neler yaptın bugün?" Estelle kapıyı vurmada girmişti içeri.

Sylvia dirseğinin üzerinde doğruldu. "Hiçbir şey. Dakti-loda tam doksan yedi mektup yazdım, o kadar."

"Ne hakkında, tatlım?" diye sordu Estelle, Sylvia'nın fırçasıyla saçını tararken.

"Ah, ne hakkında olabilir ki? SnugFare, Bilim ve Sanayi önderlerimizi güvenle koruyacak donlar üretir."

"Aa, böyle aksi aksi konuşma, tatlım. Bazen hiç anlayamıyorum seni. Öyle huysuzsun ki. Ahhh! Neden yeni bir fırça almıyorsun? Baksana, kıldan düğüm düğüm olmuş..."

"Çoğu senin saçın."

"Ne dedin?"

"Boş ver."

"Ah, bir şey dedin sandım. Her neyse, dediğim gibi, keşke orada çalışmasan; her akşam eve öyle hırçın, küskün dönüyorsun ki. Şahsen bunu dün gece Bootsy'ye de söyledim, yüzde yüz katılıyor bana. Dedim ki, Bootsy, bence Sylvia evlenmeli; sinirleri onun kadar gergin bir kızın gevşemeye ihtiyacı vardır. Ayrıca, evlenmemen için hiçbir neden yok. Tamam, belki klasik anlamda güzel sayılmazsın, ama harika gözlerin, zeki, içten bir yüzün var. İşin aslı, sen okumuş, çalışan bir erkek için bulunmaz bir kısmetsin. Hem evlenmeyi sen de istersin, değil mi... Bak, Henry'yle evlendikten sonra nasıl da bambaşka biri oldum. Mutluluğumuzu gördükçe, kendini daha da yalnız hissetmiyor musun? İşte söylüyorum, şekerim, geceleri yatakta bir erkeğin kollarında yatmak gibisi yok..."

"Estelle! Tanrı aşkına!" Sylvia yatakta dimdik oturdu; öfke yanaklarında iki allık lekesiydi. Ama az sonra dudaklarını ısırды, gözkapaklarını indirdi. "Özür dilerim," dedi. "Bağırmak istemezdim. Yalnızca böyle şeyler söylemenden hoşlanmıyorum."

"Önemli değil," dedi Estelle, bön, şaşkın bir tebessümle. Sonra yaklaştı, Sylvia'yı öptü. "Anlıyorum, tatlım. Çok yorgunsun, farkındayım. Hiçbir şey yemediğinden de eminim. Hadi mutfağa gel, sana omlet yapayım."

Estelle omleti önüne koyarken, Sylvia fena halde utandı; sonuçta, kadın kibarlık ediyordu işte; kendini bağışlatmak istercesine anlatmaya başladı: "Aslında bugün garip bir şey oldu."

Estelle bir fincan kahve alıp onun karşısına oturdu, Sylvia da sözlerini sürdürdü: "Nasıl anlatacağımı bilemi-

yorum. Öyle tuhaf ki. Ama – neyse, öğle yemeğinde kafeteryadaydım, masayı üç erkekle paylaşmak zorunda kaldım. Sanki görünmez olmuştum, çünkü son derece özel, kişisel şeylerden söz ediyorlardı. İçlerinden biri, kız arkadaşının hamile olduğundan, bu sorunu çözecek parası bulunmadığından yakındı. Bir başkası, bir şeyler satsana, dedi. Bizimki, satacak bir şeyi olmadığını söyledi. Bunun üzerine, üçüncü adam (bayağı zarif biriydi, diğerlerinin yanında sırtıyordu) evet, dedi, satabileceğin bir şey var: *rüyalarım*. Ben bile güldüm, ama adam başını salladı, gayet ciddi, yo, doğru söylüyorum, dedi; karısının teyzesi, Bayan Mozart rüya satın alan, zengin bir adamın yanında çalışıyormuş; adam geceleri gördüğümüz, bildik rüyalara para ödüyormuş – kim olursa. Sonra, adamın adını, adresini yazdı, arkadaşına verdi; ama beriki kâğıdı masada bıraktı. Bana göre fazla uçuk bir fikir, dedi.”

“Bence de öyle,” dedi Estelle, kendinden emin.

Sylvia bir sigara yaktı: “Bimiyorum... ama bir türlü aklımdan çıkaramadım. Kâğıtta yazan isim, A.F. Revercomb idi, adrese Doğu, Yetmiş sekizinci Cadde. Şöyle bir bakmıştım, ama nedense... yani bir türlü unutamıyordum işte. Başım ağrımaya başlamıştı. Böylece, işten erken çıktım...”

Estelle ağır ağır, iyice vurgulayarak fincanını masaya bıraktı. “Şekerim, dinle, şu Revercomb delisini görmeye gitliğini söylemiyorsun, değil mi?”

“Öyle demedim,” dedi kız, birdenbire utanarak. Olup biteni anlatmanın, buna kalkışmanın bile hata olduğunu anlamıştı. Estelle hayal gücünden yoksundu, asla anlayamazdı. Her yalan söyleyişinde olduğu gibi, gözleri kısıldı. “Doğruyu söylemek gerekirse, gitmedim,” dedi, dümdüz bir sesle. “Yola çıktım, ama sonra, ne kadar saçma olduğunu fark edince biraz yürüdüm işte.”

“Akıllılık etmişsin,” dedi Estelle, bulaşıkları lavaboya yığarken. “Bir düşünsene, kim bilir neler olurdu. Rüya satın almak! Nereden duyulmuş? Ah, ah, şekerim, burası kesinlikle Easton değil.”

Sylvia yatmadan önce, çok ender yaptığı bir şeyi yapıp bir Seconal aldı, ama zihni böyle çevikken, taklalar atarken asla uyuyamayacağını biliyordu; aynı zamanda da tuhaf bir hüzne, bir şeyleri yitirdiği duygusuna kapılmıştı, sanki gerçek ya da manevi bir hırsızlığın kurbanı olmuştu; parktaki oğlanlar gerçekten de (ansızın lambayı yakıverdi) onun çantasını kapıp kaçmışlardı sanki. Bayan Mozart’ın verdiği zarf: çantadaydı ve aklından uçup gitmişti. Zarfı açtı. Bir banknota sarılı, mavi bir pusulaydı: *Bir rüyanın bedeli*, 5\$. İşte şimdi inanmıştı; evet, doğrudu, Bay Revercomb’a bir rüya satmıştı. Bu kadar basit miydi gerçekten de? Yeniden ışığı söndürürken, hafifçe güldü. Haftada sadece iki rüya satsa, neler yapardı: kendime ait bir daire, diye düşündü, uykuya yuvarlanırken; huzur, bir ateşin şavkı gibi vuruyordu üstüne, sonra, loş, karanlık bir perdede kayan, giderek de derinleşen görüntüler belirdi. Erkeğin dudakları, kolları: yaklaşıp uzaklaşan, küçülen. Battaniyesini hoşnutsuzlukla tekmeledi. Estelle’in bahsettiği soğuk erkek kolları mıydı bunlar? Rüyasına doğru iyice eğilen, sokulan Bay Revercomb’ın dudakları, kulağına sürtündü. Anlat, diye fısıldadı.

Onu bir hafta sonra, yeniden gördü; Aralık ayının başında, bir Pazar öğleden sonrası. Sinemaya gitmek niyetiyle evden çıkmış, ama her nasılsa kendini Madison Caddesi’nde bulmuştu – Bay Revercomb’ın evinden iki sokak aşağıda. Soğuk, gümüş-göklü bir gündü: gülhatmi kadar dikenli, keskin bir ayaz; vitrinlerde buz saçakları, pullu, payetli kar yığınlarının arasında parıldayan, cicili bicili No-

el süsleri; hepsi de Sylvia'nın canını sıkıyordu, çünkü bayramlardan, yalnızlığını insanın yüzüne vuran böylesi günlerden nefret ederdi. Bir vitrinde, onu yerine mihlayan bir şey gördü. İnsan boyunda, mekanik bir Noel Baba; elektrikli, taşkın bir neşeyle, göbeğini döverek, öne arkaya sallanıyordu. O cızırtılı, abartılı kahkahasını kalın cama rağmen duyabiliyordunuz. Sylvia baktıkça, gözüne daha da kötücül, çirkin göründü, sonunda ürpererek döndü, Bay Revercomb'ın evinin bulunduğu sokağa girdi. Dışarıdan bakıldığında sıradan bir kent eviydi, belki ötekilerden biraz daha gösterişsiz, biraz daha heybetsiz, ama yine de, görece görkemli. Kış-solgunu sarmaşıklar vitray camlara tırmanmış, ahtapot kollarını kapının üstüne atmıştı; kapının iki yanında iki küçük, taş aslan duruyordu; gözleri kopmuş, kör. Sylvia derin bir soluk alıp zili çaldı. Bay Revercomb'ın soluk yüzlü, çekici zencisi onu tanıdı, kibarca gülümsedi.

Bir önceki gelişinde, Bay Revercomb'la görüşmek için beklediği salon boştu, ondan başka kimse yoktu. Oysa bu kez, başkaları da vardı; çeşit çeşit kadınlar, bir de aşırı gergin, kıpır kıpır, sivrisinek-gözlü, genç bir adam. Eğer bunlar, çağrıştırdıkları gibi, bir doktorun bekleme odasındaki hastalar olsaydı, ona doğumu bekleyen bir baba ya da Aziz Vitus'un bir kurbanı denebilirdi. Sylvia onun yanına oturdu, adam da fıldır fıldır gözleriyle onu çabucak soyuverdi: gördüğü şey onu fazla heyecanlandırmamış olmalı ki, yeniden o huzursuz, seğirmeli haline döndü, Sylvia da rahat bir soluk aldı. Ama yavaş yavaş, kadınların ilgiyle onu süzdüğünü ayırımsadı; bitki dolu salondaki loş, muğlak ışıktaki bakışları, oturdukları iskemlelerden bile daha dik, daha katıydı; kadınlardan biri özellikle amansızdı. Aslında yumuşak, sıradan bir tatlılığı olan yüzü şu an, Sylvia'yı gözlerken, kuşkudan, kıskançlıktan çirkinleşmişti. Boynundaki

eski, güve yeniği kürk yakayı okşuyordu; ansızın sıçrayıverecek, azgın bir yaratığı sakinleştirmek ister gibi. Bayan Mozart'ın depremi adım sesleri holde duyuluncaya kadar, Syliva'ya dik dik bakmayı sürdürdü. Korkmuş öğrenciler gibi, çabucak toparlandılar, dikkat kesildiler. "Siz, Bay Pocker," diye suçladı Bayan Mozart, "sıra sizde!" Ve Bay Pocker, ellerini ovuşturarak, gözlerini yuvarlayarak, kadının peşine düştü. Kararan odadakiler yeniden yerlerine çöktü, yayıldı; havada uçuşan, güneşte parlayan tozlar gibi.

Sonra, yağmur başladı; camda eriyen yansılar duvarlarda titreşiyordu; Bay Revercomb'ın genç uşağı odaya süzüldü, şöminedeki ateşi tutuşturdu, çay tepsisini getirip bir masanın üzerine yerleştirdi. Ateşe en yakın olan Sylvia'ya, ısıdan ve yağmurun tıptırtısından uyku bastırmıştı; başını yana eğdi, gözlerini yumdu; yarı uyur yarı uyanık, bekledi. Uzunca bir süre, Bay Revercomb'ın evindeki terbiyeli sessizliği bozan tek şey, bir saatin billursu salınımı oldu. Sonra, birden holde büyük bir patırtı koptu, salona bir öfke kasırgası doldu: kaba saba, gözü dönmüş bir boğa-böğürtüsü duyuldu: "Oreilly'yi durdurmak ha? Üstelik şu balet tarafından, öyle mi?" Sesin sahibi fıçı biçiminde, tuğla renkli, ufak tefek bir adamdı, kendini bir hışım salonun eşiğine attı, orada sarhoş sarhoş yalpalayarak durdu. "Vay, vay, vay," dedi, cinden boğuklaşmış sesini biraz alçaltarak, "bütün bu hanımlar benden önce yani? Ama Oreilly bir beyefendidir, Oreilly sırasını bekler."

"Burada değil, hayır," dedi, arkasından, çaktırmadan yanaşıp adamın yakasına yapıştıveren Bayan Mozart. Adamın yüzü daha da kızardı, gözleri pörtledi: "Boğuluyorum," dedi soluk soluğa, ama soluk-yeşil elleri meşe kökleri kadar güçlü olan kadın onun kravatını daha da sıktı, çeke çeke kapıya doğru sürükledi, az sonra kapı parçalanır-

casına çarpıldı; bir çay fincanı şingırdadı, kurumuş dalya yaprakları yere döküldü. Kürklü kadın ağzına bir aspirin attı. “İğrenç,” dedi, ellerinin tozunu silkeleyerek önlerinden geçen Bayan Mozart; ötekiler (Sylvia hariç) kibarca, hayranlıkla gülüştüler.

Sylvia dışarıya çıktığında kalın, kara bir yağmur yağmaktaydı. Boş sokakta sağa sola bakınıp bir taksi arandı; hiçbir şey yoktu, hiç kimse – ah, evet, bir kişi, şu arbede çıkaran, sarhoş adam. Yapayalnız kalmış bir kent çocuğu gibi, sırtını duran bir arabaya yaslamış, elindeki lastik topu zıplatıyordu. “Bak, evlat,” dedi Sylvia’ya, “bak, az önce şu topu buldum. Ne dersin, iyiye işaret mi sence?” Sylvia ona gülümsedi; olanca afra tafrasına karşın, zararsız birine benziyordu, yüzünde de ilginç bir nitelik vardı, makyajsız bir palyaçonun sırtıkan hüznünü andıran bir şey. Kız Madison Caddesi’ne doğru yönelince, o da topunu havaya atıp tutarak, peşine takıldı. “İçerde kendimi aptal durumuna düşürdüm, değil mi?” dedi. “Böyle şeyler yapınca, oturup bir güzel ağlamak istiyorum.” Yağmurun altında bu kadar uzun süre dikilmek, onu epeyce ayıltmış gibiydi. “Ama onun da gırtlığıma o şekilde yapışmaması gerekirdi; lanet olsun, öyle hoyrat ki. Epeyce kabadayı kadın tanıdım: kız kardeşim Berenice en vahşi boğayı bile damgalayabilir, ama şu içerdeki gibisini hiç görmedim. Mark Oreilly’nin lafına kulak ver: bu kadının sonu elektrikli sandalye.” Dudaklarını şapırdattı. “Bana o şekilde davranmaları için bir neden yoktu. Bütün suç o adamda. Zaten elimde öyle aman aman bir şey yoktu, o da ne var ne yok, hepsini aldı; şimdiyse elde var sıfır; *niente*, evlat, *niente*.”

“Bu çok kötü,” dedi Sylvia, neye hayıflandığını bilmeksizin. “Siz palyaço musunuz, Bay Oreilly?”

“İdim,” dedi adam.

Caddeye varmuşlardı; Sylvia taksi filan aranmadı, yağmurda yürümek, bir zamanlar palyaço olan bu adamla konuşmak istiyordu. "Küçük bir kızken, sadece palyaço bebekleri severdim. Evdeki odam sirkten farksızdı."

"Palyaçoluktan başka işler de yapardım. Sigorta da sattım."

"Ya?" dedi, hayal kırıklığına uğrayan Sylvia. "Şimdi ne yapıyorsunuz peki?"

Oreilly kıkırdadı, topunu iyice yükseğe fırlattı, yakaladı, ama yüzü hâlâ yukarıya dönüktü. "Gökyüzünü seyredirim," dedi. "Elimde bavulum, mavilikte yolculuk ederim. Gidecek başka yerin yoksa, oraya gidersin. Benim bu gezegende ne işim var ki? Çaldım, dilendim, rüyalarımı sattım – hepsi de sırf viski uğruna. Bir erkek, şişesi olmadan mavilikte yolculuk edemez. Bu da bizi şu noktaya getiriyor: Şimdi senden bir dolar borç istesem, bebeğim, nasıl karşılardın?"

"İyi karşılardım," diye yanıtladı Sylvia; sonra ne diyeceğini bilemeden, durakladı. Çok yavaş yürüyorlardı; katı, özlü yağmur onları sarıp sarmalıyor, yalıtıyordu; Sylvia çocukluk bebeklerinden biriyle, mucizevi bir biçimde canlanıp büyüyen bir tanesiyle yürüdüğü duygusuna kapıldı; uzandı, onun elini tuttu: maviliklerde dolaşan, sevgili palyaçosunun. "Ne yazık ki, bir dolarım yok. Sadece yetmiş sentim var."

"Alınma ama," dedi Oreilly, "dürüst olalım: bugünlerde bu kadarcık mı ödüyor yani?"

Sylvia onun kimi kastettiğini biliyordu. "Yo, hayır – işin aslı, ona rüya satmadım bugün." Neden satmadığını açıklamaya çalışmadı, kendisi de anlamamıştı çünkü. Karşısında, Bay Revercomb'ın grileşen görünmezliğini bulunca (kusursuz, bir cetvel kadar kesin, hastane kokularıyla sarı-

lı bir karaltı; kişilikten yoksun yüzüne iki tohum gibi ekilmiş, ölgün, külrengi gözler, çelik-donukluğunda gözbebekleri), tek bir rüya bile anımsayamamış, bunun üzerine, parkta peşine takılan, salıncakların arasında onu kovalayan iki hırsız anlatmıştı. “Beni susturdu; rüyalar vardır, bir de hayaller, dedi; bu gerçek bir rüya değil, uyduruyorsun. Pe-ki ama, nerden anladı dersin? Ben de ona başka bir rüya anlattım; onun hakkındaydı; gece, dört bir yandan balonlar yükselirken ve mehtaplar dökülürken bana sarılışını filan. Kendisinin bulunduğu rüyalarla ilgilenmediğini söyledi.” Rüyaları stenoyla kaydeden Bayan Mozart’a, bir sonraki kişiyi çağırmasını söylemişti. “Bir daha oraya gideceğimi hiç sanmam,” dedi Sylvia.

“Gideceksin,” dedi Oreilly. “Baksana bana, ben bile gidiyorum, Acıların Efendisi’nin işi benimle çoktan bittiği halde.”

“Acıların Efendisi mi? Neden ona böyle diyorsun?”

Çılgın Noel Baba’nın böğürerek sallanıp durduğu köşeye gelmişlerdi. Kahkahası yağmurlu, gıcırdayan sokakta yankılanıyor, gölgesi kaldırımdaki gökkuşağı ışıklarda dalgalanıyordu. Sırtını Noel Baba’ya dönen Oreilly gülümseyerek açıkladı: “Ona Acıların Efendisi diyorum, çünkü o, tam da budur. Acıların Efendisi. Ama belki sen ona başka bir şey demeyi yeğlersin; fark etmez, yine de aynı kişiden söz ediyoruz. Hangi adla olursa olsun, onu mutlaka tanımışsındır. Her anne çocuğuna ondan söz eder: ağaç kovuklarında yaşar, geceleri bacalardan aşağıya kayar, mezarlıklarda pusuya yatar; tavan arasında dolaşır. Orospu çocuğu, haydudun, belânın tekidir: elindeki her şeyi alır, seni iliklerine kadar sömürür; tek bir rüya bile bırakmaz sana. Uuuu!” diye uludu, ardından Noel Baba’yı bile bastıran, gür bir kahkaha patlattı. “Şimdi anladın mı onun kim olduğunu?”

Sylvia başıyla doğruladı. "Kim olduğunu biliyorum. Ailem başka bir ad takmıştı ona. Fakat bir türlü çıkaramıyorum. Öyle uzun zaman oldu ki."

"Ama onu hatırladın?"

"Evet, hatırladım."

"Öyleyse sen de Acıların Efendisi de ona." Sonra, topunu havaya atıp tutarak uzaklaştı. "Acıların Efendisi..." Sesi uzaklaştı, bir güve vızıltısına dönüştü, "A-acıların E-efendisi..."

Estelle'e bakmak zordu, çünkü bir pencerenin önünde duruyordu, pencereyse rüzgârlı bir güneşle doluydu, ışık Sylvia'nın gözlerini acıtıyor, camın takırtısı beynini zonklatıyordu. Yetmezmiş gibi, Estelle nasihat çekmekteydi. Genizden gelen sesini duyan, boğazına paslı tıraş bıçakları dolmuş sanırdı. "Keşke halini görebilsen," diyordu. Yoksa bunu, çok daha önce mi söylemişti? Her neyse. "Sana ne olduğunu anlayamıyorum: elli kilo bile gelmediğine bahse girerim, kemiklerin, damarların tek tek sayılıyor; ya saçların? Fino köpeklerine dönmüşsün!"

Sylvia eliyle alnını ovuşturdu. "Saat kaç, Estelle?"

"Dört," diye yanıtladı kadın, sözünü kesip saatine bakarak. "Senin saatin nerde peki?"

"Sattım," dedi Sylvia; bir yalan uyduramayacak kadar yorgundu. Önemli değildi. Öyle çok şey satmıştı ki; kunduz kürkü, sırma örgülü gece çantası da dahil.

Estelle başını salladı. "Ben pes ettim, canım, benden bu kadar. Üstelik annenin sana mezuniyet armağanıydı. Ayıp yani," derken, kocakarılarına özgü bir ses çıkardı. "Hem ayıp, hem yazık. Neden yanıımızdan ayrıldığını da anlaya-

mıyorum. Seni ilgilendirir, elbette, ben sadece... yani bizi bıraktın ve kalkıp bu... bu...?”

“Mezbele,” diye tamamladı Sylvia, sözcüğü özenle seçerek. Kentin doğu yakasında, İkinci ile Üçüncü caddelerin arasında, mobilyalı bir odaydı. Geceleri yatak olan bir kanep, aynası kataraktlı bir gözü andıran, eski, kıymık kıymık bir konsol; geniş, boş bir araziye bakan, tek bir pencere (deli gibi koşturan oğlanların, akşamüstü çığlıkları duyuluyordu), daha ileride de bir fabrikanın, ufuk çizgisini kesen bir ünlem işareti gibi, uzun, kapkara bacası. Bu bacasık sık sık rüyalarına giriyor, her anlatışında da Bayan Mozart’ı heyecanlandırıyordu: “Simge, erkeklik organının simgesi,” diye mırıldanırdı kadın, başını stenosundan kaldırarak. Odanın zemini bir çöplüktü: başlanmış ama hiç bitirilmemiş kitaplar, antik gazeteler, hatta portakal kabukları, ineyve koçanları, iç çamaşırları, devrilmiş bir pudra kutusu.

Estelle çerçöpü tekmeleyerek ilerledi, kanepeye oturdu. “Tatlım, haberin yok ama endişeden deliye döndüm. Demek istediğim, benim de bir gururum filan var; benden hoşlanmıyorsan, tamam, sorun değil, ama böyle uzak durmaya, beni bir aydan fazladır habersiz koymaya hiç hakkın yok. Bugün Bootsy’ye dedim ki, Bootsy, içimde çok kötü bir his var, Sylvia’nın başına korkunç bir şey gelmiş olabilir. Şirketi arayıp, dört haftadır orda çalışmadığını öğrenince, ne hale geldiğimi tahmin edebilirsin. Ne oldu, kovuldun mu?”

“Evet, kovuldum.” Sylvia doğrulmaya yeltendi. “Estelle, lütfen – hazırlanmam gerekiyor, bir randevum var.”

“Kıpırdama. Neler olup bittiğini öğrenmeden, hiçbir yere gidemezsin. Ev sahibesi uykuda gezdiğini söyledi...”

“Ne yani, onunla mı konuştun? Beni mi izliyorsun?”

Estelle'in gözleri kırışırverdi; her an ağlayacak gibiydi. Kızın elini tuttu, tatlılıkla okşadı. "Söyle, tatlım, bir erkek yüzünden mi?"

"Bir erkek yüzünden, evet," dedi Sylvia, bir kahkahanın kıyılarında gezinen bir sesle.

Estelle içini çekti: "Doğru bana gelmeliydin. Ben erkekleri tanırım. Utanacak bir şey yok. Bir erkek bir kadına her şeyi unutturabilir, bütün dünyayı. Henry böyle düzgün, geleceği parlak bir avukat olmasaydı bile, yine de severdim onu; onun için her şeyi yapardım, herkese dudak ısırtacak, korkunç gelecek şeyleri bile. Ama şekerim, ilişkiye girdiğin şu adam var ya, faydalaniyor senden."

"O tür bir ilişki değil," dedi Sylvia ayağa kalkarken; komodinin taşkın, karman çorman çekmecelerinde bir çift çorap arandı. "Aşkla alakası bile yok. Neyse, unut gitsin. Hatta en iyisi evine dön, beni de tamamen unut."

Estelle kısık gözlerle onu süzdü. "Beni korkutuyorsun, Sylvia; beni gerçekten korkutuyorsun." Sylvia güldü, giyinmeyi sürdürdü. "Bir zamanlar sana evlenmen gerektiğini söylemiştim, anımsıyor musun?"

"Hı hı. Şimdi sen beni dinle." Sylvia ona döndü; ağzında bir dizi firkete vardı, konuşurken teker teker alıp saçına taktı. "Evlilikten, her şeyin mutlak çözümümüymüş gibi bahsediyorsun; pekâlâ, bir noktaya kadar sana katılıyorum. Evet, seilmeyi istiyorum elbette; kim istemez ki? Hadi taviz vermeye, uzlaşmaya hazırım diyelim; nerede bu evleneceğim adam? Kanalizasyon çukuruna düşmüş olmalı. New York'ta erkek yok derken çok ciddiym - varsa bile, nasıl tanışacağım onunla? Karşılaştığım, zerre kadar çekiciliği olan üç-beş erkek de ya evli, ya evlenemeyecek kadar fakir ya da eşcinsel. Ayrıca burası âşık olunacak bir yer değil; buraya aşktan, aşk acısından kurtulmak için gelinir. Ta-

mam, istesem birini bulup evlenebilirim elbette, ama bunu istiyor muyum? İstiyor muyum?"

Estelle omuzlarını silkti. "Ne istiyorsun peki?"

"Bana lütfedilenlerden daha fazlasını." Son firketeyi de saçına soktu, aynanın karşısında kaşlarını sıvazladı. "Verilmiş bir sözüm var, Estelle; hadi git artık."

"Seni böyle bırakamam," dedi kadın, eliyle çaresizce odayı göstererek. "Sylvia, sen benim çocukluk arkadaşım-sın."

"İşte mesele de bu zaten: biz artık çocuk değiliz; en azından, ben değilim. Hayır; evine gitmeni, bir daha da buraya gelmemeni istiyorum. Beni bütünüyle unutmanı istiyorum."

Estelle titreyen elleriyle mendilini gözlerine bastırdı; kapıya ulaştığında artık sesli sesli ağlıyordu. Sylvia pişmanlığı, vicdan azabını göze alamazdı: bir kez gaddarlık ettin mi, daha da gaddarlaştırmaktan başka çaren yoktu. "Hadi," dedi, Estelle'in peşinden hole çıkarken, "şimdi memlekete mektuplar döşen bakalım; hakkımda istediğin palavrayı yazabilirsin!" Estelle, diğer pansiyonerleri odalarından dışarı uğratan bir feryatla merdivene atıldı, basamakları uçarcasına indi.

Sylvia odasına döndü, ağızındaki ekşi tadı alsın diye, bir parça şeker emdi: sinirlendiği zaman büyükannesinin başvurduğu bir çareydi. Sonra yere diz çöktü, yatağın altına sakladığı puro kutusunu çıkardı. Kapak açılınca, 'Ah, Sabahları Kalkmaktan Nasıl da Nefret Ediyorum' şarkısının ev yapımı, biraz da dağınık bir yorumu çalıyordu. Müzik kutusunu ağabeyi yapmış, on dördüncü yaş gününde Sylvia'ya vermişti. Şekeri ağızına atarken, büyükannesini

hatırlamıştı, ezgiyi dinlerken de ağabeyini düşündü; yaşadıkları evin odaları gözünün önünden sırayla akmaya başladı, hepsi de karanlıktı, kendisiyse onlara dalıp çıkan bir ışık gibiydi: merdivenden yukarı, aşağı, bir dışarı bir içeri; havada bahar tatlılığı, leylak rengi gölgeler, verandadaki salıncaklı koltuğun gıcirtısı. Hepsi gitti, diye düşündü Sylvia, adlarını yineleyerek; artık yapayalnızım. Müzik sustu. Ama kafasının içinde çalmayı sürdürüyordu; trompetler, boş arsadaki çocuk çığlıklarını bastırdı. Sonra, Sylvia'nın okuduğu satırlara sızdı. Kutuda sakladığı, günce benzeri küçük defteri çıkarmış, okuyordu şimdi. Bu deftere rüyalarını ana hatlarıyla yazmaktaydı, çünkü artık öyle çok rüya görüyordu ki, anımsamakta zorlanıyordu. Bugün Bay Revercomb'a üç kör çocuğu anlatacaktı. Adamın beğeneceğinden emindi. Rüyaya göre fiyat biçiyordu; Sylvia'ya kalırsa en azından on dolarlık bir rüyaydı bu. Puro kutusunun melodisi, onunla birlikte basamakları indi, sokakları geçti; şarkının bitmesini, kesilmesini öyle çok istedi ki.

Noel Baba'nın bulunduğu dükkânda şimdi yeni ve aynı derecede sinir bozucu bir düzenleme vardı. Bay Revercomb'a gecikmiş olmasına karşın, vitrinin önünde duraklamadan edemedi. Alçıdan yapılma, keskin, cam gözlü bir kız bisiklete binmiş, delice bir hızla pedal çeviriyordu; tekerlekler ipnotize edici bir süratle dönse de, bisiklet yerinden kımıldamıyordu elbette: onca çabaya rağmen, kızcağzın bir yere gittiği yoktu. Acınası bir insanlık durumuydu ve Sylvia kendini onunla öyle birebir özdeşleştirebiliyordu ki, neredeyse yumruk yemişçesine gerçek bir acı duyuyordu. Müzik kutusu kafasında, yeniden başa sardı: ezgi, ağabeyi, ev, bir lise dansı, ev, ezgi! Bay Revercomb duyamıyordu, kuzum? O içe işleyen bakışlarında hissiz, donuk

bir kuşku vardı. Yine de, kızın rüyasından hoşnut kalmışa benziyordu; Bayan Mozart'ın verdiği zarftan on dolarlık bir banknot çıktı.

"On dolarlık rüya sattım," dedi Oreilly'ye; adam avuçlarını birbirine sürttü: "Harika! Harika! İyi de, bendeki şans bak, bebeğim – buraya daha erken gelmeliydin, çünkü korkunç bir şey yaptım. Sokağın üst yanındaki içki dükkânına girdim, bir şişeyi kaptığım gibi kaçtım." Sylvia'nın inanmadığını görünce, çengelli iğneyle kavuşturulmuş paltosunu açıp çoktan yarıya inmiş viski şişesini gösterdi. "Bir gün başın belaya girecek," dedi kız. "O zaman bana ne olacak, peki? Sensiz ne yaparım ben?" Oreilly güldü, bir su bardağına iki parmak viski doldurdu. Bütün gece açık bir kafeteryada oturuyorlardı; mavi aynaları ve incelikten yoksun, ham duvar resimleriyle, kocaman, göz kamaştıracak kadar aydınlık bir gıda deposu. Sylvia burayı iğrenç bulsa da, akşam yemeklerini sık sık burada yiyorlardı; hem, kızın parası yetseydi bile, nereye gidebileceklerini bilmiyordu, çünkü aykırı, göze batan bir çift oluşturuyorlardı: genç bir kızla titrek, sarhoş bir adam. Burada bile insanlar dönüp bakıyordu; bakışlar biraz uzarsa, Oreilly sırtını vakarla dikleştiriyor, şöyle diyordu: "Selam, ateşli dudak; seni çok eskilerden hatırlıyorum. Hâlâ erkekler tuvaletinde mi iş görüyorsun?" Ama çoğunlukla, kendi hallerine bırakılıyorlardı; bazen sabahın ikisine, üçüne kadar oturup konuştukları olurdu.

"O grup, Acıların Efendisi'nin sana on dolar verdiğini iyi ki bilmiyor. Biri çıkıp rüyayı aşırıldığını söyleyebilir. Bir kere başıma geldi. Hepsi de birer aç kurt; köpekbalıklarının bu kadar yırtıcısını görmemiştim... aktörlerden, palyaço ve iş adamlarından da beterler. Şöyle bir düşününce, insana delice geliyor, değil mi? İçin içini yiyor: uyuyabilecek mi-

yim, rüya görecek miyim, o rüyayı anımsayabilecek miyim? Sürekli, devamlı. Sonra, eline birkaç kuruş geçiyor ve doğruca en yakın içki dükkânına koşuyorsun – ya da en yakın uyku ilacı makinesine. Ve kendini evinin yakınlarında, avare avare gezinirken buluyorsun. Neye benziyor biliyor musun, bebek? Yaşamın ta kendisine.”

“Hayır, Oreilly, hiç benzemiyor. Yaşamla ilgisi bile yok. Daha çok, ölümle, ölmekle benzeşiyor. Her şeyin elimden alındığını hissediyorum; sanki bir hırsız beni iliklerime kadar soyuyor. Oreilly, inan bana, hiçbir hırsım, emelim kalmadı; oysa öyle çok vardı ki. Bunu anlayamadığım gibi, ne yapacağımı da bilmiyorum.”

Adam sırtıttı. “Bir de kalkmış, hayata benzemiyor diyor-sun? Kim hayatı anlıyor, kim ne yapacağını biliyor ki?”

“Dalga geçme,” dedi kız. “Ciddileş; hem şu viskiyi bırak da çorbanı iç, buz gibi olacak.” Bir sigara yaktı, duman gözlerini yakınca, kaşları daha da çatıldı. “O rüyalardan ne istediğini bir bilebilseydim; daktiloya çekilen, dosyalanan o rüyalar... Onlarla ne yapıyor? Ona Acıların Efendisi demekle çok haklısın... Öyle sıradan, gülünç bir şarlatan olamaz bu adam; bu kadar anlamsız olamaz. Peki ama, neden istiyor rüyaları? Yardım et bana, Oreilly; düşün, kafayı çalıştır: bunun anlamı ne?”

Oreilly tek gözünü kıstı, kendine bir içki daha doldurdu; ağzındaki palyaçomsu bükülüş sertleşmiş, bilgece bir dobralık çizgisine dönüşmüştü. “İşte bu bir milyon dolarlık bir soru, evlat. Neden daha kolay bir şey sormuyorsun, mesele bildiğimiz soğuk algnlığının nasıl geçirildiğini filan? Evet, evlat, rüyaları almasının anlamı ne? Buna ben de epeyce kafa patlattım. Bir kadınla sevişirken de düşündüm, poker oynarken de.” Kadehi başına dikti, şöyle bir titredi. “Şimdi, bir ses bir rüyayı başlatabilir; gece yoldan

geçen bir arabanın gürültüsü, yüz uykucuyu alıp kendi benliklerinin derinliklerine fırlatabilir. Karanlığı delen bir arabanın, ardı sıra bu kadar çok rüyayı sürükleyebilmesi, hakikaten tuhaf. Seks, ışığın âniden değişmesi, şiltenin rahatsızlığı, bütün bunlar içimizi açabilen, küçük anahtarlar. Fakat rüyaların çoğunu başlatan şey, içimizde biriken, patlamaya hazır öfkelerdir. Ben İsa'ya inanmam, ama insanların ruhuna inanırım; dolayısıyla şu sonuca vardım, bebeğim: rüyalar, ruhumuzun beynidir ve hakkımızdaki gizli gerçektir. Şimdi, Acıların Efendisi'nin belki bir ruhu yok, onun için de başkalarının ruhunu alıyor, azar azar yürütüyor; tıpkı oyuncaklarını ya da tabağındaki tavuk budunu aşırır gibi. Yüzlerce ruh onun içinden geçip dosyalara giriyor."

"Oreilly, ciddi olsana," dedi kız yeniden; adamın yine dalga geçtiğini sanmış, canı sıkılmıştı. "Hem bak, çorban..." Birden sustu, Oreilly'nin yüzündeki garip anlamı görünce afallamıştı. Girişe doğru bakıyordu. Orada üç adam vardı; iki polisle üzerinde iş gömleği olan biri. Tezgahtar, onların masasını göstermekteydi. Oreilly'nin gözleri kapana kısılmış bir çaresizlikle salonu taradı; sonra içini çekip geriye yaslandı ve gösterişli, abartılı bir umursamazlıkla bardağını doldurdu. "İyi akşamlar, beyler," dedi, karısına dikilen resmi ekibe; "bizimle bir içki içer misiniz?"

"Onu tutuklayamazsınız," diye çığırdı Sylvia, "bir palyaçoğu tutuklayamazsınız!" On dolarlık banknotu önlerine fırlattı, ama polisler hiç aldırmadı, o da masayı yumruklamaya başladı. Lokantadaki bütün müşteriler onlara bakıyordu, müdür koşarak, ellerini ovuşturarak geldi. Polislerden biri Oreilly'ye ayağa kalkmasını söyledi. "Elbette," dedi adam, "her ne kadar, ortalık baba hırsızlardan geçilmezken, benim gibi önemsiz suçlularla uğraşmanızı aklım al-

mıyorsa da... Örneğin, bu güzel çocuk," dedi polislerin arasına geçip, parmağıyla Sylvia'yı gösterirken, "büyük bir hırsızlığın son kurbanlarından biri oldu; zavallı bebek, ruhunu çaldırdı."

Oreilly'nin tutuklanmasından sonraki iki gün, Sylvia odasından çıkmadı: camda güneş, sonra karanlık. Üçüncü gün sigarası bitince, köşedeki mezeciye kadar gitmeyi göze alabildi. Bir paket top kek, bir kutu sardalye konservesi, bir gazete ve sigara aldı. İki gündür hiçbir şey yememişti, buyusa insana hafif, lezzetli bir zindelik veriyor, duyuları biliyordu, fakat merdiveni tırmanmak, kapıyı kapatınca gevşeyivermek, bunlar onu öyle bitkin düşürdü ki, kanepeye bile ulaşamadı. Yavaşça yere kaydı, gün ışıyınca kadar da kıpırdamadı. Daha sonra, orada yirmi dakika kadar kaldığını tahmin etti. Radyoyu sonuna kadar açtı, pencerenin önüne bir iskemle çekti, kucağındaki gazeteye baktı: *Lana Yadsıyor; Rusya Reddetti; Madenciler Uzlaştı*: en üzücüsü de buydu işte; yaşamın devam etmesi: bir insan sevdiğinden ayrılınca, onun için hayat durur; aynı şekilde, biri yeryüzünden silinince dünyanın durması gerekirdi, oysa asla durmazdı. İşte, çoğu insanın sabahları yataktan kalkmasının nedeni de buydu: hayata katılmaları önemli olduğu, bir değer taşıdığı için değil, önemsiz, değersiz olduğunu bildikleri için kalkıyorlardı yataktan. Ama Bay Revercomb sonunda bütün kafalardaki bütün rüyaları toplamayı başarır-
sa, belki o zaman – fikir bir anda uçup gitti, radyoya, gazeteye karıştı. *Isı Düşüyor*. Bir kar fırtınası Colorado'nun bir ucundan ötekine, Batı'ya doğru ilerliyordu; kentleri, kasabaları kasıp kavurarak, ışıkları sarartarak, ayak izlerini doldurarak, şuraya buraya çökerek: ama ne kadar da hızlı gel-

mişti bu kar fırtınası: damlar, boş arsa, boşluklar beyaza gömülmüştü, giderek de derinleşiyordu – uyku gibi. Gazeteye baktı, sonra da kara. Kar bütün gün yağmış olmalıydı. Yeni başlamış olamazdı. Trafik gürültüsü yoktu; boş arsa-da, girdap gibi dönen arazide çocuklar bir ateşin çevresinde halka olmuştu; kaldırımın kenarında, kara saplanmış bir araba farlarını yakıp söndürdü: imdat! imdat! suskun, bir yüreğin sıkıntısı gibi. Keklerden birini, pencerenin pervazına ufaladı: belki kuzey-kuşları gelip ona yoldaşlık ederdi. Camı onlar için açık bıraktı; kar-rüzgârlarının halıya üfürdüğü kar taneleri, 1 Nisan mücevherleri gibi eriyip yittiler. *Şimdi sırada, Hayat Harika Olabilir:* kıs şu radyoyu! Ormanların cadısı kapıya vuruyordu: Tamam, Bayan Halloran, dedi, radyoyu büsbütün kapadı. Kar sessizliği, uyku sessizliği, yalnızca şenlik-ateşi çocuklarının uzaktan uzağa duyulan şarkıları; odaysa soğuktan mavileşmişti, masallardaki soğuktan bile daha soğuktu: yat yüreğim, buz tutmuş çiçeklerin arasına uzan. Bay Revercomb, neden eşikte bekliyorsunuz? Ah, içeriye gelin, dışarıyı öyle soğuk ki.

Ama uyanma ânı ılık, kalıcıydı. Pencere kapalıydı, bedene bir erkeğin kolları dolanmıştı. Kıza şarkı söylüyordu, sesi tatlı ama küstahtı: *kiraz dolu, para dolu, neşe dolu börekler, ama en iyisi aşk dolu börekler...*

“Oreilly, sen... gerçekten sen misin?”

Kızı biraz daha sıktı kollarının arasında. “Bebeğim uyandı. Nasılmış peki?”

“Öldüğümü sanıyordum,” dedi kız; mutluluk, sakatlanan ama hâlâ uçabilen bir kuş gibi kanat çırpı içinde. Adama sarılmayı denedi, fakat öyle bitkindi ki. “Seni seviyorum, Oreilly; sen benim tek dostumsun; öyle korktum ki. Seni bir daha hiç göremeyeceğimi sandım.” Birden hatırladı: “Neden hapiste değilsin, peki?”

Oreilly'nin yüzü zevkten dört köşe, pespembeydi. "Hiç hapse girmedim ki," dedi, gizemli bir tavırla. "Ama dur, önce karnımızı doyuralım. Bu sabah mezeciden bir şeyler aldım."

Sylvia ansızın havada süzülüyormuş duygusuna kapıldı. "Ne zamandır buradasın?"

"Dünden beri," diye yanıtladı Oreilly, paketlerle, kâğıt tabaklarla uğraşırken. "Beni içeri sen aldın."

"Bu olanaksız. Hiçbir şey anımsamıyorum."

"Biliyorum," dedi adam, sonra sözü değiştirdi: "Al, şu sütü uslu uslu iç bakayım; sonra sana rezil bir öykü anlatacağım. Ah, inanamayacaksınız!" Neşeyle baldırlarını dövüyor, şimdi gerçekten de bir palyaçoya benziyordu. "Evet, dediğim gibi hapse atılmadım, talihimin yaver gitmesinin nedenine gelince; o iki aynasız tarafından sokakta ite kaka götürülürken, bir de baktım karşıdan yaylanarak bizim dişi goril geliyor: evet, doğru tahmin ettin, Bayan Mozart. Selam, dedim; hayrola, berbere mi gidiyorsun, tıraş? Eh, tutuklanma vaktin çoktan gelmişti, dedi; polislerden birine gülümsedi. Görevinizi yapın, memur bey. Yo, tutuklanmış değilim, dedim. Sadece ne mal olduğunu ihbar etmek üzere karakola gidiyorum; seni pis komünist! Bunun üzerine nasıl bir yaygara kopardığını tahmin edebilirsin; o benim yakama yapıştı, polisler de onun. Onları uyarmadım sanma: dikkatli olun, çocuklar, dedim; göğsü kıllıdır. Bu arada bizimki var gücüyle sağa sola saldırıyordu. Böylece kalabalığa karışıp sıvıştım. Bu kentte insanların bu dövüş seyretme merakını hiç anlayamadım zaten."

Oreilly hafta sonunu kızın yanında geçirdi. Sylvia'nın anımsayabildiği en güzel parti gibiydi; öncelikle, hiç bu kadar çok gülmemişti, sonra, hiç kimse, hele ailesinden hiç kimse ona sevildiğini böylesine hissettirmemişti. Oreilly

çok da iyi aşçıydı, küçük, elektrikli ocakta nefis yemekler hazırladı; bir keresinde, pencere pervazındaki karı kaşıkla topladı, çilek şurubuyla tatlandırdığı bir şerbet yaptı. Pazar günü geldiğinde, Sylvia dans edecek kadar güçlenmişti. Radyoyu açtılar, o da dizlerinin üzerine yıkılıncaya kadar dans etti; soluk soluğa, gülerек. “Bir daha hiç korkmayacağım,” dedi. “Aslında neyden korktuğumu da tam bilmiyordum ya.”

“Gelecek sefer seni korkutacak olan şeylerden,” dedi Oreilly sakince. “Acıların Efendisi’nin özelliğidir bu: onun ne olduğunu kimse bilmez – neredeyse her şeyi bilen çocuklar bile.”

Sylvia pencereye gitti; kenti kutba özgü bir beyazlık kaplamıştı, ama kar durmuştu, gece göğüye buz kadar berraktı: orada, ırmağın üstünde salınan, akşamın ilk yıldızını gördü. “İlk yıldızı gördüm,” dedi parmaklarını çaprazlayarak.

“İlk yıldızı görünce ne dilersin?”

“Bir yıldız daha görmeyi,” dedi kız. “Yani genellikle bunu dilerim.”

“Peki ya bu gece?”

Kız yere oturdu, başını dizlerine yasladı. “Bu gece, rüyalarımı geri almayı diledim.”

Oreilly onun saçlarını okşadı: “Hepimiz aynı şeyi dilemez miyiz? Sonra ne yaparsın peki? Demek istediğim, onları geri alabilseydin, ne yapardın?”

Sylvia bir an sustu; konuştuğunda gözleri ciddi, mesafeliydi. “Eve dönerdim,” dedi yavaşça. “Buysa korkunç bir karar, çünkü öteki hayallerimin çoğundan vazgeçmem anlamına geliyor. Yine de, Bay Revercomb düşlerimi geri verseydi, yarın sabah eve dönerdim.”

Oreilly bir şey demeden dolaba gitti, kızın mantosuyla

döndü. "Ama neden?" dedi kız, onun tuttuğu mantoyu giyerken. "Boş ver," dedi adam, "sadece dediğimi yap. Bay Revercomb'u ziyaret edeceğiz, sen de rüyalarını geri isteyeceksin. Bir denemekte yarar var."

Sylvia kapının önünde direndi. "Lütfen, Oreilly, beni zorlama. Gidemem, lütfen, korkuyorum."

"Hani bir daha hiç korkmayacağını söylemiştin?"

Sokağa çıkınca, Sylvia'yı rüzgâra karşı öyle hızlı yürüttü ki, kızın korkacak vakti olmadı. Pazar günüydü, dükânlar kapalıydı; trafik ışıkları sanki bir tek onlar için yanıp sönüyordu, kara gömülmüş caddede hareket eden tek bir araç yoktu çünkü. Sylvia nereye gittiklerini bile unutmuştu, saçma, önemsiz şeylerden bahsedip duruyordu: şurada, tam şu köşe başında Garbo'yu görmüştü, şu karşısı da yaşlı kadının ezildiği yerd. Ama az sonra, susuverdi; ansızın kavramış, soluğu kesilmiş, kolu kanadı kırılmıştı: "Yapamam, Oreilly," dedi, geri çekilirken. "Ona ne diyebilirim ki?"

"Bunun bir iş antlaşması olduğunu düşün," dedi adam. "Doğrudan konuya gir, rüyalarını geri istediğini söyle, verirse de aldığın bütün parayı iade et: bir taksit planı çerçevesinde, elbette. İşte bu kadar basit, evlat. Hem neden geri veremesin ki? Hepsi de o dosyaların içinde."

Konuşması oldukça inandırıcıydı; Sylvia donmuş ayaklarını yere vurdu, az çok yüreklenmiş bir halde yürümeye başladı. "Aferin, evlat," dedi adam. Üçüncü Cadde'de ayrıldılar; Oreilly şu aralar Bay Revercomb'ın muhitinde bulunmasının pek de güvenli olmayacağını düşünüyordu. Bir kapı girişine sığındı, arada bir, bir kibrit çakarak, yüksek sesle şarkı söyleyerek beklemeye başladı: *yine de, en iyisi viskili börek!* Kurda benzeyen, ince, uzun bir köpek göründü, ay ışığının, demiryolu köprüsünün altına yol yol

vuran çizgilerine basarak, hiç ses çıkarmadan ilerledi; caddenin karşısında, bir barın tezgahına toplaşmış erkeklerin puslu karaltıları seçiliyordu: içeriye girip bir kadeh içki dilsenem mi acaba, diye düşününce, içi bir hoş oldu.

Tam şansını denemeye karar vermişti ki, Sylvia göründü. Aynı anda da kendini adamın kollarına attı. "Hey, bu kadar da kötü olamaz, bir tanem," diye fısıldadı, kıza elinden geldiğince sıkı sarılarak. "Ağlama, bebeğim; hava ağlanamayacak kadar soğuk, cildin çatlar sonra." Kız bir şeyler söylemeye çalışırken, ağlaması titrek, doğal olmayan bir gülmeye dönüştü. Kahkahalarının buharı havayı doldurdu. "Ne dedi, biliyor musun?" dedi, kesik kesik. "Rüyalarımı isteyince bana ne dediğini biliyor musun?" Başı geriye düştü, kahkahaları tizleşti, ipi kopmuş, rengârenk bir uçurtma gibi caddenin üstünde salındı. Oreilly sonunda onu omuzlarından tutup sarsmak zorunda kaldı. "Dedi ki – geri alamazmışım, çünkü... çünkü hepsini kullanmış, bitirmiş."

Sustu; yüzü gevşedi, ifadesiz bir dinginliğe büründü. Kolunu Oreilly'nin koluna doladı; caddenin aşağısına doğru yürümeye koyuldular; bir peronda aşağı yukarı yürüyen iki arkadaş gibiydiler; ikisi de birbirini geçirmeye gelmişti de, ötekinin trenini bekliyordu sanki. Köşe başına ulaşınca, adam genzini temizledi: "Ben en iyisi burada ayrılalım. Vedalaşmak için uygun bir yere benziyor."

Sylvia onun kolunu tuttu. "Ama nereye gideceksin, Oreilly?"

"Maviliklerde dolaşmaya," dedi; gülümsemeye çalıştıysa da pek başarılı olamadı.

Kız çantasını açtı. "Bir erkek, şişesi olmadan mavilikte yolculuk edemez," dedi; adamı yanağından öptü, cebine beş dolar sokuşturdu.

“Tanrı senden razı olsun, bebeğim.”

Bunun, cebindeki son para olması, eve yürüyerek, tek başına dönecek olması önemli değildi. Kar yığınları beyaz bir denizin ak dalgalarına benziyordu; kendini onlara bıraktı, rüzgârların, gelgitlerin onu sürüklemesini bekledi. Ne istediğini bilmiyorum, belki hiçbir zaman da bilmeyeceğim, ama bir yıldızdan isteyeceğim tek şey, tek dileğim, bana bir başka yıldız vermesi olacak; ışın doğrusu, artık hiç korkmuyorum. Tam o sırada bir bardan çıkan iki delikanlı gözlerini ona diktiler; uzun zaman önce, bir parkta iki oğlan görmüştü; belki de bunlardı. Gerçekten, hiç korkmuyorum, diye düşündü, peşinden gelen karlı ayak seslerini duyunca: ayrıca, çalınacak hiçbir şeyi kalmamıştı ki.

KELEPİR

(1950)

Kocasının pek çok şeyi Bayan Chase'in sinirine dokunuyordu. Sesi, örneğin: sanki hep, bir poker oyununda pey sürüyormuş gibiydi. O tepkisiz, sözcükleri uzatarak, ağdalı konuşma biçimi kadını çileden çıkarırdı; özellikle de şimdi, telefonda konuşurken ve kendi sesi heyecandan titrerken: "Evet, bir tane var, elbette biliyorum. Ama anlamıyosun, canım – tam bir kelepİR," dedi Bayan Chase, son sözcüğü iyice vurgulayarak; sonra sustu, etkisini göstermesini bekledi. Sessizlik. "Eh, bir şey söylesene. Hayır, dükkânda değilim, evdeyim. Öğle yemeğine Alice Severn geliyor. Sana bahsettiğim de, onun mantosu zaten. Alice Severn'i anımsarsın..." Erkeğin sızıntılı belleği de bir başka sinir törpüsüydü; Greenwich'te otururlarken Arthur ve Alice Severn'le sıkça görüştüklerini, hatta onları ağırladıklarını hatırlattıysa da, kocası bu adda birilerini tanımadığını ileri sürdü. "Neyse, önemli değil," diye içini çekti kadın. "Mantoya sadece bir bakacağım zaten. Sana afiyet olsun, tatlım."

Daha sonra, bakımlı saçlarının kusursuz dalgalarıyla uğraşırken kabullendi: kocasının Severn çiftini anımsaması için gerçekten de bir neden yoktu. Kendisi de Alice Severn'i gözünün önüne getirmeye çalışınca, ancak yarım yamalak bir görüntü elde etmemiş miydi? Canlanan resim aşağı yukarı şöyleydi: pembe-beyaz, bayağı uzun boylu, otuzun altında, sürekli bir steysin vagon kullanan bir kadın; arabada da hep bir İrlanda seteriyle birbirinden güzel, altın-kırmızısı iki çocuk. Kocasının içtiği söylenirdi; yoksa

içen kadın mıydı? Her neyse, kredi açılacak tipler değillerdi, en azından Bayan Chase'in kulağına akıl almaz borçlarla ilgili bir şeyler çalınmıştı; birisi (kendisi miydi?) Alice Severn'i fazlasıyla bohem olarak tanımlamıştı.

Chaseler, kente taşınmadan önce Greenwich'te bir evde otururlar, buysa Bayan Chase'i bunaltırdı, çünkü oradaki taşra esintisinden haz etmiyor, New York dükkânlarındaki, vitrinlerindeki eğlenceyi yeğliyordu. İşte, Greenwich döneminde, arada bir Severnler'e rastlardı; bir kokteyl partide, tren istasyonunda filan, hepsi bu kadar. Arkadaş bile değildik, sonucuna vardı, biraz şaşırarak. İnsan geçmişten, farklı bir bağlamda tanımış olduğu birinden ansızın haber alınca nasıl şaşırırsa, o da karıştırmıştı: daha içli dışlı oldukları türünden bir duyguya kapılmıştı. Oysa bir yıldan fazladır görmediği Alice Severn'in onu araması ve kürk mantosunu satmayı önermesi, beklenmedik, sıra dışı bir davranıştı.

Bayan Chase mutfakta oyalandı, çorba ve salatadan oluşan bir öğle yemeği hazırladı: herkesin illa da diyet yapmadığı, aklına bile gelmemişti. Bir sürahiye tatlı şarap doldurdu, oturma odasına getirdi. Yeşil, bol camlı, aydınlık bir odaydı; tıpkı giysi seçimindeki gibi, fazla genç bir zevki yansıtıyordu. Rüzgâr pencerede koşuşturmaktaydı, çünkü Manhattan'ı kuş bakışı gören daire, yüksek bir apartmanın üst katındaydı. Pikaba lisan plaklarından birini koydu, derli toplu bir tavırla oturup Fransızca cümleleri yineleyen, gergin, zorlama sese kulak verdi. Nisan'da, yirminci evlilik yıldönümlerini Paris'te kutlamayı tasarlıyorlar, Bayan Chase de bu amaçla Fransızca dil dersleri alıyordu; Alice Severn'in kürk mantosunu almak istemesinin nedeni de buydu: yolculukta elden düşme bir kürkle daha rahat edecekti, sonra da mantoyu bir etole çevirebilirdi.

Alice Severn birkaç dakika erken geldi; hiç istemeden

kuşkusuz, çünkü telaşlı, kaygılı biri değildi, en azından hali tavrı uysal, rahvandı. Mâkul ayakkabılar, en güzel günlerini geride bırakmış, tüvit bir tayyör; elinde, sicimle bağlanmış bir kutu.

“Bu sabah aramana öyle sevindim ki! Görüşmeyeli asırlar oldu; ne yazık ki Greenwich’e artık hiç yolumuz düşmüyor.”

Konuğu gülümsedi, ama ses çıkarmadı; coşkulu, taşkın bir kavuşma sahnesine hazırlanmış olan Bayan Chase bocaladı. Yerlerine otururlarken, kendisinden daha genç olan kadını süzdü ve birden dank etti: yolda rastlaşsalar, onu kesinlikle tanıyamazdı; salt görünüşü fazlasıyla değiştiği için değil, şu an fark ettiği gibi, kadına hiçbir zaman yakından, alıcı gözle bakmamış olduğu için; buysa gerçekten garipti, çünkü Alice Severn gözünüzden kaçacak biri değildi. Boyu bu kadar uzun olmasa, bedeni de daha derli toplu olsaydı, belki gözünüze batmaz, hatta size çekici bile gelebilirdi. Ancak kızıl saçları, gözlerindeki o mesafeli anlam, çilli, sonbaharsı yüzü ve kemikli, güçlü elleri, görmezden gelinemeyecek bir farklılık yaratıyordu.

“Şarap?”

Alice Severn başını peki anlamında salladı; ince boynunun güvensizce dengelediği başı, sapına göre fazla ağır bir kasımpatı gibiydi.

Böylesine boylu poslu birinin iştahının da yerinde olacağını düşünen Bayan Chase, kraker tabağını uzattı. Çorbalısalatalı, yetersiz, baştan savma sofrasından ansızın utandı, bir şeyler uydurdu: “Martha’nın yemekte ne hazırladığını bilmiyorum. Bilirsin, böyle son anda karar verince, zor oluyor. Her neyse, Greenwich’te neler olup bitiyor, anlatsana.”

“Greenwich’te mi?” Kadının gözkapakları kırıştı – odaya hiç beklenmedik bir ışık doluvermişti sanki. “Hiçbir

fikrim yok. Epeydir orada oturmuyoruz, altı ay, belki daha fazla oldu.”

“Ya?” dedi Bayan Chase. “Hay Allah, iyice kopmuşum oralardan. Nereye taşındınız peki, şekerim?”

Alice Severn o kemikli, biçimsiz ellerinden birini kaldırdı, pencereye doğru salladı. Yanıtı acayıpti: “Şuraya.” Sesi düzdü ama bitkin bir tınısı vardı; bir soğuk algınlığını yeni atlatmış gibi. “Kent merkezine, yani. Pek hoşumuza gittiği söylenemez, hele Fred’in hiç.”

Bayan Chase’in ses tonunda çok muğlak, çok belirsiz bir değişim oldu: “Fred mi?” Konuğunun kocasının adını çok iyi anımsıyordu: Arthur.

“Evet, Fred, köpeğim; İrlanda seteri, görmüş olmalısın. Geniş, ferah yere alışık, oysa daire öyle küçük ki; daha doğrusu, tek oda.”

Bütün Severnler tek odada yaşıyorsa, talihleri gerçekten de ters gitmiş demekti. Fena halde meraklanmış olsa da, Bayan Chase kendini tuttu, konuyu deşelemedi. “Köpeğini elbette hatırlıyorum; çocukları da... senin steysin vagondan sarkan o üç kızıl kafayı.”

“Çocuklar kızıl değildir. Sarışınlar; Arthur gibi.”

Öyle ekşi bir sesle düzeltmişti ki, Bayan Chase kendini tutamadı, küçük, gergin bir kahkaha patlattı. “Peki ya Arthur, o nasıl?”; doğrulmaya, konuğunu sofraya buyur etmeye hazırlandı. Ama Alice Severn’in karşılığı, onu yeniden koltuğa çöktürüverdi. Tek kelimelik yanıtını verirken, yüzündeki o sakin, süssüz ifadede en küçük bir değişiklik olmadı: “Şişmanlamış.”

Bir dakika sonra, yineledi: “Şişmanlamış. Son gördüğümde, galiba geçen haftaydı, yolun karşısına geçiyordu ve şişmanlıktan badi badi yürüyor, neredeyse yalpalıyordu. Göz göze gelseydik, mutlaka gülerdim: fiziği konusun-

da hep öyle titizlenirdi ki.”

Bayan Chase kalçalarına dokundu. “Sen ve Arthur. Ayırıldınız, ha? Çok şaşırtıcı.”

“Ayrılmadık.” Havayı süpürür gibi bir el hareketi yaptı; örümcek ağlarını aralar gibi. “Onu çocukluğumdan beri tanıyım, çocukluk arkadaşıydık.” Sonra, sakince sordu: “Eh, bu durumda birbirimizden kopmamız mümkün mü, Bayan Chase?”

Adının böyle resmi bir biçimde kullanılması Bayan Chase’i yabancılaştırmıştı sanki; bir anda, hızla uzaklaştırıldığını, dışlandığını hissetti; birlikte yemek odasına doğru ilerlerken de, aralarına bir husumetin sızdığı duygusuna kapıldı. Ama sonra, belki de Alice Severn’in peçeteyi açan o hantal, sakar ellerinin görüntüsü nedeniyle, bunun doğru olmadığına, yanıldığına inandı. Birkaç kibar, havadan sudan cümlelerin dışında, karınlarını sessizce doyurdular; Bayan Chase merakını gideremeyeceğinden korkmaya başlamıştı.

Sonunda, “İşin doğrusu,” dedi Alice Severn, ağzından baklayı çıkartarak, “geçen Ağustos’ta boşandık.”

Bayan Chase bekledi; sonra, kaşığını çorbasına daldırıp çıkarırken, şöyle dedi: “Çok yazık. Sorun içkisiydi, herhalde?”

“Arthur asla içmezdi,” diye yanıtladı kadın, sevimli ama şaşkın bir gülümsemeyle. “Demek istediğim, birlikte içerdik. Keyif için yani, tadını kaçırmadan. Yazın harika olurdu. Dere kıyısına inip nane toplardık ve kocaman kavanozlarda buzlu, naneli kokteyl hazırlardık. Bazı uyuyamadığımız sıcak gecelerde, termosu buz gibi birayla doludur, çocukları uyandırır, arabaya doluşup sahile giderdik: bira içip yüzmek, kumlarda uyumak çok zevkliydi. Nefis günlerdi onlar; bir keresinde gün doğuncaya kadar kalmıştık orada. Yo,” diye ekledi, yüzü ciddi bir düşünceyle-

le gerginleşirken, "asıl nedeni anlatayım. Ben Arthur'dan bir baş uzunum, bence onun asıl derdi buydu. Çocukken hep onun boy atacağını, benden uzun olacağını sanırdık, ama olmadı. Benimle dans etmekten nefret ederdi, oysa dansa bayılır. Hem çevresinde insanlar olmasından hoşlanırdı; şamatacı, küçük, ufak tefek insanlar. Bense tam tersine, baş başa olmamızı isterdim. İşte bu açılardan onu mutlu edemiyordum. Jeannie Bjorkman'i hatırlıyor musun? Hani şu ablak yüzlü, kıvrıkcık saçlı; sen boylarda?"

"Gayet iyi anımsıyorum," dedi Bayan Chase. "Kızıl Haç komitesindeydi. Korkunçtu."

"Hayır," dedi Alice, düşünceli. "Jeannie korkunç değildir. Çok iyi arkadaşlık. Garip olan, Arthur ondan nefret ettiğini söylerdi, ama demek ki onun için çıldırıyormuş; neyse, şu anda çıldırdığı kesin, çocukların da. Başından geçenler düşünülürse, mutlu olmasına sevinmeliyim elbette, ama bazen, keşke çocuklar ona bu kadar bayılmasa, diyorum..."

"Doğru olamaz; kocan Bjorkman denen o berbat kızla mı evli?"

"Ağustos'tan beri."

Bayan Chase kahveleri oturma odasında içmeyi önerdikten sonra, söylendi: "New York'ta tek başına yaşayan rezalet! En azından çocukları yanına alabilirdin."

"Arthur almak istedi," dedi Alice Severn, kayıtsızca. "Ama ben yalnız değilim ki. Fred benim en yakın dostlarımdan biridir."

Bayan Chase eliyle sabırsız bir hareket yaptı: fantezilerden haz etmezdi. "Bir köpek. Saçmalık! Şunu kabullenmek zorundayız: büyük aptallık etmişsin. Beni terk etmeye kalkışacak erkeğin bacaklarını lime lime doğrarım. Bana öyle geliyor ki, onu..." durakladı, "malları paylaşmaya bile zorlamadın."

“Anlamıyorsun. Arthur’un parası yok ki,” dedi Alice Severn, yetişkinlerin öyle pek de mantıklı olmadığını keşfeden bir çocuğun hayal kırıklığıyla. “Arabayı bile satmak zorunda kaldı; istasyona yürüyerek gidip geliyor. Ama biliyor musun, bence çok mutlu.”

“Bence senin sıkı bir çimdiğe ihtiyacın var,” dedi Bayan Chase, aynen bunu yapmaya hazırmış gibi.

“Benim canımı sıkan, Fred. Koşup oynamaya alışık, bir de kalabalığa. Ne dersin, kursumu tamamlayınca California’da bir iş bulabilir miyim acaba? Bir ticaret okuluna devam ediyorum, ama pek hızlı sayılmam, özellikle de daktiloda; parmaklarım nefret ediyor bu işten. Galiba piyano çalmak gibi, yani erken yaşlarda öğrenilmesi gerekiyor.” Ellerini inceledi, içini çekti. “Saat üçte dersim var; mantoyu göstereyim mi?”

Bir kutunun açılıp içindekilerin oraya dökülmesindeki eğlence, o şenlik Bayan Chase’i oldu bitti keyiflendirirdi, ama kapak kalkınca, yüreği hüznünlü bir huzursuzlukla sıkışverdi.

“Anneme aitti.”

Altmış yıl giymiş olmalı, diye düşündü Bayan Chase, aynanın karşısında dururken. Manto ayak bileklerine kadar uzanıyordu. Parıltısını yitirmiş, kelleşmeye başlamış kürkü sıvazladı; küflü, ekşiydi; deniz kıyısındaki bir tavan arasında saklanmış gibi. Mantonun içi soğuktu, ürperdi, aynı anda da yüzünü ateş bastı, çünkü Alice Severn’in omzunun üstünden ona baktığını ayımsamıştı; kadının yüzünde daha önce orada olmayan, soyluluktan uzak, bitkin bir beklenti, bir heves vardı. Acıma söz konusu olduğunda, Bayan Chase cimriydi: onu karşısındakine sunmadan önce, önlemini alıp ucuna bir ip bağlardı ki, gerektiğinde hemen çekebilsin. Ancak, Alice Severn’e bakarken, ipin kopup git-

tiği duygusuna kapıldı; kendini bir anda acıma, merhamet denen zorunlulukla burun buruna buluvermişti. Yine de, kıvrandı, bir kaçış yolu arandı, fakat sonra, gözleri öteki kadının gözleriyle çarpışınca, kaçacak yer olmadığını anladı. Dil derslerinden anımsadığı bir şey, o malum soruyu kolaylaştırdı: “*Combien?*”*

“Pek fazla etmez, değil mi?” Alice Severn’in sorusunda mahcubiyet vardı, açık sözlülük değil.

“Hayır, etmez,” dedi Bayan Chase bıkkınca, âdeta yok-larcasına. “Ama belki işime yarayabilir.” Tekrar sormadı; fiyatı belirlemenin ona düştüğü açıktı.

Biçimsiz, döküntü manto hâlâ sırtında, odanın karşı köşesine, çalışma masasının durduğu yere gitti, sert, içerlemiş kalem darbeleriyle, özel hesabından bir çek yazdı: kocasına duyurmaya hiç niyeti yoktu. Bayan Chase, bir şeyleri kaybettiğini hissetmekten nefret ederdi; bulunmayan bir anahtar, düşürülen bir para, zaten varolan soyulma, çaldırma evhamını depreştirirdi: dünyanın yalanla dolanla dolu olduğu inancını. Çeki uzatırken, içi tıpatıp bu duyguyla doluydu; Alice Severn aldı, hiç bakmadan katlayıp ceketinin cebine soktu. Elli dolarlıktı.

“Canım,” dedi Bayan Chase, yüzünü yapmacık bir endişeyle asarak, “beni arayıp gelişmelerden haberdar et, olur mu? Kendini yapayalnız hissetme.”

Alice Severn ona teşekkür etmediği gibi, kapıda veda da etmedi. Onun yerine, Bayan Chase’in elini avucuna aldı, öteki eliyle pat pat vurdu; bir hayvanı, bir köpeği tatlılıkla ödüllendirir gibi. Bayan Chase kapıyı kapadıktan sonra eline baktı, dudaklarına yaklaştırdı. Öteki elin temasını hâlâ hissedebiliyordu; öylece durup, o duygunun silinmesini, geçmesini bekledi: az sonra eli yine soğumuştı; eskisi gibi.

* (Fr.) Ne kadar; kaç para? (ç.n.)

ELMAS GİTAR

(1950)

Açık cezaevi çiftliğine en yakın kasaba, otuz beş kilometre ileride. Çiftlikle kasaba arasında sayısız çam ormanı uzanır, tutuklular da işte bu ormanlarda çalışıyor, terebentin akıtıyorlar. Hapishanenin kendisi de bir ormanın içinde. Tekerlek izleriyle bezeli, kırmızı bir yolun sonunda; dikenli teller duvarların üzerine bir sarmaşık gibi yayılmış. İçinde, yüz dokuz beyaz erkek, doksan yedi zenci ve bir Çinli yaşamakta. Uyumak için iki bina var – çatıları katranlı kâğıtla kaplı, büyük, yeşil, ahşap yapılar. Beyazlar birinde kalıyor, zencilerle Çinli de ötekinde. Her yatakhane de bir tane kocaman, şiş göbekli soba var; kış buralarda sert geçer; geceleri, don yemiş çamlar sallanır, aydan dondurucu bir ışık dökülürken, portatif demir karyolalarına uzanmış, uyanık erkeklerin gözlerinde sobanın yangın renkleri oynar.

Yatağı sobaya daha yakın olanlar, önemli adamlardır – saygı duyulan ya da korkulan. Bay Schaeffer bunlardan biri. Bay Schaeffer (ona özel bir hürmetin ifadesi olarak, hep böyle hitap edilir) zayıf, uzun boylu biri; çeke çeke uzatılmış gibi. Kızılımsı, kırışmaya başlamış saçları, zayıflıktan süzölmüş, dindar bir yüzü var; etsiz, bir deri bir kemik; kemiklerinin devinimini görebiliyorsunuz, gözlerinin rengiye cılız, donuk. Okuma yazma biliyor, toplama yapabiliyor. Adamlardan biri bir mektup alınca, doğruca Bay Schaeffer'a getirir. Bu mektupların çoğu hüznü, tıka basa yakınlık dolu; onun için de Bay Schaeffer sık sık doğaçlamaya başvurur: kâğıttaki yazıları okumak yerine, çok daha neşe-

li haberler uydurur. Yatakhane de okuma bilen iki kişi daha var. Bunlardan biri, yine de, aldığı her mektubu, gerçeği okumama nezaketini gösteren Bay Schaeffer'a getirir. Bay Schaeffer'a gelince, o hiç mektup almaz; Noel'de bile; hapishanenin dışında tek bir dostu yoktur sanki; işin aslı, orada da yoktur – yani, özel, belirgin bir dost. Ama eskiden böyle değildi.

Geçen kış, soğuk bir Pazar günü, Bay Schaeffer yatakhane nin önündeki basamaklarda oturmuş, tahtadan bir bebek yontuyordu. Bu konuda çok yeteneklidir. Bebeklerini ayrı parçalar halinde oyar, sonra ince telle birleştirir ki, kolları, bacakları oynasın, kafası sallansın. Bu: bebeklerden yaklaşık bir düzinesini bitirince, çiftliğin Reis'i onları kasabaya, satması için büyük mağazaya götürür. Böylece Bay Schaeffer şekerleme ve tütün parasını çıkarır.

O Pazar, oturmuş küçük bir elin parmaklarını yontarken, hapishane avlusuna bir kamyon girdi. Kamyondan, çiftliğin reisine kelepçelenmiş, genç bir oğlan indi, gaddar kış güneşinde gözlerini kırpıştırarak, öylece dikildi. Bay Schaeffer ona sadece bir kez baktı. O sıralarda elli yaşındaydı ve bunun on yedi yılını çiftlikte geçirmişti. Yeni bir tutuklunun gelişi onu artık heyecanlandırmıyordu. Pazar, çiftlikte tatil günüydü, avluda can sıkıntısıyla dolanan öteki adamlar, kamyonun başına üşüştüler. Daha sonra, Pick Axe ile Goober konuşmak için Bay Schaeffer'ın yanına gittiler.

"Yabancı; şu yeni gelen," dedi Pick Axe. "Kübalıymış. Ama saçları sarı."

"Reis'in dediğine göre, bıçakçıymış," dedi, kendisi de bıçakçı olan Goober. "Mobile'da bir denizciye saldırmış."

"İki denizciye," diye düzelitti Pick Axe. "Sadece bir kahve kavgasıymış. Çocuklara bir zarar vermemiş."

“Birinin kulağına kesmiş... Sen buna zarar vermemek mi diyorsun? İki yıl yemiş, Reis’in dediğine göre.”

“Üstü mücevher dolu bir gitarı var,” dedi Pick Axe.

Hava çalışamayacak kadar kararmıştı. Bay Schaeffer beğinin parçalarını birleştirdi, minik ellerinden tutup dizine oturttu. Bir sigara sardı; çamlar gün batımında mavileşmişti; sigarasının dumanı kararmaya yüz tutmuş, soğuk havada bir süre asılı kalıyordu. Reis avlunun karşı ucundan ona doğru geldi. Yeni tutuklu, sarışın delikanlı, bir adım gerisindeydi. Üzerine taklit elmaslar işlenmiş, yıldızlı parıltılar saçan bir gitar taşıyordu; yeni üniforması çok bol gelmişti; Cadılar Bayramı’ndaki şu kostümlere benziyordu.

“Sana birini getirdim, Schaeffer,” dedi Reis, yatakhaneye çıkan basamakların karşısında durunca. Sert bir adam değildi; zaman zaman Bay Schaeffer’ı ofisine çağırır, gazetede okudukları şeyler hakkında sohbet ederlerdi. “Tico Feo,” dedi, bir kuş ya da bir şarkı adıymışçasına, “bu da, Bay Schaeffer. Ondan hoşlanırsan, doğru bir iş yapmış olursun, evlat.”

Bay Schaeffer başını kaldırıp oğlana baktı, gülümsedi. Tebessümü, amaçladığından biraz daha uzun sürmüştü, çünkü oğlanın gökyüzündeki şeritleri andıran, kış akşamı kadar mavi gözleri vardı; saçlarıysa Reis’in dişleri kadar sarıydı. Eğlenmeye-hazır, uyanık, zeki bir yüzdü bu; ona bakarken Bay Schaeffer’ın aklına bayramlar, güzel günler düştü.

“Kız kardeşime benziyor,” dedi Tico Feo, Bay Schaeffer’ın bebeğine dokunarak. Küba aksanlı sesi bir muz kadar yumuşak, tatlıydı. “O da dizlerime oturur.”

Bay Schaeffer ansızın utangaçlaşmıştı. Reis’i başıyla selamladı, avludaki gölgelere doğru uzaklaştı. Orada durdu,

tepesinde birer çiçek gibi açan akşam yıldızlarının adını fısıldadı. Yıldızlar onun en büyük keyfiydi, ama bu gece ona huzur vermedikleri gibi, yeryüzünde başımıza gelenlerin, sonsuzluğun bitimsiz ışıltısında yitip gittiğini de anımsatmadılar. Onlara bakarken –yıldızlara– elmaslı gitarı ve o dünyasal, maddi parıltısını düşünüyordu.

Bay Schaeffer'ın ömründe sadece tek bir kötülük yaptığı söylenebilir: bir adam öldürmüş. Onu o noktaya getiren koşullar önemli değil, önemli olan, adamın ölmeyi hak etmesi, Bay Schaeffer'ın da doksan dokuz yıl ve bir güne mahkûm olması. Çiftliğe gelmeden önceki yaşamını, uzun bir süre düşünmedi – daha doğrusu, yıllarca. Belleğinin o günlere ait bölümü, kimsenin yaşamadığı, eşyaların da çürüyüp dağıldığı bir ev gibiydi. Ama bu gece, bütün o kasvetli, ölgün odalardaki ışıklar ansızın yakılıvermişti sanki: Tico Feo'nun o göz kamaştırıcı gitarıyla, alaca karanlıkta belirlediği an. O âna kadar hiç yalnızlık çekmemişti. Oysa şimdi, yalnızlığını algılıyor ve kendini canlanmış hissediyordu. İyi ama, canlanmak istemiyordu ki; canlı olmak işine gelmiyordu. Canlı olmak demek, balıkların koştuğu kahverengi ırmakları, bir hanımefendinin saçındaki güneş ışığını anımsamak demekti.

Bay Schaeffer başını öne eğdi. Yıldızların şavkı gözlerini sulandırmıştı.

Yatakhane genellikle suratsız bir yerdir; havası erkek kokularıyla ağırlaşmış, iki çıplak ampulün aydınlattığı sert, katı bir oda. Fakat Tico Feo'nun ortaya çıkışı, soğuk odaya tropikal bir esinti getirmişti; Bay Schaeffer yıldız gözleminden dönünce, vahşi, hoppa bir sahneyle karşılaşmıştı. Bir karyolaya bağdaş kurmuş olan Tico Feo uzun, kıpırdak parmaklarıyla gitarını çalıyor, bozuk paralar gibi şıngırdayan, şen bir şarkı söylüyordu. Şarkının İspanyolca ol-

masına karşın, erkeklerin kimisi ona eşlik etmeye çalışıyor, Pick Axe ile Goober ise sarmaş dolaş dans ediyordu. Charlie'yle Wink de dans etmekteydi, ama ayrı ayrı. Erkeklerin kahkahalarını duymak öyle hoştu ki; Tico Feo sonunda gitarını bıraktığında, Bay Schaeffer da onu tebrik edenlere katıldı.

"Bu kadar nefis bir gitarı hak ediyorsun," dedi.

"Elmas gitar," dedi oğlan, elini kasadaki o göz kamaştırıcı vodvil parıltısında gezdirirken. "Bir ara, sırf yakutlusu vardı. Ama çalındı. Havana'da, ablam şeyde çalışırdı... nasıl diyorsunuz, işte gitar yapılan yerde; bunu orda yaptır-dım."

Bay Schaeffer ona kaç tane kız kardeşi olduğunu sordu, Tico Feo da sırtarak dört parmağını kaldırdı. Sonra mavi gözleri açgözlülükle kısıldı: "Lütfen, Bayım, küçük kardeşlerim için bana iki bebek verir misin?"

Bay Schaeffer bebekleri ertesi akşam getirip verdi. Ve Tico Feo'nun en iyi dostu oldu; artık hiç ayrılmıyorlar, sürekli birbirlerini kolluyorlardı.

Tico Feo on sekiz yaşındaydı ve iki yıldır Karayib'deki bir şilepte çalışıyordu. Çocukken bir rahibe okuluna gitmişti, boynunda altın bir haç taşırdı. Bir de tespihi vardı. Tespihi yeşil, ipek bir eşarba, diğer üç hazinesinin yanına sarıyordu: bir şişe *Paris'te Akşam* kolonyası, bir cep aynası ve bir Rand McNally dünya haritası. Bunlar, bir de gitar, dünya-daki bütün mal varlığıydı ve kimsenin dokunmasına izin vermezdi. Galiba en çok haritaya değer veriyordu. Gecele-ri, ışıklar sönmeden önce haritasını açar, Bay Schaeffer'a git-tiği yerleri gösterirdi (Galveston, Miami, New Orleans, Mo-bile, Küba, Haiti, Jamaika, Porto Riko, Virgin Adaları); bir de gitmek istediği yerleri. Neredeyse her yere gitmek isti-yordu, özellikle Madrid'e, özellikle Kuzey Kutbu'na. Bu,

Bay Schaeffer'ı hem büyülüyor hem de korkutuyordu. Tico Feo'yu açık denizlerde, uzak diyarlarda düşünmek, canını acıtiyordu. Bazen dostuna alınmışçasına bakar, şöyle düşünürdü: "Sadece tembel bir hayalperestsin, o kadar."

Tico Feo'nun tembelin teki olduğu doğrudur. O ilk akşamdan sonra, gitar çalmak için bile bir sürü ısrar gerekmişti. Gündoğumunda, gardiyan adamları uyandırmaya geldiğinde, yani bir çekiçe sobayı güm güm dövdüğünde, Tico Feo bir çocuk gibi sızlanırdı. Bazen hasta numarası yapar, inleyerek midesini ovuştururdu; ama bir kez olsun paçayı sıyıramadı, Reis onu diğerleriyle birlikte çalışmaya gönderdi. Bay Schaeffer'la ikisi bir otoyol ekibine verilmişti. Zor bir işti; donmuş toprağı kazmak, kırık taşla dolu çuvaları taşımak. Nöbetçi sürekli Tico Feo'ya bağırırdı, çünkü oğlanın akli fikri, yan gelip yatmanın bir yolunu bulmaktaydı.

Her öğlen, sefertasları dağıtıldığında, iki arkadaş bir köşeye çekilirdi. Kasabadan elma, şeker filan getirtebildiği için Bay Schaeffer'in tasında birkaç iyi şey olurdu. Bunları dostuna ikram etmeyi sever, sunulanı iştahla yalayıp yutuşunu seyrederken, içinden şöyle derdi: "Büyüyorsun; yetişkin bir erkek olman epeyce zaman alacak."

Tico Feo'dan bütün mahkûmların hoşlandığı söylene-
mezdi -kıskançlık?- belki daha sudan nedenlerle. Onun hakkında çirkin hikayeler anlatıyorlardı. Tico Feo bunun farkında değil gibiydi. O gitar çalıp şarkı söylerken, adamlar da onun çevresini sarmışken, sevildiğini hissediyor, bu da ona yetiyordu. Adamların çoğu seviyordu da onu zaten; akşam yemeğiyle ışıkların söndürüldüğü saatin arasındaki o süreyi hevesle bekliyorlardı. "Hadi Tico, çal bakalım," derlerdi. Daha sonra yatakhane, eskisinden de beter bir hüznün çöktüğünü fark edemiyorlardı. Uyku, gerilerde er-

kek bir tavşan gibi hoplayıp zıplarken, onların dalgın, düşünceli gözleri, sobanın ızgarasının arkasında çatırdayan alevlere daldı. Bu adamların karmaşık duygularını anlayan tek kişi, Bay Schaeffer'dı, çünkü aynı duyguları o da hissediyordu. Dostu, balıkların koştuğu kahverengi ırmaklara, saçları güneş ışıklı kadınlara can verir gibiydi.

Tico Feo kısa bir süre sonra sobanın yakınındaki, Bay Schaeffer'ın yanındaki yatağa geçme onuruna erişti. Bay Schaeffer dostunun iflah olmaz bir yalancı olduğunu baştan beri biliyordu. Onun dinlediği şey, Tico Feo'nun fetihlerinden, tanıştığı ünlü kişilerden dem vuran serüvenleri değildi; bu öykülerdeki gerçek ilgilendirmiyordu onu. Onlardan sadece yalın öykü tadı alıyordu; tıpkı bir dergide zevkle okuduğunuz öyküler gibi; ayrıca dostunun karanlıkta fısıldayan tropikal sesi, ısıtıyordu onu.

Bedenlerini birleştirmemeleri, hatta bunu akıllarına bile getirmemeleri dışında (ki bu tür şeyler çiftliğe hiç de yabancı değildi), iki sevgiliydi onlar. Mevsimler içinde en yıkıcısı bahardır: toprağın, kıştan-donmuş kabuğunu çatlatan, baş veren bitki sapları; yaşlı, ölüme terk edilmiş dallarda göveren taptaze yapraklar; yeni doğan yeşilliğin arasında gezinen, ama çoktan uyuklamaya başlamış rüzgâr. Aynı şey Bay Schaeffer için de geçerliydi; bedeninde bir çözülme, sertleşmiş kaslarında bir esneme.

Ocak sonuydu. İki dost, ellerinde birer sigara yatakhainenin basamaklarında oturuyordu. Limon kabuğunu andıran ince, sarı bir ay tepelerinde kıvrılmıştı, onun ışığında, topraktaki çizgiler gümüşsü yılan izleri gibi ışıldıyordu. Tico Feo günlerdir içe kapanmıştı – gölgelere sinmiş bir soyguncu kadar suskundu. Ona, "Tico, çal hadi," demenizin bir yararı olmuyordu. Yüzünüze mayışık, narkozlu gözlerle bakıyordu.

"Bir hikaye anlat," dedi, dostuna ulaşamadığı zaman kendini asabi ve çaresiz hisseden Bay Schaeffer. "Miami'de seyrettiğin şu at yarışını anlat."

"Hayatımda tek bir yarış izlemedim," dedi Tico Feo, yüzlerce doları ve Bing Crosby'yle tanışmasını içeren, en büyük palavrasını bir kalemde silip atarak. Ama umurunda bile değildi. Tarağını çıkardı, somurtarak saçlarından geçirdi. Bu tarak birkaç gün önce ateşli bir kavgaya neden olmuştu. Adamlardan biri, Wink, Tico Feo'nun tarağı ondan çaldığını ileri sürmüştü, suçlanansa buna, okkalı bir tükürükle karşılık vermişti. Boğuşmaya başladılar, ta ki Bay Schaeffer'la bir başka adam onları ayırana dek. Tico Feo, Bay Schaeffer'dan yardım istedi: "Tarak benim! Söyle ona!" Ama Bay Schaeffer sakın bir kesinlikle, hayır, dedi, tarak dostunun değildi – bütün tarafları bozguna uğratan bir yanıttı. "Tanrı aşkına," dedi Wink, "bu orospu çocuğu bu kadar çok istiyorsa, alabilir." Oğlan daha sonra şaşkın, kuşku dolu bir sesle, "Dostum olduğunu sanıyordum," dedi Bay Schaeffer'a. "Öyleyim," diye düşündü Bay Schaeffer, fakat bir şey söylemedi.

"Yarışa filan gitmedim, şu dul kadın hakkında anlattıklarım da yalandı." Sigarasından derin bir nefes çekti, ateş öfkeyle parıldadı; zihninde bir şeyleri tarttığını gösteren bir ifadeyle Bay Schaeffer'a baktı: "Söylesene, hiç paran var mı, Bayım?"

"Yirmi dolar kadar," dedi Bay Schaeffer duraksayarak; sözün gittiği yerden korkarak.

"Yetmez yirmi dolar," dedi Tico, ama sesinde hayal kırıklığı yoktu. "Önemli değil, bir yolunu buluruz. Mobilé'da, Frederico adında bir arkadaşım var. Bizi bir tekneye bindirir. Sorun çıkacağını sanmam." Havaların soğduğundan söz ediyordu sanki.

Bay Schaeffer'ın yüreğinde bir sıkışma oldu; konuşamadı.

“Burda kimse Tico’yu yakalayamaz. O en hızlı koşucu.”

“Tüfekler daha hızlıdır,” dedi Bay Schaeffer, cansız, duyulur duyulmaz bir sesle. “Çok üşüdüm,” diye ekledi, içinde yayık gibi çalkalanan bir yaşlılık, yaşlanmışlık duygusuyla.

Tico Feo dinlemiyordu. “Sonra, ver elini dünya! Dünya, *el mundo*, dostum.” Ayağa kalktı, genç bir at gibi silkelendi; her şey ona doğru çekiliyormuş gibiydi – ay, cüce baykuşların çağrıları. Hazla salıverdiği soluğu havada buharlaştı. “Madrid’e gidelim mi? Belki biri bana boğa güreşini öğretir. Ne dersin, ha?”

Bay Schaeffer onu dinlemiyordu. “Çok yaşlıyım,” dedi. “Allah kahretsin, fazla yaşlıyım.”

Bundan sonraki birkaç hafta, Tico Feo onun peşini bırakmadı – dünya, *el mundo*, dostum; Bay Schaeffer ise saklanmak istiyordu. Tuvalet kapıyor, başını ellerinin arasına alıyordu. Ama her şeye karşın heyecanlıydı; baştan çıkmıştı. Ya gerçekten başarılılarsa; Tico’yla ormanları geçip denize ulaşabilirlerse? Kendini teknede hayal ediyordu; denizi hiç görmemiş, ömrünü karada, karaya kök salarak geçirmiş biri olarak. Bu arada, tutuklulardan biri ölmüştü, avluda hazırlanan tabutun gürültüsü geliyordu. Bay Schaeffer çakılan her çivide düşündü: “Benim için, bana hazırlıyorlar.”

Tico Feo’ya gelince, keyfi hiç bu kadar yerinde olmamıştı; etrafta bir dansçının çevik, jigolo zarafetiyle dolanıyor, şakalaşıyor, herkese takılıyordu. Yatakhane, akşam yemeğinden sonra gitarı tıngırdatan parmakları birer çatapat gibiydi. Adamlara *olé* diye haykırmayı öğretmişti, kimileri bağırırken kepini havada sallıyordu.

Yoldaki çalışma bitince, Bay Schaeffer'la Tico yeniden ormana nakledildiler. Sevgililer Günü'nde, karınlarını birlikte, bir çam ağacının altında doyurdular. Bay Schaeffer kasabadan bir düzine portakal getirtmişti, yavaş yavaş, kabukları koparmadan, sarmallar halinde soydu, daha su-lu dilimleri, çekirdekleri ne kadar uzağa tükürebildiğiyle gururlanan dostuna verdi – tam üç metre.

Soğuk, çok güzel bir gündü, güneş ışığı parçacıkları, et-raflarında kelebekler gibi uçuşuyordu; ağaçlarla uğraşma-yı seven Bay Schaeffer kendini biraz puslu ama mutlu his-sediyordu. Sonra, Tico Feo şöyle dedi: “Şu var ya, ağzıyla bir sinek bile yakalayamaz.” Armstrong'u kastediyordu; bacaklarının arasına sıkıştırdığı tüfeğiyle az ötede oturan, domuz-gıdıklı nöbetçiyi. Gardiyanların en genciydi, çift-likte yeniydi.

“Bilemiyorum,” dedi Bay Schaeffer. Armstrong'u ince-lemiş ve yeni nöbetçinin, hem şişman hem de kendini be-ğenmiş olanların çoğu gibi, kilosunu unutturan bir çevik-likle hareket ettiğini gözlemlemişti. “Seni şaşırtabilir.”

“Belki ben onu şaşırtırım,” dedi Tico, bir portakal çekir-değini Armstrong'a doğru tükürürken. Nöbetçi ona teh-ditkâr bir bakış fırlattı, sonra düdüğünü çaldı. Mola bit-mişti.

Öğleden sonra bir ara, iki arkadaşı yeniden bir araya geldiler; yan yana duran iki ağaca terebentin kovaları ası-yorlardı. Aşağılarında, az uzakta sığ, oynak bir dere akı-yordu. “Suda koku olmaz,” dedi Tico Feo dikkatle, tane ta-ne; duyduğu bir şeyi anımsamaya çalışır gibi. “Suyun için-den koşarız; karanlık çökünce de bir ağaca tırmanırız. Ta-mam mı, Bayım?”

Bay Schaeffer çekiç sallamayı sürdürdü, ama eli titriyor-du, çekiç başparmağına indi. Yarı şuursuz çevresine, dos-

tuna baktı. Yüzü acı yansıtmıyordu, parmağını, her insanın bu durumda yapacağı gibi, ağzına da götürmemiştir.

Tico'nun mavi gözleri, baloncuklar gibi kabarmıştı sanki; çamların tepesinde hışırdayan rüzgârdan da kısık bir sesle, "Yarın," derken, Bay Schaeffer'ın görebildiği tek şey bu gözlerdi.

"Yarın, Bayım?"

"Yarın," dedi Bay Schaeffer.

Sabahın ilk renkleri yataktan çıkıp duvarlarına düştü; çok az uyumuş olan Bay Schaeffer, Tico'nun da uyanık olduğunu biliyordu. Bir timsahın bıkkın gözleriyle, yan kar-yoladaki dostunun devinimlerini izledi. Tico Feo hazinesinin bulunduğu eşarbyı açmaktaydı. Önce cep aynasını çıkardı. Aynanın deniz anası ışığı, yüzünde titreşti. Bir süre, ciddi bir zevkle, hayran hayran kendini süzdü, bir partiye gitmeye hazırlanıyormuşçasına, uzun uzun saçını taradı, ıslatıp yatıştırdı. Sonra tespihi boynuna astı. Kolonyayı açmadı, haritayı da öyle. Yaptığı son şey, gitarını akort etmek oldu. Öteki adamlar giyinirken, o karyolasının kenarında oturmuş gitarını akort ediyordu. Garipti; bir daha hiç çalmayacağını bilmiyor muydu?

Kuşların tiz çığlıkları, dumanlı sabah ormanlarında ilerleyen erkekleri izledi. Tek sıra olmuş, on beşer kişilik gruplar halinde yürüyorlardı; her sıranın sonunda bir nöbetçi. Bay Schaeffer hava çok sıcakmış gibi terliyor, tam önünden giden, kuşlara parmak şıklatıp ısıklık çalan arkadaşının hızına ayak uyduramıyordu.

Bir işaret kararlaştırmışlardı. Tico Feo, "Mola," diye bağırarak ve bir ağacın arkasına gidiyormuş gibi yapacaktı. Ama Bay Schaeffer bunun ne zaman olacağından habersizdi.

Armstrong adındaki nöbetçi düdük çalınca, onun takımındaki adamlar sıradan ayrılıp görev yerlerine dağıldılar. Bay Schaeffer, işini elinden geldiğince iyi yapmasına karşın, hem Tico'yu hem de nöbetçiyi gözden kaçırmamaya, ikisini de görebileceği bir noktada bulunmaya özen gösteriyordu. Armstrong bir ağaç kütüğünün üzerinde oturuyordu, çiğnediği tütün bir yanağını şişirmişti, tüfeğinin namlusu güneşe dönüktü. Onda hilekâr bir kumarbazın kaypak gözleri vardı; nereye baktığını hiçbir zaman anlamazdınız.

Adamlardan biri mola istedi. Bay Schaeffer bunun dostunun sesi olmadığını hemen anlamıştı, yine de, panik boğazını bir kement gibi sıkıverdi. Sabah ilerlerken, kulaklarındaki zonklama öyle şiddetlendi ki, dostunun vereceği işareti duyamayacağından korkmaya başladı.

Güneş gökyüzünün tam ortasında idi şimdi. "Tembel hayalcinin teki işte. Asla yapamayacak," diye düşündü Bay Schaeffer; ilk kez bu kadar açık seçik bir yargıda bulunmaya cüret ediyordu. Sefertaslarını alıp dereye inen tepeciğe yerleşirlerken, "Önce karnımızı doyuralım," dedi Tico Feo, işbilir bir edayla. Sessizce, birbirlerine diş bilercesine yediler, ama yemek bitince Bay Schaeffer dostunun elini tuttuğunu, şefkatle sıkıldığını hissetti.

"Bay Armstrong, mola!"

Bay Schaeffer derenin yakınında bir akan-amber ağacı gördü, bahara az kaldığını, sakızın yakında çiğnenecek hale geleceğini düşündü. Kaygan, dik kıyıdan suya doğru inerken, keskin bir taş avucunu yardı. Suya girince doğruldu, koşmaya başladı; bacakları uzundu, Tico Feo'yla neredeyse yan yana, etrafa buzlu gayzerler fışkırtarak ilerliyorlardı. Ormanlarda, önlerinde ve arkalarında, erkeklerin bağırırları gürlüyor, bir mağaradaki sesler gibi kof kof yankı-

lanıyordu; sonra üç el ateş edildi, yükseğe, havaya; nöbetçi bir kaz sürüsüne nişan almıştı sanki.

Bay Schaeffer derede çaprazlamasına yatan kütüğü göremedi. Hâlâ koştuğunu sanıyordu, oysa bacakları suyu, havayı dövüyordu; sırt üstü devrilmiş bir kaplumbağadan farksızdı.

Orada çırpınıp dururken, tepesinde beliren dostunun yüzünü, beyaz göğün bir parçası sandı – öyle uzak, öyle suçlayıcıydı ki. Yüz orada sadece bir an asılı kaldı, bir sinnekuşu gibi, ama yine de görebilmişti: Tico Feo onun başarmasını istemiyordu, başaracağını da zaten hiç ummamıştı. Bir keresinde onun için düşündüğü şeyi anımsadı: yetişkin bir erkek olmasına daha çok var. Onu bulduklarında, hâlâ bilek derinliğindeki suda sırt üstü yatıyordu; sanki bir yaz öğleden sonrasıydı ve Bay Schaeffer kendini suya bırakmış, aylak aylak sürüklenmekteydi.

Üstünden üç kış geçti, her birinin de en soğuğu, en uzun olduğu söylendi. İki aydır yağan yağmur, çiftliğe ulaşan toprak yoldaki tekerlek izlerini daha da derinleştirdi; şimdi oraya gitmek de oradan ayrılmak ta daha zor. Duvarlara bir çift ışıldak eklediler; dev bir baykuşun gözleri gibi, bütün gece parlıyorlar. Bunun dışında, fazlaca bir değişiklik olmadı. Bay Schaeffer, örneğin, neredeyse aynı; saçındaki akların oluşturduğu kırağı tabakasının kalınlaşmasını, bir de kırık bileği yüzünden topallamasını saymazsanız. Reis raporunda, onun bileğini, Tico Feo'yu yakalamaya çalışırken kıldığını belirtti. Bay Schaeffer'ın gazetede bir resmi bile yayınlandı, altında şu manşetle: "Fırarı Önlemeye Çalıştı." Utandı, fena halde canı sıkıldı; nedeniyse salt öteki adamların kahkahaları değil, yazıyı Tico Feo'nun da görebileceğini düşünmesiydi. Ama yine de, haberi gazeteden kesti; dostuna ilişkin diğer kesiklerle birlikte bir zarfta sak-

lıyor: Evde kalmış bir hanım, Tico'nun evine girdiğini ve onu öptüğünü iddia ediyormuş; iki kere, Mobile civarında görüldüğü ihbar edilmiş; son olarak da yurt dışına kaçtığına inanılıyormuş.

Bay Schaeffer'ın gitara el koymasına kimse karşı çıkmadı. Birkaç ay önce, yatakhaneye yeni bir mahkûm geldi. İyi gitar çaldığı söyleniyordu, Bay Schaeffer da gitarı ona vermeye razı oldu. Ama adamın çıkardığı bütün notalar bozuk, tatsızdı; insanın, Tico'nun o son sabah, aleti akort ederken büyü yaptığına, gitarı lanetlediğine inanası geliyor. Şimdi Bay Schaeffer'ın karyolasının altında yatıyor, cam elmasları azıcık sarardı; bazı geceler Bay Schaeffer'ın eli uzanıyor, parmakları tellerde geziniyor: sonra, dünya.

ÇİÇEKTEN EV

(1951)

Ottilie, Port-au-Prince'in en mutlu kızı olmalıydı. Baby de öyle demişti zaten: bütün şu artılarına bir baksana. Ne mesela? dedi Ottilie; pohpohlanmayı sever, iltifatları domuz pırzolasına da, parfüne de yeğlerdi. Şu güzelliğin mesela, dedi Baby: nefis, açık bir tenin, neredeyse mavi gözlerin ve çok güzel, çok tatlı bir yüzün var – caddedeki kızların hiçbirinde, sendeki kadar sabit müşteri, müdavim yok; hepsi de sana içebileceğin kadar bira ısmarlamaya hazır. Ottilie bunun doğruluğunu kabullendi, gülümseyerek hazinelerini sıraladı: beş tane ipek elbisem, bir çift yeşil, saten ayakkabım ve otuz bin frank değerinde üç altın dişim var; hem belki Bay Jamison ya da ötekilerden biri bana bir bilezik daha verir. Ama, Baby, diyerek iç geçirdi, sonra sustu, hoşnutsuzluğunun nedenini açıklamayı beceremedi.

Baby en iyi arkadaşıydı; bir arkadaşı daha vardı: Rosita. Bir tekerlek gibiydi Baby, yuvarlak, yuvarlanan; tombul parmaklarında dandik yüzüklerden kalma yeşil halka izleri; dişlerinin rengi yanmış ağaç kütükleri kadar koyuydu; güldüğü zaman, kahkahası ta denizden duyulurdu – en azından denizcilerin iddiası buydu. Öteki dostu Rosita'ya gelince; çoğu erkekten daha uzundu, daha da güçlü; geceleri müşteriler etraftayken, zarif, minik adımlarla dolanır, aptal, bebedeksi bir sesle, peltek peltek konuşurdu, ama gündüzleri adımları geniş, uzundu, gür sesiyse askersi bir bariton. Ottilie'nin her iki arkadaşı da Dominik Cumhuriyeti'ndendi; bununla gururlanırlar, kendilerini bu daha esmer

ülkenin yerlilerinden bir nebze yukarıda görmek için yeterli neden sayarlardı. Ottilie'nin yerli olması onları ilgilendirmiyordu. Sende beyin var, derdi Baby; Baby'nin en bayıldığı şey, kesinlikle iyi bir beyindi. Okuma-yazma bilmediğini arkadaşları anlayacak diye, Ottilie'nin ödü kopuyordu.

Yaşadıkları ve çalıştıkları, yıkıldı yıkılacak ev bir çan kulesi kadar inceydi ve narin, begonya-sarmaşıklı balkonlarla süslüydü. Dışarıda herhangi bir tabela olmasa da, Champs Elysées diye bilinirdi. Kız-kurumsu, soluk almamış gibi görünen, felçli patroniçe, evi üst kattaki, hiç çıkmadığı odasından yönetirdi; sallanan koltuğunda sallanarak ve günde on ile yirmi Coca-Cola içerek. Toplam sekiz kadın çalıştırıyordu; Ottilie hariç, hepsi de otuzun üstündeydi. Akşamları sundurmada toplanan hanımlar gevzelek edip, havayı çıldırmış güveler gibi döven, kâğıt yelpazelerini gösterişli hareketlerle sallarken, Ottilie daha yaşlı, daha çirkin ablalarının ortasındaki şirin, hayalperest bir çocuğu andırırdı.

Annesi ölmüş, babası da çiftliğini satıp Fransa'ya dönmüştü; kız dağlarda, sert, kaba saba bir köylü aile tarafından büyütülmüştü; oğullar ergenlik yaşlarındayken, yeşil, gölgelik bir kuytuda, sırayla yatmıştı onunla. Üç yıl önce, yani Ottilie on dört yaşındayken ilk kez kente, Port-au-Prince'teki pazara gelmişti. İki gün bir gecelik yolculuktu; onca yolu, sırtında beş kiloluk bir hububat çuvalıyla yürümüştü; yükü hafifletmek için, buğdayın azıcık dökülmesine göz yummuştu, sonra birazcık daha; pazaryerine ulaştığında çuval hemen hemen boştu. Eve parasız dönünce ailenin ne kadar kızacağını iyi bilen Ottilie ağlamaya başladı, ama uzun sürmedi: tatlı, neşeli bir adam gözyaşlarını kurumasına yardım etti. Ona bir dilim hindistan cevizi aldı,

sonra da kuzinine götürdü: Champs Elysées'nin patroniçesine. Otilie talihine inanamıyordu; müzik dolabı, saten ayakkabılar, şakacı erkekler; hepsi de, odasının tavanından sarkan, yakıp söndürmekten hiç bıkmadığı elektrik ampulü kadar yabancı ve harikaydı. Kısa süre sonra caddenin en çok konuşulan kızı oldu, patroniçe onun fiyatını iki katına çıkardı, Otilie de kurumlanmaya başladı; aynanın karşısına geçip saatlerce, hiç bıkmadan poz verebiliyordu. Dağları düşündüğü çok enderdi; öte yandan, aradan üç yıl geçtiği halde, dağlardan hâlâ pek çok şey taşıyordu: rüzgârları kızın çevresinde dönüp duruyordu sanki; o sıkı, kalkık kalçaları hâlâ yumuşamamıştı, kertenkele derisi kadar sert, pürüzlü olan tabanları da.

Arkadaşları aştan, sevdikleri adamlardan söz ederken, Otilie'nin suratı asılırdı: İnsan âşıkken, neler hissedersin? diye sorardı. Ah, dedi Rosita baygın gözlerle, yüreğine karabiber serpilmiş sanırsın, damarlarında minicik balıklar yüzer. Otilie başını salladı; eğer Rosita doğruyu söylüyorsa, o zaman kendisi hiç âşık olmamış demekti, çünkü eve gelen erkeklerin hiçbiri onda böyle duygular uyandırmıyordu.

Bu canını öyle sıkı ki, kentin yukarısında, tepelerde yaşayan *Houngan*'ı görmeye gitti. Otilie arkadaşlarının tersine, odasına Hristiyan resimler asmazdı; Tanrı'ya değil, tanrılara inanıyordu: yiyecek, ışık, ölüm, yıkım tanrılarına. Houngan bu tanrılarla temas halindeydi; onların sırlarını mihrabında saklar, bir sukabağının tıngırtısında onların sesini duyabilir, bir iksirle güçlerini savuşturabilirdi. Tanrılar adına konuşan Houngan, kıza şu mesajı ilettiler: Bir yabancı yakala, avucuna koy ve bekle... arı sokmazsa, aşkı bulduğunu anlayacaksın.

Eve dönerken, Bay Jamison'ı düşündü. Ellisini geçmişti, Amerikalıydı ve mühendislik projesi filan gibi bir şeyle

ilintiliydi. Otilie'nin bileklerinde şingırdayan altın bilezikler onun armağanıydı; hanımelinin kar gibi döküldüğü bir çitin önünden geçerken, Bay Jamison'a âşık olup olmadığını merak etti. Kara arılar hanımeline bir süsleme kordonu gibi dizilmişti. Bir cesaret elini uzattı, uyuklayan bir arıyı yakaladı. İğnesi, kızı dizlerinin üzerine çökerten bir yumruktan farksızdı; çöküp kaldığı yerde öyle çok ağladı ki, arı onun elini mi soktu yoksa gözlerini mi, anlamak güçtü.

Mart ayıydı, kent karnavala hazırlanıyordu. Champs Elysées'de hanımlar harıl harıl kostümlerini dikmekteydi; Otilie'nin elleri boştu, çünkü bu yıl kostüm filan giymeye hiç niyeti yoktu. Cümbüşlü hafta sonları, davullar yükselen aya eşlik ederken, penceresinin önüne oturdu, dalgın dalgın aşağıyı, dans ederek, şarkılar söyleyerek caddeyi yaran küçük grupları seyretti; ıslıklara, kahkahalara kulak verdi, ama katılmak için en küçük bir istek duymadı. Seni gören bin yaşında sanır, dedi Baby. Rosita sordu: Otilie, neden bizimle horoz dövüşüne gelmiyorsun?

Öyle sıradan bir dövüşten söz etmiyordu. Adanın her yanından gelen yarışmacılar, en ateşli, en hırçın horozlarını getiriyordu. Otilie, gideyim bari, diye düşündü; inci küpelerini taktı. Oraya vardıklarında gösteri çoktan başlamıştı; kocaman bir çadırdaki deniz-büyüklüğündeki kalabalık çığlık çığlığa bağırıyordu, içeriye girememiş olan ikinci bir güruhsa çadırın çevresine yığılmıştı. Champs Elysées'li bayanlar için içeriye girmek sorun olmadı; bir polis arkadaşları onlara yol açtı, ringin kenarındaki bir tahta sırada yer buldu. Etraftaki taşralılar böyle şık, moda-ya uygun hanımlarla burun buruna geliverince utanmış gibiydiler. Baby'nin ojeli tırnaklarını, Rosita'nın saçındaki elmas taklidi taşlarla bezeli tarakları, Otilie'nin inci küpe-

lerinin donuk parıltısını ürkekçe süzdüler. Ancak dövüşler öyle heyecanlıydı ki, hanımlar az sonra unutuldu; Baby bozulmuştu, fıldır fıldır gözleri, onlardan yana bakan olup olmadığını tarıyordu. Birden, Ottilie'yi dürttü. Hey, bir hayranın var, dedi: şuradaki oğlanı görüyor musun, gözünü dikmiş sana bakıyor, buzlu bir içecekmişsin gibi.

Ottilie önce, tanıdığım biri olmalı, diye düşündü, çünkü oğlan ona tanırmiş gibi bakıyordu; iyi ama, böylesine güzel, bu kadar uzun bacaklı ve küçük kulaklı birini hayatında hiç görmemişken, Ottilie onu nasıl tanırdı ki? Oğlanın dağlı olduğunu anlamıştı: taşra işi, hasır şapkası, mavisi solmuş, kalın gömleği her şeyi anlatıyordu. Saçları sarımsıkızıldı, teniyse bir limon kadar parlak, bir guava yaprağı kadar pürüzsüz; yana eğik başı, elinde tuttuğu siyahlı-kızılı horoz kadar mağrurdu. Ottilie erkeklere küstahça gülümsemeye alıştı, oysa şimdi tebessümü parçalanmış, kurabiye kırıntıları gibi dudaklarına yapışmıştı.

Bir süre sonra, dövüşlere ara verildi. Arena temizlendi; içine doluşanlar, davullu kemanlı bir orkestranın çaldığı karnaval parçaları eşliğinde dans etmeye, ayaklarını yere vurmaya başladılar. İşte o zaman, genç adam Ottilie'ye yaklaştı; horozun bir papağan gibi delikanlının omzuna tünediğini gören Ottilie güldü. Bir köylünün Ottilie'yi dansa kaldırmasına tepesi atan Baby, yaylan bakalım, dedi; Rosita da ayağa kalktı, gözdağı verircesine genç adamla dostunun arasına dikildi. Delikanlı sadece gülümsedi, şöyle dedi: Lütfen, bayan, kızınızla konuşmak istiyorum. Ottilie havaya kaldırıldığını, müziğin ritmine uyarak devinmeye başlayan kalçalarının erkeğinkine sürtündüğünü hissetti; umurunda bile değildi, bıraktı delikanlı onu dansçıların düğüm olduğu, en kalabalık noktaya götürsün. Rosita söyleniyordu: Duydun mu, beni annesi sandı? Baby onu yatıştırdı, eh, ne

bekliyordun ki? diye tısladı. Altı üstü yerli işte, ikisi de yani... geri döndüğünde, onu tanıımıyormuş gibi yapalım.

Ama Ottilie arkadaşlarının yanına dönmedi. Royal –delikanlının adı buydu– Royal Bonaparte, dans etmek istemediğini söylemişti: Sakin bir yerde konuşmalıyız; hadi tut elimi de götürüyüm seni. Ottilie onu garip bulmuştu, ama onun yanındayken yabancılık çekmiyordu, çünkü dağlar hâlâ onunlaydı, oğlansa dağlardandı. El ele tutuşular, delikanlının omzunda sallanıp duran, yanardöner horozla birlikte çadırdan çıktılar, beyaz bir yolda ağır ağır yürüdüler, sonra da sakin bir ara sokakta; güneş-ışıklı kuşlar kanat çırpıyor, eğik akasya ağaçlarının yeşilliğini telaşla yarıyorlardı.

Çok üzgünüm, dedi, hiç de üzgün görünmeyen delikanlı. Juno, köyün şampiyonu, ama buradaki horozlar öyle güçlü ve gaddar ki, dövüştürseydim Juno'm kesin ölürdü. Şimdi onu eve götüreceğim ve herkese kazandığını söyleyeceğim. Ottilie, bir tutam enfiye ister misin?

Kız tozu şehvetle çekti burnuna. Enfiye ona çocukluğunu anımsatmıştı; o yıllar ne kadar zalim olsa da, geçmişe duyulan özlem o uzun, her yere yetişen değneğiyle kıza dokunuvermişti. Royal, dedi, dur biraz; ayakkabılarımı çıkaracağım.

Royal'da ayakkabı zaten yoktu; altın rengi ayakları ince uzun, çevikti; bıraktığı izler, narin, zarif bir hayvanın izlerini andırıyordu. Kıza sordu: Nasıl oldu da seni burada, dünyadaki onca yer dururken, burada buldum? Romun kötü, insanların da hırsız olduğu bu berbat kentte? Seni neden burada buldum, Ottilie?

Çünkü ben de yolumu bulmalıydım, tıpkı senin gibi... burada bir yerim var. Ben bir – şey, bir tür otelde çalışıyorum.

Bizim kendi yerimiz var, dedi oğlan. Bir tepenin yan tarafı, olduğu gibi benim; tepenin başında da serin evim var. Otilie, gelip orada benimle oturur musun?

Deli, dedi Otilie ona takılarak, deli; ağaçların arasına koştu, oğlan da peşinden; kucağında bir ağ taşır gibi, kollarını ileriye uzatmıştı. Horoz Juno kanatlarını açtı, öttü, yere doğru uçtu. Tırtıllı yapraklar, tüylü yosunlar, ağaçların altında, gölgelerde seke seke ilerleyen Otilie'nin tabanlarını gıdıklıyordu; ansızın topuğuna diken battı, gökkuşağı renginde bir bürümcük duvağının ortasına yuvarlandı. Royal dikenini çekip çıkarırken, yüzünü buruşturdu; dikenin battığı yeri öptü, sonra dudakları kızın ellerinde, boğazında gezindi; kız uçuşan yapraklarla birlikte sürüklendiği duygusuna kapıldı. Erkeğin kokusunu içine çekti; esmer, temiz koku bir şeylerin kökleri gibiydi – sardunyaların, gümrak ağaçların.

Bu kadar yeter, diye yalvardı, bitmesini hiç mi hiç istemeden: erkekle geçirdiği bir saatin sonunda, artık yüreği durmak üzereydi. Bunun üzerine delikanlı sakinleşti, gür saçlı başını kızın göğsüne yasladı; kız da, onun uyuyan gözlerinin çevresinde kümeleşen sivrisinekleri kışkıışladı, caka satarak dolanan, gökyüzüne öten Juno'yu şişt'ledi.

Otilie orada yatarken, eski düşmanını gördü; arıları. Arılar sessizce, sürünerek ilerliyor, bir karınca dizisi gibi, az ilerideki kırık bir ağaç kütüğüne girip çıkıyordu. Kendini Royal'ın kollarından kurtardı, toprağı düzelterip erkeğin başını yavaşça bıraktı. Arıların patikasına uzattığı eli titriyordu, ama ilk gelen arı onun avucuna tırmandı, kız parmaklarını kapayınca da, onu sokmaya çalışmadı. Otilie sırf emin olmak için, ona kadar saydı, sonra elini açtı, arı da sarmal kavislerle, neşeli bir vızıltıyla havalandı.

Patroniçe, Baby'yle Rosita'ya tembihledi: İlişmeyin, bırakın gitsin; birkaç haftaya kalmaz döner. Artık yenilgiyi kabullendiğinden, sesi sakindi. Otilie'yi elden kaçırmamak için, evin en iyi odasını, yeni bir altın diş, bir Kodak makine, bir de elektrikli vantilatör önermiş, fakat Otilie bir an bile duraksamadan, eşyalarını karton bir kutuya doldurmuştu. Baby yardım etmeye çalıştı, ama öyle çok ağlıyordu ki, Otilie müdahale etmek zorunda kaldı: bir gelinin eşyalarını böyle gözyaşlarıyla ıslatmak, kesinlikle uğursuzluk getirirdi. Öteki dostuna da şöyle dedi: Rosita, orada durup bileklerini ovuşturacağına, benim adıma sevinmelisin.

Royal, Otilie'nin karton kutusunu omuzlayıp kızı akşam alacasındaki dağlara doğru yönlendirdiğinde, horoz dövüşünün üstünden yalnızca iki gün geçmişti. Otilie'nin Champs Elysées'den ayrıldığı duyulunca, müşterilerin çoğu adres değiştirdi; eski mekâna sâdık kalanlarsa ortalığa çöken kasvetten yakınıyordu; bazı akşamlar, hanımlara birar ısmarlayacak birini bulmak bile güçleşmişti. Vakit geçtikçe, Otilie'nin geri dönmeyeceğine inanır oldular; altı ayın sonunda patroniçe mırıldandı: ölmüştür herhalde.

Royal'ın evi, sanki çiçeklerden yapılmıştı: salkımlar çatıyı örtüyor, bir sarmaşık perdesi pencereleri gölgeliyordu; kapıda zambaklar gövermişti. Camlardan ta uzağı, denizin hafif parıltısını görebiliyordunuz, çünkü ev bir dağın tepesindeydi; güneş yakıyordu ama gölge yerler soğuktu. Evin içi sürekli karanlık ve serindi; duvarlarsa yapıştırılmış pembeli yeşilli gazeteler yüzünden hışırtılı. Tek bir oda vardı; içinde de bir soba, mermer bir masaya dayalı, düştü düşecek bir ayna ve üç şişman erkeğin sığabileceği, geniş bir karyola.

Ama Ottilie bu görkemli yatakta yatmıyordu. Üzerine oturması bile yasaktı, çünkü o, Royal'ın büyükannesi, Yaşlı Bonaparte'ın malıydı. Bu kömür karası, yamru yumru yaratık, bir cüce kadar çarpık bacaklı, bir şahin kadar kel kadın, yaptığı büyülerle ünlüydü; Yaşlı Bonaparte kilometrelerce ötede bile sayılırdı. Onun gölgesinden korkanların sayısı hayli fazlaydı; Royal bile tırsardı ondan; eve bir gelin getirdiğini söylerken kekelemişti. Ottilie'yi görünce, yaşlı kadın hemen oracıkta kızı küçük, şiddetli çimdiklerle bir güzel morartmış, sonra da torununa, karın çok sıska, demişti: İlk çocukta ölüp gider bu.

Her gece, sevişmeden önce Yaşlı Bonaparte'ın uyumasını bekliyorlardı. Bazen, ay ışığının aydınlattığı, hasır şilte de yatarlarken, Ottilie yaşlı kadının uyanık olduğundan, onları seyrettiğinden hiç kuşku duymazdı. Bir keresinde, karanlıkta ışıyan, yıldız-çakımlı bir göz görmüştü; peltemsi, yapışkan. Royal'a yakınmanın bir yararı olmadı; kocası sadece güldü: Ömründe bir sürü şey görmüş, yaşlı bir kadın azıcık daha görmek istiyorsa, bunda ne kötülük var?

Ottilie Royal'ı çok sevdiği için, şikayet etmekten vazgeçti, Yaşlı Bonaparte'tan nefret etmemeye çalıştı. Mutluluğu epey uzun sürdü; Port-au-Prince'teki dostlarını da yaşamını da özlemiyordu; ama yine de, o günlerden kalma yadigarlarını ihmal etmedi: Baby'nin düğün armağanı olarak verdiği dikiş sepetiyle, giyebileceği bir yer olmadığı için artık hiç giymediği ipek elbiselerini, yeşil, ipek çoraplarını onarıyor, düzeltiyordu. Köydeki kahve, horoz dövüşleri için toplanan erkeklere aitti. Kadınlar bir araya gelmek istediğinde, çamaşır günlerinde, dere kıyısında buluşuyorlardı. Ama Ottilie yalnızlık çekmeyecek kadar meşguldü. Gün doğar doğmaz kolları sıvıyor, ateş yakmak için okalip-tüs yaprakları topluyor, sonra da yemek pişiriyordu; besle-

necek tavuklar, sağılacak bir keçi, ilgi isteyen, sızlanıp duran Yaşlı Bonaparte vardı. Günde üç ya da dört kez, bir kovayı içme suyuyla dolduruyor, Royal'ın çalıştığı, evin bir buçuk kilometre aşağısındaki şeker kamışı tarlasına götürüyordu. Bu gidişlerinde erkeğin ona ters, aksi davranmasına aldırımıyordu: tarlada çalışan, Otilie'ye yarılmış karpuzlar gibi sırttan diğer erkeklerle hava attığını biliyordu. Ama geceleri, eve dönen kocasının kulaklarını çeker, ona köpek muamelesi yaptığı için somurtup küserdi, ta ki ateş böceklerinin yanıp söndüğü karanlık bahçede, erkek onu kucaklayıp gülümsetecek bir şeyler fısıldayınca kadar.

Evleneli beş ay olmuştu ki, Royal, evlenmeden önce yaptığı şeyleri yapmaya başladı. Canım, öteki erkekler de akşamları kahveye gidiyor, Pazar günlerini horoz dövüşünde geçirmiyor muydu? Otilie'nin neden dırdır ettiğini anlayamıyordu; Otilie ise onun bu şekilde davranmaya hakkı olmadığını söylüyordu: eğer karısını sevseydi, onu böyle bütün gün ve gece o gaddar, yaşlı kadınla bir başına bırakmazdı. Seni seviyorum, dedi Royal, ama bir erkeğin kendine ait zevkleri de olmalı. Bazı geceler, kendi zevkleriyle meşgul olmayı, ay gökyüzünün ortasına yükselineye kadar sürdürüyordu; onun eve ne zaman döneceğini bilmeyen Otilie, şiltenin üzerinde öfkeden köpürerek yatıyordu; erkeğin onu saran kolları olmayınca, uyuyamazdı ki!

Fakat asıl işkence, Yaşlı Bonaparte'dı. Otilie'yi sinirden deli ediyordu. Otilie yemek pişiriyorsa, korkunç cadı hemen ocağın başında bitiyor, ayak bağı oluyordu; pişirdiği şeyi beğenmezse, bir lokma alır sonra da yere tükürürdü. Akla gelebilecek her pisliği yapıyordu: yatağını ıslatıyor, keçiyi içeri alacağım diye tutturuyordu; dokunduğu her şey ya dökülüyor ya da kırılıyordu, Royal'a da sürekli kızı

çekiştiriyor, evi temiz tutamayan bir kadın beş para etmez, diyordu. Her an ayak altındaydı, o kırmızı, merhametsiz gözlerinin kapandığı çok enderdi; ama en kötüsü, Otilie'yi sonunda onu ölümle tehdit edecek raddeye getireni, yaşlı kadının bir yerden, ansızın, sinsice fırlayıp kızı tırnak izlerini bırakacak kadar sertçe çimdiklemesiydi. Bunu bir kere daha yaparsan, tek bir kere daha, şu bıçağı kaptığım gibi yüreğine saplarım! Yaşlı Bonaparte onun ciddi olduğunu anlamıştı, çimdiklemeyi kesti, ancak başka muzırlıklar buldu: örneğin, bahçenin belli bir bölümünde, ısrarla, inatla geziniyor, Otilie'nin orada küçük bir sebze tarhı yetiştirdiğinden habersizmiş gibi yapıyordu.

Bir gün, iki sıradışı olay oldu. Köyden gelen bir oğlan, Otilie'ye bir mektup getirdi; Champs Elysées'deyken arada bir, denizcilerden ya da onunla zevkli anlar geçirmiş, gezgin erkeklerden bir kart geldiği olurdu, ama bu, bugüne kadar aldığı ilk mektuptu. Okuma bilmediği için önce yırtıp atmayı düşündü, yoksa ikide bir gözüne ilişip canını sıkacak, başına musallat olacaktı. İyi ama, ya bir gün okumayı öğrenirse? Böylece mektubu dikiş sepetine saklamaya karar verdi.

Sepeti açınca, uğursuz bir keşifte bulundu: sarı bir kedinin, korkunç, iğrenç bir yün çilesini andıran, kesik başı. Sefil cadaloz yeni numaralar deniyordu, demek? Büyü yapmaya çalışıyor, diye düşündü, ondan zerre kadar korkmayan Otilie. Bir kulağından tutup büyük bir ciddiyetle kaldırdığı kafayı ocağa götürdü, kaynamakta olan tencereye attı: öğlen, dişlerini iştahla emen Yaşlı Bonaparte, bu kadar leziz çorba yapabilmene doğrusu çok şaşırdım, dedi.

Ertesi sabah, tam öğle yemeğini hazırlamaya girişmişti ki, dikiş sepetinde kıvranıp duran, küçük, yeşil bir yılan buldu; hayvanı güzelce, neredeyse kum inceliğinde doğra-

dı, servis tabağındaki yahninin üstüne serpiştirdi. Sabrı da yaratıcılığı da her gün sınavdan geçiriliyordu sanki: fırına sürülecek örümcekler, yağda kızartılacak bir kertenkele, haşlanacak bir atmaca göğsü. Yaşlı Bonaparte hepsinden, üstelik birkaç tabak yedi. Gözlerinde hiç sönmeyen bir ışıltıyla Ottilie'yi izliyor, büyülerin işe yarayıp yaramadığını kolluyordu. Pek iyi görünmüyorsun, kızım, dedi, sesindeki sirkeye bir tutam melas ekleyerek. Eh, o kadar az yiyor-sun ki; hadi al; şu nefis çorbadan neden içmiyorsun?

Çünkü, diye yanıtladı Ottilie, dümdüz bir sesle, çor-bamda atmaca bulunmasından hoşlanmıyorum... ya da ek-meğimde örümcek, yahnimde yılan bulunmasından; bu tür şeyler iştahımı kapatıyor.

Yaşlı Bonaparte anladı; kabaran damarları ve uyuşmuş, gücünü yitirmiş diliyle, zangır zangır titreyerek doğruldu, sonra masanın üzerine devrildi. Gece çökmeden, ölmüştü.

Royal ağıtçıları çağırdı. Köyden, civar tepelerden geldiler, gece yarısı feryat figan ederek, köpekler gibi uluyarak evi kuşattılar. Yaşlı kadınlar başlarını duvarlara vurdu, inil-deyen erkekler yere kapaklandı: kederlenme, acı çekme sanatıydı bu; acıya en iyi öykünenler, en büyük hayranlığı topluyordu. Cenazeden sonra herkes, iyi bir iş çıkarmış ol-maktan hoşnut, çekip gitti.

Şimdi ev Ottilie'nindi artık. Yaşlı Bonaparte'ın sinsiliğinden, temizlemek zorunda olduğu pisliğinden kurtulunca, bir sürü boş vakti olmuştu, ama onu neyle dolduracağını bilemiyordu. Geniş, pirinç karyolaya yayılıyor, aynanın karşısında oyalanıyordu; tekdüzelik, can sıkıntısı kafasının içinde vızıldıyor, o da bu sinek-vızılıtsını kışkıışlamak için, Champs Elysées'deki müzik dolabından öğrendiği şarkıları söylüyordu. Alaca karanlıkta Royal'ı beklerken, Port-au-Prince'i, bu saatte verandada dedikodu eden, bir araba fa-

rının köşeyi dönmesini bekleyen arkadaşlarını düşünüyordu; fakat patikayı ağır ağır tırmanan Royal'ı, yanında bir yarım ay gibi sallanan, şeker kamışı kesmekte kullandığı orağı gördüğü an, bütün bu anıları unutuyor, amacına ulaşmış, tatmin olmuş bir yürekle onu karşılamaya koşuyordu.

Bir gece, yarı uyur yarı uyanık yatarken, Ottilie ansızın odada bir başka varlık hissetti. Sonra, yatağın ayak ucunda parıldayan şeyi, daha önce de gördüğü o meraklı, gözetleyen gözü gördü ve bir süredir kuşkulandığı şeyin doğru olduğunu anladı: Yaşlı Bonaparte ölmüş ama gitmemişti. Bir keresinde, evde yalnızken kulağına bir kahkaha çalınmıştı; bir başka sefer de, bahçede keçinin gözünü dikmiş, orada olmayan birine baktığını, kulaklarını oynattığını görmüştü -tıpkı, yaşlı kadın onun başını kaşırken yaptığı gibi.

Yatağı sallamasana, dedi Royal, Ottilie de parmağıyla gözü gösterdi, fısıltıyla görüp görmediğini sordu. Erkek ona rüya gördüğünü söyleyince, o da elini uzattı, ama eline havadan başka bir şey değmeyince, bir çılgılık attı. Royal kalkıp lambayı yaktı, Ottilie'yi kucağına yatırdı, saçlarını okşadı; o da kocasına dikiş sepetinde bulduğu şeyleri, onlarla neler yaptığını anlattı. Yaptığı şey yanlış mıydı? Royal bilmiyordu, bunu söylemek ona düşmezdi, ama ona kalırsa, Ottilie'nin yine de cezalandırılması gerekiyordu. Peki ama neden? Çünkü yaşlı kadın böyle istiyordu, aksi halde kıza rahat huzur vermeyecekti: işte, hayaletler insana bu yüzden tebelleş olurdu.

Royal kararını uygulamak üzere, ertesi sabah bir sicim buldu, Ottilie'yi bahçedeki bir ağaca bağlamaya hazırlandı: orada, hava kararınca kadar aç susuz kalacak, onu görenler de böyle aşağılanarak cezasını çektiğini anlayacaktı.

Ama Ottilie yatağın altına girdi, çıkmayı reddetti. Kaçar giderim, diye mızıldandı; beni o yaşlı ağaca bağlamaya kalkarsan, alıp başımı giderim.

Ben de gelir seni bulurum, dedi Royal, bu da senin için daha kötü olur.

Kızı bileğinden yakaladı, cıyaklatarak yatağın altından çıkardı. Ottilie bahçeye ulaşınca kadar, bulabildiği her şeye yapıştı; kapı, sarmaşık, keçinin sakalı, ama hiçbirine tutunamadı, Royal da onu ağaca bağlamaktan caymadı. Sıcime üç düğüm attı, kızın ısırıldığı elini emerek, işe gitti. Ottilie o güne kadar duyduğu bütün küfürleri haykırdı, ta ki erkek tepenin ardında gözden yitene dek. Keçi, June ve tavuklar toplanıp bu küçük düşürücü sahneyi seyrettiler; Ottilie yere yığıldı, onlara dilini çıkardı.

Yarı uyuklar halde olduğundan, Baby ile Rosita'nın, köyden bir çocuğun eşliğinde, süslü şemsiyeleri ve yüksek ökçeleriyle yalpalayarak, onun adını seslenerek yokuşu tırmandığını görünce, rüya gördüğünü sandı. Nasılsa rüyada oldukları için de, onu böyle ağaca bağlanmış bulmak, büyük bir olasılıkla hiç şaşırtmayacaktı onları.

Aman Tanrım, delirdin mi? diye çığırdı Baby; durum gerçekten de böyleymiş gibi, uzak durmaya özen gösteriyordu. Konuşsana, Ottilie!

Ottilie gözlerini kırıştırdı, kıkırdadı: Ah, sizi gördüğüm nasıl sevindim! Rosita, lütfen çöz beni, ikinizi de şöyle sıkı sıkı kucaklayayım.

O hayvan sana bunu da yaptı, demek, dedi Rosita ipi çeğiştirirken. Hele onu bir göreyim de, seni dövmenin, bir köpek gibi ağaca bağlamanın ne demek olduğunu sorarım ona!

Ah, yo, dedi Ottilie, Royal bana fiske vurmaz. Yalnızca bugün cezalandırılıyorum, hepsi bu.

Bizi dinlemedin tabii, dedi Baby. Bak, ne hale geldin. O adam bize hesap verecek, diye ekledi, şemsiyesini savurarak.

Ottilie arkadaşlarını kucakladı, öptü. Ne kadar güzel bir ev, değil mi? dedi, onları eve sokarken. Sanki bir araba dolusu çiçek toplayıp, onlardan bir ev yapmışsın gibi: bana aynen böyle geliyor işte. Hadi, güneşte durmayalım, içeriye girelim. İçerisi serin, öyle de tatlı kokuyor ki.

Rosita kokladığı şey hiç de tatlı değilmiş gibi, yüzünü buruşturdu, o kuyu-dibi sesiyle, evet, dedi, dışarıda daha fazla oyalanmayalım, görüldüğü kadarıyla Ottilie'nin başına güneş geçmiş bile.

Baby dev boyutlu çantasını karıştırıyordu; gelmemiz hayırlı oldu, dedi. Bunun için Bay Jamison'a teşekkür borçlusun. Madam öldüğünü söyledi, sen mektuplarımıza yanıt vermeyince, biz de ona inandık. Ama Bay Jamison, dünyanın o en tatlı adamı, bizim için, seni çok seven, can dostların için bir araba tuttu; sırf buraya gelip Ottilie'mize ne olduğunu anlayalım diye. Ottilie, çantamda bir şişe rom var; hadi, bardak getir de birer tek atalım.

Kentli kadınların zarif, yabancı tavırları, göz alıcı şıklıkları onları buraya getiren rehberlerini –siyah, meraklı gözleri arabanın camında oynayıp duran küçük oğlanı– büyülemişti. Ottilie de etkilenmişti, çünkü boyalı dudak görmeyeli ya da parfüm kokusu almayalı öyle uzun zaman olmuştu ki; Baby kadehlere rom doldururken, o da saten ayakkabılarını giydi, inci küpelerini taktı. Ottilie'nin süslenmesi bitince, vay, dedi Rosita, yeryüzünde sana koca bir fıçı bira ısmarlamayacak erkek yoktur; senin kadar muhteşem bir parçanın, sevenlerinden uzak böyle acı çekmesi inanılır gibi değil.

Ya acı çektiğim filan yok, dedi Otilie. Kırk yılda bir, işte.

Şişşt, dedi Baby. Bunu konuşmak zorunda değilsin. Hepsi geçti gitti artık. Hadi canım, şu kadehini bir görelim bakalım. Eski güzel günlerin şerefine... ve gelecekteki! Bu gece Bay Jamison herkese şampanya ısmarlayacak! Madam yarı fiyatına vermeyi kabul etti.

Ah, dedi Otilie, arkadaşlarına imrenerek. Şey, merak ediyordu, insanlar onun için neler söylüyordu, onu hatırlıyorlar mıydı?

Tahmin bile edemezsin, dedi Baby; daha önce hiç görmediğimiz adamlar eve gelip seni soruyorlar; ününü ta Havana'da, Miami'de duymuşlar, Otilie. Bay Jamison'a gelince, öteki kızlara bakmıyor bile; gelip sundurmada oturuyor, tek başına içiyor.

Evet, dedi Otilie özlemle. Bana karşı her zaman çok tatlıydı, Bay Jamison yani.

Az sonra güneş alçaldı; şişedeki rom da öyle. Bir dakikalık, gök gürültülü bir sağanak dağları yıkayıvermişti, şimdi pencerelerden görünen tepeler, yusufluk kanatları gibi parıldıyordu; yağmurla-yıkanmış çiçeklerin rayihasını taşıyan bir esinti odada geziniyor, duvarlardaki yeşil ve pembe kâğıtları hışırdatıyordu. Pek çok öykü anlatıldı, kimisi gülünç, birkaçı da hüznü -Champs Elysées'deki şu bildik gece sohbetlerinden biriydi sanki; Otilie bunu yeniden tattığı için öyle mutluydu ki.

İyice geç oldu, dedi Baby. Gece yarısından önce dönme söz vermiştik. Otilie, toplanmana yardım edelim mi?

Dostlarının buradan onunla birlikte ayrılmaya niyetlenmediğinden habersizdi; ama kanını kaynatan rom, bunun pekâlâ mümkün olabileceğini fısıldıyordu; gülümseyerek düşündü: Eh, çekip gideceğimi söylemişim ona. Tek sorun,

dedi yüksek sesle, keyfini bir hafta bile çıkaramam, çünkü Royal gelip alır beni.

Arkadaşları güldü. Ne kadar budalasın, dedi Baby. Bizim adamlar karşısına dikilince, Royal'ın suratını görmek isterim doğrusu.

Kimse Royal'ın kılına dokunamaz, izin vermem, dedi Otilie. Ayrıca, tepesi daha da atacağından, eve döndüğümüzde burnumdan getirir.

Baby atıldı: Ama Otilie, onunla buraya dönmeyeceksin ki.

Otilie kıkırdadı, gözlerini odada gezdirdi; diğerlerinin göremediği bir şeyi görüyormuş gibi. Aa, elbette döneceğim, dedi.

Baby gözlerini yuvarlayarak bir yelpaze çıkardı, arkadaşının yüzüne doğru savurup açtı. Bu duyduğum en saçma şey, dedi dudaklarını büzerek. Duyduğun en saçma şey değil mi bu, Rosita?

Otilie çok çekmiş de ondan, dedi Rosita. Şekerim, sen biraz uzan, biz de eşyalarını toplayalım, tamam mı?

Onlar toparlanmaya girişti, Otilie de seyretti. Taraklarını, tokalarını avuçladılar, ipek çoraplarını çiftler çiftler katladılar. Kendisi de, sırtına daha şık bir şey geçirecekmişçesine, güzel giysilerini çıkardı, ama sırtındaki eski elbiseye dokunmadı; sonra, dostlarına yardım ediyormuş gibi, sesizce dolanmaya, her şeyi gerisin geri, ait olduğu yere koymaya başladı. Baby olup biteni fark edince, ayağını öfkeyle yere vurdu.

Dinle, dedi Otilie. Eğer Rosita'yla sen gerçek dostlarım-sanız, lütfen dediğimi yapın: beni tıpkı bulduğunuz gibi, bahçedeki ağaca bağlayın. Asıl iyiliği o zaman yapmış olursunuz.

Sarhoşsun sen, dedi Baby, ama Rosita ona çenesini kapa-

masını söyledi. Sonra, içini çekti: Bana kalırsa, yani bence, Ottilie sıırıslıkam âşık. Royal onu geri almak isterse, tıpış tıpış gidecektir... bu durumda, yani madem ki eve dönecekler, biz en iyisi Madam'a gidip haklıymışsın, Ottilie ölmüş, diyelim.

Evet, dedi Ottilie; bu tiyatroyarı, çarpıcı yorum hoşuna gitmişti. Onlara öldüğümü söyleyin.

Böylece bahçeye çıktılar; orada Baby, kabarmış göğsü ve tepede yuvarlanan gündüz ayı kadar yuvarlak gözleriyle açıkladı: Ottilie'yi ağaca bağlamak gibi bir işe asla bulaşmayacaktı. Bunun üzerine iş Rosita'ya kaldı. Ayrırlırlarken, her ne kadar çekip gitmelerine seviniyor olsa da, en çok gözyaşı döken Ottilie oldu, çünkü onları bir daha hiç göremeyeceğini biliyordu. Yüksek ökçeleriyle sarsıla sendeleye dik patikayı inmeye koyuldular, durup el salladılar, ama Ottilie karşılık veremedi elbette; ve daha gözden yitmelerine bile kalmadan, onları unuttuverdi.

Nefesini ferahlatmak için okalıptüs yaprakları çiğnerken, Ottilie'ye hava seğiriyormuş gibi geldi: akşam serinliğiyle ürperiyordu sanki hava. Gündüz ayının sarısı koyulaşmış, tünek kuşları ağaçların karanlığına sığınmıştı. Birden, Royal'ın patikadaki ayak seslerini duyunca, dizlerini gevşetti, boynunu büküp öne sarkıttı, gözlerini gökyüzüne doğru yuvarladı. Uzaktan bakılınca korkunç, acınası bir kadere kurban gitmiş gibi görünüyordu; Royal'ın hızlanan, koşmaya başlayan ayak seslerini dinleyerek, mutlu mutlu düşündü: İşte bu, ödünü koparacak!

BİR NOEL ANISI

(1956)

Kasım sonlarına doğru bir sabah düşünün. Yirmi küsur yıl önce, yaklaşan bir kış sabahı. Bir taşra kasabasındaki eski, genişçe bir evin mutfağını gözünüzün önüne getirin. En belirgin eşyası kocaman, kara bir fırın, ayrıca yuvarlak bir masa, bir şömine, karşısında da iki sallanır koltuk. Şömine mevsimlik kükreyişine, tam da bugün başladı.

Kısa, kır saçlı bir kadın mutfak penceresinin önünde duruyor. Ayağında tenis ayakkabıları, sırtında yazlık, basma bir elbise, onun üzerinde de biçimsiz, gri bir kazak. Ufak tefek, hareketli bir kadın, bir ispenç tavuğu gibi; ama uzun süren bir gençlik hastalığı yüzünden, omuzlarında acıklı bir kamburluk var. Yüzü dikkat çekici – Lincoln’unkinden pek de farklı değil, tıpkı onun gibi, kayalık, güneşten ve rüzgârdan esmerleşmiş bir çehre bu, ama aynı zamanda narin, ince kemikli; gözleriyse şarap-rengi ve ürkek. “Aman Tanrım,” diye çığırıyor, soluğuyla camı buğulandırarak, “tam meyveli kek havası!”

Bunu bana söylüyor. Ben yedi yaşındayım, o altmış küsur. Uzaktan da olsa kuzeniz, aynı evde yaşıyoruz – yani aklım erdiğinden beri. Evde başkaları da var, akrabalar; her ne kadar bize hükmetmeler, hatta arada bir bizi ağlatsalar bile, bizim onlara öyle aman aman aldırtdığımız yok. Birbirimizin en yakın dostuyuz. Bana Buddy der, eskiden en iyi dostu olan oğlanın anısına. Şu öteki Buddy 1880’lerde, henüz küçük bir çocukken ölmüş. Kadınsa hâlâ bir çocuk.

Pencereden bana dönüyor, "Daha yataktan çıkmadan anlamıştım zaten," diyor, gözlerinde kararlı, hedefe kilitlenmiş bir coşkuyla. "Adliyenin çanı öyle soğuk ve duruydu ki. Hiç kuş cıvıltısı da yoktu; daha ılık ülkelere göçtüler tabii. Hadi Buddy, kurabiye tıkmıyayı bırak da arabamızı getir. Şapkam nerelerde? Otuz tane kek pişireceğiz."

Her yıl aynı şey: bir Kasım sabahı gelir ve dostum hayal gücünü coşturan, yüreğini tutuşturan Noel sezonunu açarcasına, ilan eder: "Meyveli kek zamanı! Arabamızı getir. Şapkamı bulmama yardım et."

Şapka bulunuyor; kadife güllerle çevrili, hasır tekerlek açık havadan solmuş: bir zamanlar, çok daha havalı bir akrabaya aitti. Birlikte arabamızı, yani kırık dökük bebek pusetini iterek bahçeye çıkarıyoruz, sonra da küçük ceviz ağaçlarının oluşturduğu koruya yollanıyoruz. Çocuk arabası benim, yani doğduğum zaman bana alınmış. Hasır örgüden yapılma; epeyce sökülüş, gevşemiş elbette, tekerleriye bir sarhoşun bacakları gibi dingildiyor. Ama vefakâr bir nesne; baharları onu ormana götürür, içini, daha sonra sundurmadaki saksılarımıza dikeceğimiz çiçekler, bitkiler, yabani bürümcüklerle doldururuz – yazları, piknik malzemelerini, şeker kamışından yapılma balık oltalarını tepeleme yükler, bayırdan aşağıya, derenin kıyısına indiririz; kışları da işe yarar: bahçeden mutfığa yakacak odun taşır, Queenie'ye sıcak bir yatak olur; Queenie turunculu-beyazlı teriyerimiz, küçüktür ama çetin cevizdir, bazı köpek hastalıklarını ve iki çingiraklı yılan ısırığını başarıyla atlatmıştır. Şu an, pusetin yanı sıra koşturmakta.

Üç saat sonra, yeniden mutfaktayız ve rüzgârın döktüğü, bizim de arabamıza yığdığımız küçük cevizleri kırmaktayız. Onları toplamaktan sırtımız ağrıdı: bulunmaları öyle zor ki (asıl ürün ağaçlardan silkelendi ve korunun gerçek

sahibi tarafından satıldı); gizleyen, örten yapraklarla, donmuş, gözü aldatan otlarla mücadele etmek gerekiyor. Çatır! Şen bir çatırtı, ardından minyatür gök gürlemeli çıtırtılar; kabuklar yere atılıyor, tatlı, yağlı, fildişi ceviz içleri de altın sarısı bir tepecik halinde, cam bir kâseye. Queenie tadına bakmak için yalvarıyor, dostum da ara ara, çaktırmadan, bir gıdımcık veriyor, bir yandan da kendimizi tutmalıyız, deyip duruyor: "Yapmamalıyız, Buddy. Vermeye bir başlarsak, duramayız. Otuz tane keke zaten ucu ucuna yeter." Mutfak kararıyor. Akşam alacası pencereyi bir aynaya çevirdi: şöminenin yanında, ateşin aydınlığında çalışırken, yansılarımız camdaki yükselen ayla iç içe geçiyor. Sonunda, ay artık iyice tepedeyken, son kabuğu da ateşe atıyoruz ve eş zamanlı bir iç çekişle, kabukların tutuşmasını seyrediyoruz. Araba boşaldı, kâse ise ağzına kadar doldu.

Akşam yemeğimizi yiyoruz (soğuk sandviç ekmeği, domuz pastırması, böğürtlen reçeli) ve yarını konuşuyoruz. Yarın sıra, en sevdiğim işte: alışveriş. Vişne, limon, zencefil, vanilya, Havai ananası konservesi, kuru meyve, kuru üzüm, viski ve ah, bir sürü un, tereyağı, pek çok yumurta, baharat, çeşni maddesi; hey, puseti eve çekebilmek için bir midilliye ihtiyacımız olacak!

Ama bunları satın alabilmek için, önce para sorununu halletmek gerekiyor. İkimiz de meteliksiziz. Ev halkının arada bir lütfettiği pinti bahşişler (on senti büyük para sayıyorlar) sayılmazsa, çeşitli faaliyetlerle bir şeyler kazanmaya çalışıyoruz: sağdan soldan buluşturduğumuz bir şeyleri, ellerimizle topladığımız böğürtlenleri, ev yapımı böğürtlen reçellerini, elma jölesini ve şeftali kompostosunu satmak, cenazelerle düğünler için çiçek buketleri hazırlamak gibi. Bir keresinde, ulusal bir futbol yarışmasında yetmiş dokuzunculuk ödülü olan beş doları kazanmıştık. Fut-

boldan anladığımızdan filan değil. Sadece, kulağımıza çalınan her yarışmaya katılıyorduk: şu aralar da umutlarımızı elli dolarlık Büyük Ödül'e bağlamış durumdayız: piyasaya yeni sürülecek bir kahveye isim bulma yarışması ('A.M'*) adını önermiştik, ama tereddüt etmedik de değil hani; çünkü dostum bu sloganın "Amin!" gibi anlaşılabilirliğinden, bir hürmetsizlik sayılabileceğinden korkuyordu.) Doğruyu söylemek gerekirse, *gerçekten* kârlı tek girişimimiz, iki yaz önce, bir arka avludaki odunlukta gerçekleştirdiğimiz 'Eğlence ve Garabet Müzesi' oldu. Eğlence, bir slayt makinesiyle Washington ile New York manzaraları göstermekti; slaytları oralara gitmiş bir akrabamızdan ödünç almıştık (neden aldığımızı öğrenince, küplere bindi); Garabet ise, bizim tavuklardan birinin ürünü olan ve artık iyice kocayan, üç ayaklı bir tavuktu. Buralılar o kocakarıyı görmek için kuyruğa girdi; büyüklerden beş, çocuklardan iki sent alıyorduk. Başrol oyuncumuzun vefatı yüzünden müze kapandığında, tam yirmi dolar toplamıştık.

Ancak ne yapıp ediyor, Noel için para biriktirmeyi beceiriyoruz ve bununla bir Meyveli Kek Fonu oluşturuyoruz. Bu paraları, dostumun yatağının altındaki lazımlığın altındaki zemindeki gevşemiş bir parkenin altındaki asırlık, boncuklu bir çantanın içinde saklıyoruz. Çanta bu güvenli yerden nadiren çıkarılıyor; çoğunlukla içine para koymak için, Cumartesi günleri de para çekmek için, çünkü Cumartesileri sinemaya gitmek için on sent alma iznim var. Dostum bugüne kadar tek bir film izlememiştir, izlemeye de niyeti yok: "Bana anlatmanı yeğliyorum, Buddy. Böylece gözümün önünde canlandırabiliyorum, hem de daha fazlasını. Ayrıca, benim yaşımdaki biri gözlerini çarçur etmemeli. Tanrı çıka geldiğinde, onu net bir biçimde görebilmeli-

* a.m.: ante meridiem: öğleden evvel. (ç.n.)

yim.” Hiç film görmemiş olmasına ilaveten, bir lokantada hiç yemek yememiş, evden sekiz kilometreden fazla uzaklaşmamış, bir telgraf gönderip almamış, komik dergilerle İncil dışında bir şey okumamıştır; makyaj yapmaz, küfür etmez, birine beddua ettiğini duymadım, kasıtlı bir yalan söylemez, aç bir köpeği aç bırakmaz. Yaptığı ve yapmaya devam ettiği bazı şeylerse: bu yörede görülmüş en büyük çingiraklı yılanı (tam on altı çingırağı vardı) bir çapayla öldürmek, enfiye çekmek (gizlice), sinekkuşlarını evcilleştirip (bir deneyin bakalım) parmağına konacak kadar ehlileştirmek, Temmuz’da bile tüylerinizi ürpertecek hayalet hikayeleri anlatmak (hortlaklara ikimiz de inanırız), kendi kendine konuşmak, yağmurda yürüyüşe çıkmak, kasabadaki en güzel japongülleri yetiştirmek, eski usul Kızılde-rili şifalarının her çeşidini bilmek – sihirli bir siğil-dökücü dahil.

Artık karnımızı da doyurduğumuza göre, yatak odasına çekiliyoruz; dostum evin ta öteki bölümündeki bu odada, yama-işi yorganla kaplı, demir bir karyolada uyur; karyola, en sevdiği renk olan pembeye boyalı. Sessizce, bu suç ortaklığının tadını doyasıya çıkararak, boncuk çantayı gizli yerinden alıp içini yatağın üzerine boşaltıyoruz. Sıkıca rulo yapılmış, Mayıs tomurcukları kadar yeşil, bir dolarlık banknotlar. Ölü bir adamın gözkapaklarına konacak kadar ağır, koyu renk, elli sentlikler. On sent değerindeki güzelini gümüşler; en şen şakrak olan, gerçekten şingırdayanlar da bunlar. Aşınmış, dere taşları kadar kayganlaşmış nikeller, yirmi beşlikler. Ama en çok şu acı-kokulu peniler; nefret edilesi bir küme oluşturunyorlar. Geçen yaz ev halkı sıkı bir pazarlık sonucu, öldürdüğümüz her yirmi beş sineğe karşılık bize bir peni vermeyi kabullendi. Ah, o Ağustos katliamı: cennete uçan bütün o sinekler! Öte yandan, hiç de gu-

rur duyduğumuz bir iş değildi. Oturup penileri sayarken, ölü sineklerin hâlâ tepemizde vızıldadığını duyar gibiydik. İkimizin de kafası sayılara basmaz; ağır ağır sayıyoruz, hesabı şaşıyor, sil baştan alıyoruz. Onun hesabına göre 12 dolarımız var. Benim hesaba göreyse, tamı tamına 13 dolarımız. "Umarım yanılıyordur, Buddy. On üç uğursuzluk getirir. Keklerimiz kabarmaz. Ya da birinin boğazında filan kalır. Ayın on üçünde yataktan aşağıya adımımı bile atmam ben." Bu doğru: her ayın on üçünü yatakta geçirir. Biz de işi sağlama almak için, öbekten bir peni alıyor, camdan dışarı fırlatıyoruz.

Meyveli keklerimize koyduğumuz malzemenin en pahalısı viski, üstelik en zor ele geçeni: Eyalet yasalarına göre satışı yasak. Ama Bay Haha Jones'tan bir şişe alınabileceğini bilmeyen yok. Ertesi gün, daha sıradan alışverişi tamamlayınca, Bay Haha'nın iş yerine yollanıyoruz; ırmak kıyısında, balık-kızartmalı, danslı ve (umumi görüşe göre) 'günahkâr' bir bar. Oraya daha önce de gittik, aynı malı almak için tabii, ama hep Haha'nın karısıyla muhatap olduk; oksijenle sarartılmış, yoluk saçlı, iyot-karası, ölü-yorgunu bir Kızılderili. İşin aslı, kocasını bir kez olsun görmüşlüğümüz yok, ancak duyduğumuza göre o da Kızılderiliymiş. Yanaklarında ustura kesikleri olan bir dev. Ona Haha diyorlar, çünkü gülmeyi bilmeyen, somurtkan bir adam. Bara yaklaşırken (içi de dışı da, sıra sıra cicili bicili, hoppa ampullerle süslü, kütükten yapılma, geniş bir kulübe; ırmağın çamurlu kıyısında, yosunların gri bir pus gibi dallara tırmandığı ağaçların gölgesinde) adımlarımız yavaşlıyor. Queenie bile hoplayıp zıplamayı kesiyor, bize sokuluyor. Haha'nın barında insanlar öldürüldü. Delik deşik edildi. Kafalarına vuruldu. Duruşması gelecek ay başlayacak bir dava var. Bu tür olaylar geceleri yaşanıyor elbette, o rengâ-

renk ışıkların çılgınca desenler oluşturduğu, gramofonun feryat figan haykırdığı saatlerde. Gündüzleri Haha'nın yeri salaş ve ıssız. Kapıya vuruyorum, Queenie havlıyor, dostum sesleniyor: "Bayan Haha.. Bayan? Kimse yok mu?"

Ayak sesleri. Kapı açılıyor. Yürekllerimiz altüst oluyor. Bu, Bay Haha Jones'un ta kendisi! Gerçekten de bir *dev*; yüzünde yara izleri *var*, yüzü *asık*. Öfke saçan, iblis-ışılıtlı gözlerini bize diyor, soruyor: "Haha'dan ne istiyorsunuz?"

Öylesine donup kalmışız ki, konuşamıyoruz. Sonra, dostum yavaş yavaş sesine, daha doğrusu bir fısıltıya kavuşur gibi oluyor: "Sizce bir sakıncası yoksa, Bay Haha, iyi cins viskinizden bir litre istiyoruz."

Adamın gözleri daha da parlıyor. Buna inanamayacaksınız: Haha gülümsüyor! Hatta gülüyor. "Hanginiz akşamcı, bakalım?"

"Meyveli kek için, Bay Haha. İçmek için değil."

Bu, adamı kendine getiriyor. Suratı asılıyor. "İyi viski böyle ziyan edilmez." Yine de, loş bara giriyor, birkaç saniye sonra, elinde papatya sarısı, etiketsiz bir içki şişesiyle dönüyor. Şişeyi kaldırıyor, güneş ışığında nasıl parladığını gösteriyor: "İki dolar."

Bozukluklarla ödüyoruz. Madeni paraları bir avuç dolu su zarmış gibi sallarken, ansızın yüzü yumuşuyor. "Bakın, ne diyeceğim," diyor, bozukları yeniden bizim boncuklu çantaya dökerken, "bunun yerine, bana o meyveli keklerinizden birini gönderin."

"Eh, canayakın adam diye buna denir işte," diyor dostum, eve dönerken. "Onun kekine fazladan bir tas kuru üzüm koyalım."

Kömür ve çırayla dolu siyah soba içten aydınlatılmış bir balkabağı gibi parlamakta. Yumurta çırpacakları dönüyor, kaşıklar kâselerdeki yağla şekeri dövüyor, vanilya havayı

tatlandırıyor, zencefil baharatlandırıyor; eriyen, burun-gıdıklayan kokular mutfağı dolduruyor, sonra evi kaplıyor, bacadan püsküren dumanla birlikte dünyaya yayılıyor. Dört günde işimizi bitiriyoruz. Otuz bir tane kek; viskiyle ıslatıldı, pencere pervazlarına, raflara dizildi.

Kimin için bunlar?

Arkadaşlar için. İlla da komşu arkadaşlar değil; büyük kısmı, belki bir kez karşılaştığımız, hatta hiç tanımadığımız insanlar. Hoşumuza giden, takdir ettiğimiz kişiler. Başkan Roosevelt gibi. Vaiz ve Bayan J.C. Lucey, geçen kış burada vaaz veren, şimdi de Borneo'da bulunan şu Baptist misyonerler gibi. Ya da, yılda iki kez kasabadan geçen, ufak tefek bıçak bileyici. Mobile'dan gelen saat altı otobüsünün sürücüsü, tozu dumana katarak, vınlayarak her geçişinde bize el sallayan Abner Packer. Ya da Wistonlar, şu Californialı çift, bir öğleden sonra arabaları bizim evin önünde bozulmuştu da, sundurmada gevezelik ederek çok zevkli bir saat geçirmiştik (genç Bay Wiston fotoğrafımızı çekmişti; bugüne kadar çekilen tek resmimiz). Bu yabancıların ya da hasbelkader tanışların bize gerçek dostlarmış gibi gelmesinin nedeni, dostumun *yabancılar* dışında herkese utangaç davranması mı? Bence, evet. Beyaz Saray antetli kâğıtlardaki 'teşekkür ederiz' notlarını, California ve Borneo'dan gelen mektupları, bıçak bileyicinin yolladığı bir penilik posta kartlarını yapıştırdığımız defterler, durağan bir gökyüzünden başka manzarası olmayan mutfağın ötesindeki, olaylı dünyalarla temasımız olduğunu hissettiriyor bize.

Şimdi, çıplak Aralık incirinin dallarından biri pencereye sürtünüyor. Mutfak boş, kekler dağıtıldı; son kekleri de dün arabamızla postaneye taşıdık – pulların parası cüzdanımızı boşalttı. Meteliğimiz kalmadı. Bu yüzden moralimiz bozuk elbette, oysa dostum kutlayalım diye tutturdu: Ha-

ha'nın şişesinde kalan iki parmak viskiyle. Queenie'nin iki kaşıklık payı, kahve tasına ekleniyor (kahvesini koyu ve hindiba aromalı sever). Gerisini iki jöle bardağına bölüştürüyoruz. Sek viski içme olasılığı bizi bayağı dehşete düşürüyor; tadıysa yüz buruşturmalarına, mayhoş ürpertilere yol açıyor. Ama yavaş yavaş şarkı söylemeye başlıyoruz; aynı anda iki farklı şarkı söylüyoruz. Benimkinin sözlerini bilmiyorum, sadece: *Hadi takıl bana, düş peşime, karanlık kentin fiyakacı cümbüşüne*. Ama dans edebiliyorum: bunun için doğmuşum sanki, filmlerde step dansçısı olmak için. Dans eden gölgem duvarlarda hoplayıp sıçırıyor, seslerimiz porselenleri titretiyor; kıkır kıkır gülüyoruz: görünmez eller bizi gıdıklıyormuş gibi. Queenie sırt üstü yuvarlanıyor, pençeleri havayı dövüyor; kara dudakları gülümsemeye benzer bir şeyle gerilmiş. İçimde bir sıcaklık, bir kıvılcımlanma hissediyorum, şöminede devrilen şu kütükler gibi; bacadaki rüzgâr kadar tasasızım. Dostum vals yaparak sobanın etrafında dönüyor, zavallı, basma elbisesinin etek ucunu parmaklarının arasına kısırmış; zarif bir parti elbisesini tutuyor sanki: *Bana yuvamın yolunu göster*, diye şakıyor, tenis ayakkabılarını zeminde gıcırdatarak. *Beni yuvama götür*.

İçeriye iki akraba giriyor. Son derece kızgınlar. Azarlayan gözlerle, azarlayan dillerle güzelce kuşanmış, güçlenmişler. Söylediklerine, art arda yuvarlanıp gazap dolu bir tınıya ulaşan sözcüklerine bir kulak verin: "Yedi yaşında bir çocuğa! soluğu leş gibi viski kokuyor! sen aklını mı kaçırdın? yedi yaşındaki çocuğa içki içirmek? çıldırmış olmalısın! mahvına sebep olacaksın! Kuzin Kate'i unuttun mu? Charlie Amca'yı? Charlie Amca'nın eniştesini? utan! rezilet bu! rezillik! hemen diz çök, seni bağışlaması için Tanrı'ya yakar!"

Queenie fırının altına sınıyor. Dostum gözlerini ayakka-bılarına dikmiş, çenesi titriyor; eteğini kaldırıp ucuna süm-kürüyor, sonra odasına kaçıyor. Kasaba uykuya daldıktan, saatin çınlamaları ve sönen ateşin çıtırtısı dışında, ev de sessizliğe gömüldükten çok sonra bile, dostum hıçkırıyor, gözyaşları zaten bir dulun mendili kadar ıslanmış olan yas-tığa dökülüyor.

"Ağlama," diyorum; yatağının ayak ucuna ilişmişim, geçen yıldan kalma öksürük şurubu kokan, pazen pijama-karşın, soğuktan titriyorum. "Lütfen ağlama," diye yal-varıyorum, ayak parmaklarını, tabanlarını gıdıklarken. "Senin kadar yaşlılar ağlamaz."

"Nedeni de bu zaten," diye hıçkırıyor, "çok yaşlı *olmam*. Yaşlı ve gülünç."

"Gülünç değil. Eğlenceli. Herkesten daha eğlenceli. Din-le. Eğer ağlamayı kesmezsen, yarın öyle bitkin olacaksın ki, ağaç kesmeye gidemeyeceğiz."

Doğrulup oturuyor. Queenie yatağa sığıyor (ki bu, Qu-eenie'ye yasak), dostumun yanaklarını yalamaya başlıyor. "En güzel ağaçları nerde bulacağımızı biliyorum, Buddy. Ve kutsal olanları. Oradaki böğürtlenler senin gözlerin ka-dar iri. Ormanda, gözden ırak bir yerde. O kadar uzağa hiç gitmedik. Babam Noel ağaçlarımızı oradan getirirdi: om-zunda taşırdı. Elli yıl önce. Ah, sabırsızlanmaya başladım: sabahı nasıl bekleyeceğim?"

Sabah. Donmuş kırağı otları cilalıyor; bir portakal (üste-lik sıcak-havaların mehtabı kadar dolgun bir portakal) yu-varlaklığındaki güneş ufukta salınmakta, gümüşlenmiş kış ağaçlarını parlatmakta. Diz derinliğindeki, hızlı-akışlı su-yun kıyısına ulaşınca, bebek arabasını kenara bırakıyoruz. Dereye ilk Queenie atlıyor, hopluya sıçraya karşı kıyıya ge-çerken, kesik kesik havlıyor, hem akıntının hızından hem

de zatürree-yapıcı soğukluğundan yakınıyor. Peşinden biz de giriyoruz; elimizdeki ayakkabılarımızı, teçhizatımızı (bir balta, kalınca bir çuval) başımızın üstüne kaldırıyoruz. Karşıya geçince, bir buçuk kilometre daha ilerliyoruz: dala-yan dikenler, giysilerimizi yakalayan kozalaklar, fundalar, çığırtkan mantarlarla ve dökülmüş kuş tüyleriyle kaplı, paslanmış çam iğneleri. Şurada burada gözümüze çarpan bir parıltı, telaşlı bir çırpınma, kendinden geçmişçesine tiz çığılıklar, bütün kuşların henüz güneye göçmediğini anlatıyor bize. Patika kıvrıla kıvrıla ilerliyor; limon sarısı, güneşli açıklıklarla, zifiri karanlık sarmaşık tünelleri birbirini izliyor. Geçilecek bir dere daha: rahatsız olan, benekli alabalık sürüsü çevremizdeki suyu köpürtüyor, tabak büyüklüğündeki kurbağalar suya karın üstü atlama alıştırmaları yapıyor; kunduz işçiler bir baraj kurmakla meşgul. Queenie karşı kıyıda silkeleniyor, titriyor. Dostum da ürperiyor; soğuktan değil, coşkudan. Başını kaldırıp çam kokulu havayı içine çekince, şapkasındaki eprimiş güllerden birinin bir yaprağı dökülüyor. “Geldik sayılır; kokuyu alıyor musun, Buddy?” diyor, bir okyanusa varmak üzereymişiz gibi.

Eh, gerçekten de, bu da bir çeşit okyanus. Bayramlık ağaçlarla, yaprakları dikenli çobanpüskülleriyle dolu, bol rayihalı, engin bir okyanus. Çin çanları kadar ısıtılı, kırmızı böğürtlenler, onlara çığılık çığılığa saldıran, kara kargalar. Çuvallarımızı, bir düzine pencereyi süslemeye yetecek kadar yeşillikle, kırmızı dallarla doldurduktan sonra, ağaç seçmek için kolları sıvıyoruz. “Boyu, bir oğlan çocuğunun iki katı olmalı,” diyor dostum, düşünceli. “Böylece oğlanlar tepedeki yıldızı çalamaz.” Seçtiğimiz ağaç, benim iki mislim. Gıcırtilı, yırtılmalı bir çığılıkla devrilinceye kadar, tam otuz balta darbesini atlabilen, yürekli, gösterişli bir canavar. Onu avladığımız bir hayvan gibi sürükleyerek,

uzun ve meşakkatli dönüş yolculuğuna başlıyoruz. Her birkaç metrede bir mücadeleyi bırakıp oturuyor, soluk soluğa dinleniyoruz. Ama zafere ulaşmış avcılarının gücüne, dayanıklılığına sahibiz; bir bu, bir de ağacın o erkeksi, buz-su parfümü bizi canlandırıyor, ileriye itiyor. Gün batımında, kasabaya ulaşan kırmızı, toprak yolda bize pek çok övgü eşlik ediyor, ama karşılaştığımız insanlar arabamıza yüklenmiş hazineyi överken, dostum suskun ve kayıtsız: Nefis bir ağaç, nerde buldunuz? “Şu ötelerde,” diye mırıldanıyor, belli belirsiz. Bir araba duruyor, zengin imalathane sahibinin tembel karısı camdan sarkıp mızıldanıyor: “O yaşlı ağaca nakit yirmi beş sent veririm.” Normalde dostum herhangi bir şeye hayır demeye korkar, ama bu sefer hiç duraksamadan başını sallıyor: “Bir dolara bile satmayız.” Kadın bastırıyor: “Bir dolarmış, hadi oradan! Elli sent. Son teklifim, ona göre. Tanrım, bir tane daha bulursun, kadın.” Dostum dalgınlaşıyor: “Bundan kuşkuluyum. Aynı şeyden asla iki tane yoktur.”

Ev: Queenie ateşin karşısına kıvrılıyor, bir insan kadar gürültülü horlayarak ertesi sabaha dek uyuyor.

Tavan arasındaki sandıklardan birinde: kakım kuyrukla-
rıyla dolu bir ayakkabı kutusu (bir zamanlar evin bir oda-
sını kiralamış olan, tuhaf bir hanımın operaya giderken
kullandığı etolden kalma), yumak yumak, zamanla sarar-
mış, tarazlanmış gelin telleri, gümüş bir yıldız, kısa bir tele
dizili, kimbilir ne zamandan kalma, hiç kuşkusuz ki tehli-
keli, mum biçiminde elektrik ampulleri. Yine de, mükem-
mel süslemeler, gayet güzel iş görecekler, zaten “ağır” bir iş
de sayılmaz: dostum ağacımızın “bir Baptist’in penceresi”
gibi ışıldamasını, bol karlı süslerle belinin bükülmesini isti-

yor, hepsi bu. Beş tanesi on sente satılan şu Japon malı cicileri bicileri alacak gücümüz yok. Biz de, hep yaptığımızı yapıyoruz: makasları, renkli kalemleri, rengarenk kâğıt destelerini mutfak masasına serip günlerce uğraşıyoruz. Ben çizimleri yapıyorum, dostum da kesiyor: bir sürü kedi, balık (çizimi kolay çünkü), birkaç elma, biraz karpuz; Hershey çikolatasının biriktirilmiş yaldızlarından da birkaç tane kanatlı melek yapıyoruz. Bunları ağaca çengelli iğneyle tutturuyoruz; son olarak da dallara didiklenmiş pamuk serpiyoruz (pamuk kozalarını Ağustos'ta, bu amaçla toplamıştık). Dostum sonucu inceliyor, ellerini çırpıyor. "Ah, Buddy, insanın iştahını açmıyor mu şimdi bu?" Queenie meleklerden birini yemeye çalışıyor.

Bütün ön camlar için kutsal çelenkler dokuyup kurdelelerle süsledikten sonra, sıra bir sonraki görevimize geliyor: aile armağanlarını hazırlamak. Hanımlar için, düğümleli boyanmış eşarplar; erkekler için, evde kaynatılmış, limonlu, meyan köklü ve aspirinli şurup: "Avdan Sonra ve Soğuk Algınlığının İlk Belirtilerinde" içilmek üzere. Ama sıra, birbirimizin armağanına gelince, dostumla ayrılıyor, odalarımıza kapanıyoruz; gizlice çalışacağız. Ona sedef-saplı bir bıçak, bir radyo, bir kutu çikolata-kaplı vişne almak istiyorum (bir keresinde birkaç tane yemiştik, o günden beri sürekli yemin eder: "Ah, sırf onlarla beslenebilirim, Buddy... evet, Tanrım, başka hiçbir şey yemesem de olur – ki, burada O'nun adını boşa anmıyorum, biline!"). Bunların yerine, ona bir uçurtma yapmaktayım. O da bana bir bisiklet hediye etmek istiyor (bunu milyonlarca kez söyledi: "Keşke alabilsem, Buddy. Hayatta *istediğin* bir şeyi elde edememek zaten yeterince kötü, ama daha da kötüsü, birine sahip olmasını *istediğin* bir şeyi verememek; işte, beni asıl kahreden bu. Yine de, bir gün bunu yapacağım, Buddy. Sana bir bi-

siklet bulacağım. Nasılını sorma. Belki de çalarım.”). Onun yerine, bana bir uçurtma yaptığından kesinlikle eminim – tıpkı geçen yıl ve ondan önceki yıl gibi: ondan önceki yıl, birbirimize sapan vermiştik. Uçurtma hoşuma gider. Çünkü biz, rüzgârın dilinden denizciler kadar iyi anlayan iki şampiyon uçurtmacıyız; benden daha usta olan dostum, ortada bulutları sürükleyecek kadar bile esinti yokken, bir uçurtmayı ta gökyüzüne dikebilir.

Noel arifesinde, öğleden sonra, bir beş senti gözden çıkarıyor, Queenie’nin geleneksel armağanını almak için kasaba gidiyoruz; tam ağzına lâayık, kemirilebilir bir kemik. Neşeli kâğıda sarılı kemik ağacın tepesine, gümüş yıldızın yakınına yerleştiriliyor. Queenie onun orada olduğunu biliyor. Ağacın dibine, kış üstü çöküyor, açgözlü bir vecit halinde yukarıya bakıyor: yatma vakti geldiği halde, yerinden kımıldamaya yanaşmıyor. Benim heyecanımın da ondan aşağı kalır yanı yok. Kavurucu bir yaz gecesiymiş gibi, battaniyeyi tekmeliyor, yastığımı çevirip duruyorum. Bir yerlerde bir horoz ötüyor: yanlışlıkla, çünkü güneş hâlâ dünyanın öteki yanında.

“Buddy, uyanık mısın?” Dostum, bitişikteki odasından bana sesleniyor; bir an sonra, elinde mum yatağında oturuyor. “Şey, gözüme uyku girmiyor,” diye açıklıyor. “Zihnim bir tavşan gibi oradan oraya zıplamakta. Buddy, Bayan Roosevelt kekimizi akşam yemeğinde sofraya çıkarır mı sence?” Yatakta birbirimize sokuluyoruz, elimi okşayarak seni-seviyorum diyor. “Elin ne kadar küçüktü. Büyüdüğünü görmek beni kahrediyor, biliyor musun? Büyüdüğün zaman, hâlâ dost olacak mıyız?” Daima, diyorum. “Ama kendimi çok kötü hissediyorum, Buddy. Sana bir bisiklet vermeyi öyle çok istiyordum ki. Babamın verdiği akik iğnemi satmaya çalıştım, beceremedim. Buddy–” utanmış gi-

bi, duralıyor– “sana bir uçurtma daha yaptım.” O zaman, ben de ona bir uçurtma yaptığımı itiraf ediyorum; gülüyoruz. Mum elde tutulamayacak kadar küçüldü. Sonra sönüyor, meydanı yıldızların ışığına bırakıyor; yıldızlar pence-rede gözle görülebilen, ama gün doğumunun yavaşça, çok yavaşça susturduğu bir Noel ilahisi gibi, dönüp duruyor. Galiba uyuya kalıyoruz; sonra, şafağın hazırlıkları tepemize soğuk bir duş gibi çarpıyor, kalkıyoruz; diğerlerinin uyanmasını beklerken, açılmış gözlerle, huzursuz ruhlar gibi dolanıp duruyoruz. Dostum mutfakta çaydanlığı yere düşürüyor; kasten yaptığı o kadar belli ki. Ben kapalı kapıların önünde step dansı yapıyorum. Ev halkı teker teker ortaya çıkıyor, hepsi de bize öldürecekmiş gibi bakıyor; ama bugün Noel, dolayısıyla öldüremezler. Önce, muhteşem bir kahvaltı, aklınıza gelebilecek her şey: tava böreğinden sincip kızartmasına, mısır lapasından petekli bala kadar. Sofra herkesin neşesini yerine getiriyor; dostumla ben hariç. Açıkçası, armağan faslı için öyle sabırsızlanıyoruz ki, boğazımızdan lokma geçmiyor.

Sonuçta, hayal kırıklığına uğruyorum. Kim uğramaz? Çorap, Pazar günkü din dersleri için bir gömlek, birkaç mendil, evladiyelik bir kazak, bir de çocuklar için yayınlanan, dini bir dergiye bir yıllık abonelik: *Küçük Çoban*. Tepem atıyor. Hem de ne atma.

Dostumun ganimeti daha iyi. Armağanlarının en iyisi, bir torba Satsuma mandalina. Ama o en çok, evli kız kardeşinin ördüğü beyaz, yün şalla gururlanıyor. Hemen ardından, en çok, benim yaptığım uçurtmaya *bayıldığını* söylüyor. Gerçekten de *çok* güzel bir uçurtma, fakat onun benim için yaptığı, üzeri altın sarısı ve yeşil yıldızlarla bezeli, mavi uçurtma kadar değil; dahası, üzerinde adım yazıyor: “Buddy”.

"Buddy, rüzgâr var."

Rüzgâr esiyor, bunu kaçıramayız; evin aşağısındaki çayıra koşuyoruz; Queenie kemiğini gömmek için dört nala peşimizden seğirtiyor (ertesi kış, Queenie de aynı yere gömülecek). Orada bele kadar gelen, iştahlı otların arasına dalıp uçurtmalarımızı salıyoruz; gök balıkları gibi rüzgârda yüzerken, elimizdeki sicimi çekiştiriyorlar. Hoşnut, güneşten ısınmış, otların üzerine yayılıyor, bir yandan Satsumaları soyup yiyor, bir yandan da hoplayıp zıplayan uçurtmalarımızı seyrediyoruz. Az sonra çorapları da, evladiyelik kazağı da unutuyorum. Şu kahve adı bulma yarışmasındaki elli dolarlık Büyük Ödül'ü kazanmışçasına mutluyum.

"Hey, amma da aptalım!" diye bağılıyor dostum, birden dikilerek; kurabiyeleri fırında unutan bir kadına benziyor. "Hep ne düşündüm, biliyor musun?" diyor, ansızın bir şey keşfetmiş birinin ses tonuyla; bana değil, ötelerde bir noktaya gülümsüyor. "Hep, insanın Efendimiz'i göremeden hastalanıp öldüğünü düşündüm. O'nun çıkageldiği ânın ise, bir Baptist pencereye bakmak gibi olacağını hayal ettim: hani güneşin süzüldüğü, çok güzel, renkli camları olan, vitray bir pencere gibi; öyle bir parıltı doluyor ki içeriye, havanın karardığını anlamıyorsun. Buysa rahatlatıcıydı; yani o parlaklığın bütün korkuları, ürpertici duyguları silip süpüreceğini düşünmek. Oysa bunun asla böyle olmayacağına her bahse varım. Artık eminim: o son anda, insan O'nun kendini çoktan gösterdiğini kavlıyor. Gördüğümüz, varolan her şeyle..." -eliyle bulutları, uçurtmaları, otları, kemiğinin üzerine toprak küreyen Queenie'yi kapsayan bir hareket yapıyor- "işte, bütün bunları görmek demek, O'nu görmek demek. Bana gelince, gözlerimde bugünün imgesiyle, dünyadan gönül rahatlığıyla ayrılabilirim."

Bu, birlikte geçirdiğimiz son Noel.

Hayat bizi ayırıyor. Şu 'Her Şeyi Bilenler', yerimin bir askeri okul olduğuna karar veriyorlar. Böylece, borazanlı, zalim hapishaneli, kalk borulu bir hayat, suratsız yaz kamp-larıyla dolu, içler acısı bir geçit töreni başlıyor. Yeni bir evim de var. Ama bu sayılmaz. Yuva, dostumun bulundu-ğu yer, bense oraya hiç gidemiyorum.

Dostum orada, Queenie'yle baş başa kalıyor, mutfakta oyalanıyor. Sonra, tek başına kalıyor. ("Buddy, canım," di-ye yazıyor bana o çılgın, okunması zor yazısıyla, "dün, Jim Macy'nin atı Queenie'yi kötü tekmeledi. Çok acı çekmedi-ğine şükretmeliyiz. Onu keten bir çarşafa sardım, arabamı-za koyup Simpson'ın çayırına götürdüm, bütün o kemikle-riyle yan yana yatabilsin diye...") Birkaç Kasım daha, tek başına, meyveli keklerini pişirmeyi sürdürüyor -çok değil, üç-beş tane- "en iyisini" de bana gönderiyor elbette. Ayırı-ca her mektubuna, tuvalet kâğıdına sarılı bir on sent ekli-yor: "Gidip bir film izle, sonra da bana yaz." Ama zaman geçtikçe, mektuplarında beni öteki dostuyla, 1880'lerde ölen Buddy'yle karıştırmaya başlıyor; ve giderek, yataktan çıkmadığı günler salt ayın on üçüyle sınırlı kalmıyor: son-ra, bir Kasım sabahı, yaklaşan kışın yapraksız, kuşsuz bir sabahı, yataktan fırlayıp haykıramıyor: "Ah, Tanrım, tam meyveli kek havası!"

İşte o zaman, anlıyorum. Bana bunu haber veren pusula-ysa, gizli bir damarımın çoktan aldığı bir haberi doğrulu-yor yalnızca. Yeri asla doldurulamayacak bir parçam ben-den kesilip atılıyor, sicimi kopmuş bir uçurtma gibi alıp ba-şını gidiyor. İşte, bu Aralık sabahı okulun arazisinde yürü-memin ve gökyüzünü araştırmamın nedeni, bu. İki başıboş uçurtmanın, bir çift yürek gibi, cennete doğru seğirttiğini görmeyi umuyorum.

CENNET YOLLARINDA

(1960)

Mart'ta bir Cumartesi, nefis esintilerin ve yelken açmış bulutların doldurduğu o ender günlerden birinde, Bay Ivor Belli, Brooklyn'deki bir çiçekçiye hazırlattığı, mükemmel, seçmece zerrinlerden oluşan, irice buketi, önce metroyla, sonra yürüyerek, Queens'teki dev boyutlu mezarlığa götürdü; karısının geçen güz gömüldüğü yeri ilk ziyaretiydi. Bugün onu buraya getiren şey, duygusallık filan değildi, çünkü merhume, yani yirmi yedi yıllık karısı ve artık büyümüş, evlenip ev bark sahibi olmuş iki kızının annesi olan Bayan Belli, çoğunluğu ömür törpüsü olan, farklı kişiliklere sahip bir kadındı: böylesine gergin, yıpratıcı bir ilişkiyi, manen de olsa, yeniden canlandırmaya hiç niyeti yoktu Bay Belli'nin. Hayır. Sadece, kış çok sert geçmişti, o da biraz kaslarını çalıştırmak, temiz hava almak istemişti; bu alımlı, bahar-vaatli havada yapılacak keyifli bir gezinti, moroline iyi gelecekti; dahası, annelerinin mezarını ziyaret ettiğini öğrenmek kızların hoşuna gidecekti, özellikle de, Bay Belli'nin yalnızlığı fazlasıyla kolay kabullendiğini düşünen ve buna içerlediğini açıkça belli eden büyük kızın çenesini bir süre kapatırdı belki.

Mezarlık güzel, dinlendirici bir yer değildi, tam tersine, lanet, ürkütücüydü: seyrek çimenli, gölgesiz, dönümlerce genişliğindeki bir düzlüğe serpiştirilmiş, sis-renkli taşlar. Ama Manhattan'ın arka planda, engelsizce uzanan silueti, araziye sahne dekorlarına özgü bir cazibe katmıyor değildi – mezarların gerisinde, bu suskun toplumu ve onun ıskar-

taya çıkarılmış, çok eski üyelerini onurlandıran bir dikili taş gibi, görkemle yükselmekteydi: bu bitişik nizam görün-tü, mesleği muhasebecilik olan, dolayısıyla, ne kadar sa-distçe olursa olsun ironinin her çeşidine bayılan Bay Bel-li'yi gülümsetti, hatta kıkır kıkır güldürdü; öte yandan, hey yüce Tanrım, manzaranın manidarlığı, çağrışımları tüyleri-ni ürpertiyor, çakıl taşı döşeli, sert patikalardaki bu şen, zinde gezintisine gölge düşürüyordu. Yavaşladı, sonunda tamamen durdu. "Morty'yi hayvanat bahçesine götürme-liydim," diye düşündü; Morty üç yaşındaki torunuydu. Ancak şimdi, şu anda vazgeçmek, kabalık olurdu; bir tür kindarlık; hem şu güzelim buketi ne diye ziyan etmeli? Tu-tumluluk ve erdemlilik Bay Belli'yi yeniden harekete geçir-di; sonunda, hedefine vardığında, aceleden soluk soluğay-dı; eğildi, zerrinleri kaba, gri, kalın bir mezar taşına tüne-miş taş vazoya soktu; taştaki Gotik harfler duyuruyordu:

SARAH BELLI

1901-1959

IVOR'UN VEFAKAR EŞİ

IVY İLE REBECCA'NIN BİRİCİK ANNESİ

Tanrım, kadının çenesinin nihayet kapandığını bilmek, na-sıl da rahatlatıcıydı. Yine de bu düşünce, yeni, bekâr daire-sindeki huzur görüntüleriyle desteklenen bu ferahlama, az önce, ansızın sönüveren o ölümsüzlük duygusunu, bu gü-zel günün tutuşturduğu o 'çok şükür yaşıyorum' ateşini canlandırmayı başaramadı. Sokağa çıkarken, havadan, yü-rüyüşten, yaklaşan bir başka baharın nefis kokusundan ol-dukça olumlu beklentileri vardı. Oysa şimdi, boynuna bir atkı dolamadığına pişmandı; güneş ışığı aldatıcıydı, gerçek bir ısıdan yoksundu, rüzgârsa iyice sertleşmiş gibiydi. Zer-

rinleri düzeltir, şurasını burasını budarken, onları sulayamayacağına, malum sonlarını geciktiremeyeceğine hayıflandı; uğraşmaktan vazgeçti, çekip gitmeye hazırlandı.

Tam yolunun üzerinde bir kadın duruyordu. Gerçi mezarlıkta birkaç ziyaretçi daha vardı, ama bunu daha önce fark etmediği gibi, yaklaştığını da duymamıştı. Kadın ona yol vermedi. Zerrinlere bakıyordu; sonra, tel çerçeveli göz-lüğünün gerisindeki gözleri Bay Belli'ye çevrildi.

"Akranız mı?"

"Karım," dedi adam; ardından, bu tür bir ses çıkarmak zorunluymuş gibi, içini çekti.

Kadın da iç geçirdi; hoşnutluk ima eden, tuhaf bir sesteki çıkan. "Ah, üzüldüm."

Bay Belli'nin suratı asıldı. "Eh."

"Çok yazık."

"Evet."

"Umarım uzun bir hastalık yüzünden değildir. Acılı bir hastalık..."

"Yoo," dedi adam, ağırlığını bir ayağından ötekine aktarıırken. "Uykusunda öldü." Tatmin edilmemiş bir suskunluk hissedince, ekledi: "Kalp krizi."

"Ahh, ben de babamı aynı şekilde kaybettim. Daha geçenlerde. Buysa paylaşabileceğimiz, ortak bir şey, değil mi?" Kadının sesi insanı telaşlandıracak kadar kederliydi. "Konuşabileceğimiz, ortak bir şey yani."

"...neler hissettiğinizi anlıyorum."

"En azından, acı çekmediler. Bu da bir teselli."

Bay Belli'nin sabır fitili kısalmış, patlamak üzereydi. Kadına fırlattığı o ilk, kısa bakışın ardından gözlerini uygun, edepi bir seviyeye indirmiş, daha çok yaşlı kadınların ya da hemşirelerin giydiği, 'mazbut' sözcüğüyle tanımlanabilecek, dayanıklı ayakkabılara dikmişti. "Evet, büyük bir te-

selli," dedi, üç işi aynı anda yaparken: gözlerini kaldırmak, şapkasının ucuna dokunup selam vermek, öne doğru bir adım atmak.

Kadın bir kez daha önünü kesti; adamı alıkoymakla görevlendirilmişti sanki. "Saati söyleyebilir misiniz acaba? Şu benim emektar.." bileğindeki zarif saate, mahcup bir edayla dokundu, "lise mezuniyet armağanımdı. Gerçekten eski, anlayacağınız. Ama görünüşü öyle hoş ki."

Bay Belli pardösüsünün düğmelerini açmak, yelek cebine sokulu köstekli altın saatini aranmak zorunda kaldı. Bu arada da, hanımı güzelce inceledi, hatta didik didik etti. Çocukken sarışın olduğunu hissettiren bir havası vardı: İskandinav teninin duru parıltısı, sağlık fışkıran dolgun yanakları, güleç gözlerinin maviliği; o ince, gümüş gözlüğe karşın, alabildiğine çekici, içten, sıcacık gözlerdi bunlar, fakat saçlar, keçe şapkanın altından seçilebildiği kadarıyla, belirgin bir rengi olmayan, koyu gri, perması kötü, kıvrıkcık bir yumaktı. Kadının boyu, tabanlı ayakkabıların da yardımıyla bir yetmiş beşi bulan Bay Belli'den azıcık uzundu, kilosuna da daha fazla gibiydi; her neyse, teraziye pek de neşeli çıkmayan bir kadın olduğu söylenebilirdi. Elleri: mutfak elleri. Tırnakları: uçlarının yenmiş, tırtık tırtık olduğu yetmezmiş gibi, sedefli cilasının da acayip, gözü tırmalayan bir fosforu vardı. Sırtında sade, kahverengi bir manto, elinde düz, siyah bir çanta. Bu parçaların bir araya gelip oluşturduğu bütün ise, Bay Belli'nin hoşuna giden, düzgün, temiz pak bir insan portresiydi; tırnak cilası hâlâ gözünü tırmalıyor olsa da, bunun güvenilebileceği biri olduğunu hissediyordu. Tıpkı sekreteri Bayan Esther Jackson'a güvendiği gibi. Gerçekten de, bu kadın ona Bayan Jackson'ı anımsatıyordu: öte yandan, çok âdil bir kıyaslama sayılmazdı, Bayan Jackson'a haksızlık ediliyordu, çünkü bir keresinde,

bir kavga sırasında karısına da belirttiği gibi, Bayan Jackson'da "entelektüel, farklı bir zarafet" vardı. Her neyse, karşısında duran kadın da, sekreteri Bayan Jackson'da (ya da son zamanlarda, dalgınlıkla kullandığı biçimiyle Esther'de) çok takdir ettiği bir niteliği yansıtmaktaydı: iyi niyet. Galiba yaşittılar da: en az kırk.

"Saat tam on iki."

"Hayret! Açlıktan ölüyorsunuzdur herhalde," dedi, sonra çantasını açtı, İskandinav usulü bir soğuk büfeyi donatacak mezelerle dolu bir piknik sepetiymiş gibi, dikkatle inceledi. Bir avuç yer fıstığı çıkardı. "Artık sadece fındık fıstıkla besleniyorum; babamın şeyinden... yani yemek pişirecek kimsem kalmadığından beri. Ama yine de, kendi yemeklerimi özlediğimi söylemeliyim; senin yemekleri hiçbir lokantaya değişmem, derdi babam. Fakat insanın sırf kendisi için yemek yapmasının hiçbir zevki yok; her ne kadar açtığın hamurlar *yaprak* inceliğinde olsa da. Hadi, alın. Taze kavruldu."

Bay Belli hiç ikiletmedi; yer fıstığına karşı oldu bitti çocukça bir düşkünlüğü vardı; karısının mezarına oturup yemeye koyuldu: keşke bu kadar az olmasaydı. Bir el işaretiyle kadını da yanına çağırdı, davetin kadını utandırdığını ayırımsayınca da şaşırdı; yanaklarındaki pembelik koyulaşıvermişti; sanki Bayan Belli'nin mezarını bir aşk yatağına dönüştürmesini istemişti kadından.

"Sizin için sakıncası yok, akrabanız. Ama ben... bir yabancının ebedi istirahat mekânına oturmasından hoşlanırmıydı?"

"Lütfen. Çekinmeyin. Sarah aldırmaz," dedi, ölülerin duyamamasına şükrederek; Sarah o fevri yaygaracı, kocasının giysilerinde harıl harıl ruj lekeleri, sarı saç telleri arayan o gayretli araştırmacı, onu böyle mezarının üzerinde,

çekici sayılabilecek bir kadınla fıstık atıştırırken görebilseydi, ne derdi acaba? Bu düşünce Bay Belli'yi hem dehşete düşürdü hem de eğlendirdi.

Sonra, taşın ucuna hafiften ilişmekte olan kadının bacağını fark etti. Sol bacak, kaskatı bir uzantıydı; önünden geçenlerin takılıp düşmesi için, haylazca uzatılmış bir değnek. Erkeğin ilgisini fark edince, gülümsedi, bacağı tutup kaldırdı, sonra indirdi. "Bir kaza geçirdim. Çocukken. Coney'deki lunaparkta şu eğlence treninden düştüm. Gazeteler bile yazmıştı. Nasıl sağ kaldığıma kimse inanamıyor. Tek sorun, dizimi bükemiyorum. Onun dışında hiçbir güçlüğü yok. Dans etmek hariç, tabii. Dans sever misin?"

Bay Belli başını hayır anlamında salladı; ağzı fıstık doluydu.

"İşte, bir ortak yönümüz daha. *Belki de* hoşlanırdım, bilemiyorum. Ama müziği severim."

Bay Belli başıyla katıldığını belirtti.

"Ve çiçekler," diye ekledi kadın, zerrin buketine dokunurken; sonra parmakları ilerlemeyi sürdürdü, kör alfabesi okur gibi, mermer harflerin üzerinde gezindi. "Ivor," dedi, yanlış telaffuz ederek. "Ivor Belli. Benim adım da Mary O'Meaghan. Ama İtalyan olmayı çok isterdim. Kız kardeşim öyle, yani bir İtalyan'la evli. Ah, öyle neşeli bir erkek ki; iyi huylu, dışa açık, sevecen... bütün İtalyanlar gibi. Benim makarnanın, yediği en iyi makarna olduğunu söyler. Özellikle de deniz-ürünlü spagettimin. Mutlaka tatmalısın."

Fıstıklarını bitirmiş olan Bay Belli, kucığındaki kabukları süpürdü. "Eh, bir müşterin oldu. Ama İtalyan değil. Belli adı seni yanıltmasın. Ben sadece Yahudi'yim."

Kadın kaşlarını çattı, ama hoşnutsuzlukla değil, sanki adam gizemli bir biçimde gözünü korkutmuş gibi.

"Ailem Rusya'dan geldi; ben orada doğdum."

Bu son bilgi, kadının coşkusunu, hevesini onardı, hatta artırdı. “Gazetelerde yazılanlar umurumda bile değil. Rusların da diğer insanlardan farksız olduğuna eminim. İnsan, yani. Televizyonda Bolşoy balesini gördün mü? Rusluğunla gurur duymuşsundur.”

Adam düşündü: niyeti iyi. Ve sustu.

“Kırmızı lahana çorbası –hem sıcak hem de soğuk– ekşili kremayla. Hımm, nefis. Gördün mü,” dedi çantasından bir avuç fıstık daha çıkararak, “gerçekten de açmışsın. Zavallım.” İçini çekti. “Karının yemeklerini kim bilir ne kadar özleyorsundur.”

Doğruydu, özleyordu; bunu fark etmesini sağlayan şeyse, sözün ikide bir açlığına, iştahına gelmesiydi. Sarah’ın sofraları olağanüstüydü: bol çeşitli, lezzetli ve tam vaktinde. Hele o tarçın kokulu bayram ziyafetlerini çok iyi anımsıyordu. Koyu et soslu, şaraplı, uzun öğle yemekleri, kola-lı ketenler, “iyi” gümüşler; ardından kısa uykular. Dahası, Sarah ondan bulaşığa yardım etmesini asla istemez (mutfakta kendi kendine şarkı mırıldandığını duyardı), ev işlerinden asla yakınmazdı; bu arada, düşünceli, şefkatli bir akıcılıkla, hiç yüksünmeksizin, iki kız çocuğu yetiştirmeyi, büyütmeyi de becermişti. Bay Belli’nin bu yetiştirilme sürecine tek katkısı, hayran bakışlarla izlemek olmuştu; bugün kızlarıyla övünebiliyorsa (Ivy, Bronxville’de yaşıyordu, bir diş cerrahıyla evliydi; kız kardeşiyse, Finnegan, Loeb ve Krakower Hukuk Firması’nın ortaklarından A.J. Krakower’in eşiydi), bunu Sarah’ya borçluydu: onlar Sarah’nın başarısıydı. Sarah için söylenecek daha bir sürü şey vardı; kendini böyle düşünürken bulmak, hoşuna gitti: dilini kocasının alışkanlıkları, sözde pokeri, kadınlara olan zaafı gibi kusurlarıyla bilemediği o çekilmez, cehennem saatlerini değil de, daha tatlı, daha yumuşak anları yad etmek, yani:

kendi yaptığı şapkalarla hava atan Sarah; kış güvercinleri için, karlı pencere pervazlarına ekmek ufalayan Sarah – sert, acımasız birikintileri açık denize doğru itekleyen bir görüntüler dalgası. İçinin hüznüyle, yasla dolduğunu ayımsayınca, bunları hissedebildiğine memnun oldu; karısının kaybına daha önce üzülmeyeceğine üzüldü; öte yandan, Sarah’ya karşı hissettiği bu âni, içten takdire, değer bilirliğe karşın, ortak yaşamları bittiği için kahroluyormuş gibi rol yapamayacaktı, çünkü mevcut düzeni her açıdan daha iyi, kat be kat huzurluydu. Keşke zerrin yerine ona bir orkide getirseydim, diye düşünmekten kendini alamadı; kızları gezmeye götürmeye gelen delikanlıların getirdiği, Sarah’nın da hemen el koyduğu ve pörsüyünceye kadar buz dolabında sakladığı, özel günlere mahsus orkidelerden.

“..değil mi?” sözlerini duyunca; bir an, kimin konuştuğunu çıkaramadı; sonra gözlerini kırptırdı, Mary O’Meaghan’ı seçti; kadının sesi fonda, durup dinlenmeksizin, çalıp durmuştu: çekingen, uyuşturucu bir ses, böylesine güçlü kuvvetli birinden beklenmeyecek kadar da cılız, genç.

“Eminim çok tatlıdırlar, değil mi?”

Bay Belli’nin karşılığı, her yere çekilebilecek türdendi: “Eh.”

“Alçakgönüllülük ediyorsun. Ama öyle olduklarından eminim. Babalarına çekmişlerse elbette; ha, ha, ciddiye alma, sadece takılıyorum sana. Ama cidden, çocuklara ölürüm ben. Tek bir çocuğu, gelmiş geçmiş hiçbir yetişkine değişmem. Kız kardeşimin beş çocuğu var; dört oğlan, bir kız. Dot, kardeşim yani, şimdi çocuklara bakmam için sürekli peşimde, artık her dakika babamla ilgilenmek zorunda olmadığım, bol vaktim olduğu için. O ve Frank, kocası, hani sana sözünü ettiğim İtalyan, habire ‘Mary, çocuklara kimse *senin* kadar iyi bakamıyor,’ derler. ‘Üstelik eğlencelisin de.’

Oysa öyle kolay ki; çocukların uykusunu getirmek için bir fincan sıcak kakaoyla sıkı bir yastık kavgasından iyisi yoktur." Mezar taşındaki somurtkan kitabeyi, yüksek sesle okudu: "Ivy ile Rebecca. Ne tatlı isimler. Elinden geleni yaptığına hiç kuşkusuz yok, ama annesiz iki kız çocuğu..."

"Yo, yo," dedi, sonunda sohbeta katılabilen Bay Belli. "Ivy de bir anne artık. Becky ise hamile."

Kadının yüzündeki geçici keder yerini şaşkınlığa, inanmazlığa bıraktı: "Büyükbaba? Sen mi?"

Bay Belli'nin böbürlendiği yönleri vardı: örneğin, diğer insanlardan daha *mantıklı* olduğunu düşünürdü; ayrıca, yürüyen bir pusula olduğuna inanırdı; sindirim sistemi, yazıları tersten okuyabilme becerisi de, egosunu şişiren diğer maddelerdi. Ancak bir aynadaki yansısını yürekten alkışladığı söylenemezdi doğrusu; dış görünüşünü beğenmediğinden değil, sadece fazlasıyla 'vasat' olduğunu çok iyi bildiğinden. Saçları yıllar önce dökülmeye başlamıştı, kafası şimdi neredeyse kıraç bir araziydi. Burnunun belli bir kişiliği varsa da, çenesinin yoktu. Omuzları genişti; ama ne yazık ki, gerisi de öyle. Temiz, bakımlıydı elbette: ayak-kabıllarını cilalatır, çamaşırlarını yıkatır, mavimsi gerdanını, ensesini günde iki kez kazırcasına yıkayıp pudralardı; ama bu önlemler, orta sınıf, orta yaş sıradanlığını bırakın örtbas etmeyi, daha da vurgulardı. Yine de, Bayan Mary O'Meaghan'ın iltifatını duymazdan gelmedi elbette: eh, insanı en çok etkileyen övgü, hak edilmemiş övgüdür.

"Elli bir yaşındayım," dedi, dört yılı çıkararak. "Ağırlığını hissetmediğimi de söyleyemem." Hissetmiyordu; belki de nedeni rüzgârın kesilmesi, güneşinse gerçekten ısıtmaya başlamasıydı. Nedeni her neyse, umutları yeniden yeşermişti; bir kez daha, geleceğini planlayan, ölümsüz bir erkekti o.

"Elli bir. Hiç de geç bir yaş değil. Hatta en parlak dönem. Kendine iyi bakarsan tabii. Senin yaşındaki bir erkek bakıma gereksinir. Göz-kulak olunmaya."

Mezarlıklar, koca avcılarına karşı gerçekten de güvenli miydi acaba? Soru tam aklından geçerken, orta yerde duruverdi; kadının sıcak, samimi, saf yüzünü inceledi, fettanlık içerip içermediğini anlamak için bakışlarını tarttı. Rahatlamıştı, ancak kadına bulundukları ortamı anımsatmakta yarar vardı: "Baban. Yani o" –Bay Belli eliyle belirsiz bir hareket yaptı– "yakınlarda mı?"

"Babam? Ah, yo. Kararı çok kesindi, gömülmeyi kesinlikle reddetti. Dolayısıyla, şu anda evde." Zihninde biçimlenen bir imge, Bay Belli'nin sesini soluğunu kesti; kadının bir sonraki sözcükleri de, "Külleri, demek istedim," bu imgeyi tam olarak silemedi. "Eh," diyerek omuz silkti kadın, "arzusu böyleydi. Yoksa sen... anlıyorum, neden burada olduğumu merak ediyorsun. Evim uzak değil. Burası da yürüyüş yapılacak bir yer işte, manzarası..." İkisi de dönüp kentin silüetine baktılar; bulutlar bazı binaların sivri uçlarında flamalar gibi dalgalanıyor, güneşten kamaşmış pencereler, milyonlarca mika parçası gibi parıldıyordu. "Tam geçit töreni yapılacak bir gün!" dedi Mary O'Meaghan.

Çok tatlı bir kızsın, diye düşündü Bay Belli, sonra bunu söyledi de, ama söylediğine pişman oldu, çünkü kadın gayet doğal olarak, nedenini sordu. "Çünkü... Şey, bu sözlerin çok tatlıydı. Geçit törenleri, yani."

"Gördün mü? Ne kadar çok ortak noktamız var! Geçit törenlerini hiç kaçırmam," dedi kadın zaferle. "Borazan. Ben de borazan çaldım; eskiden, Kutsal Yürek'teyken. Bir ara, sen..." Sesini alçalttı; ciddi bir ses tonu gerektiren bir konuya girmek üzereymişçesine. "Müziği çok sevdiğinden söz etmiştin. Bende binlerce eski plak var. Yüzlerce.

Babam bu işteydi, mesleği buydu. Emekli oluncaya kadar, bir plak fabrikasında plak cilaladı. Helen Morgan'ı anımsıyorsundur? Ah, beni öldürüyor, gerçekten kendimden geçiriyor."

"*Aman Tanrım,*" diye fısıldadı adam. Ruby Keeler, Jean Harlow, bunlar yüreğinde keskin ama onarılabilir yaralar açmıştı; oysa Helen Morgan: albino-beyazı teni, Ziegfeld'e özgü sahne ışıklarının altında donuk donuk parlayan o pullu, payetli hayal – ona gerçekten, cidden âşıktı.

"İnanabiliyor musun? Kendini içkiyle öldürmesine? Üstelik bir gangster uğruna?"

"Hiç fark etmez. Nefis bir kadındı."

"Bazen, yalnızken ve iyice bunaldığımda, o olduğumu hayal ederim. Bir gece kulübünde şarkı söylediğimi filan. Eğlenceli, anlıyor musun?"

"Evet, anlıyorum," dedi, kendisinin de en sevdiği fantezi, görünmez olup akıl almaz serüvenler yaşamak olan Bay Belli.

"Senden bir şey isteyebilir miyim?"

"Yapabileceğim bir şeyse. Elbette."

Kadın derin bir nefes aldı, bir utangaçlık dalgasına atlamaya hazırlanır gibi soluğunu tuttu, sonra yüzeye çıkıp sordu: "Yaptığım taklidi dinlemek ister misin? Ve gerçek fikrini söylemek?" Sonra gözlüğünü çıkardı: gümüş çerçeve bu yüze öyle derinlemesine gömülmüştü ki, izi bir daha silinmemek üzere kazınmıştı. Gözleri, çıplak, nemli ve çaresiz gözleri, özgürlüğe kavuşunca donup kalmış gibiydi; seyrek kirpikli göz kapakları, uzun zamandır tutsak olan ve ansızın azat edilen kuşlar gibi çırpınmaktaydı. "Şimdi, yumuşak, puslu bir ortam düşün. Hayal gücünü çalıştır. Benim bir piyanoda oturduğumu farz et – Tanrım, kusuruma bakmayın, Bay Belli."

“Zarar yok. Tamamdır. Bir piyanonun üzerinde oturuyorsun.”

“Evet, piyanonun üzerindeyim.” Başını hülyalı bir tavırla geriye attı, romantik bir duruş takındı. Yanaklarını somurdu, dudaklarını araladı; aynı anda Bay Belli de kendi dudaklarını ısırdı. Çünkü bu yapay ihtişamın, sahne parıltısının Mary O’Meaghan’ın dolgun, pembe yüzüne yaptığı ziyaret, öyle yersiz, öyle patavatsızdı ki: davetsiz bir konuktu, üstelik yanlış adresteydi.. Kadın, müziğin başlama işaretine kulak kabartır gibi, bir süre bekledi, sonra: *“Madem artık buradasın, sakın bırakma beni! Ait olduğun yerdesin. Sen yanımdayken her şey yerli yerinde, sen uzaktayken her şey tepe takla.”* Bay Belli’ye gelince, tam bir şok yaşıyordu, çünkü dinlediği şey, tıpatıp Helen Morgan’ın sesiydi; ürkek, incinebilir tatlılığı, incelmışliği, tiz notalarda kırılan, yumuşacık titreyişiyle bu ses hiç de ödünç alınmışa benzemiyordu, Mary O’Meaghan’ın kendi sesi olup çıkmıştı; ayrı, saklı bir benliğinin doğal dışavurumuydu. O tiyatroyu pozundan yavaş yavaş sıyrıldı, sırtını dikleştirip gözlerini sınıksız yumdu: *“Tümüyle sana bağımlıyım. Her teselli arayışında, sana koşuyorum. Sakın bırakma beni. Gidersen, sığınacağım kimsem kalmayacak.”* Tabut taşıyan grubu, her ikisi de çok geç fark etti; üzgün, vâkur siyahların oluşturduğu, kapkara bir kırkayak, bu iki beyaza hayretle bakmaktaydı; bir çift sarhoş mezar soyguncusuyla burun buruna gelivermiş gibi. Bir kişi dışında – gözleri kuru, küçük bir kız gülmeye başlamış, duramıyordu; hıçkırığı andıran, şen kıkırtılarının yankısı, konvoyun uzakça bir köşeyi dönüp gözden yitmesinden sonra da, epeyce sürdü.

“O çocuk benim olsaydı, gününü görürdü,” dedi Bay Belli.

“Öyle utanıyorum ki.”

“Hey, dinle. Neden utanacakmışsın ki? Harikaydın. Çok ciddiym; şarkı söylemeyi biliyorsun.”

“Sağ ol,” dedi kadın; sonra, bastıran göz yaşlarının önüne set çeker gibi, gözlüğünü taktı.

“İnan çok duygulandım. Hatta tekrarını istiyorum.”

Eline bir balon tutuşturulmuş bir çocuk gibiydi kadın; şişen şişen, sonunda onu da alıp havaya yükselen, arada bir, sadece parmak uçlarının yere değmesine izin vererek, onunla birlikte havada süzülen, eşsiz, nadide bir balon. Yeniden toprağa inince, “Burada olmaz. Belki...” diye başladı ve bir kez daha havalandığı, havada oynamaya başladığı duygusuna kapıldı, “belki bir gün, sana yemek yapmama izin verirsin. Gerçek Rus yemekleri. Plak da çalarız.”

Az önce zihninde, parmak uçlarına basarak geçip giden o hayaletimsi kuşku geri dönmüştü, hem de çok daha sert, gümbür gümbür adımlarla; Bay Belli’nin kolayca kışkırtılamayacağı kadar iri yarı ve güçlüydü şimdi. “Teşekkür ederim, Bayan O’Meaghan. Sabırsızlıkla bekleyeceğim.” Doğruldu, şapkasını taktı, paltosunu düzelitti. “Soğuk taşta bu kadar çok oturulmaz; üşütebilirsin.”

“Ne zaman?”

“Yani, asla. Soğuk bir taşla oturmamalısın.”

“Akşam yemeğine ne zaman geleceksin?”

Bay Belli’nin geçim kaynağı da buna bağlı değil miydi: hızlı, yetenekli bir mazeret üreticisi olmasına? “Ne zaman olursa,” diye yanıtladı, hiç duraksamadan. “Çok yakında olmasın da. Ben vergilerle uğraşıyorum; Mart’ta ne hale geldiğimizi tahmin edersin.” Bir kez daha saatini çıkardı. “Pekâlâ, hayat gailisine dönme vakti.” Ama bir türlü çekip gidemiyor, kadını Sarah’nın mezarında bırakmayı göze alamıyordu – alsa mıydı? Ama bu kabalık olurdu; her şey bir yana, yer fıstıkları için teşekkür borçluydu; hem Sa-

rah'nın buzdolabında solan orkidelerini anımsamasını da bu kadına borçluydu belki? Her şey bir yana, *tatlı*, kibar bir kadındı, bugüne kadar tanıştığı yabancılardan çok daha sevimliydi. Havayı bahane etmeyi düşündü, ama hava ona yardımcı olamadı: bulutlar seyrelemişti, güneş olanca ihtişamıyla ortadaydı. Yine de, "Serinledi," dedi, avuçlarını birbirine sürterek. "Yağmur yağabilir."

"Bay Belli, şimdi size çok özel bir soru soracağım," dedi kadın, her sözcüğü tek tek vurgulayarak. "Çünkü öyle önüme gelen herkesi akşam yemeğine davet ettiğimi sanmanızı istemem. Niyetim şuydu ki—" Gözlerini kaçırdı, sesi titredi; bu dobra tavır daha fazla sürdüremeyeceği bir rol, bir maskeydi sanki. "Her neyse, size çok özel bir soru soracağım. Yeniden evlenmeyi düşündünüz mü hiç?"

Bay Belli vızıldadı; çalmadan önce ısınan bir radyo gibi; bunu izleyen yayınsa parazitliydi: "Ah, *bu* yaşta mı? Köpek bile istemiyorum evde... Tek istediğim, televizyon. Biraz bira. Haftada bir de poker... Tanrım. Benim gibi birini kim ister ki?" Sonra, âni bir sancıyla Rebecca'nın kayınvalidesi Bayan Krakower'i anımsadı: Doktor Pauline Krakower, emekli diş doktoru, bir aile komplosunun küstah işbirlikçisi. Peki ya, Sarah'nın en iyi arkadaşı, ısrarcı, yapışkan "Brownie" Pollock'a ne demeli? Garipti, ama Sarah sağken, "Brownie"nin hayranlığından keyif almış, fırsatını buldukça da sömürmüş, dul kalır kalmaz kadına, beni artık arama, demişti (kadınsa haykırmıştı: "Sarah haklıymış, söylediği her şey doğruymuş. Seni küçük, şişko, *kıllı* piç!"). Peki, ya Bayan Jackson... sekreteri? Sarah'nın şüphelerine, hatta kesinkes inancına karşın, bowling oynamaya bayılan, zarif, hoş Esther'le arasında uygunsuz hiçbir şey geçmemişti, en küçük bir münasebetsizlik bile. Ancak Bay Belli'nin oldu bitti kuşkulandığı, son aylardaysa emin olduğu bir şey var-

dı: bir gün kalkıp kadını içkiye, akşam yemeğine, ya da bowling oynamaya davet etse... “Ben *evliydim*, Bayan O’Meaghan. Tam yirmi yedi yıl. Bir ömür için yeter de artar.” Ancak bunu söylerken, tam da bu anda, bir karara vardığını anladı: Esther’i yemeğe davet *edecekti*, bowlinge götürecekti, ona bir orkide alacaktı; lavanta rengi kurdelesıyla, özel günlere mahsus, mor bir orkide. Sonra, merak etti: Nisan’da balayına nereye gidilirdi acaba? En geç Mayıs’ta? Miami? Bermuda? Evet, Bermuda! “Hayır, aklımdan bile geçmedi; yeniden evlenmek yani.”

Mary O’Meaghan’ın dikkatli, ilgili duruşuna bakan, kulak kesilmiş Bay Belli’yi dinlediğini sanabilirdi – tek sorun, fıldır fıldır dönen, bir partide daha farklı, daha gelecek vaat eden bir çehre ararcasına etrafı kolaçan eden gözleriydi. Beti benzi atmış, o sağlıklı cazibesi silinmişti. Öksürdü.

Bay Belli de genzini temizledi. Şapkasını kaldırdı: “Sizinle tanışmak büyük bir zevkti, Bayan O’Meaghan.”

“Benim için de öyle,” dedi kadın, ayağa kalkarken. “Karıya kadar beraber yürümemizin bir sakıncası var mı?”

Vardı, evet; çünkü tek başına, ağır ağır yürümek, bu geçit törenlerine lââyık, bahar-parlağı günün mayhoş, besleyici tadını doyasıya çıkarmak, Esther’e ilişkin düşünceleriyle (ve bu umutlu, lezzetli, ölümü unutmuş ruh haliyle) baş başa kalmak istiyordu. “Memnuniyetle,” dedi; adımlarını kadının daha yavaş yürüyüşüne ve bükülemeyen bacağın neden olduğu hafif yalpalamaya uydurdu.

“Ama kabul edin, *gerçekten* mâkul bir fikirdi,” dedi kadın tartışırcasına. “Bizim yaşlı Annie Austin’e baksanıza; kanlı canlı kanıtı işte. Eh, *daha* iyi bir fikir öneren de çıkmadı ki. Demek istediğim, herkes bir ağızdan tutturdı: Evlen! Kız kardeşim, diğerleri, daha babamın öldüğü gün başladılar: Zavallı Mary, ne olacak şimdi bunun hali? Daktilo bile

bilmeyen bir kız. Steno da öyle. Üstelik şu bacağıyla, garsonluk da yapamaz. Hiçbir şey bilmeyen, hiçbir şey öğrenmemiş bir kızın –*yetişkin* bir kadının– elinden ne gelir? Yemek pişirip babasına bakmaktan başka? Başka laf duymaz oldum: Mary, mutlaka evlenmelisin.”

“Peki, neden karşı koyuyorsun? Senin gibi harika bir kadının gerçekten de evlenmesi gerek. Bir erkeği fazlasıyla mutlu edebilirsin.”

“Elbette ederim. Ama *kimi?*” Kollarını açtı, bir elini Manhattan’a, ülkeye, kıtalara doğru uzattı. “Aradım elbette; tembel biri değilimdir. Ama gerçekten, cidden, insan bir kocayı nasıl bulur? Yani güzel, çok güzel değilse; berbat bir dansçıysa. Ah, vasat, sıradan bir kadınsa. Benim gibi?”

“Yo, yo, hayır, hiç de değil,” diye geveledi Bay Belli. “Sıradan değil, hayır. Yeteneğinle bir şeyler yapamaz mısın? Sesinle?”

Kadın durdu; çantasının sapını sıkıyor, bırakıyor, sıkıyordu. “Dalga geçmeyin. Lütfen. Hayatım söz konusu.” Sonra, bastırdı. “Ben sıradan *biriyim*. Yaşlı Annie Austin de öyle. Bana bir koca –düzgün, efendi bir erkek– bulunacak tek yerin, ölüm ilanları olduğunu söylüyor.”

Canlı bir pusula olduğuna inanan Bay Belli, yolunu yitirdiğini hissediyor, o ürkütücü tedirginliği ilk kez tadıyordu; on metre kadar ileride mezarlığın giriş kapısını görünce, rahat bir soluk aldı. “Öyle mi? Öyle mi diyor? Yaşlı Annie Austin?”

“Evet. Çok becerikli, uyanık bir kadındır. Haftada 58.75 dolarla altı boğazı doyuruyor: yiyecek, üst baş, hepsi. Açıklama biçimine bayağı aklım yatmıştı: Ölüm ilanları, bekâr erkekler demektir. Dullar. Kalkıp cenazeye gidersen, bir şekilde kendini tanıtır, acısına katılırsın. Ya da mezarlığa git: güzel bir havada, buradan ya da Woodlawn’dan dullar ek-

sik olmaz, dedi. Düzenli bir ev yaşamını, bir yuvayı özleyen ve yeniden evlenmeyi arzulayan bir sürü erkek.”

Bay Belli kadının ne kadar içten, inanarak konuştuğunu ayırımsayınca, dehşete düştü, ama aynı zamanda da keyiflenmişti: bir kahkaha patlattı, ellerini ceplerine soktu, başını geriye atıp güldü. Kadın da ona katıldı; kahkahaları yüzüne renk getirmiş, sarsılan bedeni erkeğe doğru kaykılmıştı. “Ben—” dedi, erkeğin kolunu kavrayarak, “durumun komikliğini ben *bile* görebiliyorum.” Fakat görüş berraklığı uzun sürmedi, ansızın ciddileşti: “İyi ama, Annie kocalarıyla bu yolla tanıştı. Her ikisiyle de: Bay Cruikshank, sonra da Bay Austin. Dolayısıyla işe yarar, elverişli bir yöntem *olmalı*. Sence de öyle değil mi?”

“Ah, bence de öyle.”

Kadın omuz silkti. “Ama pek işe yaramadı. Bizim için, örneğin. Oysa ne çok ortak noktamız var...”

“Bir gün mutlaka,” dedi adam, adımlarını sıklaştırarak. “Daha canlı, hayat dolu bir erkekle.”

“Bilemiyorum. Birkaç muhteşem insanla tanıştım. Ama sonu hep böyle geliyor. Bizim gibi...” cümleyi tamamlamadı, çünkü tam o sırada mezarlık kapısından girmekte olan, yeni bir ziyaretçi çekmişti dikkatini: yürüyüşünü şen ıslıklar ve bol enerjiyle besleyen, zinde, kıpır kıpır, ufak tefek bir adam. Bay Belli’nin de gözüne çarpmıştı; ziyaretçinin parlak yeşil, tüvit paltosunun koluna dikilmiş olan siyah matem bandını süzdü, gülümsedi: “İyi şanslar, Bayan O’Meaghan. Fıstıklar için teşekkür ederim.”

ŞÜKRAN GÜNÜ GELEN KONUK

(1967)

Lee için

Gaddarlık mı dediniz? Odd Henderson, ömrümde gördüğüm en gaddar yaratıktı.

Üstelik, on iki yaşındaki bir oğlandan söz ediyorum, doğal, iblisçe bir eğilimi besleyip olgunlaştıracak zamanı olmuş bir yetişkinden değil. En azından, 1932’de Odd henüz on ikisindeydi; Alabama taşrasında küçük bir kasaba okulunda sınıf arkadaşıldık.

Yaşına göre uzun boylu, kemikli bir çocuktu; çamur-kırmızısı saçlar, kısık, sarı gözler; sınıf arkadaşlarına tepeden bakardı – ki bunda şaşacak bir şey yok, çünkü geri kalanımız henüz yedi-sekiz yaşlarındaydık. Odd birinci sınıfta iki kez çakmıştı, şimdi ikinci sınıfı da ikinci kez okuyordu. Bu acınası tablonun nedeni, budalalılığı değildi; zekiydi Odd –belki kurnaz daha doğru sözcük– ama Hendersonlar’a çekmişti işte. Aile: bir Zenci kilisesinin bitişiğindeki, dört odalı bir evde sıkış tepiş yaşayan, on kişi (kaçak içki işinde olan ve zamanının çoğunu hapiste geçiren Baba Henderson’ı saymıyorum); miskin, suratsız, size dünyayı dar etmeye hazır bir güruh. Odd sürünün en beteri değildi; bu da size bir şeyler anlatıyordur sanırım.

Okuldaki çocukların çoğu, Hendersonlar’dan da yoksul ailelerden geliyordu; Odd’un bir çift ayakkabısı vardı, oysa oğlanların, hatta kızların çoğu en berbat havada bile yalın ayak dolaşmak zorundaydı; işte Bunalım, Alabama’yı

bu kadar kötü vurmuştu. Yine de, hiç kimsenin üstü başı, Odd kadar dökülmezdi – sıska, çilli, perişan bir korkuluk; sırtında, bir prangalı mahkûmu bile yerin dibine geçirecek, haşatı çıkmış, terli tulumlar. Böylesine kötü niyetli, nefret dolu biri olmasaydı, ona acıyabilirdiniz. Bütün çocuklar korkuyordu ondan; salt küçükler değil, akranları, hatta ondan büyük olanlar bile.

Onunla dövüşmeyi kimse göze alamazdı: bir başka kasabanın kabadayısı olan, “Jumbo” lakaplı Ann Finchburg, o da sadece bir kez başardı bunu. Her-yol-serbest güreş tekniklerini çok iyi bilen, yerden bitme ama sağlam, erkek tavırlı kız kasvetli bir sabah, teneffüste arkadan Odd’un sırtına sıçradı ve onları ayırmak için, bu iki kavgacının bir-birini öldürmesini bütün kalbiyle dilediği kesin, üç öğretmen uzun bir süre uğraştı. Sonuç berabere sayılırdı: Jumbo bir dişini, saçının yarısını kaybetmişti, sol gözündeysen grimsi bir pus oluştu (ondan sonra hep bulanık gördü); Odd’un payına düşenlerse, kırık bir başparmakla toprağa girinceye kadar taşıyacağı yara ve tırnak izleriydi. Odd bundan sonraki aylarda Jumbo’yu bir rövanşa kışkırtmak için bildiği her numarayı denedi; ama Jumbo ona dersini verdiğine inanıyor, ondan uzak durmaya özen gösteriyordu. Yerinde olsam, ben de öyle yapardım; ama ne yazık ki, oğlanın amansız ilgisinin yeni hedefi bendim.

Dönemi ve ortamı dikkate alırsak, rahatım oldukça yerindeydi – kasabanın bittiği, ormanın ve çiftliklerin başladığı yerde, yüksek tavanlı, eski bir sayfiye evinde yaşıyordum. Ev uzak akrabalarım olan, yaşlıca kuzenlere aitti; evlenmemiş üç hanımla bekâr bir erkek kardeşten oluşan bu ekip, asıl ailemde yaşanan bir kargaşa yüzünden beni evlerine almışlardı; annemle babam arasında başlayan velayet savaşı sonunda, kendimi bu az çok sıradışı Alabama

evinde bulmuştum. Burada mutsuz filan değildim; tam tersine, şu birkaç yıl, aksi halde çok zor geçecek bir çocukluğun en mutlu dönemiydi, başlıca nedeni de, kuzenlerin en genci olan, altmışlı yaşlarındaki kadının en iyi dostum olmasıydı. Kendisi de bir çocuk olduğundan (çoğu kişi onu bir çocuk bile saymıyor, tatlı bir şuursuzlukla sokaklarda dolanan meczup, iyi huylu Lester Tucker'la aynı kefeye koyuyordu), çocukları çok iyi anlardı, benimse kesinlikle ruhumu okurdu.

Küçük bir oğlanın kendine en yakın dost diye, yaşlanmaya yüz tutmuş bir kız kurusunu seçmesi tuhaf karşılanabilir, ama ikimizin de ne görünüşü sıradandı ne de geçmişi; dolayısıyla, bu bireysel yalnızlıklarımızın bizi böyle sine aykırı bir dostluğa itmesi, kaçınılmazdı. Okulda geçirdiğim saatler sayılmazsa, üçümüz neredeyse her an birlikteydik: Queenie adındaki küçük, şeytan çekici teriyerimiz, herkesin Bayan Sook dediği dostum ve ben. Ormanlarda şifalı otlar toplar, uzak derelere balık tutmaya giderdik (oltamız kurumuş şeker kamışıydı); topladığımız acayip sarmaşıkları, yeşillikleri getirip teneke kovalara, lazımlıklara diker, salkım saçak serpilmelerini izlerdik. Ancak hayatımız daha çok mutfakta geçiyordu – kocaman, kara bir odun sobasının egemenliğinde, aynı anda hem karanlık hem de aydınlık olan, tam bir çiftlik mutfakı.

Ürkek bir hanımeli kadar hassas, çekingen, ilçe sınırlarının dışına çıkmamış bir münzevi olan Bayan Sook, kardeşlerinden bütünüyle farklı biriydi; ablaları, bir hububat dükkânı işleten ve daha bir sürü ticari girişimlerde bulunan, ayağı yere sağlam basan, azıcık da erkeksi kadınlardı. Erkek kardeş, B. Amca'nın, taşraya yayılmış bir dizi pamuk çiftliği vardı; araba kullanmaya yanaşmadığı, daha doğrusu herhangi bir taşıt aracıyla temas etmeye katlanamadığı

için, bütün günü at sırtında, bir arazisinden diğerine koş-turmakla geçirirdi. Kibar ama sessiz bir adamdı: evet ya da hayır diye homurdanır, bunun dışında ağzını hiç açmazdı; beslenmek hariç elbette. Her öğünde, iştahı kış uykusundan yeni kalkmış bir Alaska ayısından farksızdı, onu doyurmaksa Bayan Sook'un göreviydi.

En önemli öğünümüz, kahvaltıydı; Pazar günlerini saymazsak, öğle ve akşam yemekleri genellikle sabahtan kalmalarla oluşturulan, baştan savma şeylerdi. Sabahları tam 5.30'da sunulan bu kahvaltılar, mideleri güzelce şişirirdi. Daha horozlar bile ötmeden, tabaklara tekrar tekrar doldurulan o jambon dilimlerini, kızarmış tavuk butlarını, domuz pirzolarlarını, kızarmış yayın balıklarını, kızarmış sincapları (mevsimine göre), yağda yumurtaları, et soslu mısır lapasını, börülceyi, şuruplu lahanaları ve içine banılan mısır ekmeğini, top ekmekleri, kekleri, gözlemeleri, melasları, petekli balı, evde yapılmış reçel ve marmelatları, şekerli sütü, kaymağı, hindiba aromalı ve cehennem kadar sıcak kahveyi, bugün bile özlem dolu bir iştahla anarım.

Aşçı, yardımcısıyla birlikte (Queenie'yle ben) ocağı tuşturmak, sofrayı kurmak ve hazırlıkları tamamlamak için her sabah dörtte kalkardı. O saatte uyanmak, sanıldığı kadar zor değildi, alışmıştık, hem yatağa da erkenden giriyorduk: güneş batıp kuşlar ağaçlara tünar tünemez. Ayrıca dostum görüldüğü kadar çıt kırıldım değildi, hastalıklı çocukluğuna, kambur omuzlarına karşın, güçlü elleri, sağlam bacakları vardı. Zinde, kararlı bir hızla hareket eder, ayağından hiç çıkarmadığı, yıpranmış tenis ayakkabılarını mutfağın cilalı zemininde gıcırdatarak, oradan oraya seğirtirdi; keskin olmayan, ince hatları ve çok güzel, gencecik gözleriyle o seçkin, hemen fark edilen yüzü, yüzeydeki geçici, fâni bir sağlıktan çok, içsel bir parlaltının, ruhsal bir

zenginliğin eseri olan bir dayanıklılığı yansıtıyordu.

Her neyse; mevsime ve B. Amca'nın çiftlikleri için tuttuğu yardımcılara bağlı olarak, bu şafak ziyafetlerine katılanların sayısı bazen on beşi bulurdu; işçilerin günde bir öğün sıcak yemek hakkı vardı, sözleşmeye dahildi. Sözde yardıma gelen bir Zenci kadın vardı; bulaşıkları yıkamak, yatakları toplamak, evi temizlemek ve çamaşır yıkamak için. Tembelin, güvenilmezin tekiydi, ama Bayan Sook'un çocukluk arkadaşıydı – bu da, dostumun onun yerine bir başkasını bulmayı aklına bile getirmemesi ve bütün işi kendisinin yapması demekti. Odun kesiyor, tavuklar, hindiler ve domuzlardan oluşan, kalabalık bir hayvan sürüsüne bakıyor, ovuyor, siliyor, hepimizin giysilerini onarıyordu; ve bütün bunlara rağmen, okuldan eve döndüğümde, hiç nazlanmadan, büyük bir hevesle bana arkadaşlık ediyordu – Rook denen bir iskambil oyunu oynamak, mantar avına çıkmak, yastık kavgası yapmak ya da akşamüstleri, karar-maya başlamış mutfakta ev ödevlerime yardım etmek.

Ders kitaplarımın üstüne eğilmeye bayılırdı; özellikle de coğrafya atlasına. ("Ah, Buddy," derdi, çünkü bana Buddy diyordu, "bir düşünsene. Titicaca adında bir göl. Dünyada gerçekten de böyle bir yer var, aklın alıyor mu?"). Benim eğitimim, aynı zamanda onun da eğitimiydi. Çocukluk hastalıkları yüzünden hemen hemen hiç okula gidememişti; el yazısı, bir dizi titrek püskürtüden ibaretti, heceleme, yazma yöntemiye son derece kişisel ve sese dayalı bir serüven. Ben daha şimdiden, ondan çok daha rahat okuyup yazabiliyordum (gerçi her gün İncil'den bir bölümü "incelemeyi" becerir, Mobile gazetesinin yayınladığı karikatürleri, 'Küçük Yetim Annie'yi ya da 'Katzenjammer Çocukları'nı hiç kaçırmazdı). "Bizim" karnelerimizle tüyleri ürperecek kadar gururlanırdı ("Tanrım, Buddy, beş tane A. Matematik-

ten de. Aritmetikten A alabileceğimizi hayal bile edemezdim"). Okuldan neden nefret ettiğimi bir türlü anlayamazdı; bazı sabahlar neden mızıldanıp B. Amca'ya –evin karar merci– evde kalmama izin vermesi için yalvardığımı.

Aslında nefret ettiğim şey okul değildi tabii; ben Odd Henderson'dan nefret ediyordum. Akıl ettiği o işkenceler! Örneğin, okul bahçesinin bir bölümünü karartan meşe ağacının gölgesine sinip beni beklerdi, elinde, okula gelirken topladığı dikenli dulavratotuyla dolu bir kese kâğıdı. Ondan kaçmaya çalışmanın bir yararı yoktu, çünkü çöreklenmiş bir yılan kadar hızlı, çevikti; beni bir çingiraklı gibi sokup yere devirir, kısık gözleri sevinçten ıslı ıslı, o kaşındırıcı, dalayan otları kafatasıma sürerdi. Genellikle çevremizde halka olan birtakım çocuklar kıkırdaşır ya da kıkırdar gibi yaparlardı, aslında bunu hiç de komik bulmazlardı, ama Odd onları gergin, asabi ve yalaka yapıyordu. Daha sonra oğlanlar tuvaletine saklanır, saçıma dolanan dulavratotlarını ayıklardım, bu iş bitmek bilmezdi ve ilk ders zilini her seferinde kaçırdım.

İkinci sınıf öğretmenimiz, Bayan Armstrong bana karşı anlayışlı, müşfikti, çünkü neler olup bittiğini seziyordu, fakat sonunda, gecikmelerime daha fazla dayanamadı ve beni bütün sınıfın önünde azarladı: "Küçük ama küstah beyimiz. Bu ne cüret böyle! Zilden yirmi dakika sonra, sallana sallana çıkagelmek. Hatta yarım saat!" Bunun üzerine kendimi kaybettim, parmağımla Odd Henderson'ı gösterip haykırdım: "Ona bağırın. Asıl suçlu o. Orospu çocuğu!"

Bir sürü küfür biliyordum elbette, ancak o korkunç sessizlikte yankılanan sözlerim beni bile dehşete düşürmüştü; elindeki kalın cetveli sımsıkı kavramış, bana yaklaşan Bayan Armstrong tısladı: "Ellerinizi uzatın, Bayım. Avuçlarınızı." Sonra, Odd Henderson yakıcı bir sırtışıyla seyreder-

ken, bakır-kenarlı cetveliyle avuçlarımı fiske fiske kabarttı – ta ki sınıf bulanıklaşınca kadar.

Odd'un bana uygun gördüğü yaratıcı cezalandırma yöntemlerini sıralamak, küçük harflerle basılmış, koca bir sayfayı doldurabilir, ancak en nefret ettiğim ve içimi en çok yakan şey, yüreğime saldıgı ürküntü, o 'daha da kötüsünü, haşinini' bekleme duygusuydu. Bir keresinde, beni bir duvara çivilediğinde, doğrudan sordum: Benden böylesine tiksinnene yol açacak ne yaptım? Ansızın gevşedi, beni serbest bıraktı: "Hanım evlâdının, muhallebi çocuğunun tekisin, ben de seni adam etmeye çalışıyorum işte." Haklıydı, her bakımdan tam bir ana kuzusuydum ve bunu söylediği an, yargısını ne yapsam değiştiremeyeceğimi anlamıştım; ama yapabileceğim bir şey vardı: bu olguyu kabullenmek, sonra da onu savunabilmek için kendimi sertleştirip katılaştırmak.

Queenie'nin eskiden gömdüğü bir kemiği kemirdiği, dostumun da bir tart hamuru yoğurduğu, ılık mutfağın huzuruna kavuşur kavuşmaz, Odd Henderson denen yükün (çok şükür) omuzlarımdan kayıp gittiğini hissedirdim. Ama geceleri sık sık, o kısık aslan gözleri rüyalarımda büyüdükçe büyür, zalim vaatlerde bulunan, yüksek, kaba sesi kulaklarımda tıslardı.

Dostumun yatak odası benimkine bitişikti; bazen, iyice bastıran kabuslarımdan yükselen çığlıklarım uyandırırdu onu; odama gelir, beni sarsarak bir Odd Henderson komasından çıkarırdı. "Bak," derdi bir lambayı yakarak, "Queenie'yi bile korkuttun; tirtir titriyor." Ya da: "Ateşin mi çıktı? Ter içindesin. Doktor Stone'u mu çağırırsak acaba." Ama nedenin ateş olmadığını, okuldaki sorunlarım olduğunu biliyordu, çünkü Odd Henderson'ın bana çektiirdiği çileleri defalarca anlatmıştım.

Ama artık bu konudan hiç söz etmiyor, ağzıma bile almıyordum, çünkü dostum herhangi bir insanın anlattığım kadar kötü olabileceğini kabullenmeye yanaşmıyordu. Deneyim yoksunluğuyla da güzelce desteklenen masumiyeti, onu her şeyden yalıtın saflığı, Bayan Sook'u böyle dört dörtlük bir iblisi algılamaktan âciz bırakıyordu.

"Ah," derdi, buz kesmiş ellerimi ovalayarak ısıtırken, "sana tebelleş olmasının nedeni, sadece kıskançlık. Senin kadar zeki de değil, güzel de." Ya da, biraz daha ciddi: "Aklından çıkarmaman gereken, Buddy, çirkin davranmamak bu çocuğun elinde değil; başka türlüsünü öğrenmemiş ki. Bütün Henderson çocukları çok çekti. Bunun suçu da Baba Henderson'da elbette. Bunu söylemek hoşuma gitmiyor, ama adam işe yaramazın, budalanın teki. B. Amca'nın bir gün onu kırbaçladığını biliyor muydun? Onu bir köpeği döverken yakaladı, atının kamçısıyla hemen oracıkta dersini verdi. Adamı Devlet Çiftliği'ne kapatmaları, herkes için hayırlı oldu. Molly Henderson'ı bu adamla evlenmeden önce tanırdım. On beş-on altıındaydı, ırmağın karşı yakasından bir yerden yeni gelmişti. Yolun aşağısında, Sade Danvers'in yanında çalışıyor, terziliği öğreniyordu. Bazen ben bahçede çapa yaparken, buradan geçerdi – nefis kızıl saçları olan, öyle kibar, zarif bir kızdı ki; her şeyin kıymetini bilen, hayat dolu... bazen ona bir tutam ıtırşahi ya da bir japongülü verirdim, mest olurdu. Sonra, Baba Henderson'la kol kola yürümeye başladı – kendinden o kadar büyük, ister ayık olsun isterse sarhoş, zampananın, alçağın âlâsı. Eh, Tanrı'nın bir bildiği var herhalde. Ama gerçekten yazık oldu; Molly taş çatlasın otuz beşindedir ve şu haline bak; ağzında tek dişi yok, cebinde de tek kuruşu. Beslenecek bir ev dolusu çocuktan başka hiçbir şeyi yok. İşte bütün bunları hesaba katmalı ve dişini sıkmalısın, Buddy."

Sabır ha! Tartışmanın ne yararı vardı ki? Ama sonunda, çaresizliğimin ne kadar ciddi olduğu dostuma dank etti. Sessiz, sakın bir kavrayıştı bu; yoksa gece yarıları dehşet içinde uyanmalarımın ya da B. Amca'yla aramızda geçen yalvarma sahnelerinin sonucu değil. Yağmurlu bir Kasım günü, akşam çökmeye hazırlanırken, mutfakta yalnızdık, ateşi sönmeye yüz tutmuş sobaya sokulmuştuk; yemek yenmiş, bulaşıklar yıkanmıştı, Queenie sallanır bir iskemleye kıvrılmış, horluyordu. Çatıya vurup seken yağmur damlalarının altından, dostumun mırıl mırıl sesini duyabiliyordum, ama kafam dertlerimle meşguldü, dinlemiyordum; bir hafta sonraki Şükran Günü'nden söz ettiğinin farkındaydım.

Kuzenlerim hiç evlenmemişti (B. Amca'nın evlenmesine *ramak* kalmış ama son derece bireysel, nevi şahsına münhasır üç kız kurusuyla beraber yaşamının anlaşılmaya dahil olduğunu gören nişanlısı, alyansı geri göndermişti); bütün yöreye dağılmış, geniş aileleriyle, aralarındaki sıkı bağlarla övünürlerdi: bol miktarda kuzen, bir de, yüz üç yaşındaki hala, Bayan Mary Taylor Wheelwright. En büyük ve en elverişli konumdaki ev bizimki olduğu için, bu akrabaların her yıl, Şükran Günü'nde bizim evin yolunu tutmaları gelenek olmuştu; konukların sayısı otuzun altına pek düşmese de, ağır bir görev değildi, çünkü bize sadece ortamı ve yeterli sayıda pilavlı hindiyi sağlamak düşüyordu.

Gerisini konuklar getirirdi; her biri kendi özel, acayip katkısını: iki kez taşınmış olan bir kuzen, Flomaton'dan Harriet Parker, olağanüstü şekerlemeler yapardı; taze rendelenmiş Hindistan cevizine bulanmış, ince, saydam portakal dilimleri; Harriet'in kız kardeşi Alice genellikle kuru üzümlü patates suflesiyle çıkagelirdi; Bay ve Bayan Bill Conklin'le birbirinden güzel, dört kızlarının değişmez kat-

kısı da, yazdan konserveledikleri sebzelerle düzenlenmiş leziz bir sebze tabağıydı. Benim en sevdiğimse, soğuk, muzlu puding idi – yaşına rağmen hâlâ hamarat, asırlık hâlâ tarifini sır gibi saklıyordu, ne yazık ki 1934'te, yüz beş yaşında ölünce, sırrını da kendisiyle birlikte mezara götürdü (perdeyi indiren, yaşlılığı olmadı; otlakta bir boğanın saldırısına uğradı).

Zihnim dışarıdaki ıslak karanlık kadar hüzünlü bir labirentte dolanırken, Bayan Sook işte buna benzer konularda fikir yürütmekteydi. Birden, işaret parmağının boğumuyla masayı dövdüğünü duydum: "Buddy!"

"Ne?"

"Beni dinlemiyorsun."

"Özür dilerim."

"Bu yıl beş hindiye ihtiyacımız olacağını hesapladım. Bundan B. Amca'ya söz ettim; onları senin öldürmeni istiyor. Ve yolmanı."

"Ama neden?"

"Bir erkek çocuk böyle şeylere alışmalıymış."

Hayvan kesmek, B. Amca'nın işiydi. Bir domuzu boğazlamasını ya da bir tavuğun boynunu burmasını izlemek benim için işkenceydi. Dostum için de öyle; ikimiz de sinek ezmeninin dışında kan akıtılmasına tahammül edemezdik; şimdi bu emirden böylesine rahat, kayıtsız söz edebilmesi beni şaşırtmıştı.

"Eh, yapmayacağım."

O zaman, gülümsedi. "Tabii ki yapmayacaksın. Bubber'ı ya da siyah gençlerden birini ayarlarım. Beş sent versem yeter. Fakat," sesini gizli bir komplocu gibi alçalttı, "B. Amca'yı senin yaptığına inandıracacağız. Böylece memnun olur ve kötü deyip durmaktan vazgeçer."

"Neymiş kötü olan?"

“Bizim sürekli beraber olmamız. Senin başka oğlanlarla, akranlarınla arkadaşlık etmen gerektiğini söylüyor. Eh, çok haklı.”

“Başka erkek arkadaş istemiyorum.”

“Şişşt, Buddy. Sus bakim. Bana öyle iyi geldin ki. Sen olmasaydın ne yapardım, bilmem. Aksi, huysuz bir ihtiyar olurdu herhalde. Ama mutlu olmanı istiyorum, Buddy, seni mutlu görmek istiyorum. Güçlü, dünyaya adım atmaya hazır. Ancak bunu asla başaramazsın, Buddy, ta ki Odd Henderson gibilerle uzlaşıp onları arkadaşın olmaya ikna edinceye kadar.”

“O mu? Bu dünyada arkadaş olmayı isteyeceğim son kişi o!”

“Lütfen, Buddy – o oğlanı buraya, Şükran yemeğine davet et.”

Arada bir atışsak da, asla kavga etmezdik. Önce, bu isteğin tatsız bir şaka olduğunu düşündüm, ama sonra, ciddi olduğunu görünce, bir patlamaya doğru yaklaştığımızı anlayıp afalladım.

“Dostum olduğunu sanıyordum.”

“Öyleyim, Buddy. Gerçekten.”

“Dostum olsaydın, böyle bir şeyi aklına bile getirmezdin. Odd Henderson benden nefret ediyor. O benim *düşmanım*.”

“Senden nefret edemez. Seni tanımıyor çünkü.”

“İyi ya, ben ondan nefret ediyorum.”

“Çünkü onu tanımıyorsun. Benim istediğim de bu zaten. Birbirinizi azıcık tanımanız için bir fırsat. Bunun sorunu halledeceğini sanıyorum. Belki de haklısın, Buddy, belki ikiniz asla arkadaş olamayacaksınız. Ama en azından, başına belâ olmayı kesecektir.”

“Anlamıyorsun. Sen nefret nedir bilmezsin ki.”

“Doğru, bilmem. Yeryüzünde payımıza bu kadar az zaman düşerken, Tanrı’nın, onu da bu şekilde ziyan ettiğimi görmesini istemem.”

“Dediğini yapmayacağım. Delirdiğimi filan sanır. Deliririm de zaten.”

Yağmur dinmiş, geride sefil bir biçimde uzayan bir sessizlik bırakmıştı. Dostumun berrak gözleri, nasıl oynayacağına karar vermeye çalıştığı bir iskambil kartıymışım gibi, ölçüp biçiyordu beni; alnındaki tuzlu-kara biberli perçemi geriye itti, içini çekti: “Öyleyse *ben* yaparım. Yarın. Şapkamı takar, Molly Henderson’ı görmeye giderim.” Bu açıklama kararlılığını belgeliyordu, çünkü Bayan Sook’un herhangi birini ziyaret etmeye niyetlendiğini hiç görmemiş-tim; nedeni salt sosyal beceriksizliği değildi, öylesine alçakgönüllü bir insandı ki, gittiği yerde hoş karşılanabileceği aklına bile gelmezdi. “O evde Şükran Günü’nün doğru dürüst kutlandığını sanmıyorum. Odd’un bizimle yemesi-ne Molly çok memnun olacaktır. Ah, B. Amca’nın kesinlikle izin vermeyeceğini biliyorum, ama keşke hepsini birden davet edebilseydim.”

Kahkaham Queenie’yi uyandırdı; bir anlık şaşkınlığın ardından, dostum da güldü. Yanakları pembeleşti, gözlerinde bir ışık oynadı; ayağa kalktı, gelip beni kucakladı: “Ah, Buddy beni affedeceğini, azıcık da olsa hak vereceğini biliyordum.”

Yanıliyordu. Neşemin kaynağı başkaydı. İki taneydi. Biri, bütün o huysuz Hendersonlar için hindi dilimleyen B. Amca’nın imgesiydi. İkincisi: Boşu boşuna telaşlandığımı anlamamdı; Bayan Sook daveti yapsa, Bayan Henderson da oğlunun adına kabul etse bile, Odd kıyamet kopsa çıkıp gelmezdi.

Gururu izin vermezdi. Bir örnek vereyim: Bunalım yılları

rı boyunca, okulda, aileleri sefertası hazırlayamayacak kadar yoksul olan çocuklara bedava sütle sandviç dağıtılmıştı. Ama Odd, o bir deri bir kemik haline karşın, bu yardımlara elini bile sürmemişti; yürüyüp gider, ya cebindeki fıstıkları atıştırır ya da iri, çiğ bir şalgamı kemirirdi. Böylesi bir gurur, bütün Henderson sülalesinin özelliği idi: çalabilir, bir ölünün altın dişini sökebilirlerdi, fakat uzatılan hiçbir armağanı almazlardı, çünkü hayırseverlik kokan her şeyden tiksiniyorlardı. Odd, Bayan Sook'un yemek çağrısını bir merhamet jesti olarak yorumlayacaktı, ya da benim yakamı bırakması için bir tür rüşvet olarak görecekti – ve yanılmayacaktı.

O gece kuş gibi hafiflemiş bir yürekle yatağa girdim; Şükran şölenimin böyle uygunsuz bir konukla lekelenmeyeceğinden emindim.

Ertesi sabah, kötü bir soğuk alınlığıyla uyandım, pek de memnun oldum; bu, okul yok, demektir. Aynı zamanda da, odamda ateş yakılması, kremalı domates çorbası, Bay Micawber ve David Copperfield'le baş başa, uzun saatler demektir: yatak keyiflerinin en güzeli. Yine yağmur serpiştiriyordu, ama dostum sözünü tuttu, şapkasını taktı (solmuş, kadife güllerle bezeli, hasır bir tekerlek) ve Henderson'ın evine yollandı. "Hemen dönerim," dedi. Fakat tam iki saat görünmedi. Bayan Sook'un benim ya da kendisinin dışında (yalnızlığı seven, akıllı insanlar gibi, o da sık sık kendi kendine konuşurdu) herhangi birisiyle bu kadar uzun sohbet edebileceğini aklım almıyordu; döndüğünde, yorgunluktan bitap bir hali vardı.

Şapkası hâlâ başında, eski, bol yağmurluğu sırtında, ağzıma bir termometre soktu, yatağın ayak ucuna ilişti. "Ondan hoşlanıyorum," dedi, kesin bir tavırla. "Molly Henderson'dan oldu bitti hoşlanmışımdır. Elinden geleni yapıyor; evi Bob Spencer'ın tırnakları kadar temizdi" –Bob Spencer

titizliği, ışıl ışıl parlamasıyla ünlü bir Baptist rahipti- “ama buz gibiydi. Teneke çatı, doğruca odaya dolan ayaz ve şöminede ateşten eser yok. Bana içecek bir şey ikram etmek istedi, gerçekten de bir fincan kahve pek makbule geçerdi, ama hayır dedim. Çünkü o evde kahvenin kırıntısının bile olduğunu sanmıyorum. şekerin de.

“Bu durum beni çok utandırdı, Buddy. Molly gibi birinin verdiği o mücadele içimi acıttı. Bir gün bile gün yüzü görmedi. Tamam, herkes her istediğine kavuşmalı, demiyorum. Ama bir dakika, bir düşününce... neden olmasın, ne sakınca var bunda? Senin bir bisikletin olmalı; Queenie’nin de neden her gün etli bir kemiği olmasın? Evet, şu anda dank etti bana: hepimiz gerçekten de arzu ettiğimiz her şeye sahip olmalıyız. Tanrı’nın amacının da bu olduğuna, her bahse varım. İşte, etrafımızda en basit ihtiyaçlarını bile karşılayamayan insanları gördükçe, utanıyorum. Ah, kendimden değil; kimim ki ben? Hayatta tek kuruşu olmamış, yaşlı bir hiç! Bana bakacak bir ailem olmasaydı, ya açlıktan lrdm ya da huzurevine gnderilirdim... Duyduğum utanç, başkalarının hiçbir şeyi yokken, fazladan bir şeylere sahip olan hepimiz için.

“Molly’ye, burada hiç kullanamayacağımız kadar çok yorganımız olduğunu söyledim – tavan arasında, yama işiyle yaptığım bir sandık dolusu yorgan var, küçük bir kızken, fazla sokağa çıkamazken yapmıştım. Molly sözümü kesti, teşekkür edip Hendersonlar’ın gayet güzel geçinip gittiklerini söyledi; tek arzuları Baba’nın bir an önce saliverilmesi, yuvasına dnmesiymiş. ‘Bayan Sook,’ dedi bana, ‘Baba, ne olursa olsun, iyi bir kocadır.’ O gelinceye kadar, çocuklarla kendisi ilgileniyormuş, hepsi bu.

“Dahası, Buddy, Odd hakkında yanıldığını düşünmeye başladım. En azından, kısmen. Onu bir de Molly’dan din-

lesen; oğlanın ona çok yardım ettiğini, destek olduğunu söylüyor. Onu ne kadar işe koşarsa koşsun, hiç yakınmazmış. Radyoda dinlediğin kadar iyi şarkı söyleyebildiğini, küçük çocuklar kargaşa çıkardığında, şarkı söyleyerek onları yatıştırdığını söyledi.” Dereceyi ağzımdan alırken, hayıflandı: “Yazıklar olsun bize. Molly gibiler için yapabildiğimiz tek şey, saygı duymak, bir de dualarımızda hatırlamak.”

Termometre yüzünden susmuştum, şimdi sorabilirdim: “Peki, ya davet ne oldu?”

Camdaki kızıl çizgileri çatık kaşla süzdü. “Bazen, bu gözler artık tekliyor, diyorum. Benim yaşıma gelince, beden çevresine çok yakından bakmaya başlıyor. Örümcek ağlarının gerçekten nasıl görüldüğünü anımsayabilesin, diye... Soruna gelince; Molly senin bu nazik davetine çok sevindi.” Homurtumu duymazdan gelerek, sözlerini sürdürdü: “Odd memnuniyetle gelecektir, eminim, dedi. Ateşin biraz yüksek. Yarın da evde kalacağın kesin. Eh, artık buna da gülümsemezsen! Hadi, Buddy, gülümsemeni bir göreyim!”

Bundan sonraki birkaç günü (büyük ziyafet öncesini), gerçekten de bol bol gülümseyerek geçirdim, çünkü soğuk algınlığım krup hastalığına dönüşmüştü ve evden çıkmam yasaktı. Odd Henderson’la temasım olmadığı için, yemek davetine ne tepki verdiğini öğrenememiştim; ama önce kahkahalarla güldüğünü, ardından da okkalı bir tükürük fırlattığını tahmin edebiliyordum. Çıkıp gelme ihtimali beni şu kadarcık endişelendirmiyordu, çünkü bu, Queenie’nin bana ya da Bayan Sook’a hırlaması kadar uzak, zorlama bir olasılıktı.

Öte yandan, Odd’un varlığı, kızıl kafalı bir karaltı biçiminde sevincimin, neşemin eşiğinde dikilip durmaktaydı.

Annesinin çizdiği tablo ise kafamı kurcalamaktaydı; bir başka yüzünün daha bulunduğu, o iblisin altında bir yerlerde insanca bir zerrenin gizlendiği doğru muydu? Ama bu olanaksızdı! Buna inanan biri, çingenelerin kasabaya geldiği gün, evinin kapısını açık bırakabilirdi. Böyle bir şeyin mümkün olamayacağını anlamam için, oğlanın yüzüne bir kez bakmam yeterliydi.

Bayan Sook hastalığımın sergilediğim kadar ciddi olmadığını farkındaydı, onun için de sabahları, herkes çekip gittikten sonra (B. Amca çiftliklerine, ablaları da hububat dükkânına), yataktan çıkmama göz yumuyordu; Şükran Günü'nün şerefine, her yıl mutlaka yapılan o büyük temizliğe katılmama bile izin verdi. Yapacak iş çoktu, bir düzine eli meşgul edecek kadar çok. Salondaki mobilyaları cilaladık: piyanoyu, siyah biblo vitrinini (içinde sadece Stone Dağı'ndan bir parçacık vardı; kız kardeşler Atlanta'ya yaptıkları bir iş gezisinden getirmişti), resmi görünümlü, cevizden, sallanır koltuğu ve bol oymalı Biedermeier takımları, limon kokulu cilayla ovduk, ta ki salon limon kabuğu kadar parlayıp bir limonluk gibi kokuncaya kadar. Perdeler yıkanıp yeniden asıldı, minderler kabartıldı, halılar dövüldü; nereye baksanız, dar odalara sızan parlak, göz kamaştırıcı Kasım ışığında ışıldayan toz zerrecikleri, minicik kuş tüyleri görüyordunuz. Zavallı Queenie, evin önemli yörelerine bir kıl, belki bir pire döker korkusuyla, mutfığa kapatılmıştı.

En hassas görev, yemek salonunu süsleyecek olan peçetelerle masa örtülerinin hazırlığıydı. Ketenler dostumun annesinden kalmaydı – çeyizinden; yılda bir, taş çatlasın iki kez çıkarılmalarına, yani şu son seksen yılda (seksen yıllıktı çünkü), en çok iki yüz kere kullanılmalarına karşın, onarımdan geçtiği, yer yer de sarardığı görülebiliyordu. Belki

de kumaşı kalitesizdi, fakat dostum onlara cennet tezgâhlarında altın ellerle dokunmuş muamelesi yapardı: “An-nem derdi ki: ‘Gün gelir, konuklarımıza kuyu suyuyla mısır ekmeğinden başka bir şey çıkaramayız, ama en azından bunları uygun, seçkin bir masa örtüsünün üzerinde suna-bilmeliyiz.’”

Gece, günün koşturması sona erip ev halkı da odalarına çekilince, dostum yatağa girer, peçeteleri kucağına alır, elinde iğne iplik, tek bir cılız lambanın ışığında kusurları, lekeleri düzeltmeye koyulurdu; alnı kırışır, gözleri vahşice kısılırdı – ama yine de, uzun bir yolculuğun sonunda, mihraba yaklaşan bir hacının bitkin coşkusuyla, vecdiyle parlardı bu gözler.

Saat başlarında, uzaklardaki belediye binasının duvar saati titrek bir çınlamayla onu, on biri, on ikiyi vurdukça uyanır, lambanın hâlâ yandığını görürdüm; uykulu uykulu odasına gider, söylenirdim: “Artık uyumalısın!”

“Bir dakika daha, Buddy. Şu an olmaz. Gelecek kalabalığı düşündükçe, ödüm kopuyor. Başım fırıl fırıl dönüyor.” Dikişe ara verip gözlerini ovuşturdu. “Yıldızlar uçuyor.”

Kasımpatları: kimisi bir bebek kafası kadar büyük. Efla-tun parıltılı zemin üzerinde, bakır-rengi, kıvrım kıvrım yaprak öbekleri. Bahçemizde gezinir, makasla çiçek-yarışmasına yaraşır goncaları keserken, dostum bir yandan da yorum yapıyordu: “Kasımpatları aslanlara benzer. Kralı-si kişilikleri vardır. Hep *saldırmalarını* beklerim, biliyor mu-sun? Şöyle bir kükreyip üzerime atılmalarını.”

İnsanların Bayan Sook’a alık alık bakakalmasının nede-ni de, bu tür yorumlarıydı; ancak şimdi, geriye bakınca an-lıyorum ki, ben onun ne demek istediğini ânında kavırıyordum; işte o anda da, bu düşünce, yani bütün o muhteşem, kükreyen, heybetli aslanları eve taşımak ve cicili bicili va-

zolar (Şükran Günü için yaptığımız son süsleme faaliyeti) hapsetme fikri bizi öyle kıkırdattı, öyle güldürdü, öyle çıldırttı ki, az sonra soluksuz kaldık.

“Queenie’ye bak,” dedi dostum, hâlâ kahkahalarla sarsılarak. “Kulaklarına bak, Buddy. Dimdik. Demek ki düşünüyor: Bu çatlakların arasına nasıl düştüm ben? Ah, Queenie. Gel canım, sana kahveye batırılmış bir kurabiye veriyim.”

Canlı, hareketli bir gündü, o Şükran Günü. Bir durup bir indiren sağanakları, ansızın açılıveren ve ham, çıplak bir güneşin süngüleriyle doluveren gökyüzüyle, bir anda başlayıp güzden kalma yaprakları önüne katan haydut rüzgârlarıyla, canlı, kıpır kıpır bir gün.

Evdeki sesler de nefisti: tavalar, çanaklar, holde hışır hışır takım elbisesiyle duran, gelen konukları karşılayan B. Amca’nın alışılmadık, paslı sesi. At sırtında ya da bir katırın çektiği arabayla gelen konuklar da oldu, ama çoğunluk güzelce cilalanmış çiftlik kamyonetleri ve gürültücü, eski otomobillerle geldiler. Bay ve Bayan Conklin’le dört güzel kızının geldiği 1932 model, nane-yeşili Chevrolet (Bay Conklin’in durumu gayet iyiydi; Mobile’ın dışında çalışan büyük balıkçı tekneleri vardı), erkekler arasında büyük ilgi uyandırdı; incelediler, dürttüler, parçalara ayırmanın dışında her şeyi yaptılar.

İlk gelenler, Bayan Mary Taylor Wheelwright ile nezaretçileri oldu; yani torunuyla karısı. Güzel, ufak tefek bir kadındı Bayan Wheelwright; yaşını da tıpkı sütlü saçlarının tepesine hoppaca iliştirdiği, vanilyalı dondurmaya kondurulmuş bir kiraza benzeyen, minik, kırmızı bone kadar rahat, tasasız taşıyordu. “Sevgili Bobby,” dedi, B. Amca’yı kucaklarken, “biraz erken geldik galiba, ama beni bilirsin, oldu bitti fazla dakiğimdir.” Yerinde bir özürdü, çün-

kü saat daha dokuz bile değildi ve konuklar öğlende bekleniyordu.

Ancak *herkes* beklenenden önce geldi; kırk beş kilometrelik yolda, lastiği tam iki kez patlayan Perk McCloud ailesinin dışında. Eve öyle yeri göğü inleterek daldılar ki –özellikle Bay McCloud– porselenler için bayağı endişelendik. Bu insanların çoğu, bütün yıl boyunca ulaşımı güç, ıssız yerlerde yaşıyordu; gözden ırak çiftlikler, küçük kasabalar, içerlek köyler, ırmak kıyısındaki birkaç evlik yerleşimler ya da çam ormanlarının derinliğindeki kereste kamplarında; bu sevecen, anılası buluşmanın heyecanı, coşkusuyla, erkenden çıkıp gelmişlerdi.

Gerçekten de anılmaya değer, unutulmaz bir kutlama oldu. Bir süre önce, Conklin kardeşlerin birinden bir mektup aldım (şimdi bir kaptanla evli, San Diego’da yaşıyor), şöyle yazmış: “Yılın bu zamanı sık sık aklıma düşüyorsun, sanırım nedeni o Alabama Şükran günlerimizden birinde olanlar. Bayan Sook’un ölümünden birkaç yıl önceydi – 1933’tü galiba. Tanrım, o günü hiç unutmayacağım.”

Öğle olduğunda, salon artık bir kişiyi daha alamayacak kadar dolmuştu; kadın gevezelikleri ve kadınsı kokularla dolup taşan, vızıltılı bir arı kovanı: Bayan Wheelwright lavanta suyu kokuyordu, Annabel Conklin ise yağmurdan sonra sardunya. Yağmur serpintileriyle güneşli, sert esintiler arasında gidip gelen, kararsız havaya aldırmayan erkeklerin toplandığı sundurmada tütün kokusu dalgalanmaktaydı. Tütün bu ortama gerçekten yabancı bir maddeydi; Bayan Sook’un ara ara, gizlice enfiye çektiği doğruydum (kimden kaptığı belirsiz, konuşmaktan haz etmediği bir alışkanlık); ablaları kuşkulansaydı dehşete düşerler-

di, B. Amca ise her türlü keyif verici maddeye şiddetle karşıydı, hem ahlaksal hem de sağlık açısından lanetlerdi bu tür şeyleri.

Puroların erkeksi, güçlü kokusuyla pipo dumanının keskin, ısırgan rayihasının karışımı, bir kaplumbağa kabuğu dolgunluğundaki o aroma beni sürekli sundurmaya çekse de, Conklin kardeşlerin varlığı nedeniyle salonu yeğliyordum; akortsuz piyanoya sırayla geçiyor, öyle havalar filan atmadan, keyifle, ustaca çalışıyorlardı: “Kızılderili Aşk Çağrısı” ya da 1918’de bestelenmiş bir savaş ağıtı olan, eve giren hırsıza yalvaran bir çocuğun feryadı: “Babamın maddiyatlarını çalma, onları cesaretiyle kazandı.” Bu son parçayı Annabel çalıp söyledi; kızların en büyüğü ve en güzeliydi; öte yandan, içlerinden birini seçmek gerçekten zordu, çünkü boyları dışında, dördüz gibiydiler. İnsanın aklına elmalar geliyordu; dolgun, leziz, tatlı, ama elma şarabı kadar da mayhoş; gevşekçe örülmüş saçlarında, çok iyi tımar edilmiş, kuzguni siyah bir yarış atının mavimsi parıltısı vardı; bazı uzuvlarının (kaşlar, burunlar, gülümserken dudaklar) değişik, kendine özgü kıvrılışları, cazibelerine mizah katardı. En güzeli de, hafif toplu olmalarıydı: en doğru tanım, “sevimli bir dolgunluk” galiba.

İşte piyanodaki Annabel’i dinler, ona âşık olurken, birden Odd Henderson’ı hissettim. *Hissettim*, diyorum, çünkü daha görmeden fark etmiştim varlığını; insanı uyaran bir tehlike duyusu, örneğin, deneyimli bir ormancıya yaklaşan bir çingiraklı yılanı ya da vaşağı haber veren o sezgi uyarı-mıştı beni.

Dönüp baktım; orada, salonun girişinde duruyordu, bir ayağı içerde, bir ayağı dışarıda. Diğerleri için on iki yaşında, üstü başı dökülen bir fasulye sırgı olabiliirdi; bugünün hatırına, ortadan ayırıp yapıştırdığı o inatçı saçlarındaki

nemli tarak izleri hâlâ belirgin bir oğlan. Ama benim için, bir şişeden fırlayıveren bir cin kadar beklenmedik ve uğursuz bir görüntüydü. Gelmeyeceğini sanmakla ne büyük salkılık etmiştim! Sırf gazezinden çıkıp geleceğini bir ahmak bile tahmin edebilirdi: bu dört gözle beklenen günü burumdan getirmek için.

Odd beni görmemişti henüz: dikkati Annabel'de, onun aşınmış piyano tuşlarında taklalar atan, kararlı, akrobatik parmaklarındaydı; aralık dudakları, kısılmış gözleriyle kıızı seyrediyordu; kıızı soyunmuş, yakındaki ırmakta serinlemeye çalışırken yakalamıştı sanki. Nihayet kavuştuğu bir hayaline dalıp gitmiş gibiydi; zaten kırmızı olan kulakları şimdi birer kırmızı biberdi. Bu büyüleyici sahne gözlerini öylesine kamaştırmıştı ki, doğruca yanından geçip koridora fırlamayı, mutfaka dalmayı becerdim: "Geldi, burada!"

Dostum işini saatler önce bitirmişti; zaten iki siyah kadın ona yardıma gelmişti. Yine de, parti başladığından beri, buraya sürgün edilmiş olan Queenie'ye arkadaşlık etme bahanesiyle, mutfakta saklanıyordu. İşin doğrusu, herhangi bir gruba, akrabalarından oluşsa bile bir topluluğa karışmaya korkuyordu; İncil'e ve onun kahramanına duyduğu bağlılığa karşın, kiliseye nadiren ayak basmasının nedeni de buydu. Bütün çocuklara bayılan, onlarla çok iyi anlaşılan bu kadın bir çocuk olarak kabul edilmiyor, o da kendisini yetişkinlerin dengi saymıyor, onlarla birlikteyken mahcup, sakar bir genç kız gibi davranıyordu – sessiz, daha çok da hayretten donakalmış gibi. Ama *parti* fikri onu neşelendirir, coştururdu; keşke partilere görünmeksizin katılabilseydi, kimbilir tadını ne güzel çıkarır, nasıl da coşardı.

Bir baktım, dostumun elleri titriyor: benimkiler de öyle. Gardırobu basma elbiseler, tenis ayakkabıları ve B. Amca'nın iskartaya çıkmış kazaklarından oluşuyordu; bu tür

resmi toplantılara uygun kıyafeti yoktu. Bugün, iri yarı ab-laların birinden ödünç alınma bir şeyin içinde kaybolmuş-tu: sahibesinin ezelden beri, ilçedeki her cenazeye giydiği, tüyler ürpertici, lacivert elbise.

“Burada,” dedim, üçüncü kez. “Odd Henderson!”

“Neden yanında değilsin, peki?” diye sordu, öğüt verir-cesine. “Kibar bir davranış değil bu, Buddy. O senin özel konuğun. Onunla ilgilenmeli, diğerleriyle tanıştı-rıp iyi va-kit geçirmesini sağlamalısın.”

“Yapamam. Onunla konuşamam.”

Kucağına kıvrılmış olan Queenie’nin başını okşuyordu; ayağa kalktı, Queenie’yi yere bıraktı, lacivert kumaştaki kılları eliyle süpürdü: “*Buddy*. Sen o çocukla hiç konuşma-dın mı yani?” Kabalığım, ürkekliğini unutturmuştu; elim-den tuttu, beni salona götürdü.

Odd’un keyfi, rahatı için boşuna kaygılanmıştı. Oğlan Annabel Conklin’in çekiciliğine kapılmış, piyanoya sürük-lenmişti. Piyano taburesine, kızın yanına ilişmiş, o güzelim profilini incelemekteydi; gözleri, o yaz kasabaya turneye gelen kumpanyada gördüğüm, doldurulmuş balinanın pörtlek gözleri kadar donuktu (*Hakiki Moby Dick* diye rek-lam ediliyordu ve enkazı görmenin bedeli beş sentti – ne sahtekârlar ama!). Annabel’e gelince; o yürüyen ya da emekleyen her şeyle cilveleşirdi – yo, haksızlık ediyorum; aslında bir tür cömertlik, yaşama sevincinin dışavurumuy-du onunki. Yine de, o katırcıya kırdığını görmek, canımı acıtmıştı.

Dostum beni çekeleyerek oğlana yaklaştı, kendini tanı-ttı: “Buddy’le ben, gelebilmene çok sevindik.” Odd’un hali tavrı bir tekeden farksızdı; ne ayağa kalktı, ne de elini uzat-tı; Bayan Sook’a da bana da doğru dürüst bakmamıştı bile. Gözü korkan ama ölümüne kararlı olan dostum sözünü

sürdürdü: “Belki Odd bize bir şarkı söyler. Sesinin güzel olduğunu biliyorum; annesi söyledi. Annabel, tatlım, Odd’un bildiği bir parça çalsana.”

Yazdıklarımı okuyunca, Odd Henderson’ın kulaklarını yeterince tarif etmediğimi gördüm – önemli bir atlama; çünkü hemen göze çarpan, bir çift kırmızı yelkendi bunlar; Alfalfa’nın *Bizim Çete* adındaki komedi filmlerindeki gibi. Şimdi, Annabel’in dostumun ricasını hiç ikiletmemesi, bu gurur okşayıcı tavrı, bu kulakları öyle bir pancar-kırmızısına boyamıştı ki, gözlerinizi yakıyordu. Bir şeyler geveledi, başını ürkekçe salladı, ama Annabel sordu: “Işığı Gördüm şarkısını biliyor musun?” Bilmiyordu, kızın bir sonraki önerisini bir aşinalık sırtışıyla karşıladı; bunun ne kadar düzmece bir tevazu olduğunu dünyanın en büyük ahmağı bile anlardı.

Annabel kıkırdadı, gür bir melodiye başladı, Odd da vaktinden önce olgunlaşmış, erkeksi bir sesle şakımaya: “O kırmızı, kırmızı ardıkuşu sekerek, sekerek yaklaştığında...” Gergin boğazındaki Adem elması inip çıkıyordu; Annabel iyice şevklendi, şarkı söylendiğini duyan kadınların tiz tavuk gıdaklamaları duruldu. Odd iyiydi, şarkı söylemeyi gerçekten biliyordu; içime dolan kıskançlık akımı, bir katili elektrikli sandalyede infaz etmeye yeterliydi. Aklımdan geçen de cinayetti zaten; onu bir sivrisineği ezer gibi, kolaylıkla öldürebilirdim şu an. Hatta daha da kolay.

Bir kez daha görünmeden, kendini müzikale kaptırmış olan dostuma bile çaktırmadan, salondan sıvıştım ve Ada’ya sığındım. Bu, kendimi keyifsiz hissettiğim ya da nedensiz bir taşkınlıkla dolup taşıtığım ya da sadece yalnız kalıp düşünmek istediğim zamanlar kapandığım yere taktığım isimdi. Tek banyomuzda bulunan, dev boyutlu bir dolap; banyonun kendisi de, sıhhi tesisatı sayılmazsa, sı-

cak, samimi bir oturma odası gibiydi; at kılından yapılma iki kişilik bir kanepa, yere atılmış kilimler, çekmeceli bir yazı masası, bir şömine ve çerçeveli afişler: "Doktor'un Ziyareti", "Eylül Sabahı", "Kuğu Gölü", bolca da takvim.

Dolabın iki küçük vitraylı camı vardı; baklava-biçimli desenlerin arasından pembe, kehribar rengi ve yeşil ışıklar süzülür, bunlar da banyoya çok yakışırdı. Camın şurasında burasında rengi atmış ya da boyası kalkmış yerler vardı; bu deliklerden birine gözünüzü uydurdunuz mu, banyoya girenleri seçebiliyordunuz. Oraya sığınmış, düşmanımın başarısına içerliyordum ki, ayak sesleri duyuldu: Bayan Mary Taylor Wheelwright, bir aynanın karşısına geçti, bir ponponla yüzünü pudraladı, antika yanaklarına allık sürdü, sonra da sonucu değerlendirdi: "Çok hoş, Mary. Eh, Mary öyle diyorsa, öyledir!"

Kadınların erkeklerden daha uzun yaşadığı herkesçe malumdur; nedeni sadece daha kibirli olmaları mı acaba... onları yaşatan şey, kendini beğenmişlikleri mi? Her neyse, Bayan Wheelwright keyfimi yerine getirmişti, çın çın öten yemek çanı evin içinde yankılanınca, bu sürgünlüğe son vermeye ve Odd Henderson'a aldırmadan şölenin tadını çıkarmaya karar verdim.

Aynı anda, yeni ayak sesleri duyuldu. Ve o göründü; asık, haşın suratı az çok gevşemişti. Cakalı, çalımli yürüyordu. ıslık çalarak. Pantolonunun düğmelerini açtı, güçlü bir tazyikle işlemeye başladı; hâlâ ıslık çalıyordu; bir ayçiçeği tarlasındaki bir alakarga kadar şen. Çıkmaya hazırlanırken, gözüne yazı masasının üzerindeki kapağı açık kutu ilişti. Bu boş puro kutusunda dostum gazetelerden yırttığı tarifleri ve başka ıvır zıvırı saklardı, bir de babasının çok uzun zaman önce verdiği akik, kabartma broşu. Manevi değeri bir yana bırakılacak olursa, dostumun hayal gücü iğneyi az

rastlanır bir mücevhere dönüştürmüştü; kız kardeşlerine ya da B. Amca'ya ne zaman (haklı olarak) bozulsak, şöyle derdi: "Aldırma, Buddy. Broşumu satar, buralardan gideriz. New Orleans otobüsüne bineriz." New Orleans'a varınca ne yapacağımızı ya da broşun parası tükenince neyle yaşayacağımızı asla tartışmaz, bu fantezinin tadını doyasıya çıkarırdık. Belki ikimiz de, içten içe, broşun Sears Roebuck malı, sıradan bir takı olduğunun farkındaydık; yine de fark etmiyordu, bize bir büyü, henüz denenmemiş ama gerçek bir sihir gibi görünüyordu: şansımızı efsanevi diyarlarda denemeye karar verecek olursak, bize özgürlüğümüzü vaat eden bir tılsımdı o. Bu yüzden de dostum broşu asla takmazdı, çünkü kaybetmeyi ya da zarar görmesini göze alamayacağımız kadar değerli bir hazineydi.

Ve şimdi, Odd'un saygısız parmaklarının broşa uzandığını görüyordum; alıp avucunda hoplattı, kutuya geri attı, banyodan çıkmaya hazırlandı. Sonra geri döndü. Bu kez, akik broşu çabucak kaptı, cebine attı. İlk içgüdüsel tepkim, dolaptan fırlayıp karşısına dikilmekti; o an, Odd'u yere serebileceğimden emindim. *Ama* – eh, o eski, yalın günlerde, mizah çizerlerinin bir fikrin doğuşunu nasıl resmettiğini anımsarsınız; hani Mutt'ın, Jeff'in, ya da işte her kimse, onun tepesinde ıslıl ıslıl bir ampul yanar? İşte, aynısı bana da oldu: akkor halindeki bir ampul ansızın beynimi aydınlatıverdi. Bu fikrin şoku ve parlaklığı içimi yaktı, beni ürpertti – güldürdü de. Odd bana bir intikam fırsatı sunmuştu; bütün o dulavratotlarını telafi edecek bir malzeme.

Yemek salonunda, uzun masalar T harfi oluşturacak biçimde birleştirilmişti. B. Amca ortada, merkezdeydi, sağında Bayan Wheelwright, solunda da Bay Conklin. Odd, iki Conklin kardeşin arasında oturuyordu; biri Annabel'di ve övgüleriyle oğlanın koltuklarını kabartmaktaydı. Dostum

masanın sonuna, küçük çocukların arasına yerleşmişti; buraya oturma nedenini, mutfağa daha yakın, diye açıklasa da, tam da arzuladığı yerdeydi. Her nasılsa mutfaktan çıkmayı başarmış olan Queenie, masanın altındaydı (bacaklar arasında dolaşırken, kendinden geçmişçesine titriyor, kuyruk sallıyordu), ama itiraz eden yoktu, belki de büyüledikleri için: sofradaki yiyeceklerden, henüz kesilmemiş, ağız sulandırıcısına parlayan hindiden, bamya ve mısır dolu tabaklar, kızarmış soğan halkaları, olağanüstü kokular saçan, dumanı tüten kuru üzümlü, baharlı böreklerden.

Mutlak intikam olasılığını düşündükçe yürek atışlarım hızlanmasa, ağzım dilim kurumasaydı, benim de ağzımın suları akardı herhalde. Bir an, Odd Henderson'a bakarken, pişmanlığa benzer bir şey duyar gibi olduysam da, en küçük bir vicdan azabı hissetmiyordum.

B. Amca şükran duasını okudu. Baş önde, gözler kapalı, nasırlı elleri hürmetle kavuşmuş, tekdüze bir sesle ünledi: "Şükürler olsun, Tanrım, soframızdaki bolluk için, sorunlu bir yılın bu Şükran Günü'nde bize verdiğin çeşitli nimetler için hamdolsun." Sesi, o çok ender duyulan sesi çatlak, tırtıllıydı; terk edilmiş bir kilisedeki, çok eski bir orgun bozuk, kof yankısı gibi. "Amin."

Sonra, iskemleler çekilir, peçeteler açılırken, dört gözle beklediğim o gerekli suskunluk ânı geldi. "Burada bir hırsız var," dedim duru bir sesle; sonra suçlamayı, daha da kontrollü, ölçülü bir ses tonuyla yineledim: "Odd Henderson bir hırsızdır. Bayan Sook'un akik iğnesini çaldı."

Havada, kıpırtısız ellerde öylece kaliveren peçeteler donuk donuk parıldadı. Erkekler öksürdü, Conklin kardeşler eşzamanlı bir uyumla soluklarını tuttular, küçük Perk McCloud Jr. hıçkırmaya başladı – afallayan küçük çocukların sıkça yaptığı gibi.

Dostum, ayıplamayla keder arasında sendeleyeen bir sesle, şöyle dedi: "Buddy ciddi değildi. Yalnızca şaka yapıyor."

"Gayet ciddiym. Bana inanmıyorsan, gidip kutuna bak. Broş artık orada değil. Odd Henderson'ın cebinde."

"Buddy ağır bir hastalık geçirdi," diye mırıldandı dostum. "Onu suçlama, Odd. Ağzından çıkanı kulağı duymuyor."

Tekrarladım: "Gidip kutuna baksana. Aldığını kendi gözlerimle gördüm."

Buz kesmiş tehditkâr gözlerle bana bakmakta olan B. Amca, duruma el koydu. "Belki de gidip bakmalısın," dedi Bayan Sook'a. "Böylece konu hallolur."

Dostumun erkek kardeşine karşı çıktığı pek görülmemişti; şimdi de çıkmadı. Yine de, sararmış benzi, utançla düşmüş omuzları bu görevi ne büyük bir hoşnutsuzlukla yerine getirdiğini gösteriyordu. Gidip gelmesi bir dakika sürdü, ama yokluğu bir asır gibiydi. Düşmanlık, husumet ansızın fışkırmış, masayı sarıvermişti; esrarengiz, korkutucu bir hızla büyüyen, dikenli-kabuklu bir sarmaşık gibi – onun filizlerine kısıkivrak yakalanan kurbanı suçlanan değil, suçlayandı. Midem kasılmış, sancıyordu; oysa Odd bir ceset kadar sakindi.

Bayan Sook döndüğünde gülümsüyordu: "Çok ayıp, Buddy," diye şakıdı, parmağını sallayarak. "Hiç böyle şaka yapılır mı? Broşum bıraktığım yerde duruyor."

B. Amca atıldı: "Buddy, konuğumuzdan özür dilemeni istiyorum."

"Hayır, bunu yapmak zorunda değil," dedi Odd Henderson, ayağa kalkarken. "O gerçeği söylüyordu." Elini cebine soktu, çıkardığı broşu masaya koydu. "Keşke bir mazetirim olsaydı. Ama yok." Kapıya doğru ilerlerken, ekledi:

"Siz çok özel bir hanımsınız, Bayan Sook; beni böyle koruduğunuza göre..." Sonra, Tanrı cezasını versin, çıkıp gitti.

Ben de öyle. Tek fark, benim koşmamdı. İskemlemi geriye ittim, devrildi. Gürültü Queenie'yi harekete geçirdi, masanın altından fırladı, havlamaya, dişlerini göstermeye başladı. Bayan Sook'a gelince, ben yanından hızla geçerken, beni durdurmaya çalıştı: "Buddy!" Ama ne ona tahammülüm vardı, *ne de* Queenie'ye. Bu köpek bana hırlamıştı, dostumsa Odd Henderson'ın tarafını tutmuştu, onu kurtarmak için yalan söylemiş, dostluğumuza, sevgime ihanet etmişti: asla başıma gelmez, diyeceğim şeyler.

Evin aşağısında Simpson'ın otlağı uzanırdı; Kasım'a özgü altın rengi ve koyu kırmızı otlarla ışıldayan bir çayır. Otlağın kenarında gri bir ambar, bir domuz ağılı, çitle çevrili bir tavuk avlusu, bir de etleri, balıkları filan tütsüledikleri kulübe vardı. İşte bu kulübeye daldım; en sıcak yaz günlerinde bile serin olan, siyah bir odaydı. Toprak bir zemin, dumanın tüttürüldüğü, yanmış ceviz kütüğüyle katran ruhu kokan bir kuyu; kirişlerden sarkan, dizi dizi jambonlar. Buradan oldu bitti tırsardım, ama şimdi, loşluğu bana güven veriyordu. Kendimi yere bıraktım; kaburgalarım kumsala vurmuş bir balığın solungaçları gibi şişip iniyordu; böyle toprak, kül ve domuz yağı karışımı bir bulamaca serpe serpe uzanmak, pantolonlu tek takım elbisemi mahvetmek umurumda bile değildi.

Tek bir şeyden emindim: Bu evi, bu kasabayı, bu günü terk edecektim. Kendimi yola vuracaktım. Bir kamyonu alayıp doğru California'ya yollanacaktım. Hollywood'da ayakkabı boyacılığı yaparak hayatımı kazanacaktım. Fred Astaire'in ayakkabılarını. Clark Gable'inkileri. Ya da... bel-

ki kendim de bir film yıldızı olurdum. Jackie Cooper'a baksanıza. Ah, o zaman çok pişman olacaktı. Zengin ve ünlü olduğum, mektuplarına, hatta telgraflarına yanıt vermediğim zaman, yani.

Birden aklıma, onları daha da pişman edecek bir fikir geldi. Kulübenin aralık kapısından sızan, güneşten bir ustura, üzeri şişeyle dolu bir rafa vurmaktaydı. Kurukafalı-çapraz kemikli etiketleri olan, tozlu şişeler. Bunlardan birini içersem, o yemek salonundakiler, hindi gibi guruldayarak yiyip içen, tıkınan o güruh, pişmanlığın ne olduğunu anlardı. Buna değerd; beni tütsü kulübesinin zemininde soğumuş, kaskatı bulduklarında, B. Amca'nın suratını görmek isterdim doğrusu; tabutum mezarlığın derinliklerine indirilirken, bütün o insanların feryat figanları ve Queenie'nin ulumalarını duymak, her şeye bedeldi.

Tek sorun, bunları göremeyecek, duyamayacak olmamdı: öldüğüme göre, nasıl duyacaktım? Ardından dövünenlerin vicdan azabına ve pişmanlığına tanık olamadıktan sonra, ölmenin yararı neydi ki?

B. Amca, Bayan Sook'un peşimden gelmesini engellemiş olmalıydı; ta ki son konuk da sofradan kalkıncaya kadar. Otlakta dalgalanan sesini duyduğumda, akşam üstüydü; dem çeken bir kumru kadar hüznü, yumuşacık bir sesle bana sesleniyordu. Yerimden kıpırdamadım, karşılık da vermedim.

Beni bulan, Queenie oldu: etrafı koklayarak kulübeye yaklaştı, kokumu alınca sevinçle, kesik kesik havladı, sonra içeriye girip bana doğru süründü, elimi, bir kulağımı, yanağımı yaladı; bana çok ayıp ettiğinin farkındaydı.

Az sonra kapı açıldı, ışık genişledi. Dostum seslendi: "Hadi, gel buraya, Buddy." Hiç nazlanmadım. Beni görünce, güldü. "Aman Tanrım. Katrana bulanmış da, tüy yapış-

tırılmayı bekler bir halin var." Ama mahvolan giysime ilişkin ne bir sitem, ne de bir laf dokundurma.

Queenie koşarak birkaç karganın peşine düştü; onun peşinden otlakta ilerledik, bir ağacın altına oturduk. "Sana bir but ayırdım," dedi, yağlı kağıda sarılı paketi uzatırken. "Ve, hindinin en sevdiğin yeri. Lades kemiği."

Çok daha meşum duyguların bastırdığı açlık, şimdi mideme bir yumruk gibi inmişti. Budu güzelce kemirdim, sonra da lades kemiğinin çevresindeki tatlı kısmı sıyırdım.

Ben yerken, Bayan Sook kolunu omzuma doladı. "Söylemek istediğim tek bir şey var, Buddy. İki yanlış asla bir doğru etmez. Broşu alması, yanlıştı. Ama neden aldığını bilemeyiz. Belki amacı ona sahip olmak değildi. Nedeni ne olursa olsun, önceden tasarlanmadığı belli. İşte, senin yaptığın şeyin daha kötü olmasının nedeni bu: sen onu aşağılamayı, küçük düşürmeyi önceden *planladın*. Hesaplanmış, kasıtlı bir hareketti. Şimdi beni dinle, Buddy: bağışlanamaz tek bir günah vardır, o da *kasıtlı zalimlik*dir. Bunun dışında her şey affedilebilir. Ama bu, asla. Anlıyor musun beni, Buddy?"

Anlıyordum ama yarım yamalak; dostumun haklı olduğunu bana zaman gösterecekti. O an asıl kavradığım şey şuydu: intikam planım başarısızlığa uğradığına göre, demek ki yöntemim yanlıştı. Odd Henderson bu tuzaktan –nasıl? neden?– benden daha üstün, hatta daha dürüst biri olarak çıkmıştı.

"Anlıyorsun, değil mi, Buddy?"

"Galiba," dedim; sonra lades kemiğinin bir ucunu uzattım: "Tut."

Kopardık; bende kalan yarı, daha büyüktü, bu da dilek tutma hakkını bana veriyordu. Ne dilediğimi öğrenmek istedi.

"Hâlâ dostum olmanı."

"Sersem şey," dedi, beni sımsıkı kucakladı.

"Sonsuza kadar mı?"

"Sonsuza kadar burada olmayacağım, Buddy. Sen de öyle." Sesi sönüverdi; tıpkı otlığın ufkunda batan güneş gibi. Bir saniye kadar sustu, sonra, yeni bir güneş kadar güçlü, yükseldi: "Evet, Buddy, sonsuza kadar dostun olacağım. Tanrı'nın da izniyle, ben gittikten çok daha sonraları bile, sen burada olacaksın. Ve sen beni hatırladığın sürece, biz hep birlikte olacağız..."

O günden sonra, Odd Henderson beni rahat bıraktı. Kendi akranı bir oğlanla, Squirrel McMillan'la uğraşmaya başladı. Ertesi yıl okul müdürümüz, zayıf notları, uygun-suz hal ve tavırları yüzünden, Odd'u okula almadı, o da kıışı bir mandırada çalışarak geçirdi. Onu son görüşümden kısa bir süre sonra, otostopla Mobile'a gitti, bir ticaret gemisine yazılıp ortadan kayboldu. Onu son görüşüm, benim yürekler acısı bir kadere, askeri bir akademiye sepetlenmemden bir yıl, dostumun ölümünden de iki yıl önceydi sanırım. Yani, 1934 yılının sonbaharında.

Bayan Sook beni bahçeye çağırmıştı; teneke bir leğene, çiçeğe durmuş bir kasımpatı demeti dikmişti ve iç açıcı bir görüntü oluşturacağı sundurmaya taşımak için yardımına ihtiyacı vardı. Leğen, kırk şişko haramiden daha ağırdı, biz onu güç belâ basamaklardan çıkartmaya çalışırken, yolda Odd Henderson göründü. Bahçe kapısında durdu, sonra kapıyı açtı: "Bana bırakın, Bayan." Mandıradaki yaşam ona çok yaramıştı; kilo almış, kolları kaslanmıştı, o kırmızımsı teni yanmış, sağlıklı bir esmerliğe kavuşmuştu. Koca leğeni kucakladı, bir çırpıda sundurmaya yerleştirdi.

"Çok teşekkür ederim, Bayım," dedi dostum. "Çok makbule geçti."

“Önemli değil,” dedi oğlan, hâlâ beni görmezden gele-
rek.

Bayan Sook, saçlarını uzun tutmaya özen göstererek, en
gösterişli çiçeklerden birkaçını kopardı. “Bunları annene
götür,” dedi, buketi oğlana verirken. “Ve sevgilerimi ilet.”

“Teşekkür ederim, Bayan. Baş üstüne.”

“Ah, Odd,” diye seslendi yeniden sokağa dönen oğlana,
“dikkatli ol! Onlar birer aslan, biliyorsun.” Ama duyama-
yacak kadar uzaklaşmıştı bile. Köşeyi dönünceye kadar ar-
kasından baktık; taşıdığı tehlikeden habersizdi: çöken yeşi-
limsi akşam alacasında alev alev yanan, hırlayan, kükreyen
kasımpatlarından.

MOJAVE ÇÖLÜ

(1975)

O kış öğleden sonrası, saat beşte, eski ruh doktoru yeni âşığı Doktor Bentsen'le randevusu vardı. İlişkileri ruhsal çözümlemeden duygusal yakınlığa dönüştüğünde, mesleki ahlak açısından, artık hastası olamayacağını söylemişti kadına. Hiç önemi yoktu. Doktor olarak pek yararı dokunmamıştı zaten; sevgili olarak da öyle – bir keresinde adamı bir otobüse yetiştirmek için koşarken seyretmiş (yüz kilonun üstünde, kısaca boylu, kıvrıkcık saçlı, geniş kalçalı, miyop bir Manhattan Entelektüeli) ve gülmüştü: Ezra Bentsen gibi huysuz ve tatsız bir erkeğı nasıl sevebilirdi? Yanıt olumsuzdu; işin aslı, bu adamdan hoşlanmıyordu bile. Ama en azından, teslimiyeti ya da çaresizliğı çağrıştırmıyordu. Kocasından ödü kopardı; Doktor Bentsen'den korkmuyordu. Yine de, asıl sevdiği erkek, kocasıydı.

Zengin bir kadındı; dahası, zengin kocasından yüklü bir harçlık alıyordu, dolayısıyla, âşığıyla haftada bir, bazen de iki kez (asla daha fazla değil) buluştuğı, gözlerden ırak, küçük bir daire tutabilmişti. Parası, erkeğın bu buluşmalarda beklediğı belli olan armağanlara da yetiyordu: Verdura kol düğmeleri, Paul Flato'nun klasik sigara tabakaları, olmazsa olmaz Cartier saat; adamın arada bir (çok daha добрaca), "borç" adı altında nakit para istediğı de oluyordu.

Kadına *hiç* armağan vermemişti. Eh, bir tane: aileden kalma, çok değerli bir takı olduğunu ileri sürdüğü, sedef bir İspanyol tarağı. Takabileceğı bir şey değildi elbette, çün-

kü kabarık, tütün rengi saçlarını hiç toplamazdı; aldatıcı bir saflık ve tazelik yansıtan yüzünü çevreleyen, çocuksu bir hale. Perhizler, Joseph Pilatos'la yapılan özel egzersizler ve Doktor Orentreich'ın müdahaleleri sayesinde, yirmi küsur gösteriyordu: otuz altı yaşındaydı.

İspanyol tarağı. Saçları. Bu ona, Jaime Sanchez'i ve dünkü konuşmayı hatırlattı. Jaime Sanchez berberiydi, tanışalı bir yılı bile bulmamıştı, ama kendilerince iyi dost olmuşlardı. Kadın az çok güvenir, içini açardı ona, adamsa kadına çok daha fazla güveniyordu. Son zamanlara kadar, Jaime'i mutlu, neredeyse aşırı talihli bir genç adam olarak görürdü. Carlos adındaki çekici, genç, dışçı sevgilisiyle oturuyordu. Carlos'la Jaime, San Juan'dan okul arkadaşlarıydılar; Porto Rico'dan birlikte ayrılmış, önce New Orleans'a, sonra da New York'a yerleşmişlerdi; Carlos'un dışçılık okulunu bitirmesini sağlayan da, güzellik uzmanı olarak çalışan, yetenekli Jaime idi. Şimdi Carlos'un kendi muayenehanesi vardı; bir sürü de varlıklı Porto Rico'lu ve siyah hastası.

Ancak, Jaime Sanchez'in genellikle bulutsuz olan gözleri, son zamanlarda karamsar, sarımsıydı; akşamdan kalma gibi; uzmanca kullandığı sakın ve usta elleri hafifçe titrer olmuştu.

Dün, kadının saçlarını makasla düzeltirken durmuş, soluk almakta zorlanır gibi değil de, haykırmamak için kendini güç tutarmış gibi solumuş, solumuştu.

"Ne oldu?" diye sordu kadın. "İyi misin?"

"Hayır."

Jaime lavabolardan birine gidip yüzüne soğuk su çarptı. Kurulanırken, "Carlos'u öldüreceğim," dedi. Neden diye sormasını beklercesine bir an durdu, kadının yalnızca bakması üzerine, sözünü sürdürdü: "Artık konuşmanın

yararı yok. Hiçbir şey anlamıyor. Sözlerim hiçbir şey ifade etmiyor ona. Onunla iletişim kurabilmemin tek yolu, onu öldürmek. O zaman anlar işte.”

“Ben de bir şey anlayamadım, Jaime.”

“Sana hiç Angelita’dan söz etmiş miydım? Kuzinim Angelita’dan? Buraya altı ay önce geldi. Oldu bitti âşıktı Carlos’a. Ta, evet, on iki yaşından beri. Şimdi de Carlos ona âşık oldu. Onunla evlenmek, bir ev dolusu çocuk yapmak istiyor.”

Kadın ne diyeceğini bilemedi, ilk aklına geleni sordu: “Kız hoş mu bari?”

“Fazlasıyla.” Makası almış, yeniden kırpmaya koyulmuştu. “Yo, gerçekten, mükemmel bir kız; ufacık tefecik, güzel bir papağan gibi, dahası çok da şirin, sevimli; tatlılığı bazen insanın canını yakıyor. Üstelik bunun farkında bile değil. Örneğin...” Kadın, Jaime’in lavabonun üstündeki aynada devinen yüzüne baktı; cazibesine sıkça kapıldığı o neşeli yüz değildi bu; acı ve şaşkınlık yansıtıyordu. “Angelita’yla Carlos, evlendikten sonra hep birlikte oturmamızı istiyorlar; üçümüz aynı evde. Fikir kızdan çıktı, ama Carlos da evet! evet! dedi; bundan böyle iki kardeş gibi yaşamalıymışız. İşte, bu yüzden onu öldürmek zorundayım. Beni böylesi bir cehenneme lâayık gördüğüne göre, beni hiç sevmemiş demek. ‘Evet, seni seviyorum, Jaime,’ diyor, ‘ama Angelita – bu farklı bir durum.’ Fark filan yok. Birini ya seviyorsundur ya da sevmiyorsundur. Bir ilişkiyi ya mahvedersin ya da etmezsin. Fakat Carlos bunu asla anlayamayacak. Hiçbir şey ulaşamıyor ona, ulaşamaz da – bir merminin ya da usturanın dışında.”

Kadının içinden gülmek geldi, ama yapamayacağının farkındaydı, çünkü adamın çok ciddi olduğunu anlamıştı, ayrıca biliyordu: bazı insanlara gerçeği göstermenin, *anla-*

malarını sağlamanın tek yolu, onları aşırı bir biçimde cezalandırmaktan geçer.

Yine de, güldü, ama Jaime'in gerçek bir kahkaha olarak yorumlayamayacağı bir şekilde. Halden anlayan bir omuz silkişi andırıyordu. "Sen hiç kimseyi öldüremezsın, Jaime."

Kadının saçını taramaya başladı; fırça darbeleri yumuşak değildi, ancak kadın bu öfkenin aslında ona değil, erkeğin kendisine yönelik olduğunu biliyordu. "Lanet olsun!" Sonra: "Hayır. Çoğu intiharın nedeni de bu zaten. Biri sana işkence ediyor. Onu gebertmek istiyor ama yapamıyorsun. Onca acıyı, sırf onu sevdiğin için çekiyorsun ve onu sevdiğin için de öldüremiyorsun. Sen de kalkıp kendini öldürüyorsun."

Ayrılırken, Jaime'i yanağından öpüp öpmemeyi tarttı, sonra, elini sıkmakla yetindi. "Basmakalıp bir laf olduğunu biliyorum, Jaime. Şu an işe yaramayacağını da. Ama unutma; her zaman bir başkası vardır. Yeter ki, hep aynı kişiyi arayıp durma; hepsi bu."

Buluştukları ev, Doğu Altmış beşinci Cadde'deydi; bugün, Beekman Meydanı'ndaki küçük evinden oraya yürüyerek gitti. Hava rüzgârlıydı; kaldırım kıyısında hâlâ erimemiş kar kümeleri, havadaysa kar kokusu vardı, ama kocasının Noel'de verdiği samur rengi, içi samur astarlı süet manto-su sıcacık tutuyordu.

Bu daireyi, onun yerine kuzenlerinden biri tutmuştu; kendi adına. Huysuz bir kocakarıyla evli olan ve Greenwich'te oturan bu kuzen, buraya arada bir sekreteriyle gelirdi; burun-koparan bir Mitsouka parfümüne bulanana, şişman bir Japon kadın. Bu akşamüstü de daire buram buram parfüm kokmaktaydı; kuzeni bu yakınlarda yine oynas-

mıştı anlaşılan? Çarşafı değiştirmeliyim, diye düşündü.

Değiştirdi, sonra da hazırlandı. Yatağın yanındaki seh-paya, parlak mavi kâğıda sarılı, küçük bir kutu koydu; içinde Tiffany'den aldığı, altın bir kürdan vardı; tatsız alışkanlıklarından biri de, dişlerini durmaksızın, üstelik peş peşe, sayısız karton kibritle karıştırmak olan Doktor Bentsen için bir armağan. Altın kürdan bu işlemin nahoşluğunu biraz azaltırdı belki. Pikaba bir dizi Lee Wiley ve Fred Astaire plağı yerleştirdi, kendine bir kadeh soğuk, beyaz şarap dol-durdu, tamamen soyunup vücudunu kremledi, yatağa uzandı; mırıldanarak muhteşem Fred'e eşlik ederken, kulağı kapıda, kilitte dönecek anahtarın sesindeydi.

Görünüşe bakılırsa, orgazmlar Ezra Bentsen'e acı verir gibiydi: yüzünü buruşturur, takma dişlerini sıkar, ürkmüş bir köpek gibi inilderdi. Bu iniltiyi duymak, her seferinde rahatlatırdı kadını, çünkü köpüğe kesmiş gövdenin az sonra üzerinden ayrılıp yana devrileceği anlamına gelirdi; işi bitince oyalanacak, sevgi dolu iltifatlar fısıldayacak erkeklerden değildi: hemen kayardı yana. Bugün de, yine aynı şeyi yaptı ve kendisine alındığını gayet iyi bildiği kutuya uzandı açęözllükle. Kutuyu açınca homurdandı.

Kadın açıkladı: "Altından bir kürdan."

Adam kıkırdadı; alışılmadık bir sesteki çıkardığı, çünkü mizah duygusu zayıftı. "Çok şirin," dedi, hemen de dişle-rini karıştırmaya koyuldu. "Dün gece ne oldu, biliyor mu-sun? Thelma'yı tokatladım. Ama sıkı bir tokattı. Midesine de bir yumruk indirdim."

Thelma karısıydı; bir pedagogdu, çok başarılı olduğu söyleniyordu.

"Thelma'nın sorunu, onunla hiç konuşamamandır. Onunla konuşulmaz. Anlamaz çünkü. Bazen, ona bir mesaj iletmenin tek yolu bu. Şöyle okkalı bir şamar."

Kadının aklına Jaime Sanchez geldi.

“Bayan Roger Rhinelande diye birini tanıyor musun?” diye sordu Doktor Bentsen.

“Mary Rhinelande mı? Babası, babamın en yakın dostuydu. Ortak bir haraları vardı; yarış atı yetiştirmek için. Mary’nin atlarından biri, Kentucky Yarışı’nı kazanmıştı. Zavallı Mary. Aşağılık bir piçle evlendi.”

“O da öyle söylüyor.”

“Ya? Bayan Rhinelande yeni hastalarından biri mi?”

“Yepyeni. Çok komik. Bana geliş nedeni, aşağı yukarı seninkiyle aynı; durumunuz çok benzeşiyor.”

Nedeni mi? Aslında, Doktor Bentsen’in kanepesinde baştan çıkmasını sağlayan, bir sürü sorunu vardı; başlıca derdi de, ikinci çocuğunun doğumundan buyana, kocasıyla cinsel ilişkiye girememesiydi. Yirmi dört yaşındayken, kendisinden on beş yaş büyük bir erkekle evlenmişti. Sık sık kavga etmelerine ve birbirlerini kıskanmalarına karşın, evliliklerinin ilk beş yılı belleğine lekesiz bir anı olarak kazanmıştı. Sorun, kocasının çocuk istemesiyle baş göstermişti; erkeğe öylesine âşık olmasaydı, asla razı gelmezdi – çocuklardan, çocukluğundan beri korkardı; bir çocuğun varlığı onu hâlâ tedirgin ederdi. Yine de, bir oğlan vermişti kocasına, ama gebelik deneyimi yaralamış, sarsmıştı onu: gerçekten sancı çekmediği zamanlar bile çektiğini sanıyordu; doğumdan sonra da, bir yıl süren bir bunalıma girdi. Her gün uyku ilacı alıp on dört saat uyuyor, kalan on saati uyanık geçirmek için de, peş peşe amfetamin yutuyordu. İkinci çocuk, yine bir oğlan, bir sarhoşluk kazasıydı – öte yandan, kocasının onu kandırdığından da kuşkulanmıyor değildi. Yine gebe kaldığını öğrenince, aldırma istedi, kocasıysa böyle bir şey yaparsa onu boşamakla tehdit etti. Eh, buna çok pişman olacaktı işte. Bebek iki ay erken doğmuş-

tu, az kaldı ölüyordu; yoğun bir iç kanama nedeniyle, ana-oğul, aylarca yoğun bakım denen cehennemde kaldılar. O günden sonra, kocasıyla aynı yatağı hiç paylaşmadı; istedi ama yapamadı, çünkü onu karşısında çıplak görmek, erkekliğini içinde hissetmek, dayanılmaz bir dehşeti, korkuları hortlatıyordu.

Doktor Bentsen diz jartiyeriyle tutturulmuş, "aşk yaparken" bile çıkarmadığı, kalın, siyah çoraplar giyerdi; şimdi, jartiyerli bacaklarını kıcı-parlamış, mavi, şayak pantolonuna sokarken, "Bir bakalım," dedi, "yarın Salı. Çarşamba, yıl dönümümüz..."

"Bizim yıl dönümümüz mü?"

"Thelma'yla benim. Onu bir yere götürsem diyorum... şu aralar en iyi lokanta hangisi?"

"Ne fark eder ki? Zaten çok küçük, çok havalıdır, sahibi de seni asla içeri almaz."

Hiç şakadan anlamazdı: "Bu ne biçim laf böyle! Ne demek yani, beni içeri almaz?"

"Çok basit. Sana şöyle bir bakar ve topuklarının kılılı olduğunu anlar. Kılılı topuklulara servis yapmayan *insanlar* da var. O da onlardan biri işte."

Kadının hiç de yaygın olmayan argo sözcükler kullanmasına alıştı, bunların anlamını biliyormuş gibi davranmayı öğrenmişti; tıpkı kadının onun çevresinden habersiz oluşu gibi, o da kadının yaşadığı ortam konusunda zır cahildi, ama dümen suyuna girmeye hazır, kararsız kişiliği, bunu kabullenmesini engelliyordu.

"Pekâlâ," dedi Doktor Bentsen. "Cuma uygun mu? Beş gibi?"

"Hayır, kalsın," dedi kadın. Kravatını bağlamakta olan adam, duruverdi; kadın hâlâ yataktaydı; üzeri açık, çıplak; Fred 'By Myself'i söylemekteydi. "Teşekkür ederim, sevgili

Doktor B., ama bir daha buluşacağımızı hiç sanmıyorum.”

Erkeğin afalladığını görebiliyordu. Elbette zleyecekti kadını – güzeldi, düşünceliydi, adamın para istemesini dert etmiyordu. Gelip yatağın kenarına diz çöktü, kadının göğüslerini okşadı. Dudağının üstünde buz gibi bir ter bıyığı vardı. “Neler oluyor? İlaç? İçki?”

Kadın güldü: “Sadece beyaz şarap içtim, üstelik çok az. Hayır, dostum. Tek nedeni, topuklarının kılılı olması.”

Ruh doktorlarının çoğu gibi, Doktor Bentsen de mecazdan anlamaz, sözcükleri olduğu gibi yorumlardı; kadın bir an, onun çoraplarını çıkarıp ayaklarını inceleyeceği duyusuna kapıldı. Ters ters, bir ocuk gibi söylendi: “Topuklarım kılılı *değil*.”

“Evet efendim, kılılı. Hem de bir at kadar. Bütün sıradan atların topukları kılılıdır. İyi cinslerin, saf kanların değildir. Soylu bir atın topukları düz ve parlaktır. Thelma’ya sevgilerimi ilet.”

“Ukal. Cuma?”

Astaire’in plağı sona ermişti. şarabın kalanını bir yudumda içti.

“Olabilir. Seni ararım.”

Ama aramadı, bir daha da hiç buluşmadı onunla; yalnızca bir kez gördü: bir yıl sonra, La Grenouille’da yan yana masalara düştüklerinde; Mary Rhinelande’la öğle yemeği yemekteydi; hesabı Mary’nin ödediğini görünce, keyiflendi.

Yine yürüyerek Beekman Alanı’ndaki evine dönerken, gerçekten de kar yağmaya başladı. Uçuk sarıya boyanmış n kapının, aslan pençesi biçiminde, piriņ bir tokmağı vardı.

Evde çalışan dört İrlandalı kadından biri, Anna kapıyı açtı, bütün öğleden sonrayı Rockefeller Merkezi'nde buz pateni yaparak geçiren, yorgun düşen çocukların doyurulup yatırıldığını bildirdi.

Tanrı'ya şükür. Her gün yinelen şu yarım saatlik oyun süresinden, masal anlatmaktan ve iyi geceler öpücüğünden kurtulmuştu; belki aman aman şefkatli bir anne değildi, ama görevlerinin bilincindeydi – tıpkı kendi annesi gibi. Saat yedide kocası aradı, yedi buçukta evde olacağını haber verdi; sekiz buçukta San Francisco'lu arkadaşları Sylvester Hales ve eşiyle birlikte bir yemek davetine gideceklerdi. Yıkandı, Doktor Bentsen'in anılarını silmek izin kokular süründü, zaten pek az yaptığı makyajını tazeledi, gri, ipek bir kaftanla, inci tokalı, saten terliklerini giydi.

İkinci kattaki kütüphanede, şöminenin önünde pozunu almıştı ki, kocasının basamakları tırmandığını duydu. Tıpkı odanın kendisi gibi, zarif, davetkâr bir pozdu; sekizgen, alışılmadık bir odaydı, tarçın rengi duvarlar, sarı cilalı, parke bir zemin, pirinç kitap rafları (Billy Baldwin'den kapılmış bir fikir), sarı Çin vazolarına yerleştirilmiş, dev boyutlu iki orkide demeti, köşede bir Marino Marini atı, şöminenin üstünde Gauguin'den bir Okyanusya, şöminede de tatlı tatlı titreşen, narin bir ateş. Çift kanatlı camlı kapılardan kararmış bahçe, yağın kar ve East Irmağı'nda fenerler gibi gezinen, ışıklı römorkörler görünüyordu. Tam şöminenin karşısında kahverengi kadife kaplı, kocaman bir divan vardı, onun önündeki, zeminle aynı renk, cilalı sehpanın üzerinde de gümüş bir buz kovası; biberle tatlandırılmış, kırmızı Rus votkasıyla dolu bir sürahi, kovada soğumaktaydı.

Kocasını kapının eşiğinde durakladı, görüntüyü başıyla onayladı; bir kadının dış görünüşüne gerçekten dikkat eden erkeklerdendi, tek bir bakışla bütün havayı özümser-

di. Onun için giyinip süslenmeye değerdı; işte bu adamı sevmesinin daha önemsiz nedenlerinden biri de buydu. Daha önemli bir nedense, hayatının tek erkeğı olan, öyle de kalacak olan babasına benzemesiydi; babası kendini vurmuştu, nedenini kimse anlayamamıştı, çünkü neredeyse anormal denecek kadar ketum bir beyefendiydi. Bu olaydan önce, kadın üç kez nişanlanıp ayrılmıştı, fakat babasının ölümünden iki ay sonra George'la tanışmış, hem görüşü hem de tavırları o büyük, yitik aşkını çağrıştırdığı için, onunla evlenmişti.

Erkeğı yarı yolda karşılamak üzere, ilerledi. Yanağından öptü, dudaklarına değen ten, pencereye vuran kar taneleri kadar soğuktu. İri yarı bir İrlandalıydı; siyah saçlı, yeşil gözlü; son zamanlarda epeyce kilo almasına, azıcık da gerdan salmasına karşın, hâlâ yakışıklıydı. Yüzeysel bir canlılığı, zindeliğı vardı; sırf bu yüzden, erkekler de kadınlar da kapılırdı ona. Ancak, yakından incelediğinde, gizli bir bitkinliğin yanı sıra, gerçek bir iyimserliğin eksikliği de sezilirdi. Karısı fena halde farkındaydı bunun; neden olmasın ki? Başlıca sebebi, kendisi değil miydi?

“Berbat bir gece var dışarıda,” dedi kadın, “sen de çok yorgun görünüyorsun. Hadi, evde oturalım ve yemeğimizi ateşin karşısında yiyelim.”

“Gerçekten, sevgilim – kusura bakmazsın, değil mi? Halesler'e ayıp olmaz mı? Her ne kadar kadın kancığın teki olsa da.”

“George! O sözcüğü kullanmasana. Nefret ettiğimi biliyorsun.”

“Üzgünüm,” dedi erkek; öyleydi de. Karısını incitmeye özen gösterirdi, tıpkı kadının da aynı özeni gösterdiği gibi: onları aynı anda, hem bir arada hem de ayrı tutan sessizliğin ürünlerinden biri.

"Telefon edip üşüttüğünü söylerim."

"Eh, yalan da sayılmaz hani. Galiba üşüttüm."

Kadın Halesler'i arar, Anna'ya da çorba ve sufliden oluşan bir yemek hazırlayıp bir saat sonra getirmesini tembihlerken, adam kızıl votkadan irice bir yudum aldı; midesine ateş düşmüş gibi oldu; karısı dönmeden, kadehini bolca doldurup divana boylu boyunca uzandı. Kadın yere diz çöktü, kocasının ayakkabılarını çıkarıp ayaklarını ovmaya başladı: İşte, *bu* topuklar kesinlikle kıllı değildi.

Erkek inledi. "Hımm. Çok iyi geldi."

"Seni seviyorum, George."

"Ben de seni seviyorum."

Kalkıp bir plak koymayı düşündü, ama hayır, şömine-deki ateşin sesi yeterliydi.

"George?"

"Efendim, canım?"

"Ne düşünüyorsun?"

"Ivory Hunter adındaki kadını."

"Gerçekten de Ivory Hunter* adında bir kadın tanıyor musun?"

"Şey, bu onun sahne adıydı. Striptizciydi."

Kadın güldü. "Nedir bu, üniversite maceralarından biri mi?"

"Onunla hiç tanışmadım. Yalnızca bir kez adını duymuştum. Yale'den ayrıldıktan sonraki yazdı."

Erkek gözlerini yumdu, votkasını bitirdi. "Otostopla New Mexico ve California'yı dolaştığım yaz. Anımsadın mı? Burnumu kırmıştım hani? Califonia'daki Needles'da,

* (İng.) Fildişi Avcısı. (ç.n.)

bir bar kavgasında." Kocasının kırık burnundan hoşlanırdı, yüzünün aşırı yumuşaklığını dengeliyordu; bir ara ameliyatla yeniden kırdırıp düzelttirmek istemişti de, kadın onu caydırmıştı. "Eylül başıydı, Güney California'da yılın en sıcak zamanı; neredeyse her gün, otuz yedi derecenin üstünde. Hiç olmazsa çölü geçmek için bir otobüse binmem gerekirdi, ama aptallık ettim ve kendimi yirmi beş kiloluk bir sırt çantasıyla, Mojave'ın ortasında, zırl zırl terlerken buldum. Gölgede elli derece vardı, yemin ederim. Üstelik ortada gölge filan da yoktu. Sadece kum, çalı ve fokurdayan bir gökyüzü. Bir kere, büyük bir kamyon geçti, ama durmadı. Karşıdan karşıya geçmekte olan bir çingiraklı yılanı ezip gitti.

"Bir yerlerde bir şey olmalı, diye düşünüyordum sürekli. Bir benzinci, tamirhane filan. Arada bir, bir arabanın geçtiği oluyordu, ama ben görünmez olmuştum sanki. Kendime acımaya başlamıştım; çaresizliğin ne olduğunu, Budistlerin genç rahipleri inzivaya yollamakla ne kadar akıllılık ettiğini anlıyordum artık. İnsanı yola getiriyor, adam ediyor. Bebeklikten kalma o son tabakayı da sıyrıp atıyor.

"Sonra, Bay Schmidt'e rastladım. Önce serap gördüğümü sandım. Yolun kırk metre kadar ilerisinde, yaşlı, ak saçlı bir adam. Karayolunun kıyısında duruyordu; çevresinde kıpırdaşan ısı dalgaları. Yaklaşınca elindeki bastonu, kapkara gözlüklerini gördüm; kiliseye gider gibi giyinmişti – beyaz takım elbise, beyaz gömlek, siyah boyunbağı, siyah ayakabılar.

"Bana bakmadan, uzaktan seslendi: 'Adım George Schmidt.'

"Evet. Tünaydın, efendim, dedim.

"'Öğleyi geçti mi?' diye sordu.

"'Üçü geçti.'

“‘Öyleyse, iki saatten fazladır buradayım. Nerede olduğumu söyleyebilir misiniz, acaba?’

“‘Mojave çölündeyiz. Needles’ın yaklaşık otuz kilometre kadar batısında.’

“‘Aklınız alıyor mu?’ dedi. ‘Yetmiş yaşında, kör bir adamı çölün ortasında bırakmak. Cebimde on dolar, hepsi o. Kadınlar sineğe benzer: ya şekere konarlar ya pisliğe. Tamam, şeker olduğumu iddia etmiyorum, ama onun şu anda boka konduğu bir gerçek. Adım George Schmidt.’

“‘Evet, Bayım, söylemiştiniz,’ dedim. ‘Ben de George Whitelaw.’ Nereye gittiğimi, amacımı öğrenmek istedi; New York’a doğru otostop yaptığımı söyleyince, bir süre elinden tutup bir araç bulana kadar yardım edip edemeyeceğimi sordu. Ah, Alman aksanıyla konuştuğunu ve bayağı iri, hatta şişman biri olduğunu söylemeyi unuttum: hayatı boyunca bir hamakta yatmış birine benziyordu. Ama elini tutunca, sertliğini, büyük gücünü hissettim. Böyle bir çift elin boğazını sıkmasını hiç istemezsin, inan. ‘Evet, ellerim güçlüdür,’ dedi. ‘Tam elli yıl masörlük yaptım, son on iki yılı Palm Springs’te. Suyun var mı?’ Ona, hâlâ yarısı dolu olan mataramı verdim. Sonra, anlatmayı sürdürdü: ‘Beni burada bir yudum susuz bıraktı. Beni faka bastırdı. Oysa Ivory’yi benim kadar iyi tanıyan birinin, bu oyuna gelmemesi gerekirdi. Karımdan söz ediyorum, Ivory Hunter’dan. Striptiz yapar; 1932’de, Chicago Dünya Fuarı’nda dans etmiş; büyük bir yıldız olabilirdi, tabii şu Sally Rand denen kadın olmasaydı. Yelpazeli dans numarasını Ivory icat etmiş ama Sally Rand hemen üstüne yatmış. Ivory’nin dediği bu. Belki de palavralarından biridir. Ah-ah, şu çingiraklıya dikkat et, yakınlarda bir yerde, gerçekten de çingirak çaldığını duyabiliyorum. İki şeyden korkarım: yılanlarla kadınlardan. Öyle çok ortak yönleri var ki. Bir tanesi de

şu: en son ölen yerleri, kuyrukları.’

“Birkaç araba geçti; ben elimi salladım, yaşlı adam da bastonunu, ama fazlasıyla tuhaf bir görüntü oluşturunuyor-duk sanırım: tulum giymiş, pis bir oğlanla bayramlık giysilerine bürünmüş, kör, şişman bir adam. O kamyon sürücüsü bizi almasaydı, hâlâ orada dikiliyor olurduk. Meksikalıydı. Kamyonu yolun kenarına çekmiş, lastik değiştiriyordu. Beş sözcük kadar Tex-Mex* biliyordu, hepsi de dört harfliydi; neyse ki, Alvin amcamla Küba’da geçirdiğim yazdan kalma İspanyolcamdan epey bir şeyler hatırlıyordum. Her neyse, Meksikalı şoför El Paso’ya gittiğini, eğer bizim istikamet de buysa, bizi kamyonuna alabileceğini söyledi.

“Fakat Bay Schmidt pek hevesli değildi. Onu kamyonun kasasına neredeyse zorla sokmam gerekti. ‘Meksikalılardan nefret ederim,’ dedi. ‘Hoşlandığım bir Meksikalıya hiç rastlamadım. Hep o Meksikalı yüzünden... Daha on dokuzunda, Ivory ise teninin temasından çıkarabildiğim kadarıyla, altmışını çoktan geçmiş. Birkaç yıl önce onunla evlendiğimde, elli ikiyim, demişti. 111 sayılı karayolu üzerinde, bir treyler parkında yaşıyordum. Palm Springs’le Cathedral City arasındaki şu karavan kamplarından birinde. Cathedral City! Gürültülü, pis tavernalardan, bilardo salonlarıyla ibne barlarından ibaret bir batakhaneye amma de uygun isim ha! Hakkında söylenebilecek tek şey, Bing Crosby’nin orada yaşadığı. Bunun bir önemi varsa tabii. Her neyse, hemen yandaki karavanda arkadaşım Hulga yaşıyordu. Karım öldüğünden beri –Hitler’le aynı gün öldü– işe Hulga götürüyordu beni; masörlük yaptığım Yahu-di kulübünde garsondu. Kulüpteki bütün kız ve erkek gar-

* Texas İngilizcesiyle Meksika İspanyolcası karışımı. (ç.n.)

sonlar iri yarı, sarışın Almanlardı. Yahudilerin hoşuna gidiyordu bu; onları beygir gibi çalıştırmak. Bir gün, Hulga kuzininin geleceğini söyledi. Ivory Hunter. Gerçek adını unuttum, evlenme cüzdanında yazıyordu, ama unuttum. Üç kez evlenmişti, gerçek adını kendisi de anımsamıyordu herhalde. Neyse, Hulga bu kuzinin, yani Ivory'nin ünlü bir dansçı olduğunu, fakat son kocasını kaybettiğinden buyana, bir yıldır hastanede yattığını anlattı; veremden. Hulga onu bu yüzden Palm Springs'e davet etmişti. Havası iyi gelir diye. Onun da gidecek başka yeri yoktu zaten. İlk geldiği gece, Hulga beni de çağırdı; ânında hoşlandım kadından; fazla konuşmadık, daha çok radyo dinledik, ama Ivory'den hoşlanmıştım. Gerçekten çok tatlı bir sesi vardı; alçak, yumuşak, tıpkı hemşirelerinki gibi; ne içki ne de sigara kullandığını söyledi, benim gibi o da Tanrı'nın Kilisesi'ne üyeymiş. Ondan sonra artık her gece Hulga'daydım."

George bir sigara yaktı, karısı da kadehine biraz daha biberli votka ekledi. Sonra, kendine de bir kadeh doldurduğunu görünce, şaşırды. Kocasının anlattığı öyküdeki bazı şeyler, yaşamında her zaman var olan, ama genellikle Librium'la bastırılan korkuları hortlatmıştı; bu anıların sonunun nereye varacağını kestiremese de, bir hedefi olduğunu biliyordu, çünkü George asla boşa gevezelik etmezdi. Yale Hukuk Fakültesi'nden üçüncülükle mezun olmuş, ama avukatlık yapmamış, Harvard İş İdaresi bölümünü sınıf birincisi olarak bitirmişti; son on yılda, bir Kabine üyeliği. teklifi, bir de İngiltere ya da Fransa'da, daha doğrusu arzu ettiği herhangi bir ülkede elçilik önerisi almıştı. Her neyse, kadının votkaya, şöminenin ışığında alev alev yanan, kızıl

sıvıya ihtiyaç duymasına yol açan şey, George White-law'un rahatsız edici bir biçimde Bay Schmidt'e dönüşmesiydi; kocası olağanüstü bir taklitçiydi. Bazı arkadaşlarını, tepelerini attıracak kadar iyi taklit ederdi. Ama bu seferki, öyle gelişigüzel bir öykünme değildi; kendinden geçmiş, bir başkasının zihnine yerleşmiş gibiydi.

“Karım öldüğünden beri kullanılmayan, eski bir Chevy'm vardı. Ivory tamir ettirdi ve Hulga'nın yerine beni işe götürüp getirmeye başladı. Geriye bakınca, bunun iki kadının planladığı bir dümen olduğunu anlıyorum, ama o sıralar uyanamamıştım. Kampta Ivory'yle tanışan herkes, harika bir kadın olduğundan söz ediyordu; iri mavi gözlelerinden, düzgün bacaklarından filan. Sırf iyi kalpliliğinden, diyordum; Tanrı'nın Kilisesi – işte, kör ve yaşlı bir adama bakmasının, ona yemekler pişirmesinin nedeni buydu. Bir gece, radyoda *Hit Parade*'i dinlerken, beni öptü, bacağımla okşadı. Kısa bir süre sonra, günde iki kez yapmaya başlamıştık – kahvaltından önce, bir kere de akşam yemeğinden sonra; bir düşün, benim gibi altmış dokuz yaşındaki bir adam. Ama görünüşe göre benimki için çıldırıyordu, tıpkı benim de o kancığa deli olduğum gibi–”

Kadın kadehindeki votkayı şömineye fırlattı, alevler tısladı, sonra parladı; ancak boşa giden bir protestoydu: Bay Schmidt'e ulaşmak olanaksızdı.

“Evet, efendim, Ivory kızgın bir kancıktı. Sözcüğün her anlamıyla. Tanıştıktan bir ay sonra evlendik. Fazla değişmedi; bana yine iyi bakıyor, karnımı güzelce doyuruyor, kulüpteki Yahudileri anlatırken, ilgiyle dinliyordu; seksi azaltmak isteyen ben oldum – *adamakıllı* azaltmak; tansiyonumu filan düşünerek. Hiç yakınmadı. Birlikte İncil okur-

duk, her gece, ben uyuyana kadar dergi okurdu bana, *Reader's Digest*, *The Saturday Evening Post* gibi, kaliteli şeyler. Hep, benden önce ölmek istediğini, yoksa çok üzüleceğini, dımdızlak kalacağını söylerdi. Bırakacak fazla bir şeyim yoktu. Sigortam yoktu, sadece ortak hesabımıza aktardığım biraz birikmiş param, bir de onun adına kaydettirdiğim karavanım, hepsi bu. Yo, Hulga'yla yaptığı o büyük kavgaya kadar, aramızda tek bir tartışma geçmedi diyebilirim.

“Uzunca bir süre, neden kavga ettiklerini öğrenemedim. Tek bildiğim, artık birbirleriyle konuşmadıklarıydı; Ivory'ye neler olup bittiğini sorunca, “Hiçbir şey,” diye karşılık verdi. Bildiği kadarıyla, Hulga'ya herhangi bir kızgınlığı yoktu. “Ama çok içtiğini sen de biliyorsun,” dedi. Doğruydum. Dediğim gibi, Hulga kulüpte garsondu, bir gün bir hışım masaj odasına daldı. Masada bir müşterim vardı, kıcı başı açık, ama Hulga hiç aldırmadı – bir içki fabrikası gibi kokuyor, ayakta zor duruyordu. Az önce kovulduğunu söyledi, ardından küfretmeye ve işemeye başladı. Bir yandan höykürüyor, bir yandan da yerlere işiyordu. Kamptaki herkesin bana güldüğünü, Ivory'nin kart bir fahişe olduğunu ve artık sıfırı tükettiği için bana yamandığını söyledi. Peki ya ben, ne kadar ahmak olduğumun farkında mıydım? Karımın, Tanrı bilir ne zamandır Freddy Feo'yla düzüştüğünü bilmiyor muydum?”

“Şimdi, bu Freddy Feo, orda burda sürten, aylağın tekiydi, bir Tex-Mex – hapisten yeni çıkmıştı, karavan parkının müdürü onu Cat City'deki ibne barlarının birinde bulmuş, her işe koşturmak üzere yanına almıştı. Yüzde yüz ibne olduğunu sanmıyorum, çünkü para karşılığında oralar-daki yaşlı kızlarla yatıp kalkıyordu. Bunlardan biri de Hulga'ydı. Oğlan için çıldırıyordu. Sıcak gecelerde, karavanı-

nın önündeki salıncaklı koltukta oturup sek tekila –limon-suz filan– içerler, oğlan da gitar çalıp şarkı söylerdi. Ivory'nin tarifine göre, bu yeşil gitarın üzerinde, sahte elmaslarla oğlanın adı işliymiş. Şunu kabul etmeliyim ki, ser-seri şarkı söylemesini biliyordu. Ama Ivory ona katlanamadığını ileri sürerdi hep; Hulga'yı soyup soğana çevirmeye çalışan, basit, küçük bir Meksikalı olduğunu söylerdi. Bana gelince, onunla on kelime bile konuşmuş değildim, fakat kokusu yüzünden hiç haz etmiyordum ondan. Burnum bir av köpeğinkine gibidir; oğlanın kokusunu yüz metre öteden alıyordum; saçına öyle çok briyantın sürerdi ki – bir de, Ivory'nin *Paris Akşamı* dediği bir şey.

“Ivory yeminler etti, doğru olmadığını söyledi. O? O hiç Freddy Feo gibi Tex-Mex bir sıçanın kendisine dokunmasına izin verir miydi? Bütün mesele, Hulga'nın Feo tarafından terk edilmeyi hazmedememesiymiş; kıskançlıktan deliye dönmüş, oğlanın Cat City ile Indio arasındaki her şeyi düzdüğünü sanıyormuş. Bu yalanları dinlemekle kendisini aşağıladığımı söyledi; kendisiyse, Hulga'ya sövmekten çok acıyordu. Sonra, verdiğim alyansı çıkardı (ilk karıma aitti, ama Ivory fark etmez, demişti; çünkü Hedda'yı çok sevdiğimi biliyor, bu da aslında hoşuna gidiyordu), bana uzattı; eğer ona inanmıyorsam yüzüğü alabilirdim, o da nereye olursa olsun, kalkan ilk otobüse biner, çekip giderdi. Yüzüğü parmağına geri taktım tabii; birlikte yere diz çöktük, dua ettik.

“Ona inanmıştım; en azından inandığımı sandım, ama beynimde bir tahterevalliydi sanki: evet, hayır, evet, hayır. Ivory ise esnekliğini yitirmişti, oysa eskiden tıpkı sesi gibi bedeninde de bir yumuşaklık, doğallık vardı. Şimdiyse gerilmiş bir telden farksızdı – ne kadar ovalasam, yoğursam da kaygılarını çıkarıp atamadığım için sızlanan, yakınan

Yahudi müşterilerim gibi. Hulga, Miramar'da bir iş buldu; treyler parkında kokusunu alır almaz, yolumu değiştiriyordum. Bir keresinde yanı başımda fısıldadığını duydum: "O tatlı karının, Meksikalı piçe bir çift altın küpe verdiğinden haberin var mı? Ama oğlanın erkek arkadaşı takmasına izin vermiyormuş." Bilemiyorum. Ivory her gece benimle birlikte, Tanrı'ya bizi ayırmaması için dua ediyordu. Öte yandan, gözümünden kaçmamıştı... Freddy Feo'nun dışarıda, karanlıkta bir yerlerde gitar çalıp şarkı söylediği o ılık gecelerde, karım, Bob Hope ya da Edgar Bergen'in filan tam ortasında radyoyu kapatıyor, çıkıp dışarıda oturuyor ve dinliyordu. Yıldızları seyrettiğini söylüyordu: "Dünyanın hiçbir yerinde, buradaki yıldızları göremezsin." Ama birdenbire, Cat City'den ve Springs'ten nefret etmeye başlamıştı. Çölden, kum fırtınalarından, elli derecelik yazlardan, eğer zengin ve Racquet Kulüp'e üye değilsen yapacak hiçbir şey bulamaktan. Bir sabah, bunları peş peşe sıraladı. Toplanıp havanın daha serin olduğu bir yere gitmemizi önerdi. Wisconsin. Michigan. Fikir bana da cazip gelmişti; böylece Freddy Feo'yla aralarındaki şey her neyse, biterdi.

"Kulüpteki müşterilerimden biri, Detroili bir adam bana Detroit Athletic Kulüp'te masörlük ayarlayabileceğini söylemişti, kesin değildi, ama bir şeyler yapılabilirdi. Bu kadarı bile Ivory'ye yetti. Göz açıp kapayınca kadar, karavan yerinden çıkarıldı, on beş yıllık kökler koparıldı; Chevy yola çıkmaya hazırdı, biriktirdiğimiz bürün para da seyahat çeki olarak cebimizdeydi. Dün gece beni tepeden tırnağa keseledi, saçımı şampuanladı, bu sabah da gün ışıır ışımaz yola koyulduk.

"Bir terslik olduğunun farkındaydım; otoyola çıkar çıkmaz uyuya kalmasaydım, anlardım da. Kahveme uyku ilacı katmış olmalı.

“‘Ama uyanınca, kokusunu aldım. Briyantinin ve o ucuz parfümün. Karavanda saklanıyordu. Bir yılan gibi kıvrılmıştı oraya. İlk düşündüğüm şu oldu: Ivory’yle oğlan beni öldürüp akbabalara atacaklar. ‘Uyandın mı, George?’ dedi. Söyleyiş biçimi, o belli belirsiz korku, aklımdan geçeni anladığını gösteriyordu... her şeyi tahmin ettiğimi, yani. *Arabayı durdur*, dedim. Nedenini sordu. Çişim geldi, dedim. Arabayı durdurdu; ağladığını duyabiliyordum. Ben inerken, ‘Bana çok iyi davrandın, George,’ dedi, ‘ama elimden başka bir şey gelmiyor. Senin bir mesleğin var. Nâsılsa bir iş bulursun.’”

“‘Arabadan indim ve gerçekten de çişimi yaptım; tam o sırada motorun çalıştığını duydum; Ivory gazlayıp gitti. Sen gelinceye kadar nerede olduğumu bile bilmiyordum, Bay...?’”

“‘Adımı söyledim: ‘George Whitelaw.’ Sonra, söylendim: ‘Hey Tanrım, bu cinayetten farksız. Kör bir adamı ıssız bir yerde, öylece bırakmak. El Paso’ya varınca, doğru bir kara-kola gideriz.’”

“‘‘Yo, olmaz,’ dedi. ‘Başı yeterince dertte, bir de polise buluşmasın. Boka kondu, bırak orada kalsın. Asıl yolunu kaybetmiş olan, Ivory. Üstelik onu hâlâ seviyorum. İşte, bir kadın sana bunları yapıyor ve sen onu hâlâ sevebiliyorsun.’”

George kadehini yeniden doldurdu, kadın da şömineye bir kütük daha yerleştirdi; yeni parlayan alev, ansızın yanaklarına hücum eden öfkeli kızılıktan biraz daha açık renkti.

“‘O tür kadınlar yapar,’ dedi, saldırgan, meydan okuyan bir ses tonuyla. ‘Yalnızca deli biri... Benim böyle bir şey yapabileceğime inanıyor musun?’”

Erkeğin gözlerindeki anlam, neredeyse gözle görülebi-

len suskunluğu, kadını afallattı; gözlerini kaçırdı, sorusunu yuttu. "Peki, sonra ne oldu ona?"

"Bay Schmidt'e mi?"

"Bay Schmidt'e."

Kocası omuz silkti. "Onu El Paso dışında, kamyonların durduğu bir lokantada bir bardak süt içerken bıraktım. Şansım yaver gitmişti; bir kamyon şoförü beni ta Newark'a kadar getirdi. Bu olay aklımdan çıkmış, gitmişti. Ama şu son aylarda, nedense kendimi sık sık Ivory Hunter'la George Schmidt'i düşünürken yakalıyorum. Belki de yaştan; ben de kendimi yaşlı hissetmeye başladım artık."

Bir kez daha erkeğin yanına diz çöktü, elini tuttu, parmaklarını parmaklarına doladı. "Elli iki yaşındasın ve kendini *yaşlı* hissediyorsun?"

Erkek içine kapanmıştı, konuştuğunda sesi, kendi kendisine seslenen birinin hayret dolu mırıltısıydı. "Hep öyle güvendim ki kendime. Yolda yürürken bile, bir *canlılık* hissederdim. İnsanların bana baktığını –sokakta, lokantada, bir partide– gıpta ettiğini, kim bu herif, diye merak ettiklerini hissedebiliyordum. Ne zaman bir partiye katılsam, istesem oradaki kadınların yarısını elde edebileceğimi bilirdim. Ama hepsi bitti artık. Bizim George Whitelaw görünmez adam oldu sanki. Tek bir baş bile bana doğru dönmüyor. Geçen hafta Mimi Stewart'ı iki kez aradım, karşılık vermedi. Sana söylemedim, ama dün Buddy Wilson'ın yerine uğradım; küçük bir kokteyl parti veriyordu. En az yirmi genç, çekici kız vardı, biri bile yüzüme bakmadı; onlar için fazla gülümseyen, yorgun, yaşlı bir adamdım, o kadar."

"Christine'le hâlâ görüştüğünü sanıyordum."

"Sana bir sır vereyim. Christine, Philadelphialı Rutherfordlar'ın oğluyla nişanlandı. Kasım'dan beri görmedim

onu. Oğlan tam ona göre; Christine mutlu, ben de onun adına mutluyum."

"Hangi Rutherford bu? Paul mü, Kenyon mı?"

"Büyüğü."

"Kenyon, o zaman. Bunu biliyordun ve bana söylemedin?"

"Sana söylemediğim o kadar çok şey var ki, canım."

Ama bütünüyle doğru değildi bu. Sevişmekten vazgeçtikleri gün, erkeğin maceralarını konuşup tartışmaya –hatta işbirliği yapmaya– başlamışlardı. Alice Kent: beş ay; adamın boşanıp kendisiyle evlenmesini istediği için, ilişki bitmişti. Sister Jones: bir yıl; kocası öğrenince, bitmişti. Pat Simpson: *Vogue* dergisinin modellerindendi; Hollywood'a gitmiş, dönmeye söz vermiş ama dönmemişti. Adele O'Hara: güzel, alkolik, deli dolu, olay çıkarmaya bayılan; o ilişkiyi erkek bitirmişti. Mary Campbell, Mary Chester, Jane Vere-Jones. Başkaları. Şimdi de Christine.

Kimisini George kendisi bulmuştu, fakat çoğunluğu, kadının tezgahladığı "aşk serüvenleri" idi; kocasına tanıştırdığı kadın arkadaşları, erkeğe kucak açan ama nerede duracağını bilen, güvenilir sırdaşlar.

"Eh," diyerek içini çekti. "Christine'i suçlayamayız. Kenyon Rutherford oldukça iyi bir av." Kafası durmaksızın çalışıyor, kütüklerin arasında titreşen alevler gibi, harıl harıl araştırıyordu: boşluğu dolduracak bir isim. Alice Combs: hazır ama çok sıkıcı. Charlotte Finch: fazla zengin; George kendisinden zengin kadınların –ya da erkeklerin– karşısında, eziklik hissedirdi. Belki şu Ellison denen kadın? Hızlı bir boşanma için Haiti'ye giden şu bakımlı, şık Bayan Harold Ellison...

"Kaş çatmayı bırak," dedi kocası.

"Çatmıyorum."

“Bu daha fazla silikon, Doktor Orenteich’dan yeni faturlar demektir. İnsanca kırışıkları görmeyi yeğlerdim. Bunlara kimin neden olduğu, hiç önemli değil. Bazen hepimiz, birbirimizi ıssızlığın ortasında yapayalnız bırakırız, nednini de hiç anlayamayız.”

Bir yankı, mağaralardan yankılanan bir ses: Jaime Sanchez ve Carlos ve Angelita; Hulga ve Freddy Foe ve Ivory Hunter ve Bay Schmidt; Doktor Bentsen ve George; George ve kendisi; Doktor Bentsen ve Mary Rhinelanders...

Erkek, kenetlenmiş parmaklarını hafifçe sıktı, diğer eliyle kadının çenesini tutup kaldırdı, göz göze gelinceye kadar da bırakmadı. O da kocasının elini dudaklarına götürdü, avucunu öptü.

“Seni seviyorum, Sarah.”

“Ben de seni seviyorum.”

Ama dudaklarının teması, açıkça söylenmese de ima edilen gözdağı, gerginleştirmişti kadını. Merdivenden, tepside şıngırdayan gümüşlerin sesi geldi: Anna’yla Margaret yemeği getirmekteydi.

“Ben de seni seviyorum,” diye yineledi, yalancıkdan mahmur bir sesle; yapay bir bitkinlikle perdeleri örtmeye gitti. Kalın ipek, geceyi, ırmağı ve karla kaplı, bir Japon parşömenindeki kış deseni kadar dingin tekneleri gizledi.

“George?” Tepsileri uzmanca bir dengeyle taşıyan İrlandalı kadınlar içeriye girmeden önce, aceleyle yalvardı: “*Lütfen*, sevgilim, merak etme. Birini bulacağız.”

BİR NOEL

(1982)

Gloria Dunphy için

Önce, yaşamıma ait, kısa bir giriş: Olağanüstü bir zekâsı olan annem, Alabama'nın en güzel kızıydı. Herkes söylerdi bunu, doğruydı da; on altı yaşındayken iyi bir New Orleans ailesinden gelen, yirmi sekiz yaşındaki bir iş adamıyla evlenmiş. Evlilik bir yıl sürmüş. Annem eş ya da anne olamayacak kadar gençmiş, ayrıca çok da hırslıymış – üniversiteye gitmek, bir meslek sahibi olmak istiyormuş. Böylece kocasını bırakmış, beni de bakmaları için Alabamalı o geniş ailesine teslim etmiş.

Yıllar boyunca, annemi de babamı da çok seyrek gördüm. Babam New Orleans'ta fazlasıyla meşguldü, annemse üniversiteyi bitirdikten sonra New York'ta başarılı olmaya çabalıyordu. Bana gelince; bu tatsız, nahoş bir durum değildi. Hayatımdan memnundum. Bir sürü nazik, ilgili akrabam vardı; teyzeler, dayılar, kuzenler, özellikle de *biri*, yaşlıca, ak saçlı, hafif kambur bir kadın olan Sook. Bayan Sook Faulk. Başka arkadaşlarım da vardı, ama o en iyi dostumdu.

Bana Noel Baba'yı anlatan da Sook'tu; gür, uzun sakalını, kırmızı giysisini, armağan-dolu, çingiraklı kızığını; ona inandım, tıpkı her şeyin Tanrı'nın (ya da Sook'un hitap biçimiyle Efendimiz'in) iradesiyle olduğuna inandığım gibi. Ayak parmağımı taşa çarptığımda, attan düştüğümde ya da dereye okkalı bir balık tuttuğumda – yani iyi kötü ne

oluyorsa, Tanrı'nın hikmetiydi. New Orleans'tan o ürkütücü haberi alınca, Sook yine aynı şeyi tekrarladı. Babam yanına gitmemi, Noel'i onunla geçirmemi istiyordu.

Ağladım. Gitmek istemiyordum. Etrafı ormanlarla, çiftlikler ve derelerle çevrili bu küçük, gözden ırak Alabama kasabasından hiç ayrılmamıştım; Sook parmaklarıyla saçlarımı taramadan ve bana iyi geceler öpücüğü vermeden, tek bir gece bile uykuya dalmamıştım. Dahası, yabancılardan ödüm kopuyordu ve babam bir yabancıydı. Onu pek çok kez görmüştüm elbette, ama anısı pusluydu; nasıl biri olduğundan habersizdim. Sook şöyle dedi: "Tanrı böyle istiyor. Hem, kimbilir, Buddy, belki karı da görürsün."

Kar! Ben okuma öğreninceye kadar, Sook bana bir sürü öykü okumuştı ve bunların çoğunda bol miktarda kar vardı. Süzülen, yığılan, göz kamaştıran, masal karları. Hep hayalini kurduğum bir şeydi; görmek, dokunmak, hissetmek istediğim sihirli, gizemli bir şey. Bunu hiç yapamamıştım elbette, Sook da öyle; Alabama gibi sıcak bir yerde mümkün müydü? New Orleans'ta karı görebileceğimi nereden çıkarmıştı acaba; orası buradan bile sıcaktı. Önemli değil. Bu yolculuk için beni yüreklendirmeye çalışıyordu, hepsi bu.

Yeni takım elbisemi giydim. Yakasına, adımın ve adresimin yazılı olduğu bir kart iğnelenmişti. Kaybolursam, diye. Oraya tek başıma gidecektim çünkü. Otobüsle. Eh, etiketimle güvende olduğuma inanıyorlardı. Herkes, ben hariç. Ölesiye korkuyordum; ve öfkeden köpürüyordum. Babama, beni evden ayrılmaya zorlayan, hem de Noel zamanı Sook'tan ayıran bu yabancıya çok kızgındım.

Altı yüz küsur kilometrelik bir yolculuktu. İlk durak Mobile idi. Orada otobüs değiştirdim; bataklık arazileri, deniz kıyılarını izleyen sonsuz, bitmek bilmez bir yolculu-

ğün ardından gürültülü bir kente ulaştım; çın çın öten tramvaylarla, tehlikeli-görünen yabancılarla tıka basa doluydu.

New Orleans'tı bu.

Ansızın, daha otobüsten indiğim an, bir adam beni kucakladı, soluksuz bırakırcasına sıktı; gülüyordu, ağlıyordu – gülen, ağlayan, uzun boylu, yakışıklı bir erkek. “Beni tanımadın mı?” dedi. “Öz babanı hatırlamadın mı?”

Dilim tutulmuştu. Tek sözcük edemiyordum, ancak bir taksiye binip yola koyulduktan sonra konuşabildim: “Nerede?”

“Evimiz mi? Uzak sayılmaz –”

“Ev değil. Kar.”

“Ne karı?”

“Burası kar dolu sanıyordum.”

Bana tuhaf tuhaf baktı, sonra güldü. “New Orleans’a asla kar yağmaz. Hiç duymadım. Gök gürültüsünü duyuyormusun? Yağmur yağacağı kesin.”

Beni en çok neyin korkuttuğunu bilmiyorum; gök gürlemesi mi, hemen ardından gelen zikzaklı şimşekler mi, yoksa babam mı? O gece, yatağa girdiğimde yağmur hâlâ sürüyordu. Duamı ettim, kısa zamanda evime, Sook’a kavuşmak için yakardım. Sook’tan iyi geceler öpücüğü almadan nasıl uyuyabilecektim bakalım? İşin doğrusu, uyuyamadım; bunun üzerine Noel Baba’nın bana neler getireceğini düşünmeye başladım. Sedef saplı bir bıçak istiyordum. Kocaman bir yap-boz. Bir kovboy şapkasıyla ona uygun kement. Serçe avlamak için bir B.B. tüfeği. (Yıllar sonra, bir B.B. tüfeğim olunca, bir tane serçeyle bir de bıldırcın vurdum ve duyduğum pişmanlığı, acıyı ömrüm boyunca unutmadım; bir daha asla bir canlıyı öldürmedim, tuttuğum her balığı gerisin geri suya attım). Sonra, bir kutu bo-

ya kalemi istiyordum. En çok da, bir radyo, ancak bunun olanaksız olduğunu biliyordum; tanıdığım, radyosu olan insan sayısı onu geçmiyordu. Unutmayın, Bunalım dönemiydi ve güney eyaletlerinde, radyo ya da buzdolabı bulunan ev parmakla gösterilecek kadar azdı.

Babamda her ikisi de vardı. Zaten tek eksiği yok gibiydi – arkasında açılır kapanır bir oturma yeri olan bir araba, Fransız Mahallesi'nde eski, pembe, şirin bir ev; evin dantel gibi işlenmiş demir parmaklıklı balkonları, rengârenk çiçekleri ve mermer bir deniz kızının süslediği çeşmesiyle, nefis bir gizli bahçesi vardı. Babamın yarım düzine, hatta bir düzine hanım arkadaşı vardı. Tıpkı annem gibi babam da yeniden evlenmemişti, ama her ikisinin de çevresi kararlı hayranlarla sarılıydı ve sonunda, isteyerek ya da istemeyerek, kilisenin yolunu tuttular – babam mihraba tam altı kez yürüdü.

Yani, tahmin edebileceğiniz üzere çekici bir erkekti; gerçekten de insanları büyüliyordu sanki – ben hariç, herkesi. Beni utandırıyor: beni oradan oraya sürükleyip arkadaşlarıyla tanıştıyordu; bankacısından her gün tıraş olduğu berberine kadar. Ve tabii, bütün hanım arkadaşlarıyla. En kötüsü de: Bunu yaparken sürekli beni kucaklıyor, öpüyor, öve öve göklere çıkarıyordu. Utançtan yerin dibine geçiyordum. Öncelikle, övünülecek bir şeyim yoktu. Tam bir taşralıydım, İsa'ya inanan, duasını ihmal etmeyen. Noel Baba'ya inanıyordum. Memlekette, Alabama'da, ister yaz olsun isterse kış, kiliseye gitmek dışında hiç ayakkabı giymezdim.

Tam bir işkenceydi; o sımsıkı düğümlenmiş, cehennem kadar sıcak, kurşun gibi ağır ayakkabılarla New Orleans sokaklarında oradan oraya çekilmek. Hangisi daha kötüydü, bilmiyorum – ayakkabılar mı yiyecekler mi. Evde kı-

zarmış tavuk, lahananın binbir çeşidi, kuru fasulye, mısır ekmeği gibi bildik, rahatlatıcı şeyler yerdik. Oysa bu New Orleans lokantaları! İlk ıstakozumu asla unutmayacağım, boğazımdan kayan şey, bir kabustu sanki, bir sonraki lokmayı ancak asırlar sonra yutabildim. Hele şu baharatlı Creole* yemekleri – salt düşüncesi bile midemi yakıyor. Hayır efendim, fırından az önce çıkmış top ekmekler, yeni sağılmış süt ve ev yapımı, doğrudan kıvadadan içilen melaslar burnumda tütüyordu.

Zavallı babam ne kadar perişan olduğumdan habersizdi, nedeni kısmen göstermemem, bu konuda tek kelime etmememdi, kısmense annemin itirazlarına rağmen, bu Noel tatili için yasal velayetimi almayı başardığı için, sevinçten dünyayı gözünün görmemesi.

Bir gün sordu: “Doğruyu söyle. Buraya gelip benimle New Orleans’ta yaşamak istemez misin?”

“Yapamam.”

“Ne demek yapamam?”

“Sook’u özlerim. Queenie’yi özlerim; küçük bir teriyerimiz var; tuhaf, komik bir hayvan ama ikimiz de onu çok seviyoruz.”

“Beni sevmiyor musun?”

“Evet,” dedim. Ama işin aslı, Sook’un, Queenie’nin, bir-iki kuzenimin ve resmi yatağımın başucunda duran, güzel annemin dışında, sevmenin ne anlama geldiğini doğru dürüst bilmiyordum.

Kısa bir süre sonra öğrendim. Noel’den bir gün önce, Kanal Caddesi’nde el ele yürürken, zıncı diye durdum; büyük bir oyuncak mağazasının vitrininde gördüğüm olağanüstü nesne büyülemişti beni. İçine oturup bir bisiklet gibi

* Fransız asıllı olup Louisiana’da doğmuş kimse; melez. (ç.n.)

pedal çevirebileceğiniz büyüklükte, bir maket uçaktı. Yeşildi, kırmızı bir pervanesi vardı. Pedallara yeterince hızlı asırlırsan, havalanıp uçabileceğinden emindim! İşte bu harika olmaz mıydı? Bulutların arasında süzülürken, aşağıda öylece duran kuzenlerimi görmek. Ah, işte bu harikaydı! Gülmeye başladım; güldüm, güldüm. Bu davranışımınla babamı ilk kez rahatlatmış, gevşetmişim – her ne kadar neye güldüğümü anlamamış olsa da.

O gece Noel Baba'nın bana o uçağı getirmesi için dua ettim.

Babam Noel ağacını çoktan almıştı; süsleme malzemesini almak için tuhafiyecide epeyce vakit harcadık. Sonra, bir hata yaptım. Ağacın altına annemin bir resmini koydum. Babam görür görmez bembeyaz kesildi, titremeye başladı. Ne yapacağımı bilemiyordum. O biliyordu ama. Camlı bir dolaba gitti, ince uzun bir kadehle bir şişe çıkardı. Şişeyi tanımışım, çünkü Alabamalı dayılarımın evinde de aynısından vardı, bol miktarda. İçki yasağına karşı, kaçak içki. Babam kadehi doldurdu, neredeyse bir dikişte içti. Sonra, resim ortadan yok olmuş gibi davranmaya başladı.

Böylece Noel gecesini beklemeye koyuldum; şişko Noel Baba'nın beni her seferinde heyecanlandıran gelişini. O ağır, şiş göbekli, çingiraklı devin bacadan aşağı kayışını ve yükünü çam ağacının altına boşaltışını gözlerimle hiç görmemişim elbette. Kuzenim Billy Bob, küçük, zalim bücür, beyin yerine demir bir yumruk taşıyan bacaksız, bunun palavra olduğunu, öyle bir yaratığın bulunmadığını söylemişti.

"Hadi ordan!" dedi. "Noel Baba'nın varolduğuna inanan biri, katırın da at olduğuna inanır." Bu ağız dalaşı, belediye binasının bulunduğu minik meydanda olmuştu. *"Noel Baba var, çünkü Tanrı'nın buyruğunu yerine getiriyor,*

Tanrı'nın bütün buyrukları da gerçektir," dedim. Billy Bob yere bir tükürük fırlattı, yürüyüp gitti: "Eh, aileye bir vaz daha geldi!"

Her seferinde, Noel gecesi asla uyumayacağıma yeminler ederdim; Ren geyiklerinin çatıdaki toynak seslerini duymak ve hemen şömineye koşup, bacadan inen Noel Baba'yla tokalaşmak istiyordum. Çok şükür, bu Noel'de, uyanık kalmak için en küçük bir çaba harcamama gerek kalmayacaktı.

Babamın evi üç katlı, yedi odalıydı; çoğu kocamandı bu odaların, özellikle de bahçeye açılan üç tanesi: bir salon, bir yemek odası, bir de çalıp oynamayı ve iskambili sevenler için "müzik" odası. Yukarıdaki iki odanın oymalı balkonlarını çeviren, koyu yeşil, zarif işlemeli demirlerine begonyalar, kızıl örümcek orkidelerinin kıvrırcık filizleri dolanmıştı – kırmızı dillerini uzatmış kertenkeleleri andıran bir bitki. Fazla tıkıştırılmaması, cilalı parke zeminleriyle, şurada bir hasır işi, burada bir kadifeyle sergilenmesi gereken evlerdendi. Zengin birinin evi sanılabilirdi; işin aslı, zarafetten anlayan, zevk sahibi birinin eviydi. Alabamalı yoksul (ama mutlu), yalın ayak bir oğlan için, babasının böyle bir yaşamı nasıl sürdürebildiğiye, tam bir sırdı.

Ama annem için hiç de sır değildi; üniversiteyi bitirdikten sonra, New York'ta, Sutton Place'de bir daireyi ve samur kürkleri karşılayabilecek, uygun bir nişanlı bulmaya çalışırken, bir yandan da manolya zevklerini dolu dizgin yaşayan annem. Hayır, babamın kaynaklarının ne olduğunu gayet iyi biliyordu o, ama bu konuya hiç değinmezdi; durumu bana yıllar sonra, samur-yakalı boynuna, donuk donuk parlayan, dizi dizi incileri geçirdikten sonra açıkladı.

New England'daki züppe bir yatılı okulda (eğitim giderlerim, annemin zengin ve cömert kocası tarafından karşılanıyordu) beni görmeye gelmişti, söylediğim bir şey tepesini attırdı; haykırdı: "Nasıl bu kadar iyi yaşayabildiğini anlamıyorsun, demek? Yunan adalarına yat gezileri filan? *Karılarının* sayesinde! O uzun eş silsilesini bir düşünsene. Hepsi dul. Hepsi zengin. Çok zengin. Ve ondan daha yaşlı. Akli başında, genç bir adamın asla evlenmeyeceği kadar yaşlı. İşte bu yüzden, sen onun tek çocuğusun. Benim de bir daha çocuk sahibi olamamamın nedeni de o – o kadar gençtim ki, hamile kalmamam gerekiyordu, ama o bir canavardı, beni mahvetti, enkaza çevirdi–"

Sadece bir jigolo, nereye gitsem, insanlar durup bana bakıyor... Miami'deki mehtap, o mehtap... Bu benim ilk ilişkim, lütfen nazik ol... Hey, Bayım, on sentin var mı? ... Altı üstü bir jigolo işte, insanlar her yerde tuhaf tuhaf yüzüme bakıyor...

Annem konuşup dururken (dinlememeye çalışıyordum, çünkü benim doğumumla onu mahvettiğimi anlatırken, *beni* mahvetmekteydi), kafamdan işte bu ezgiler geçiyordu – ya da buna benzer ezgiler. Annemi duymamı engelliyor, bana, babamın Noel arifesinde New Orleans'ta düzenlediği, hiç unutamadığım o garip partiyi anımsatıyorlardı.

Bahçe mumlarla süslenmişti, bahçeye açılan üç salon da öyle. Konukların büyük kısmı salonda toplanmıştı, şöminedeki ılımlı ateş Noel ağacını ışılatmaktaydı; gramofondan yayılan müziğin eşliğinde, müzik odasıyla bahçede dans edenler de vardı. Ben konuklara tanıştırıldıktan ve güzelce pohpohlandıktan sonra, yukarıya gönderilmiştim, ama yatak odamın panjurlu kapısının önündeki balkondan partiyi rahatça izleyebiliyor, dans eden bütün çiftleri görebiliyordum. Babamın zarif, alımlı bir hanımla, mermer denizkızlı çeşmeyi kuşatan havuzun çevresinde vals yaptığı-

nı gördüm. Kadın gerçekten *zarifti*, mum ışığında titreşen, gümüş rengi, ince, hafif bir elbise giymişti, ama yaşlıydı – o sıralarda otuz beşinde olan babamdan en az on yaş büyüktü.

Ansızın, babamın bu partideki en genç kişi olduğunu ayırımsadım. Hanımların hiçbirisi, ne kadar çekici, alımlı olsalar da, o akıcı gümüş elbiseyle vals yapmakta olan, bir söğüt kadar ince ve narin kadından daha genç değildi. Aynı şey, çoğunluğu baygın-kokulu Havana puroları içen erkekler için de geçerliydi; yarısı, babamın babası olacak yaşıydı.

Sonra, gözlerimi fal taşı gibi açan bir şey gördüm. Babamla kıvrak partneri, döne döne, kızıl örümcek orkidelelerinin gölgelediği bir girintiye kaymış, orada sarmaş dolaş öpüşüyorlardı. Öyle şaşırmış, öyle *kızmışım* ki, odama koştum, kendimi yatağa attım, yorganı tepeme çektim. Benim yakışıklı, genç babamın bu kadar yaşlı bir kadınla ne işi olabilirdi? Hem o aşağıdakiler neden çekip gitmiyordu ki, Noel Baba gelebilsin? Saatlerce gözümü kırpmadan yattım, gitmelerini bekledim; sonra babamın son konuğu da uğurladığını, basamakları çıktığını duydum, kapımı açıp bana baktı, uyuyormuş gibi yaptım.

Beni bütün gece uyanık tutacak, bir sürü şey oldu. Önce, ayak sesleri; merdiveni koşar adım inip çıkan, sesli sesli soluyan babamın gürültüsü. Ne işler çevirdiğini görmek zorundaydım. Balkona, begonyaların arasına sindim. Oradan salonu olduğu gibi görebiliyordum; çam ağacını, hâlâ hafif bir ateşin yandığı şömineyi. Dahası, babamı görebiliyordum. Ağacın altına çömelmiş, hediye paketlerinden bir piramit yapmaktaydı. Mor, kırmızı, yaldızlı, beyaz ve mavi kâğıtlara sarılı paketler hışırdıyordu. Sersemlemiştim, çünkü izlediğim sahne, bildiğim her şeyi yeniden gözden

geçirmemi gerektiriyordu. Bu armağanlar banaysa, o zaman, Tanrı'nın buyruğuyla Noel Baba tarafından getirilmemişti; bu ayan beyan ortadaydı. Bunun anlamıysa, o fesat, bücür kuzenim Billy Bob'un ve öteki kötü kalpli çocukların haklı olduğuydu; benimle alay eder, Noel Baba yok, derken yalan söylemiyorlardı yani? En kötüsü de şuydu: Sook gerçeği biliyordu, ama bana yalan söylemişti? Hayır, Sook bana asla yalan söylemezdi. O *inanıyordu*. Bu kadar basitti: altmışını geçmiş olmasına karşın, bazı bakımlardan benim kadar çocuktuk.

Babamı, işini bitirinceye kadar izledim; sonra, hâlâ yanmakta olan mumları üfleyerek söndürdü. Yatıp uyuduğundan iyice emin olunca, kalktım. Sessizce aşağıya indim, hâlâ buram buram gardenya ve Havana purosuna kokan salona süzuldüm.

Oturdum, düşünmeye başladım: Şimdi Sook'a hakikati söylemesi gereken, benim. Tekinsiz, kötücül bir öfke içimde mayalanmaktaydı: aslında hedefi babam değildi, fakat sonunda kurbanı o oldu.

Şafak söktüğünde, ben paketlere iliştirilmiş etiketleri okumaktaydım. Hepsinde de şöyle yazıyordu: "Buddy için." Bir tanesi hariç: "Evangeline için." Evangeline, bütün gün Coca-Cola içen, yüz elli kiloluk, orta yaşlı, siyah bir kadındı, babamın hizmetçisiydi – aynı zamanda da ona annelik ediyordu. Paketleri açmaya karar verdim: eh, Noel sabahıydı artık, ben de uyanıktım, neden olmasın? İçlerinden çıkanları anlatarak vaktinizi almayacağım; gömlek, kazak gibi tatsız tuzsuz şeyler işte. Hoşuma giden tek şey, bayağı havâlı, gürültücü mantar tabancasıydı. Birden aklıma, babamı onunla uyandırmak geldi; eğlenceli olabilirdi. Ben de yaptım. *Bang. Bang. Bang.*

Odasından fırladı; gözleri deli gibiydi.

Bang. Bang. Bang.

"Buddy – sen ne yaptığını sanıyorsun be?"

Bang. Bang. Bang.

"Kes şunu!"

Güldüm. "Bak, Baba! Bak, Noel Baba bana ne harika şeyler getirmiş."

Yatışmıştı, salona girdi, beni kucakladı. "Noel Baba'nın getirdikleri hoşuna gitti mi?"

Ona bakıp gülümsedim. O da bana gülümsedi. Sevecen, sıcacık bir andı, şu sözlerimle bozdum: "Evet, gitti. Peki ama, *sen* ne vereceksin, Baba?" Tebessümü soluverdi. Gözleri kuşkuyla kısıldı – belli ki, dalga geçip geçmediğimi anlamaya çalışıyordu. Sonra, kızardı; aklından geçenden utanmış gibi. Başıma pat pat dokundu, öksürdü: "Şey, bekleyip kendi hediyeni kendinin seçmeni kararlaştırdım. Evet, istediğin özel bir şey var mı?"

Ona, Kanal Caddesi'ndeki vitrinde gördüğümüz uçağı anımsattım. Yüzü sarkıverdi. Ah, evet, uçağı da o yüksek fiyatını da gayet iyi hatırlıyordu. Her neyse, ertesi gün ben uçağın içinde oturmuş, hızla gökyüzüne yükselişimi hayal ederken, babam da mutlu dükkân sahibine yazdığı çeki uzatmaktaydı. Uçağın Alabama'ya gönderilmesi biraz tartışma yarattı, ama ben kesinkes kararlıydım – benimle birlikte gelecekti; o gün öğleden sonra ikide bineceğim otobüsle. Satıcı sorunu çözmek için otobüs şirketini aradı, onlar da konuyu kolayca halledeceklerini söylediler.

Ama henüz New Orleans'tan paçayı sıyıramamıştım. Sorun, kaçak içkiyle dolu, kocaman, gümüş mataraydı; belki de nedeni benim gidişimdi, bilmiyorum, ama babam matarayı sabahtan beri yudumlamaktaydı, otobüs garına giderken, bileğimi sımsıkı yakalayıp, kaba, hırçın bir sesle fısıldayarak ödümü koparttı: "Seni bırakmayacağım. Git-

mene izin veremem. O eski, çatlak evdeki o çatlak aileye dönmene göz yumamam. Baksana, seni ne hale getirmişler. Altı, neredeyse yedi yaşında bir erkek çocuğu, hâlâ Noel Baba'dan söz ediyor! Hep onların suçu; elinden İncil'i, nakış iğnesini düşürmeyen, o ekşi, moruk kız kuruları, o ay-yaş dayılar! Beni *dinle*, Buddy. Tanrı diye bir şey yoktur! Noel Baba *yoktur*." Bileğimi öyle kötü sıkıyordu ki, canım yanıyordu. "Bazen, ah Tanrım, keşke annenle ben kendimizi öldürseydik de bunun olmasına izin vermeseydik diyorum..." (Kendini öldürmedi, ama annem öldürdü: Otuz yıl önce; aldı başını Seconal diyarına gitti.) "Öp beni, Buddy. Lütfen. Lütfen. Öp beni. Babana onu sevdiğini söyle, hadi." Ama konuşamıyordum ki. Otobüsümü kaçıracağımdan korkuyordum. Aklım fikrim, taksinin tepesine bağlanmış olan uçağımdaydı; kaygılanıyordum. "Söyle hadi: 'Seni seviyorum.' Söyle. Lütfen, Buddy. Söyle şunu."

Şanslıymışım ki, taksi sürücüsü iyi kalpli biri çıktı. Çünkü onun yardımı olmasaydı, bir de o iş bilir hamallarla cana yakın polis memuru olmasaydı, otobüs garına ulaştığımızda neler oldu, bilemiyorum. Babam öylesine yalpalıyordu ki, doğru dürüst yürüyemiyordu, ama polis onunla konuştu, onu sakinleştirdi, dik durmasına yardım etti; taksici de sağ salım eve götüreceğine söz verdi. Yine de babam, hamallar beni otobüse yerleştirtinceye kadar ayrılmamakta direndi.

Otobüse girince hemen bir koltuğa çöktüm, gözlerimi de kapadım. Çok garip bir acı hissediyordum. Her bir yerimi acıtan, ezip un ufak eden bir ağrı. O ağır şehir ayakka-bılarını, işkenceci canileri çıkarırsam, ıstırabın hafifleyeceğini düşündüm. Çıkardım, ama o gizemli, anlaşılmaz ağrı kesilmedi. Bir bakıma hiç geçmedi; hiç de geçmeyecek.

On iki saat sonra evde, yatağımdaydım. Oda karanlıktı. Sook yanımda, sallanan bir koltukta oturuyordu; okyanus dalgaları kadar yatıştırıcı bir ses. Ona olup biten her şeyi anlatmaya çalışmış, ancak sesim uluyan bir köpek gibi kısılınca susabilmişim. Parmaklarıyla saçlarımı okşadı, şöyle dedi: “Noel Baba tabii ki var. Ancak işi, tek bir kişinin altından kalkamayacağı kadar ağır. İşte bu nedenle, Tanrı onun görevlerini bizlere paylaşıyor. Bu yüzden, hepimiz birer Noel Baba’yız. Ben. Sen. Hatta kuzenin Billy Bob. Hadi, uyu artık. Yıldızları say. En sessiz, dingin şeyleri düşün. Karı, örneğin. Kar görememene üzüldüm. Ama şu anda, yıldızların arasında kar yağıyor–” Yıldızlar ışıldadı, kar taneleri kafamın içinde savruldu; anımsadığım son şey, Tanrı’nın bana yapmam gereken bir şeyi açıklayan, huzur dolu sesiydi. Ertesi gün, dediğini yaptım. Sook’la birlikte postaneye gittim, bir penilik bir kart satın aldım. O kart bugün hâlâ duruyor. Geçen yıl, babam öldüğünde, kasasından çıktı. İşte ona yazdıklarım: *Selam baba umarım iyisindir ben iyiyim ve uçağımın pedallarını öyle hızlı çeviriyorum ki yakında gökyüzüne ulaşacağım iyi bakarsan beni göreceksin ve evet seni seviyorum Buddy.*

TRUMAN CAPOTE

Gümüş Damacana*

Bütün Öyküleri

Türkçesi: Püren Özgören

Truman Capote'nin öyküleri, onun mutsuz ve duygusal yoksunluklarla geçen çocukluk ve gençlik yıllarını, trajik kavislerle dolu, inişli çıkışlı yaşamını resmediyor.

Etkileyici bir sadelikle tartışılmaz yapıları olan bu öyküler, yazarın yalnızlık acısı, cinsel ve ailesel sorunlar karşısındaki şaşkınlığının, bocalamasının da güçlü bir dışavurumudur.

Düzyazının mutlak duruluğu ve anlatının sürüp giden ritmindeki muhteşem tasarrufla Capote, daha özensiz, daha yeteneksiz ellerde kolayca 'mayhoşlaşabilecek' bir karakterler, eylemler ve duygular yelpazesini, olası bütün duygu sömürülerinden arıtmış, temizlemiştir. Bir konuyu böylesine yeterli ve arı bir ustalıkla ele almak denince insanın aklına bir tek Çehov geliyor.

Gümüş Damacana'da Truman Capote'nin insan duygularını dile getirmede hayranlığı fazlasıyla hak eden bir ustalık ve maharete tanık olduğumuz öykülerinin tamamı yer alıyor.

*SEL